

Stratégia rozvoja kultúry na území Trnavského samosprávneho kraja
v rokoch 2023 – 2027

Plánovacie obdobie:	2023 – 2027
Schvaľovací orgán:	Zastupiteľstvo TTSK
Zadávatel' tvorby stratégie:	Trnavský samosprávny kraj P.O. Box 128, Starohájska 10 917 01 Trnava

Gestor spracovania strategického dokumentu a jeho kontaktné údaje:

Mgr. Peter Kadlic, riaditeľ Odboru kultúry a športu Trnavského samosprávneho kraja

Koordinátor tvorby a spracovateľ strategického dokumentu:

Mgr. Silvia Mruškovičová, Odbor kultúry a športu TTSK

Interní a externí členovia pracovnej skupiny:

Ing. Ida Antipovová, Oddelenie stratégií a cezhraničnej spolupráce TTSK

Mgr. art. Zuzana Hekel, Divadlo Jána Palárika v Trnave

Mgr. Alena Holka Chudžíková, MSc., Centrum pre výskum etnicity a kultúry

Mgr. Michal Klembara, kultúrne centrum Malý Berlín

Ing. Andrea Lelovics, Fórum inštitút pre výskum menšín

Ing. Agáta Mikulová, Krajská organizácia cestovného ruchu Trnavský kraj

Mgr. Silvia Mruškovičová, Odbor kultúry a športu TTSK

Mária Plevková, Divadlo Jána Palárika v Trnave

Doc. Emília Rigová, ArtD., Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici

Mgr. Jakub Slobodník, Odbor kultúry a športu TTSK

Poďakovanie za spoluprácu pri tvorbe strategického dokumentu:

Fórum inštitút pre výskum menšín

PDCS, o.z.

OBSAH

1	ÚVOD	12
2	ZÁKLADNÉ INFORMÁCIE O STRATEGICKOM DOKUMENTE	12
3	ANALYTICKÁ ČASŤ	14
3.1	KULTÚRNE ORGANIZÁCIE V ZRIAĐOVATEĽSKEJ PÔSOBNOSTI TTSK	15
3.1.1	Výdavky na chod kultúrnych organizácií Trnavského samosprávneho kraja	19
3.1.2	Personálne náklady	20
3.1.3	Príjmy kultúrnych organizácií TTSK.....	26
3.1.4	Prehľad jednotlivých kultúrnych organizácií podľa typov	30
3.1.5	Reflexia potrieb kultúrnych organizácií z pohľadu ich riaditeľov	51
3.1.6	Záver	52
3.2	DOTAČNÁ POLITIKA TTSK V OBLASTI KULTÚRY	53
3.2.1	Procesné rámce	53
3.2.2	Štatistické informácie	54
3.2.3	Reflexia potrieb kultúrnych aktérov vo vzťahu k dotačnej politike TTSK.....	59
3.2.4	Záver	59
3.3	KULTÚRNO-KREATÍVNY PRIEMYSEL V TTSK.....	60
3.3.1	SWOT analýza	60
3.3.2	Existujúce štúdie o KKP.....	61
3.3.3	Existujúce podniky kreatívneho priemyslu.....	62
3.3.4	Ponuka vzdelávania zameraného na KKP	64
3.3.5	Existujúce zázemie pre kreatívny priemysel.....	66
3.3.6	Kreatívne centrum Trnava	67
3.3.7	Zhodnotenie potenciálu a závery	67
3.4	NEZRIAĐOVANÁ KULTÚRA V TTSK	68
3.5	MIESTNA KULTÚRA V TTSK.....	71
3.6	KULTÚRA NÁRODNOSTNÝCH MENŠÍN	73
4	STRATEGICKÁ ČASŤ	76
	Cieľ 1: Udržateľná kultúra.....	76
	Opatrenie 1.1 - Dotačný program na strategickú podporu nezriaďovanej kultúry.....	77
	Opatrenie 1.2 - Obnova pamiatkového fondu	77
	Opatrenie 1.3 - Interná grantová schéma na podporu OvZP	77
	Opatrenie 1.4 - Medzinárodné a cezhraničné grantové zdroje	77
	Opatrenie 1.5 - Ekologické vykurovanie.....	77

Opatrenie 1.6 - Zavedenie zelených verejných obstarávaní	77
Opatrenie 1.7 - Režim zero waste pri kultúrnych podujatiach.....	78
Opatrenie 1.8 - Zdieľanie inventáru a technického vybavenia medzi OvZP.....	78
Opatrenie 1.9 - Reflexia klimatickej zmeny v činnosti OvZP	78
Opatrenie 1.10 - Zlepšenie dostupnosti priestorov OvZP pre osoby so zdravotným znevýhodnením	78
Opatrenie 1.11 - Sociálna inklúzia: Otvorenie mikrograntového programu	78
Cieľ 2: Kvalifikovaní a motivovaní kultúrni aktéri.....	78
Opatrenie 2.1 - Spoločné vzdelávacie programy.....	79
Opatrenie 2.2 - Vytvorenie implementačných kapacít.....	79
Opatrenie 2.3 - Podpora nových zamestnancov v OvZP	79
Opatrenie 2.4 - Program stáží pre OvZP	79
Opatrenie 2.5 - Výmenný program.....	79
Opatrenie 2.6 - Kreatívna administratíva	79
Cieľ 3: Turisticky atraktívna kultúrna ponuka.....	79
Opatrenie 3.1 - Zvyšovanie atraktivity kultúrnych inštitúcií.....	80
Opatrenie 3.2 - Zvýšenie dostupnosti národných kultúrnych pamiatok na území TTSK.....	80
Opatrenie 3.3 - Rozvoj spolupráce kultúrnych aktérov s OCR	80
Opatrenie 3.4 - Realizácia projektu Art Trail	80
Opatrenie 3.5 - Vytvorenie samostatného kultúrneho produktu cestovného ruchu	80
Cieľ 4: Konkurencieschopný kreatívny priemysel.....	81
Opatrenie 4.1 - Prevádzkovanie Kreatívneho centra Trnava	81
Opatrenie 4.2 - Regionálny rozvoj kreatívneho priemyslu.....	81
Opatrenie 4.3 - Herný priemysel ako katalyzátor rastu	81
Opatrenie 4.4 - Rozvoj cezhraničnej spolupráce a networkingu.....	82
Opatrenie 4.5 - Prepojenie kreativity a biznisu	82
Opatrenie 4.6 - Zmapovanie aktérov kreatívneho priemyslu	82
Opatrenie 4.7 - Zvážiť zriadenie regionálneho fondu rizikového kapitálu	82
Cieľ 5: Multikultúrny región so silnými aktérmi národnostných menšín	82
1. Rozvoj kultúry maďarskej národnostnej menšiny.....	82
Opatrenie 5.1.1. - Financovanie organizácií nezriaďovanej kultúry príslušníkov maďarskej národnostnej menšiny	83
Opatrenie 5.1.2. - Vzdelávacie programy pre aktérov nezriaďovanej kultúry	83
Opatrenie 5.1.3. - Podpora dvojjazyčnej komunikácie	83
2. Rozvoj kultúry rómskej národnostnej menšiny.....	83
Opatrenie 5.2.1 - Zmapovanie občianskych iniciatív a neformálnych komunít Rómov	83

Opatrenie 5.2.2 - Organizovanie pravidelných okrúhlych stolov so zástupcami rómskych mimovládnych neziskových organizácií	83
Opatrenie 5.2.3 - Špecifické vzdelávacie aktivity	84
Opatrenie 5.2.4 - Reflexia rómskej histórie a kultúry v činnosti OzVP	84
3. Podpora multikulturalizmu.....	84
Opatrenie 5.3.1 - Podpora multikulturalizmu	84
Cieľ 6: Silné a rozpoznateľné župné kultúrne inštitúcie	84
1. Opatrenia zamerané na múzeá a galérie	85
Opatrenie 6.1.1 - Atraktívna výstavná činnosť	85
Opatrenie 6.1.2 - Skvalitnenie starostlivosti o zbierkové fondy.....	85
Opatrenie 6.1.3 - Systematická zbierkotvorná činnosť	85
Opatrenie 6.1.4 - Digitalizácia zbierkových predmetov.....	85
Opatrenie 6.1.5 - Systematizácia výskumnej činnosti	85
2. Opatrenia zamerané na knižnice.....	85
Opatrenie 6.2.1 - Atraktívna ponuka a činnosť knižníc	85
Opatrenie 6.2.2 - Podpora miestnych komunít a spolkovej činnosti	85
Opatrenie 6.2.3 - Vzdelávacie aktivity	85
Opatrenie 6.2.4 - Metodická činnosť.....	85
3. Opatrenia zamerané na divadlo	86
Opatrenie 6.3.1 - Rozvoj aktivít pre deti a mládež	86
Opatrenie 6.3.2 - Medzinárodná spolupráca.....	86
Opatrenie 6.3.3 - Spolupráca s akademickým prostredím	86
4. Opatrenia zamerané na hvezdáreň a planetárium	86
Opatrenie 6.4.1 - Atraktívne vedecko-popularizačné aktivity	86
5. Opatrenia zamerané na regionálne osvetové strediská.....	86
Opatrenie 6.5.1 - Tradície a inovácie v kultúrno-osvetovej činnosti	86
5 IMPLEMENTAČNÁ ČASŤ.....	87
5.1 Inštitucionálne a organizačné zabezpečenie realizácie stratégie.....	87
5.2 Indikatívny časový a finančný harmonogram realizácie stratégie	87
5.3 Monitorovanie a hodnotenie stratégie	95
5.4 Identifikácia rizík.....	95
6 Prílohy.....	96
Príloha 1: Správa z mapovania potrieb kultúrnych aktérov	96
Príloha 2: Správa z participatívnych stretnutí	159

ZOZNAM TABULIEK

Tabuľka 1 - Národnostné zloženie Trnavského samosprávneho kraja.....	73
Tabuľka 2 - Udržiateľná kultúra. Indikatívny časový a finančný harmonogram realizácie stratégie	88
Tabuľka 3 - Kvalifikovaní a motivovaní kultúrni aktéri. Indikatívny časový a finančný harmonogram realizácie stratégie.....	89
Tabuľka 4 - Turisticky atraktívna kultúrna ponuka. Indikatívny časový a finančný harmonogram realizácie stratégie.....	90
Tabuľka 5 - Konkurencieschopný kreatívny priemysel. Indikatívny časový a finančný harmonogram realizácie stratégie.....	91
Tabuľka 6 - Multikultúrny región so silnými aktérmi národnostných menšín. Indikatívny časový a finančný harmonogram realizácie stratégie.....	92
Tabuľka 7 - Silné a rozpoznateľné kultúrne inštitúcie. Indikatívny časový a finančný harmonogram realizácie stratégie.....	93

ZOZNAM DIAGRAMOV

Diagram 1 - Počet kultúrnych organizácií zriaďovaných VÚC na 100 tisíc obyvateľov	16
Diagram 2 - Počet kultúrnych organizácií v zriaďovateľskej pôsobnosti VÚC.....	17
Diagram 3 - Bežné výdavky vynaložené jednotlivými VÚC na chod kultúrnych organizácií v roku 2021	17
Diagram 4 - Kapitálové výdavky vynaložené jednotlivými VÚC na zhodnotenie kultúrnych organizácií v roku 2021.....	17
Diagram 5 - Celkové výdavky jednotlivých VÚC na kultúrne organizácie 2021	18
Diagram 6 - Počet kultúrnych organizácií na 100 tisíc obyvateľov	18
Diagram 7 - Ročné výdavky na kultúru (2021)	18
Diagram 8 - Bežné výdavky vynaložené na činnosť kultúrnych organizácií TTSK.....	19
Diagram 9 - Kapitálové výdavky vynaložené na zhodnotenie kultúrnych organizácií TTSK	19
Diagram 10 – Príspevok zriaďovateľa pre jednotlivé organizácie – r. 2021	20
Diagram 11 – Personálne náklady v celkovom rozpočte organizácií - spolu za všetky organizácie	20
Diagram 12 – Podiel personálnych nákladov v celkovom rozpočte - priemer za všetky organizácie...	21
Diagram 13 – Priemerný podiel personálnych nákladov na celkovom rozpočte jednotlivých organizácií za r. 2017-2021.....	21
Diagram 14 – Priemerný podiel personálnych nákladov na celkovom rozpočte podľa typov organizácií	22
Diagram 15 – Počet zamestnancov - spolu za všetky organizácie.....	22
Diagram 16 – Počet zamestnancov r. 2021	23
Diagram 17 – Priemerná mzda - priemer za všetky organizácie	23
Diagram 18 – Priemerná mzda - porovnanie	23
Diagram 19 – Priemerná mzda r. 2021.....	24
Diagram 20 – Priemerná mzda 2021 podľa typov organizácií	24
Diagram 21 – Celkový podiel mužov a žien pracujúcich v kultúrnych organizáciách - priemer za roky 2018-2021	24
Diagram 22 – Podiel mužov a žien podľa typov organizácií - priemer za roky 2018-2021.....	25
Diagram 23 – Priemerný vek podľa typov organizácií – priemer za roky 2018-2021	25
Diagram 24 – Štruktúra vzdelania zamestnancov v rámci jednotlivých typov organizácií - priemer za roky 2018-2021.....	26
Diagram 25 – Celkový rozpočet organizácií (bežné výdavky) - príspevok zriaďovateľa a vlastné príjmy	26
Diagram 26 – Príjmová sebestačnosť – priemer za všetky organizácie	27
Diagram 27 – Tržby a vlastné výnosy jednotlivých organizácií – spolu za roky 2017-2021.....	27
Diagram 28 – Priemerný podiel tržieb a vlastných príjmov na celkovom rozpočte podľa typov organizácií	28

Diagram 29 – Prostriedky získané z grantov (celkom za všetky organizácie)	28
Diagram 30 – Celkový objem prostriedkov získaných z grantov za jednotlivé organizácie za roky 2017-2021	29
Diagram 31 – Podiel prostriedkov získaných z grantov na celkovom rozpočte (priemer za všetky organizácie)	29
Diagram 32 – Priemerný podiel prostriedkov získaných z grantov na celkovom rozpočte podľa typov organizácií	29
Diagram 33 – Celkový rozpočet DJP (bežné výdavky) - príspevok zriaďovateľa a vlastné príjmy	30
Diagram 34 – Príjmová sebestačnosť	31
Diagram 35 – Prostriedky získané z grantov	31
Diagram 36 – Príspevok zriaďovateľa - kapitálové výdavky	31
Diagram 37 – Počet zamestnancov	32
Diagram 38 – Priemerná mzda	32
Diagram 39 – Príspevok zriaďovateľa - bežné výdavky	34
Diagram 40 – Vlastné príjmy	34
Diagram 41 – Príjmová sebestačnosť	35
Diagram 42 – Prostriedky získané z grantov	35
Diagram 43 – Počet zamestnancov	35
Diagram 44 – Priemerná mzda	36
Diagram 45 – Príspevok zriaďovateľa – bežné výdavky	38
Diagram 46 – Príspevok zriaďovateľa - kapitálové výdavky	39
Diagram 47 – Vlastné príjmy	39
Diagram 48 – Príjmová sebestačnosť	40
Diagram 49 – Prostriedky získané z grantov	40
Diagram 50 – Počet zamestnancov	41
Diagram 51 – Priemerná mzda	41
Diagram 52 – Príspevok zriaďovateľa - bežné výdavky	42
Diagram 53 – Príspevok zriaďovateľa - kapitálové výdavky	43
Diagram 54 – Vlastné príjmy galérií	43
Diagram 55 – Príjmová sebestočnosť galérií	43
Diagram 56 – Prostriedky získané z grantov	44
Diagram 57 – Počet zamestnancov galérií	44
Diagram 58 – Priemerná mzda	44
Diagram 59 – Príspevok zriaďovateľa - BV	46
Diagram 60 – Príspevok zriaďovateľa - KV	47
Diagram 61 – Vlastné príjmy osvetových stredísk	47
Diagram 62 – Príjmová sebestačnosť	47

Diagram 63 – Prostriedky osvetových stredísk získané z grantov	48
Diagram 64 – Počet zamestnancov.....	48
Diagram 65 – Priemerná mzda v osvetových strediskách	48
Diagram 66 – Príspevok zriaďovateľa - BV.....	49
Diagram 67 – Príspevok zriaďovateľa - KV.....	49
Diagram 68 – Vlastné príjmy	50
Diagram 69 – Príjmová sebestačnosť.....	50
Diagram 70 – Prostriedky získané z grantov	50
Diagram 71 – Počet zamestnancov.....	51
Diagram 72 – Priemerná mzda	51
Diagram 73 – Celkové výdavky TTSK na dotácie v oblasti kultúry.....	54
Diagram 74 – Výška poskytnutých dotácií podľa okresov	55
Diagram 75 – Výška poskytnutých dotácií na 1 obyvateľa v rámci okresov	55
Diagram 76 – Uspokojenie dopytu žiadateľov v percentuálnom vyjadrení	56
Diagram 77 – Uspokojenie dopytu podľa okresov	56
Diagram 78 – Celková výška poskytnutých kultúrnych dotácií v roku 2021.....	57
Diagram 79 – Podiel celkovej výšky poskytnutých kultúrnych dotácií v celkovom rozpočte krajov v roku 2021.....	57
Diagram 80 – Výška poskytnutých kultúrnych dotácií v prepočte na 1 obyvateľa v roku 2021	58
Diagram 81 – Výdavky na kultúrne dotácie v prepočte na 1 obyvateľa 2021	58
Diagram 82 – Podiel celkovej výšky kultúrnych dotácií na rozpočte kraja 2021.....	58

a pod. – a podobne

AT – Rakúsko

atď. – a tak ďalej

CVČ – Centrum voľného času

CZ – Česká republika

DJP – Divadlo Jána Palárika v Trnave

DSA - Deutsch-Slowakische Akademien

FMK – Fakulta masmediálnej komunikácie

FPU – Fond na podporu umenia

HDP – hrubý domáci produkt

IT – Informačné technológie

KKP – Kultúrno-kreatívny priemysel

KOCR – Krajská organizácia cestovného ruchu

MAS – Miestna akčná skupina

min. – minimálne

MK SR – Ministerstvo kultúry SR

MTF STU – Materiálovotechnologická fakulta Slovenskej technickej univerzity

napr. – napríklad

NGO - mimovládne, neziskové organizácie

NKP – Národná kultúrna pamiatka

o.z. – občianske združenie

OCR – Organizácia cestovného ruchu

OOOCR – Oblastná organizácia cestovného ruchu

OvZP – organizácie v zriaďovateľskej pôsobnosti

p.b. – percentuálny bod

resp. – respektíve

RTVS – Rozhlas a televízia Slovenska

s.r.o. – spoločnosť s ručením obmedzeným

sv. – svätý

SWOT – analýza S = Strengths (Silné stránky), W = Weaknesses (Slabé stránky), O = Opportunities (Príležitosti), T = Threats (Hrozby).

SZČO – samostatne zárobkovo činná osoba

t.j. – to jest

TTSK – Trnavský samosprávny kraj

TU – Trnavská univerzita

UCM – Univerzita sv. Cyrila a Metoda

VŠMU – Vysoká škola múzických umení

VÚC – Vyšší územný celok

VZN TTSK – Všeobecne záväzné nariadenie TTSK

Z.z. – zbierka zákonov

ZSE – Západoslovenská energetika

ZUŠ – Základná umelecká škola

1 ÚVOD

V nadväznosti na Agendu 2030 a ďalšie strategické dokumenty prijaté na európskej úrovni je nevyhnutné ku kultúre pristupovať ako k prierezu odvetviu, ktoré sa podieľa na zvyšovaní kvality života najmä prostredníctvom väzby s lokálnym hospodárstvom a v prepojení na cestovný ruch, ale aj v dotyku so sociálnymi témami a prioritami v oblasti školstva. Tento cieľ je možné dosiahnuť vďaka silnej inštitucionálnej štruktúre, moderným podporným nástrojom a systematickému manažmentu kvality poskytovaných služieb. Stratégia rozvoja kultúry si kladie za cieľ ukotviť TTSK na domácej i zahraničnej mape ako región so silnou kultúrnou identitou a vysokou kvalitou verejných kultúrnych služieb, ktoré z neho robia kvalitné miesto pre život. Pri tvorbe dokumentu boli použité metódy analýz a strategického rámcovania potrebných opatrení s veľkou pozornosťou venovanou participatívnym nástrojom tvorby strategického dokumentu. Stratégia sa vymedzuje na kompetenčný rámec VÚC, t. j. na oblasti v zmysle zákona č. 302/2001 Z. z. o samospráve vyšších územných celkov v znení neskorších predpisov a v zmysle zákona č. 416/2001 Z. z. o prechode niektorých pôsobností z orgánov štátnej správy na obce a vyššie územné celky v znení neskorších predpisov.

2 ZÁKLADNÉ INFORMÁCIE O STRATEGICKOM DOKUMENTE

Hlavné dôvody vzniku dokumentu, výzvy a problémy, na ktoré dokument reaguje, sú:

- neaktuálny strategický dokument Stratégia rozvoja infraštruktúry kultúry, kultúrnych inštitúcií a kultúrnych aktivít na území TTSK 2008
- dlhodobá koncepčne neriešená štruktúra kultúrnej infraštruktúry a manažment kvality služieb kultúrnych inštitúcií v zriaďovateľskej pôsobnosti TTSK
- nevyhovujúci technický stav národných kultúrnych pamiatok a pamiatkových objektov a potreba využitia ich potenciálu pre rozvoj kultúrno-poznávacieho cestovného ruchu
- vznik množstva subjektov nezriaďovanej kultúry a ich stále väčší podiel na uspokojovaní kultúrnych potrieb obyvateľov kraja
- absencia zmapovania oblasti kreatívneho priemyslu a využitie jeho potenciálu pre rozvoj kraja v strategických dokumentoch TTSK

Dokument v analytickej časti mapuje, porovnáva a vyhodnocuje:

- základné štatistické dáta o kultúrnej infraštruktúre na území TTSK
- vybrané parametre výkonu kultúrnej politiky v porovnaní s ostatnými VÚC, resp. prihraničnými regiónmi
- vybrané parametre činnosti OvZP TTSK
- poskytovanie dotácií z rozpočtu TTSK pre oblasť kultúry
- stav segmentu kreatívneho priemyslu v kraji a jeho rozvojový potenciál

- analýzu subjektov tzv. nezriaďovanej/nezávislej kultúry pôsobiach na území TTSK
- podmienky na realizáciu kultúrnych aktivít realizovaných mestami a obcami v kraji
- národnostné zloženie obyvateľstva TTSK a kultúru národnostných menšín

Strategická časť dokumentu si ako hlavný cieľ vytyčuje udržateľný rozvoj kultúry a kreatívneho priemyslu na území TTSK, ktorý prinesie dostupnejšiu a kvalitnejšiu kultúrnu ponuku pri dodržaní zásad rozmanitosti a inkluzívnosti, podporí tvorbu nových pracovných miest a pomôže udržať v kraji mladú generáciu.

K dosiahnutiu hlavného cieľa majú viesť **strategické ciele** v oblastiach:

- Udržateľná kultúra
- Kvalifikovaní a motivovaní kultúrni aktéri
- Turisticky atraktívna kultúrna ponuka
- Konkurencieschopný kreatívny priemysel
- Multikultúrny región so silnými aktérmi národnostných menšín
- Silné a rozpoznateľné župné kultúrne inštitúcie

Plnenie týchto cieľov bude zabezpečené prostredníctvom navrhnutých opatrení/podopatrení, ktoré sú adresované všetkým aktérom kultúry a kreatívneho priemyslu v kraji bez ohľadu na právnu formu, zriaďovateľa, región, príslušnosť k národnostnej menšine.

Implementačná časť dokumentu popisuje inštitucionálne a organizačné zabezpečenie realizácie stratégie, možné riziká, ktoré by mohli ovplyvniť implementáciu navrhovaných opatrení. V tabuľkovej forme prináša indikatívny časový harmonogram realizácie stratégie s odhadovanými finančnými nákladmi.

Dokument chce po úspešnej realizácii navrhovaných opatrení v kontexte kľúčovej myšlienky PHRSR TTSK 2023 – 2030 znejúcej „Konkurencieschopný a všestranne rozvinutý kraj efektívne využívajúci prírodné, kultúrne a ľudské zdroje so zameraním na zvyšovanie kvality života občanov a ochranu životného prostredia s dôrazom na dosiahnutie klimatickej neutrality a zastavenie straty biodiverzity“ definovať pozíciu Trnavského samosprávneho kraja ako prihraničnej destinácie, ktorá akceptujúc diverzitu jednotlivých prúdov, zameraní a subodvetví kultúry bude budovať svoju konkurencieschopnú polohu v teritóriu Strednej Európy ako polohu destinácie pulzujúcej modernou kultúrou rešpektujúcou tradície a preferencie všetkých generácií a národností a využívajúcej trend rastúceho vplyvu nezriaďovanej kultúry.

Vypracovanie strategického dokumentu v oblasti kultúry je naviazané na realizáciu projektu Smart región TTSK v rámci operačného programu Efektívna verejná správa, je súčasťou podaktivity Aktivity 1-Kvalitné a efektívne procesy, systémy a politiky na Úrade TTSK.

3 ANALYTICKÁ ČASŤ

Úvod

Analytická časť stratégie si kladie za cieľ zhodnotiť aktuálnu podobu kultúrnej politiky TTSK – výkon kultúrnej služby cez zriaďované organizácie a cez dotačné programy – vychádzajúc z niekoľkých základných štatistických údajov (zdroj: výročné správy organizácií v zriaďovateľskej pôsobnosti, záverečné účty TTSK, dokumenty úradu TTSK) a tiež z informácií získaných v participatívnom procese od aktérov pôsobiach v kultúre v kraji. Ako smerodajný rozpočtový rok nám tu slúži rok 2021, nakoľko v čase vypracovania tejto analýzy nemá rok 2022 schválený záverečný účet. Zároveň analytická časť v samostatných kapitolách prináša zhodnotenie potenciálu kreatívneho priemyslu v kraji, analýzu nezriaďovanej kultúry na svojom území, realizácie kultúrnej politiky miest a obcí a stručné zmapovanie miestnej kultúry kraja.

Trnavský kraj a kultúra

Trnavský samosprávny kraj s rozlohou 4 146,3 km² zaberá 8,5 % z rozlohy Slovenska. Kraj pozostáva z 251 obcí. V mestách je sústredených 46,5 % obyvateľov, pričom takmer štvrtina mestského obyvateľstva žije v krajskom meste. Trnavský kraj bol počtom 565 296 obyvateľov k 31. 12. 2021 zo všetkých krajov populačne najmenší a jeho zastúpenie na celkovom obyvateľstve SR bolo 10,4 %.

Kraj dlhodobo vykazuje prirodzený úbytok obyvateľstva, ktorý sa v roku 2021 značne prehĺbil. Pozitívne možno hodnotiť migračné saldo, ktorým kraj získal 1 620 obyvateľov, celkovo sa však počet obyvateľov kraja znížil. Zmeny pokračovali i vo vekovom zložení obyvateľstva: v posledných desiatich rokoch vzrástol podiel detskej zložky obyvateľstva (0 - 14 ročných) o 1 p. b., ale tempo rastu osôb starších ako 65 rokov bolo oveľa rýchlejšie, až 5,5 p. b. Priemerný vek obyvateľov kraja bol 42 rokov.

V roku 2021 ekonomicky aktívne obyvateľstvo tvorilo 53,4 % populácie. Priemerná nominálna mesačná mzda rástla na 1 328 eur a za celoslovenským priemerom zaostala o 5,5 %.

V roku 2021 regionálny HDP Trnavského kraja v prepočte na obyvateľa prevýšil národný priemer o 7,2% a dosiahol v bežných cenách 19 415 eur, čo bola druhá najvyššia hodnota v medzikrajovom porovnaní. Najväčší podiel na ňom má priemysel (33,9 %).¹

V oblasti kultúry sa na území nachádza mnoho kultúrnych inštitúcií, ktoré poskytujú svoje služby širokej verejnosti a vyvíjajú kultúrne aktivity regionálneho, nadregionálneho i medzinárodného charakteru. Na území TTSK pôsobí 158 verejných knižníc, 19 múzeí, 2 galérie, 164 kultúrno - osvetových zariadení, ako aj jedna hvezdáreň a planetárium. V TTSK sa nachádza 14 kín vrátane siete multikín CINEMAX, ktoré sú lokalizované v okresných mestách Trnava, Dunajská Streda a Skalica. Trnavský samosprávny kraj je zriaďovateľom Divadla Jána Palárika v Trnave (ako jediného profesionálneho divadla v regióne). Na území TTSK pôsobia aj ďalšie divadlá, a to DISK Trnava a Záhorácke divadlo a 18 divadelných ochotníckych súborov. Sieť knižníc na území TTSK v roku 2019 tvorilo 158 verejných knižníc (11,1 % evidovaného počtu na Slovensku), z toho 4 v zriaďovateľskej pôsobnosti TTSK. Najviac verejných knižníc má okres Dunajská Streda (36 zariadení) a Trnava (34 zariadení). Najväčšou knižnicou v meste Trnava, ale zároveň i v celom TTSK, je Knižnica Juraja Fándlyho v Trnave.

¹ Zdroj: Štatistický úrad SR

TTSK je zriaďovateľom 6 múzeí. Väčšina múzeí na území TTSK má regionálnu pôsobnosť s výnimkou Vojenského múzea Piešťany.

TTSK zriaďuje dve galérie. Galéria Jána Koniarka v Trnave pomenovaná podľa zakladateľa slovenského sochárstva prevádzkuje výstavné priestory súčasného umenia v zrekonštruovanom objekte Synagógy (zriaďuje aj Centrum súčasného umenia). Záhorská galéria Jána Mudrocha v Senici je regionálnym pracoviskom dokumentovania a prezentácie výtvarného umenia záhorského regiónu.

V TTSK pôsobí celkom 164 kultúrno - osvetových zariadení, z toho 5 je v zriaďovateľskej pôsobnosti TTSK – Žitnoostrovské osvetové stredisko v Dunajskej Strede, Galantské osvetové stredisko v Galante, Záhorské osvetové stredisko v Senici a Trnavské osvetové stredisko v Trnave. Hlohovec patrí k 19 miestam na Slovensku s hvezdárňou a k piatim mestám s planetáriom, ktoré slúži najmä na osvetovú a vzdelávaciu činnosť, popularizáciu astronómie a vedeckú činnosť. Hvezdareň a planetárium Milana Rastislava Štefánika v Hlohovci v zriaďovateľskej pôsobnosti TTSK je vybavené modernou technikou, ku ktorej patrí aj druhý najväčší ďalekohľad na Slovensku.

V oblasti zariadení na voľný čas a záujmovú činnosť pre deti a mládež pôsobí v kraji 38 zariadení, čo predstavuje podiel 8,7 % všetkých týchto zariadení na Slovensku. Najviac ich je evidovaných v okrese Galanta (8 zariadení) a Piešťany (7 zariadení). V ich činnosti ide najmä o podporu miestnych kultúrnych aktivít a kultúrneho života miestnych angažovaných ľudí. Zariadenia sú závislé od zdrojov, ktoré im miestne samosprávy na túto činnosť vyčlenia. Miestnu a regionálnu kultúru tvoria kreatívni ľudia a ich skúsenosti s realizáciou rôznorodých kultúrnych projektov, optimálne tvorivé prostredie na dôstojnú prezentáciu a konfrontáciu najzaujímavejších umeleckých výsledkov jednotlivcov a kolektívov – detí, mládeže a dospelých na prehliadkach, festivaloch a výstavách s domácou a zahraničnou účasťou.

Kultúra patrí medzi originálne kompetencie vyšších územných celkov. V zmysle Zákona č. 416/2001 Z. z. o prechode niektorých pôsobností z orgánov štátnej správy na obce a na vyššie územné celky je Trnavský samosprávny kraj zriaďovateľom 18 kultúrnych organizácií. Zároveň podporuje kultúru formou dotácií.

3.1 KULTÚRNE ORGANIZÁCIE V ZRIAĐOVATEĽSKEJ PÔSOBNOSTI TTSK

Prostredníctvom 18-tich verejných inštitúcií Trnavský samosprávny kraj utvára podmienky na tvorbu, prezentáciu a rozvoj kultúrnych hodnôt a kultúrnych aktivít a stará sa o ochranu pamiatkového fondu. Všetky kultúrne inštitúcie sú samostatnými právnickými osobami, hospodáriacimi ako príspevkové organizácie. Sieť týchto inštitúcií pokrýva celé územie kraja a obsluhuje kultúrnymi službami všetkých 7 okresov v 3 prirodzených sub-regiónoch kraja: v južných okresoch a v oblasti okresov Trnava-Piešťany Hlohovec a na Záhorí.

18 inštitúcií spadajúcich pod zriaďovateľskú pôsobnosť Trnavského samosprávneho kraja:

- **1 divadlo**
 - Divadlo Jána Palárika v Trnave
- **4 knižnice**
 - Galantská knižnica
 - Knižnica Juraja Fándlyho v Trnave
 - Záhorská knižnica v Senici
 - Žitnoostrovská knižnica v Dunajskej Strede

➤ **6 múzeí**

- Balneologické múzeum Imricha Wintera v Piešťanoch
- Vlastivedné múzeum v Galante
- Vlastivedné múzeum v Hlohovci
- Záhorské múzeum v Skalici
- Západoslovenské múzeum v Trnave
- Žitnoostrovské múzeum v Dunajskej Strede

➤ **2 galérie**

- Galéria Jána Koniarka v Trnave
- Záhorská galéria Jána Mudrocha v Senici

➤ **4 osvetové strediská**

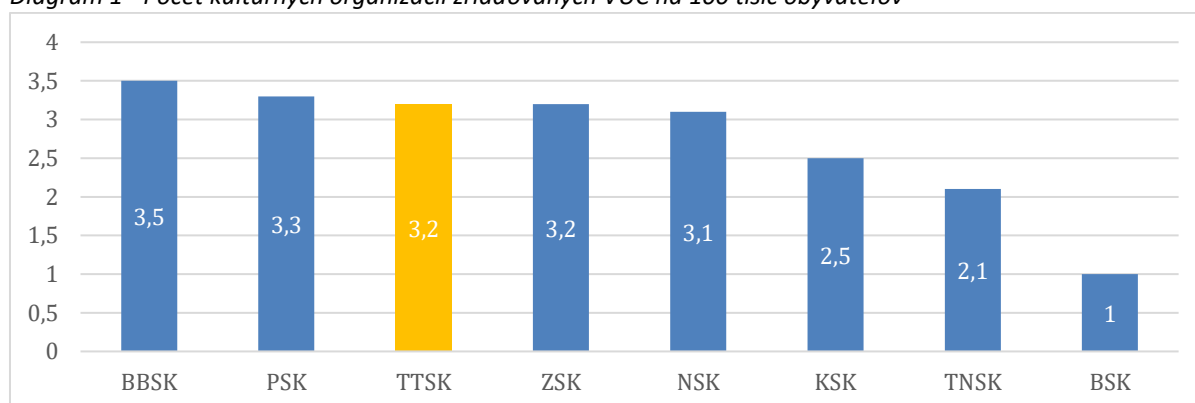
- Galantské osvetové stredisko
- Trnavské osvetové stredisko
- Záhorské osvetové stredisko v Senici
- Žitnoostrovské osvetové stredisko v Dunajskej Strede

➤ **1 hvezdáreň a planetárium**

- Hvezdáreň a planetárium Milana Rastislava Štefánika v Hlohovci

Počet a štruktúra organizácií zriaďovaných vyššími územnými celkami je daný historicky a súvisí prechodom kompetencií z niekdajších krajských úradov na vyššie územné celky v súvislosti s územnou reformou z roku 2002. Vyššie územné celky sú na Slovensku štvrté v poradí vo výške výdavkov na kultúru (vyššie výdavky má MK SR, obce a RTVS). V prípade TTSK ide o štandardnú štruktúru typov organizácií zriaďovaných VÚC, v ktorých je zastúpený každý typ verejnej kultúrnej inštitúcie a ich počet a rozmiestnenie zodpovedá rozlohe, počtu obyvateľov a hustote obyvateľstva kraja. Zdroje dát pri všetkých grafoch sú záverečné účty VÚC, resp. výročné správy kultúrnych organizácií, zverejnené na internete. Nasledujúci graf porovnáva hustotu inštitucionálnej siete kultúry zriaďovanej VÚC na Slovensku.

Diagram 1 - Počet kultúrnych organizácií zriaďovaných VÚC na 100 tisíc obyvateľov

Nasledujúce grafy zobrazujú počet kultúrnych inštitúcií a výšku celkových financií, ktoré kraje do ich chodu investujú. Vidíme, že počet inštitúcií a výška výdavkov sú až na niekoľko drobných výnimiek (Banskobystrický samosprávny kraj) priamo úmerné.

Diagram 2 - Počet kultúrnych organizácií v zriaďovateľskej pôsobnosti VÚC

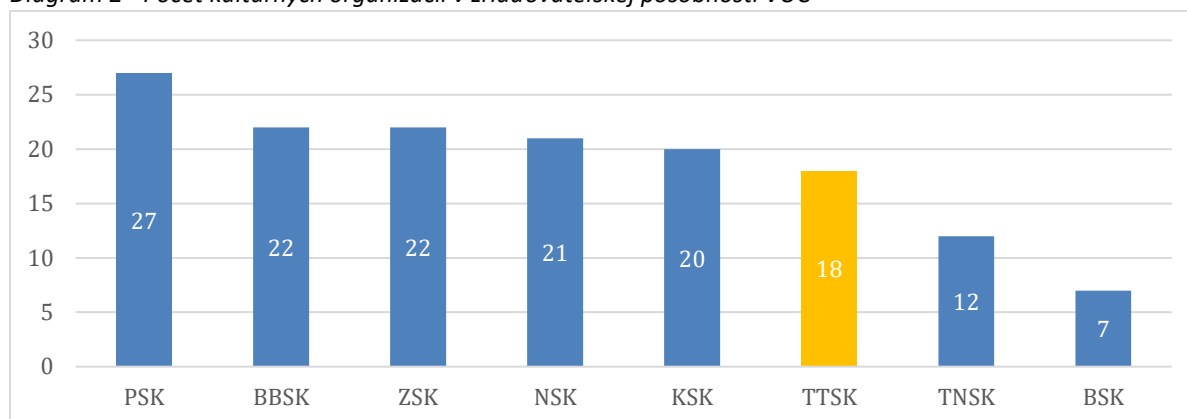
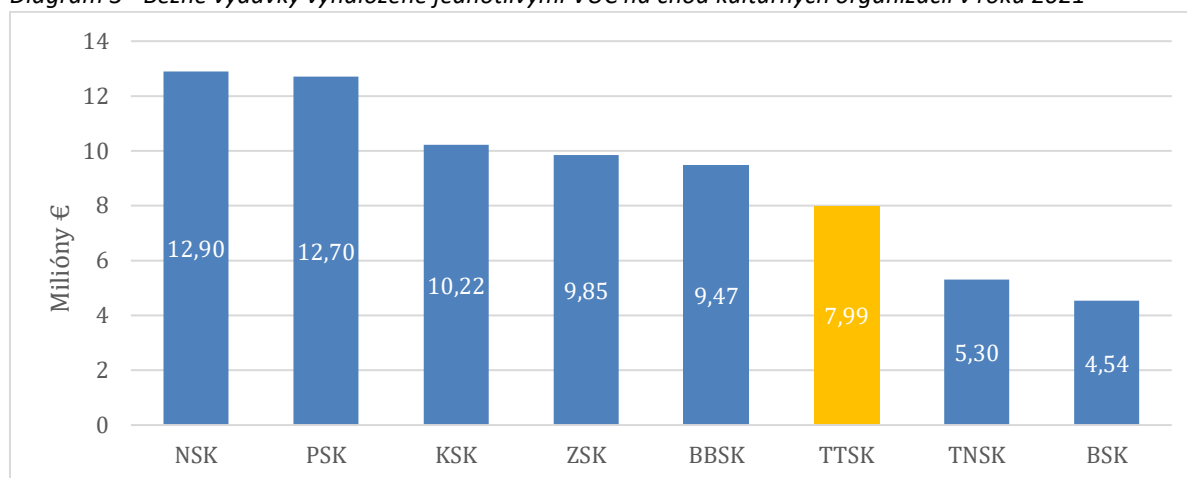
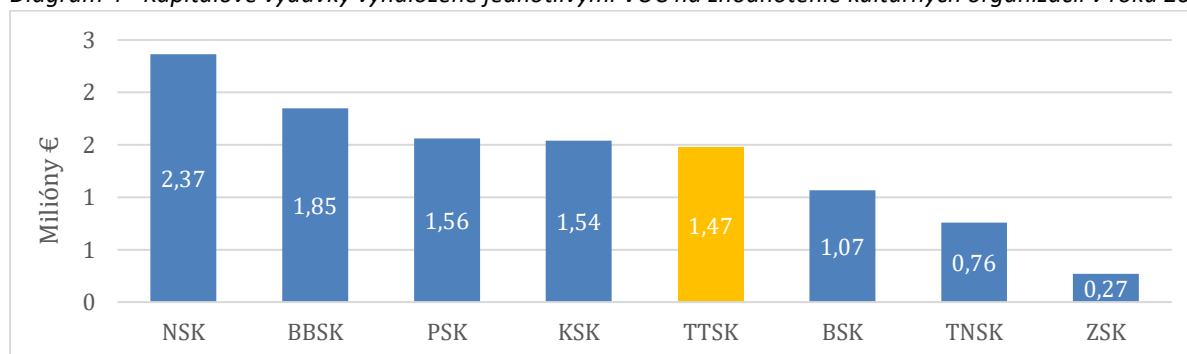

Diagram 3 - Bežné výdavky vynaložené jednotlivými VÚC na chod kultúrnych organizácií v roku 2021

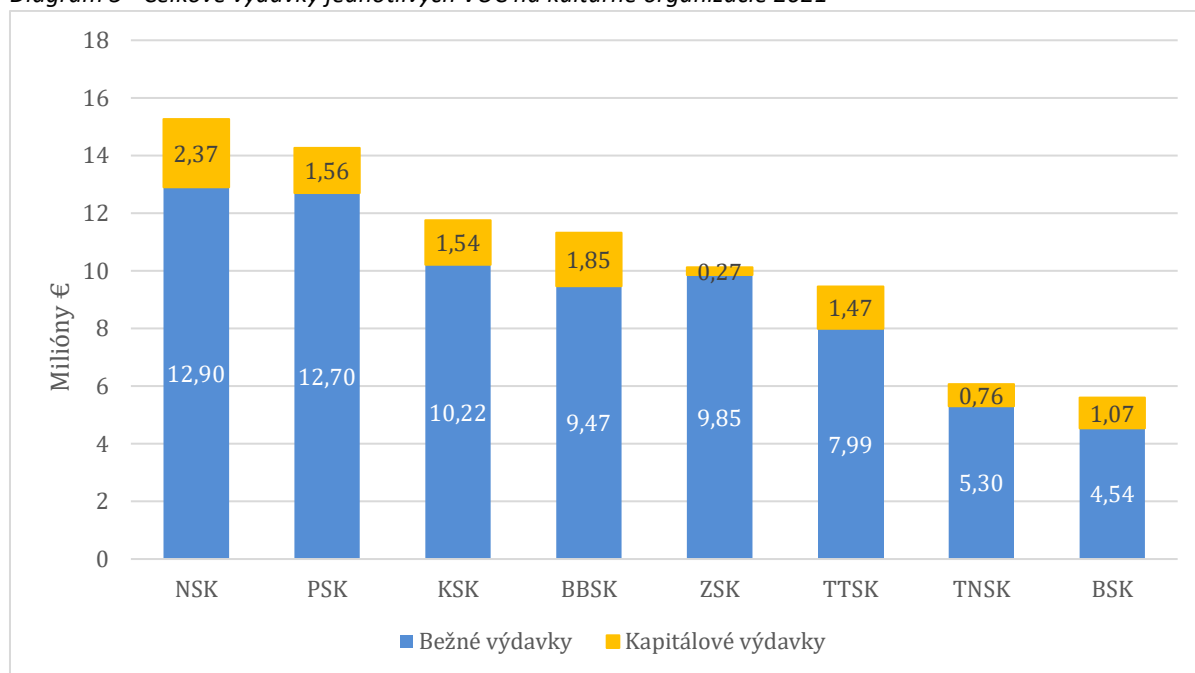
Dôležitým faktorom pri posudzovaní prístupu vyšších územných celkov k rozvoju svojej kultúrnej infraštruktúry je výška investícií do zhodnotenia ich technického stavu – kapitálové výdavky. Opäť dosahujeme podobné výsledky s drobnými výnimkami, ktoré sú však na ploche 1 roka nevýpovedné, nakoľko investičné zdroje treba vnímať v širšom časovom horizonte.

Diagram 4 - Kapitálové výdavky vynaložené jednotlivými VÚC na zhodnotenie kultúrnych organizácií v roku 2021

Nasledujúci graf zobrazuje celkové výdavky na kultúrne organizácie v roku 2021. V priemere tvoria kapitálové výdavky 13% celkových výdavkov VÚC na kultúrne organizácie za rok 2021.

Diagram 5 - Celkové výdavky jednotlivých VÚC na kultúrne organizácie 2021

Ak porovnáme hustotu inštitucionálnej kultúrnej siete so susednými regiónmi v zahraničí – Juhomoravským krajom (CZ) a spolkovou krajinou Dolné Rakúsko (AT), zistíme, že tieto rozlohou podstatne väčšie regióny zriaďujú menej organizácií v prepočte na počet obyvateľov, vynakladajú však na ne väčší objem finančných zdrojov.

Diagram 6 - Počet kultúrnych organizácií na 100 tisíc obyvateľov

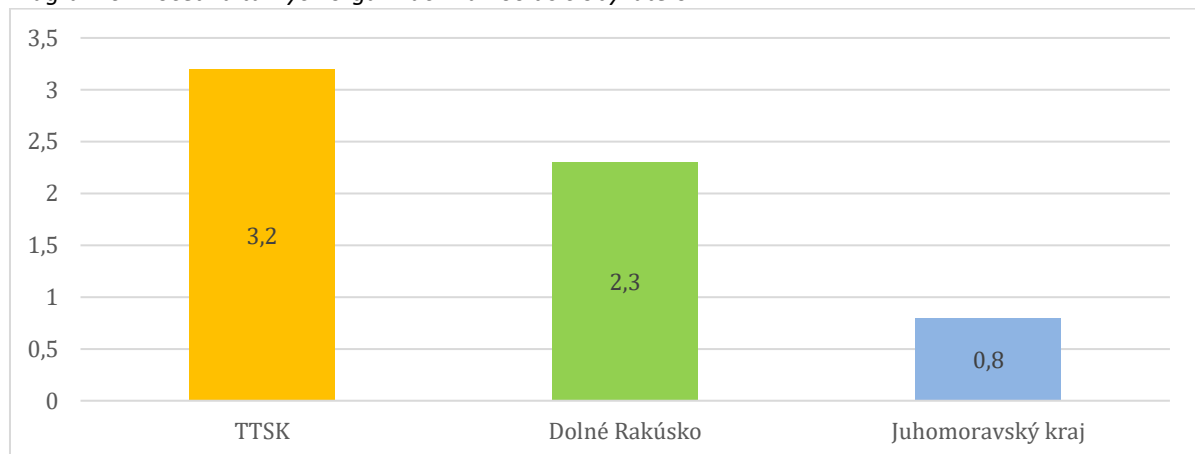
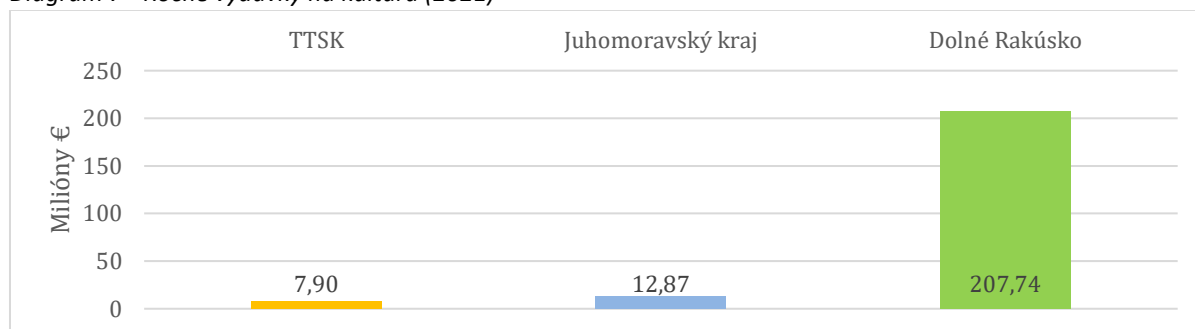

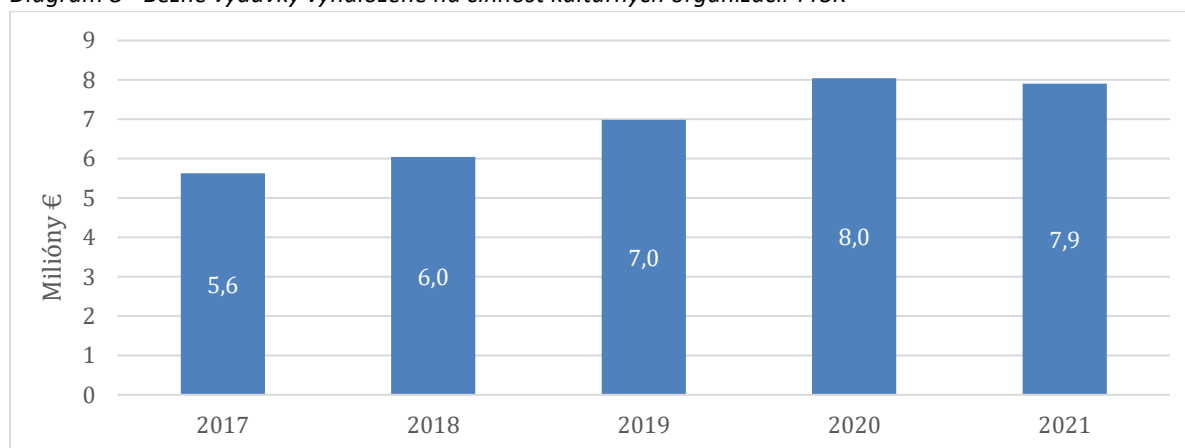
Diagram 7 - Ročné výdavky na kultúru (2021)

3.1.1 Výdavky na chod kultúrnych organizácií Trnavského samosprávneho kraja

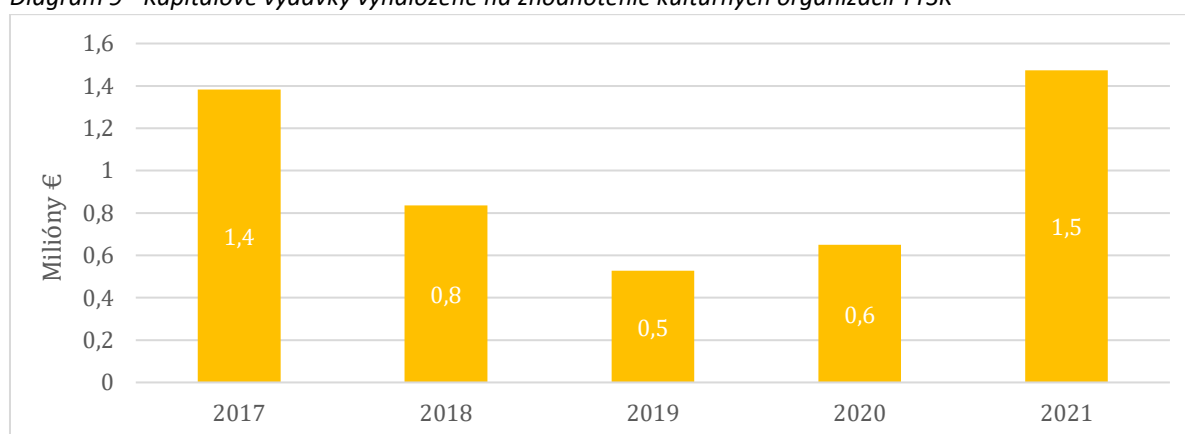
Trnavský samosprávny kraj vynakladá na činnosť svojich kultúrnych organizácií v súčasnosti približne 8 miliónov Eur, čo predstavuje 5% celkového rozpočtu kraja.² Priemerný podiel výdavkov na kultúru v celkových výdavkov samosprávy na Slovensku v roku 2021 je 4,59%.³ Vývoj vynaložených prostriedkov má stúpajúcu tendenciu s výraznejším nárastom medzi rokmi 2018-2020. Mierny pokles celkových výdavkov medzi rokmi 2020 a 2021 je spôsobený pandemiou Covid-19, ktorá poznačila celý kultúrny sektor, ako budeme viackrát v tejto analýze konštatovať.

Diagram 8 - Bežné výdavky vynaložené na činnosť kultúrnych organizácií TTSK

Ak sa pozrieme na porovnanie kapitálových výdavkov, tie po výrazne investičnom roku 2017 postupne klesli, avšak napriek pandémie od roku 2020 opäť stúpili, okrem iného i vzhľadom na končiacu sa programové obdobie čerpania štrukturálnych a investičných fondov Európskej únie. Trnavský samosprávny kraj postupne odstraňuje investičný dlh na svojich kultúrnych organizáciách a kontinuálne investuje do opráv, rekonštrukcií a technického zhodnotenia ich sídelných budov, z ktorých niektoré sú národnými kultúrnymi pamiatkami.

Diagram 9 - Kapitálové výdavky vynaložené na zhodnotenie kultúrnych organizácií TTSK

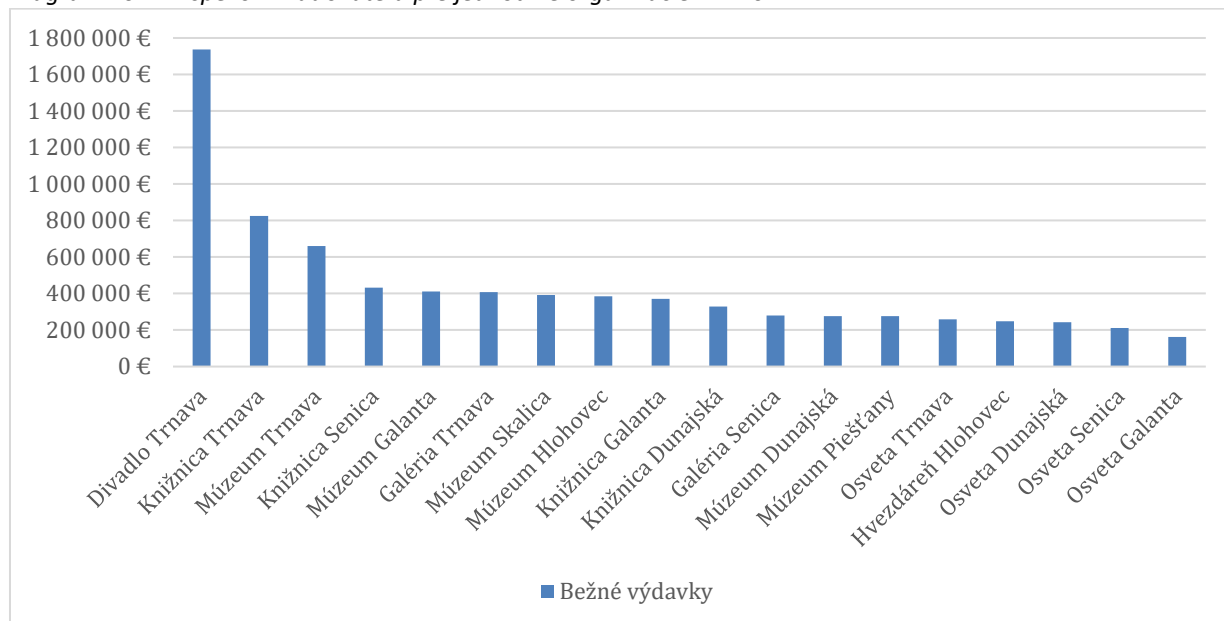

² Zdroj: Záverečný účet TTSK 2021

³ Zdroj: Revízia výdavkov na kultúru Ministerstva financií SR – Záverečná správa

Na nasledujúcom grafe vidíme porovnanie bežných výdavkov vynaložených na jednotlivé kultúrne inštitúcie. Môžeme si všimnúť, že najnižšie rozpočtové nároky majú osvetové strediská a najväčšie, finančne najnáročnejšie inštitúcie sa prirodzene nachádzajú v krajskom meste.

Diagram 10 – Príspevok zriaďovateľa pre jednotlivé organizácie – r. 2021

3.1.2 Personálne náklady

Personálne náklady tvoria dominantnú časť rozpočtu každej verejnej kultúrnej inštitúcie. Ako vidíme z nasledujúcich grafov, v priemere ide o približne 70% celkových nákladov, pričom toto percento prirodzene kleslo v pandemickom roku 2020. Pod personálnymi nákladmi rozumieme náklady na mzdy zamestnancov vrátane odvodov.

Diagram 11 – Personálne náklady v celkovom rozpočte organizácií - spolu za všetky organizácie

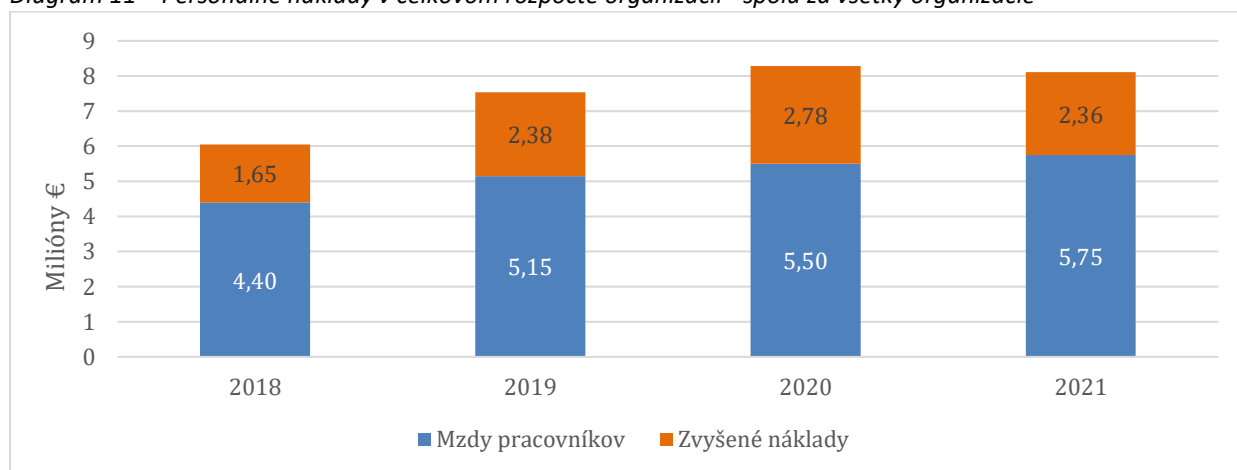
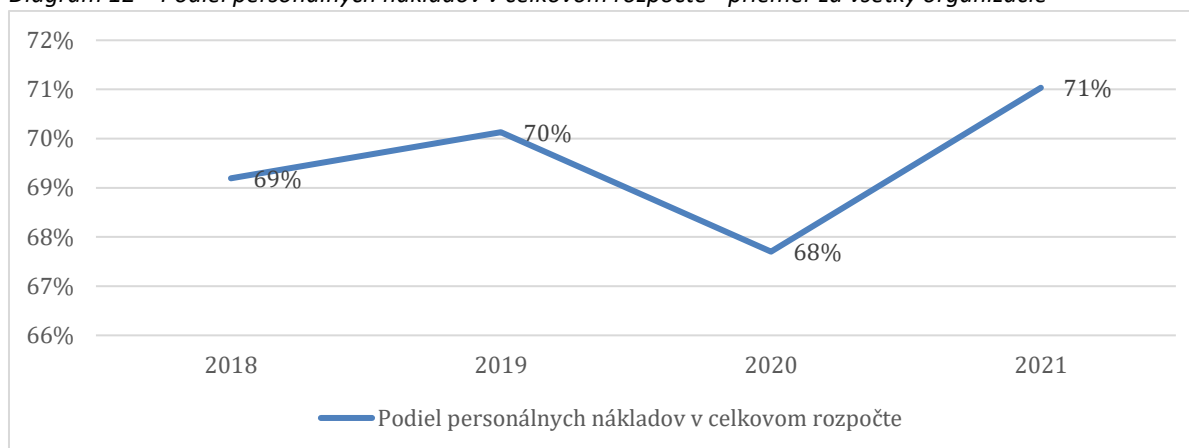
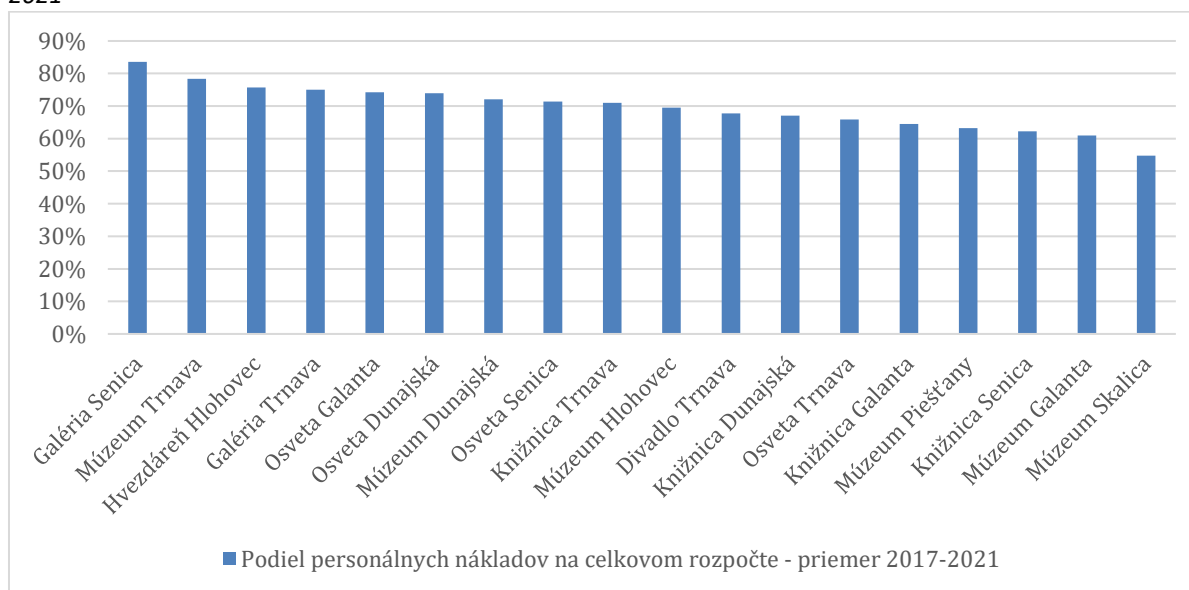

Diagram 12 – Podiel personálnych nákladov v celkovom rozpočte - priemer za všetky organizácie

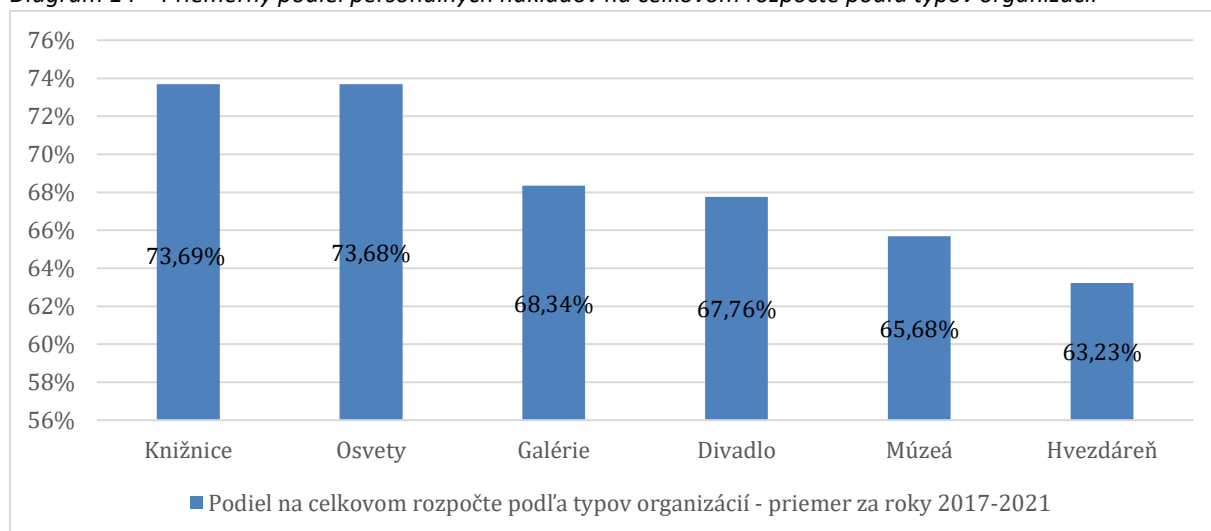
Pri pohľade na porovnanie jednotlivých organizácií zisťujeme, že podiel personálnych nákladov na celkovom rozpočte má pomerne veľký rozptyl – pri Záhorskej galérii Jána Mudrocha v Senici tvoria personálne náklady až 83% rozpočtu, naopak v Záhorskom múzeu v Skalici len o niečo viac ako 54%.

Diagram 13 – Priemerný podiel personálnych nákladov na celkovom rozpočte jednotlivých organizácií za r. 2017-2021

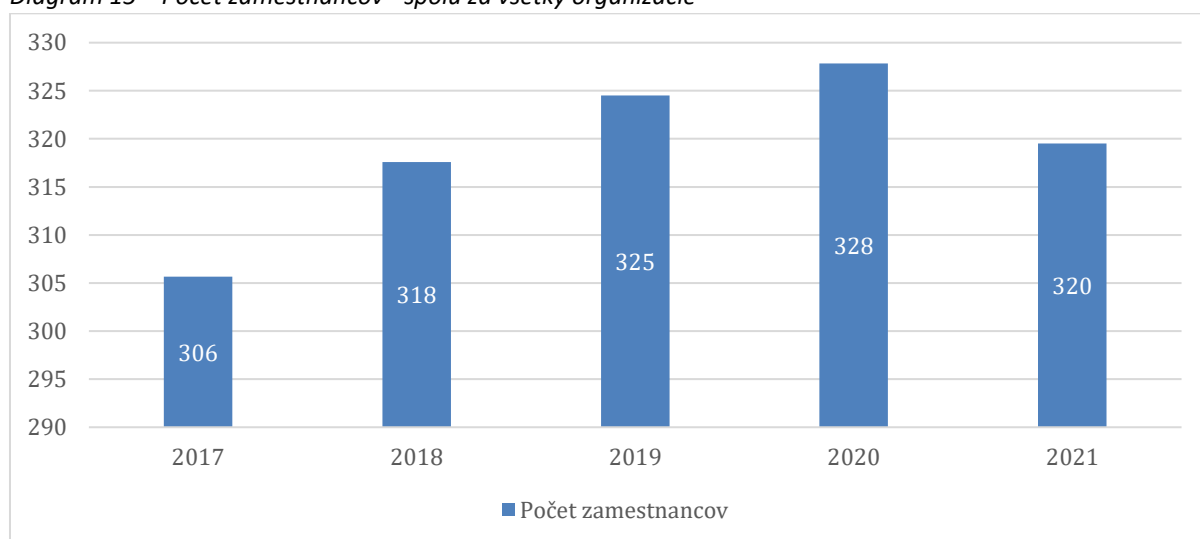
Najväčší podiel na celkovom rozpočte majú personálne náklady u knižníc a osvetových stredísk. Tento ukazovateľ súvisí s veľkosťou a povahou inštitúcií (počtom zamestnancov a priemernou mzdou), ako ukážu neskoršie analýzy.

Diagram 14 – Priemerný podiel personálnych nákladov na celkovom rozpočte podľa typov organizácií

Trnavský samosprávny kraj je v súčasnosti (2021) zamestnávateľom 320-tich osôb pracujúcich v kultúrnych organizáciách v jeho zriaďovateľskej pôsobnosti. Náklady na týchto zamestnancov tvoria 7% celkových personálnych nákladov TTSK.⁴ Na nasledujúcom grafe môžeme vidieť postupný nárast počtu zamestnancov pracujúcich v kultúrnych inštitúciách kraja až do pandemického roku 2020.

Diagram 15 – Počet zamestnancov - spolu za všetky organizácie

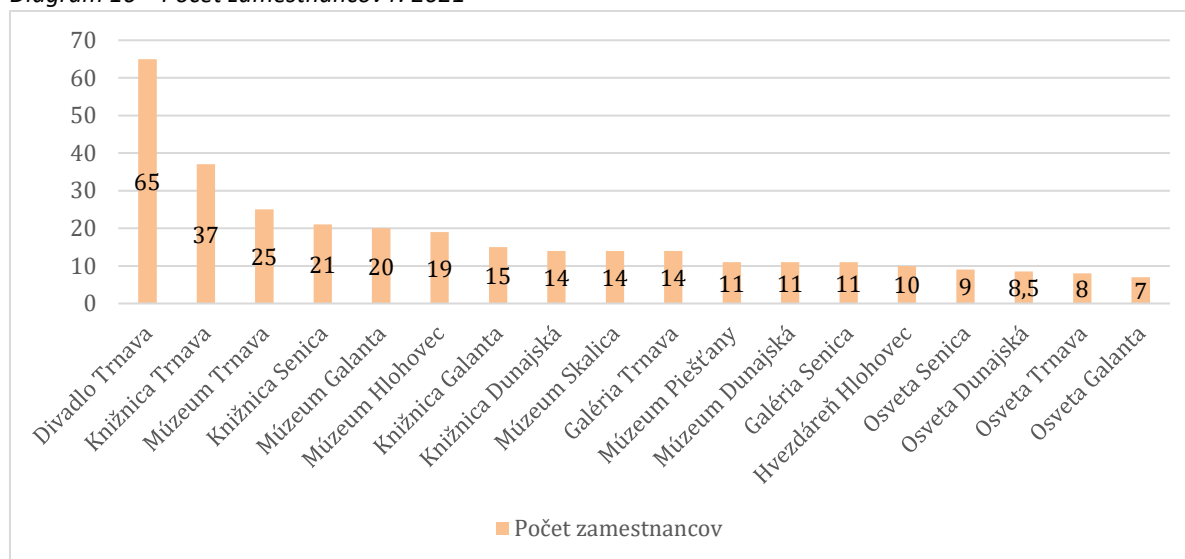

Nasledujúci graf hovorí o súčasnom počte pracovníkov v jednotlivých organizáciách. V tomto ukazovateli prirodzene dominujú veľké organizácie sídlia v krajskom meste.

⁴

Zdroj: Záverečný účet TTSK 2021

Diagram 16 – Počet zamestnancov r. 2021

Ak sa pozrieme na výšku priemernej mzdy, stúpa v súlade s indexom v národnom hospodárstve. Graf nižšie hovorí o tom, že priemerná mzda pracovníkov zamestnaných v kultúrnych organizáciách TTSK je približne o 100 eur nižšia ako celková priemerná mzda v národnom hospodárstve SR, avšak o rovnakých 100 eur vyššia ako priemerná mzda v celom odvetví umenie, zábava a rekreácia.

Diagram 17 – Priemerná mzda - priemer za všetky organizácie

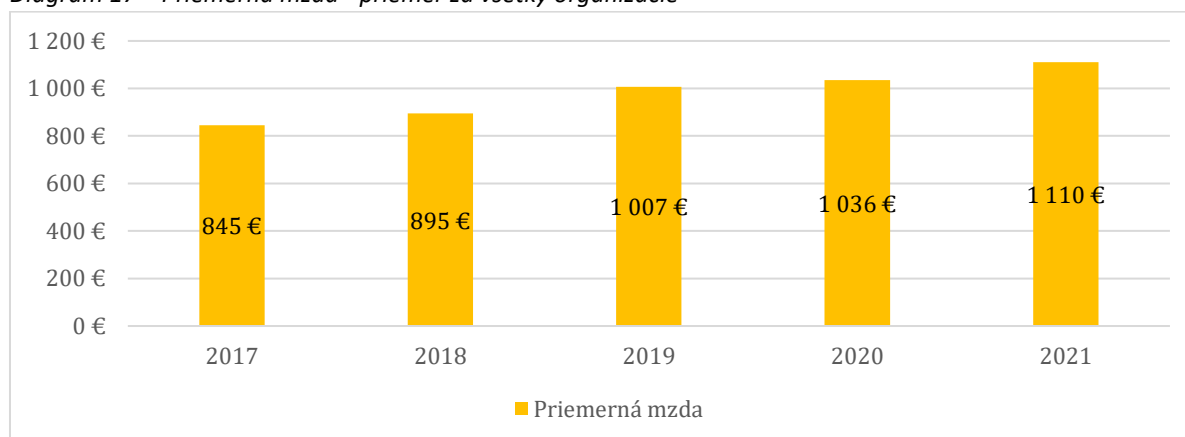
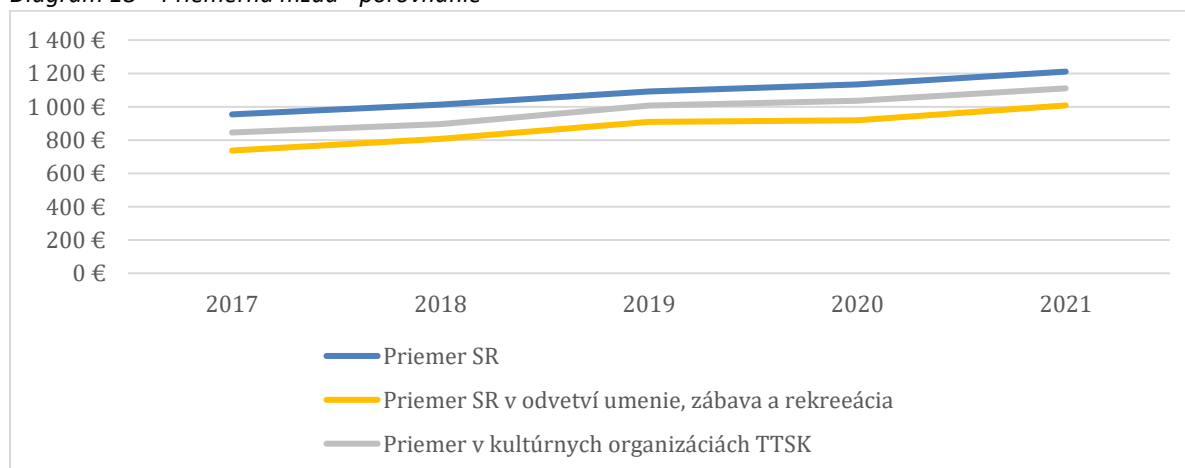

Diagram 18 – Priemerná mzda - porovnanie

Aktuálna priemerná mzda (2021) dosahuje prirodzene najvyššie hodnoty v organizáciách s najmenším celkovým počtom pracovníkov, resp. v organizáciách s vysokým podielom odborných a nižším podielom technických pracovníkov.

Diagram 19 – Priemerná mzda r. 2021

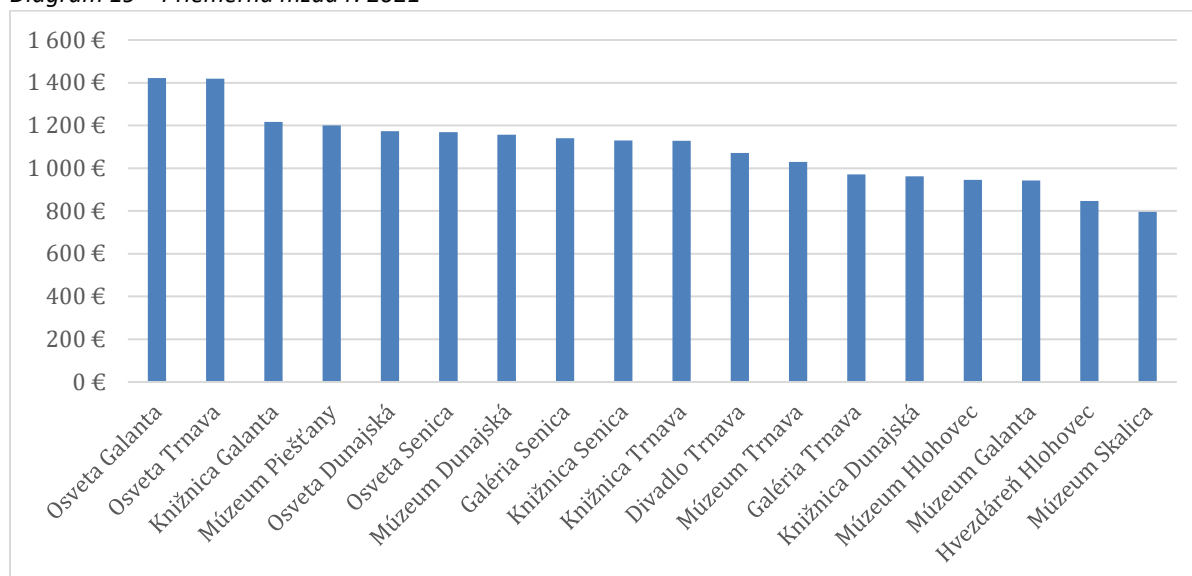
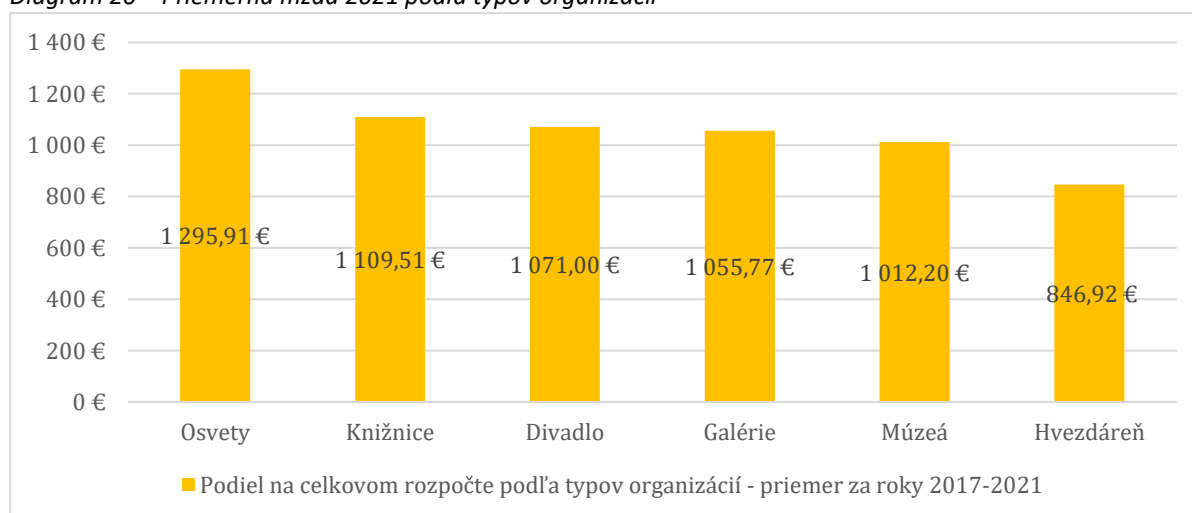
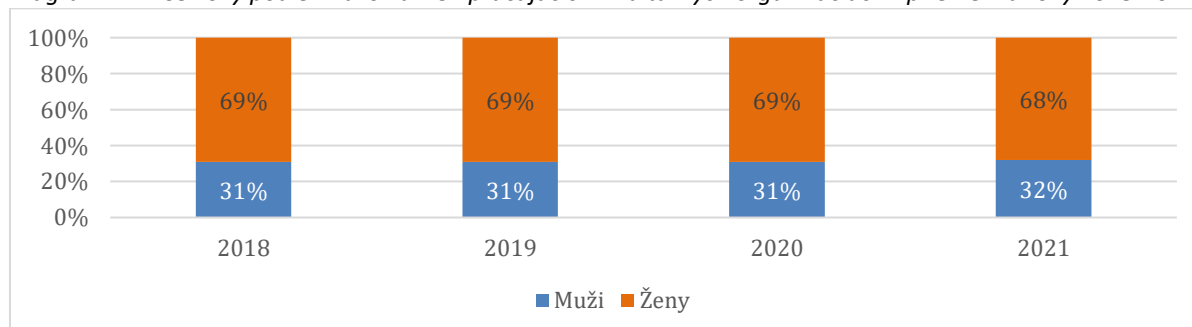

Diagram 20 – Priemerná mzda 2021 podľa typov organizácií

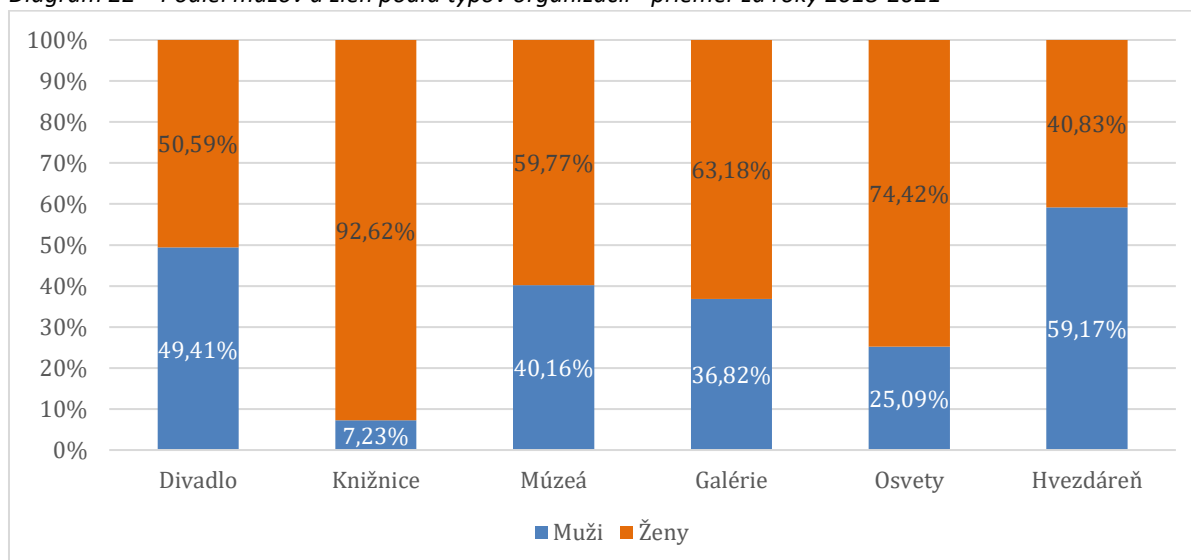
Podiel mužov a žien pracujúcich v kultúrnych organizáciách TTSK je približne 30% mužov a 70% žien, pričom tento ukazovateľ sa v posledných rokoch v čase nemenil.

Diagram 21 – Celkový podiel mužov a žien pracujúcich v kultúrnych organizáciách - priemer za roky 2018-2021

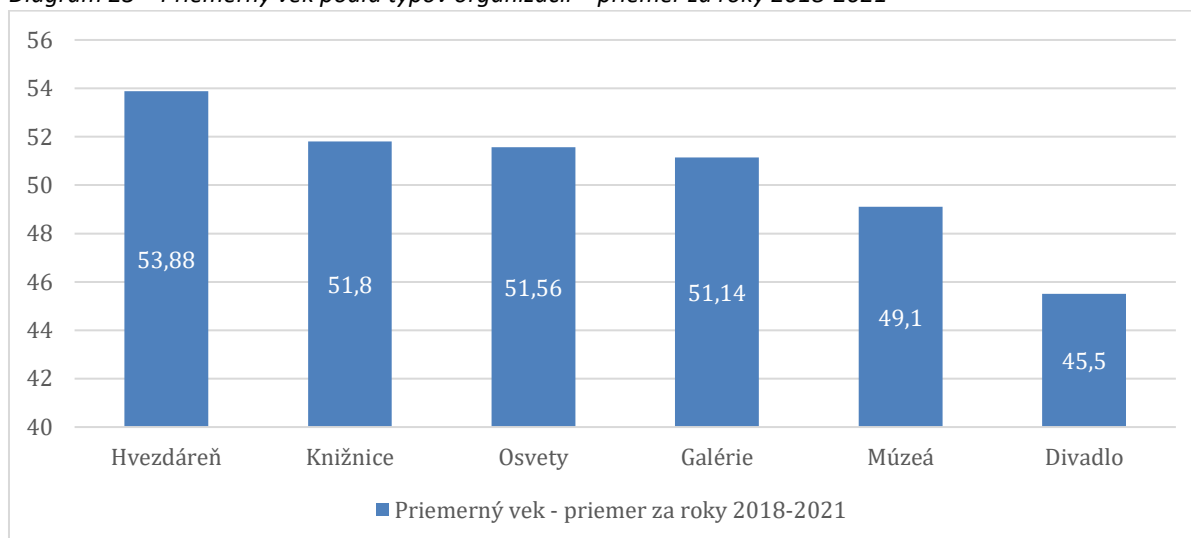
Zo štatistiky zobrazenej v nasledujúcom grafe vyplýva, že vyšší podiel žien ako mužov pracuje najmä v knižniciach a osvetových strediskách, naproti tomu Hvezdáreň a planetárium M. R. Štefánika v Hlohovci je jediným pracoviskom s prevažujúcim počtom mužov oproti ženám.

Diagram 22 – Podiel mužov a žien podľa typov organizácií - priemer za roky 2018-2021

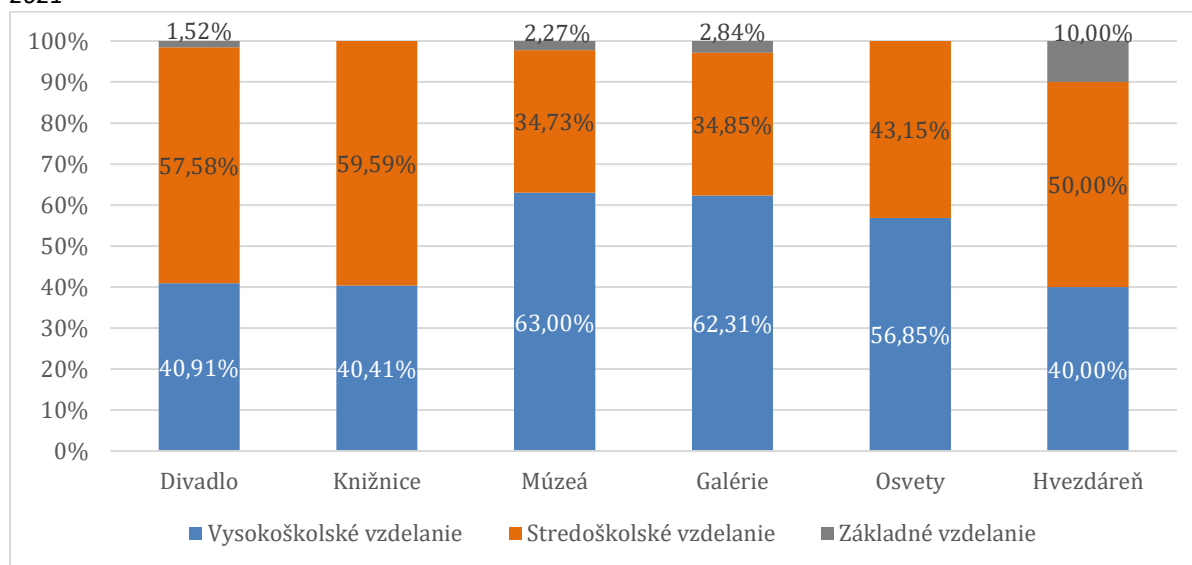
Divadlo je organizáciou s najnižším priemerným vekom pracovníkov.

Diagram 23 – Priemerný vek podľa typov organizácií – priemer za roky 2018-2021

Z porovnania vzdelanostnej štruktúry zamestnancov vyplýva, že najvyšší podiel vysokoškolsky vzdelaných pracovníkov majú múzeá, galérie a osvetové strediská. Naproti tomu v divadle, knižniciach a hvezdárni prevažujú zamestnanci so stredoškolským vzdelaním. Základné vzdelanie má v celkovom prehľade zanedbateľné percento zamestnancov.

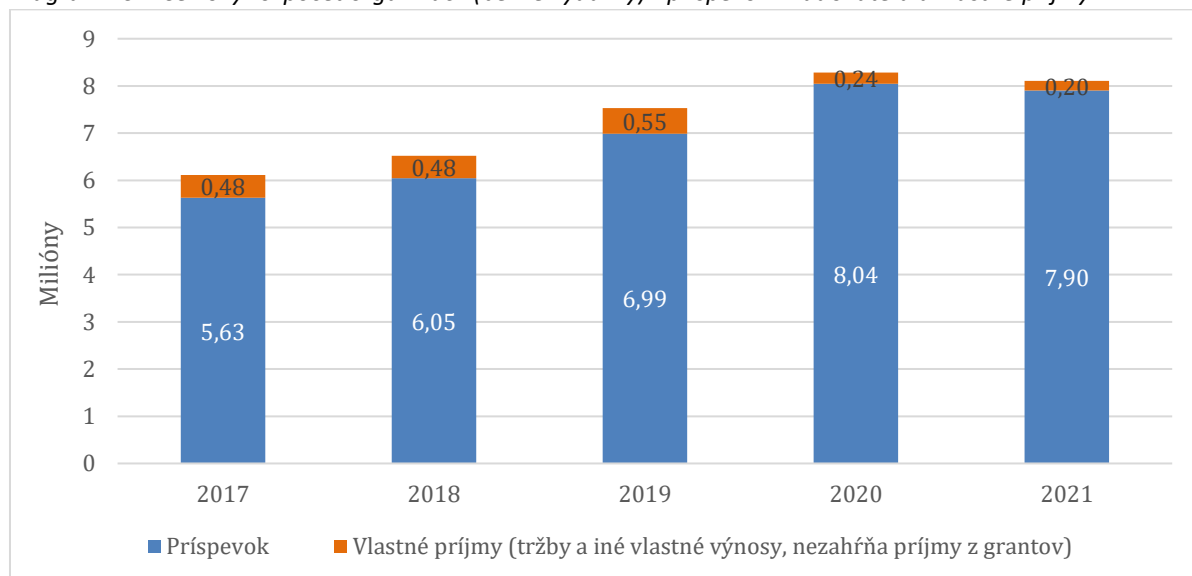
Diagram 24 – Štruktúra vzdelania zamestnancov v rámci jednotlivých typov organizácií - priemer za roky 2018-2021

3.1.3 Príjmy kultúrnych organizácií TTSK

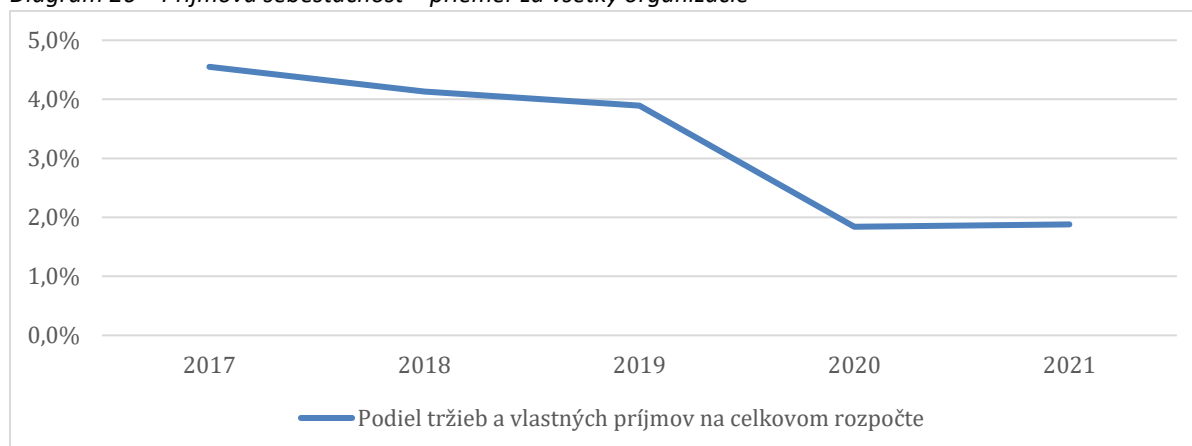
Dominantnú časť rozpočtu zriaďovaných kultúrnych inštitúcií na Slovensku tvorí príspevok zriaďovateľa. V nasledujúcom grafe vidíme nominálnu výšku vlastných príjmov organizácií v súčte za všetky organizácie v medzioročnom porovnaní (tieto príjmy zahŕňajú tržby a iné vlastné výnosy, nie sú do nich započítané príjmy z grantovej činnosti, tie sú predmetom samostatnej analýzy).

Diagram 25 – Celkový rozpočet organizácií (bežné výdavky) - príspevok zriaďovateľa a vlastné príjmy

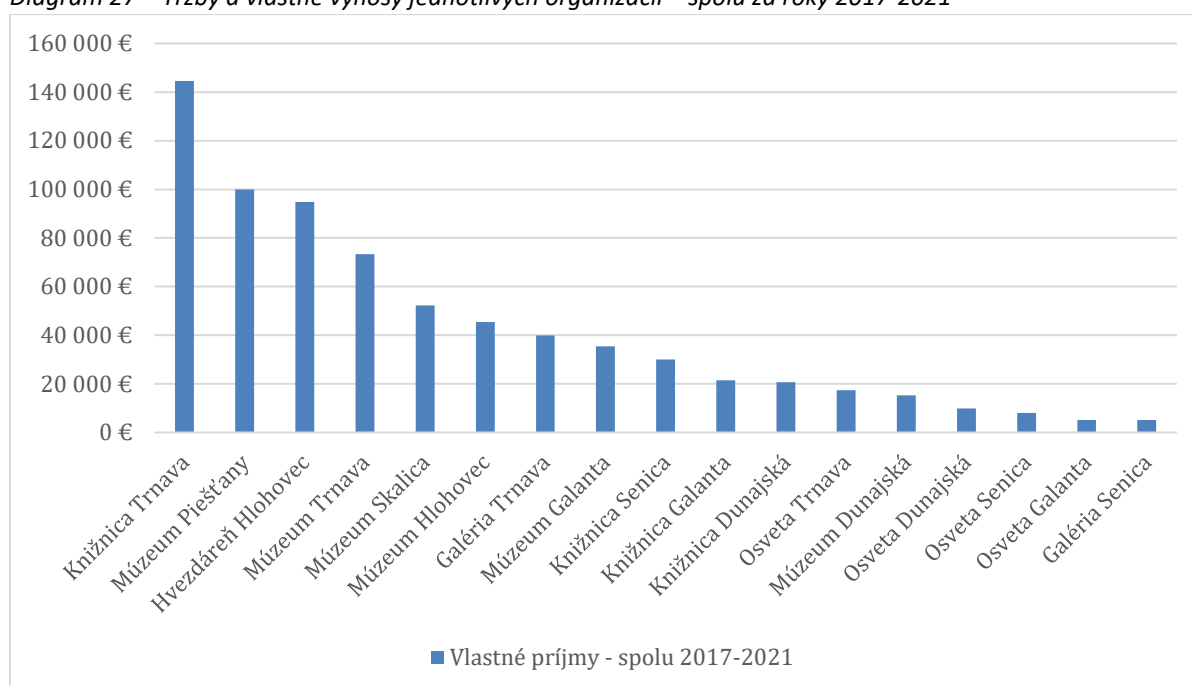
Na základe týchto dát je možné vytvoriť medzioročnú krivku príjmovej sebestačnosti (bez grantových zdrojov), na ktorej je vidieť dramatický pokles spôsobený pandemiou – z 4,5% rozpočtu tvoreného vlastnými príjmami klesli organizácie v roku 2021 v priemere na približne 2%.

Diagram 26 – Príjmová sebestačnosť – priemer za všetky organizácie

Ak porovnáme celkovú výšku prostriedkov získaných z tržieb a inej vlastnej činnosti u jednotlivých organizácií, dosiahneme výsledok zobrazený v grafe nižšie.

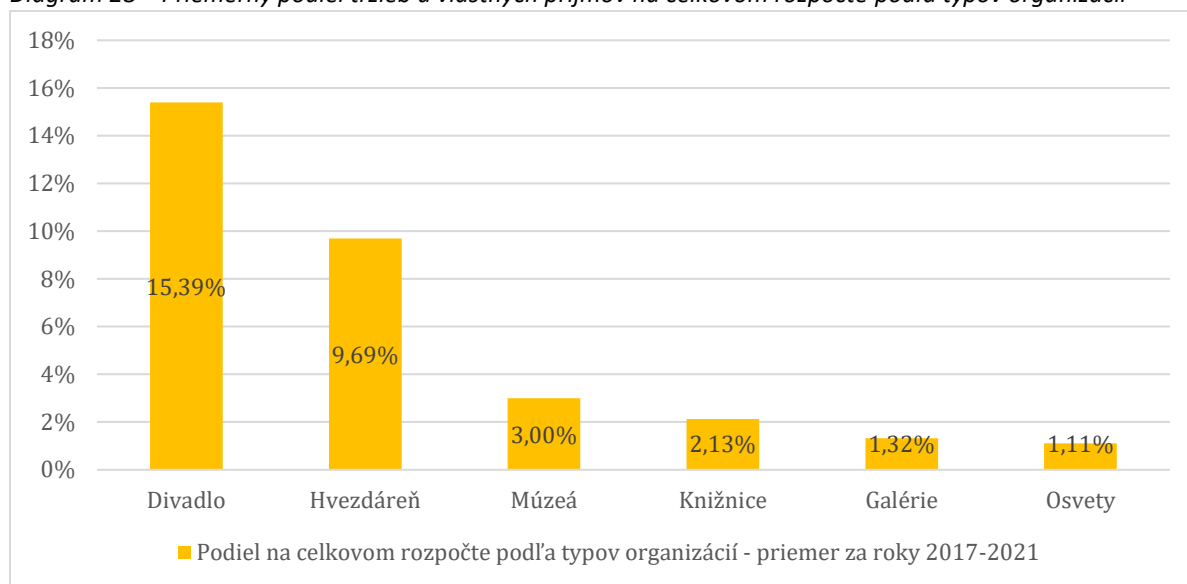
Diagram 27 – Tržby a vlastné výnosy jednotlivých organizácií – spolu za roky 2017-2021

Pozn.: Divadlo sa v tomto porovnaní nenachádza, nakoľko výška tržieb divadla za predmetné obdobie predstavuje sumu 1 229 361,96 € a tento údaj by zmenil grafické pomery v grafe na úkor čitateľnosti. Je prirodzené, že divadlo z povahy svojej činnosti má ďaleko najvyššie príjmy z tržieb a z prenájmu priestorov.

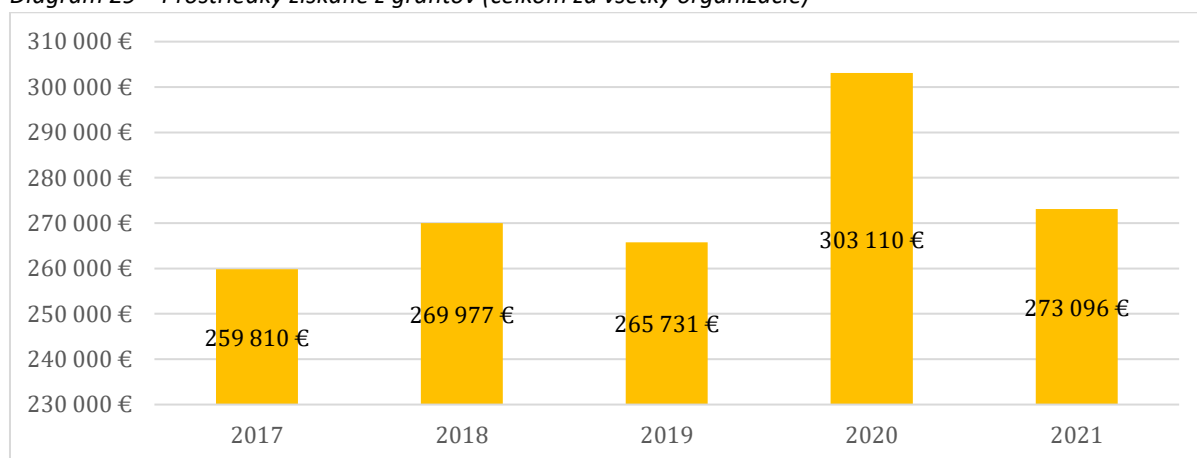
Z nasledujúceho grafu je zrejmé, že najvyšší podiel vlastných príjmov v celkovom rozpočte majú divadlo a hvezdáreň, vzhľadom na povahu poskytovanej kultúrnej služby. Podiel vlastných príjmov na rozpočte klesá u organizácií s pamäťovým, fondovým či osvetovým charakterom.

Diagram 28 – Priemerný podiel tržieb a vlastných príjmov na celkovom rozpočte podľa typov organizácií

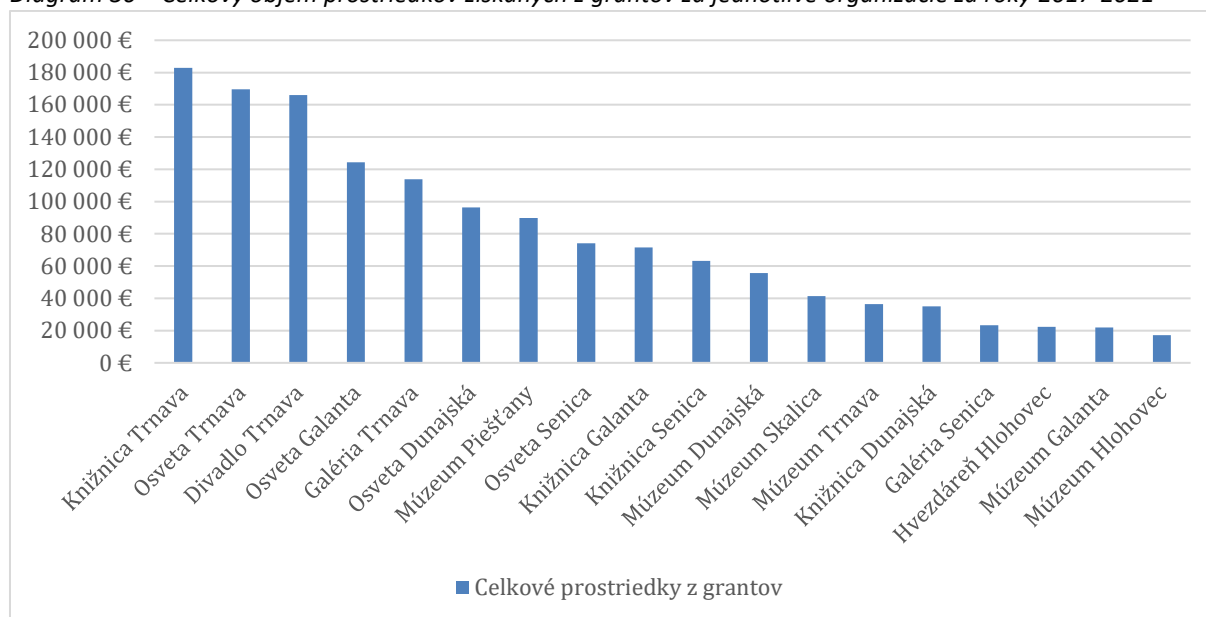
Dôležitú časť príjmovej časti rozpočtu jednotlivých organizácií tvoria príjmy z grantovej činnosti. Nasledujúci graf zobrazuje zaujímavý moment z pandemického roku 2020, z ktorého vyplýva, že kultúrne organizácie v tomto roku dopĺňali prepad v svojich rozpočtoch spôsobený poklesom návštevnosti čerpaním zdrojov z grantových schém.

Diagram 29 – Prostriedky získané z grantov (celkom za všetky organizácie)

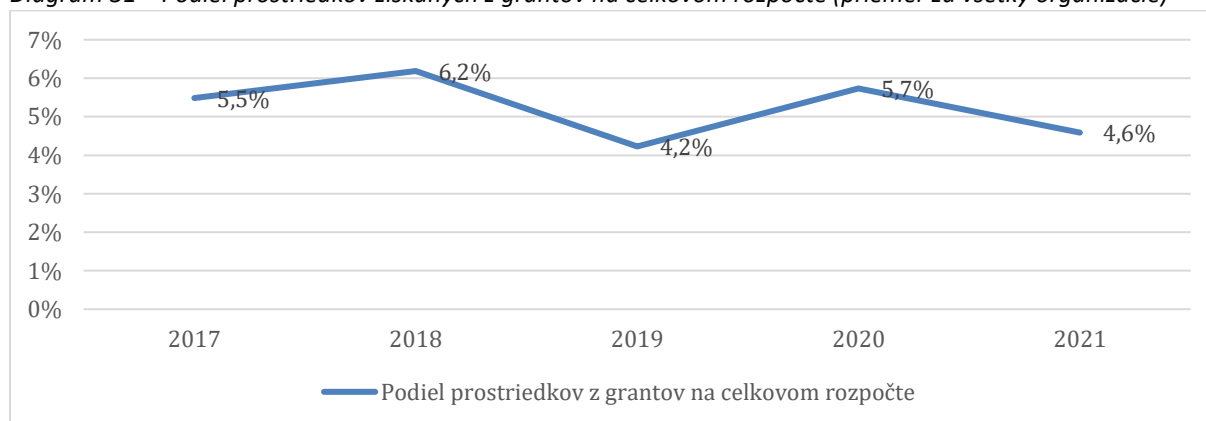
Pri pohľade na celkovú výšku zdrojov získaných z grantov sa musíme pristaviť pri krajskej knižnici, ktorá má v tomto ukazovateli celkové prvenstvo, podobne ako v štatistike vlastných príjmov. Treba si tiež všimnúť, že úspešnými žiadateľmi o grantové zdroje sú osvetové strediská, čo vyplýva najmä z dotačnej politiky Fondu na podporu umenia, ktorý prevzal rolu podpory osvetových stredísk od Ministerstva kultúry SR (pozn. od r. 2023 je poskytovateľom dotácií aj Národné osvetové centrum).

Diagram 30 – Celkový objem prostriedkov získaných z grantov za jednotlivé organizácie za roky 2017-2021

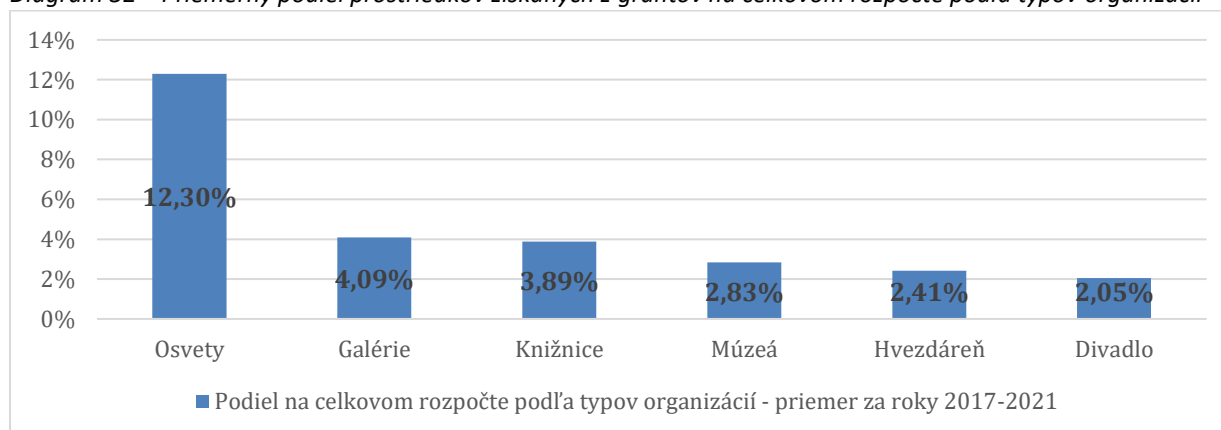
V priemere získavajú organizácie 5,24% svojho rozpočtu úspešným žiadaním o zdroje z grantových schém.

Diagram 31 – Podiel prostriedkov získaných z grantov na celkovom rozpočte (priemer za všetky organizácie)

Ako bolo konštatované vyššie, v získavaní zdrojov z grantov patria medzi úspešné napr. osvetové strediská. Tiež vidíme, že najúspešnejšie v tomto ukazovateli sú organizácie sídliace v Trnave.

Diagram 32 – Priemerný podiel prostriedkov získaných z grantov na celkovom rozpočte podľa typov organizácií

3.1.4 Prehľad jednotlivých kultúrnych organizácií podľa typov

DIVADLO

Divadlo Jána Palárika v Trnave

zriaďovacia listina č. 1345. zo dňa 01.04.2002

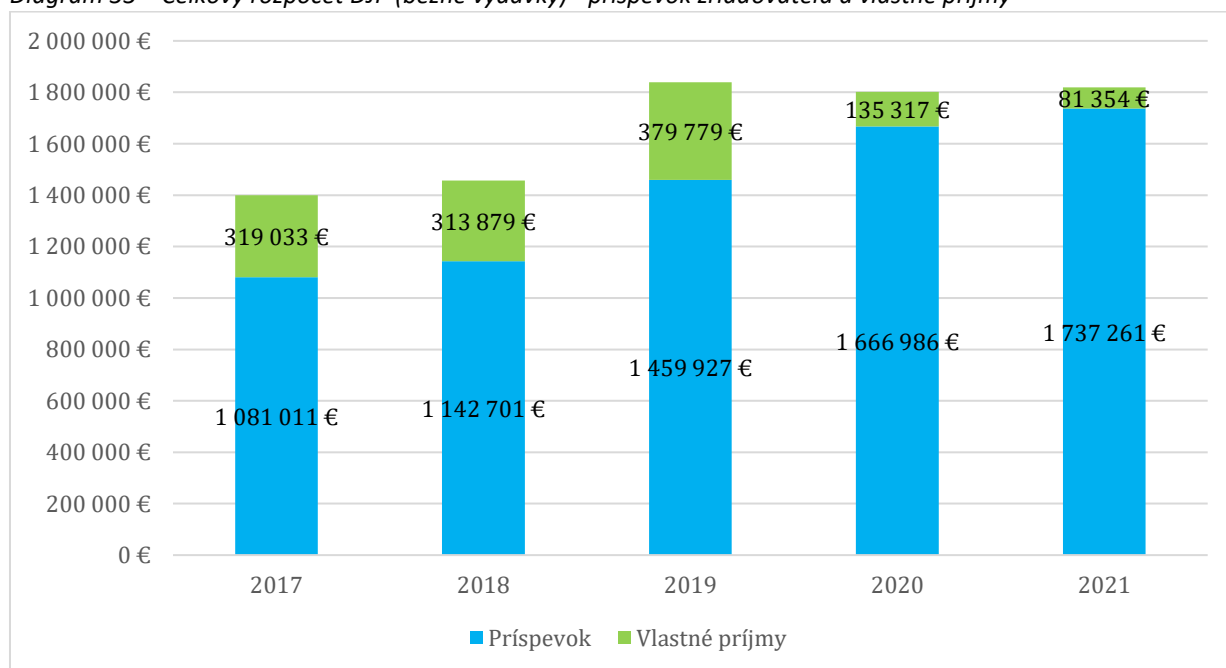
rok založenia organizácie: 1974

riaditeľka: Mgr. art. Zuzana Hekel

V Trnavskom samosprávnom kraji pôsobí jedno profesionálne zriaďované divadlo: Divadlo Jána Palárika v Trnave. Poslaním divadla je zabezpečovať vznik a verejné šírenie divadelných diel so zameraním na tvorbu pre deti a mládež, ako aj dramatických diel určených najširšiemu okruhu divákov. V súčasnosti má vo svojom repertoári inscenácie pre dospelých aj pre deti a uvádza pôvodné diela na objednávku divadla alebo zahraničné tituly v slovenských premiérach. Zvýšenú pozornosť venuje práci s mladým publikom a realizuje viacero celoročných vzdelávacích aktivít.

Štatistické údaje o činnosti divadla

Diagram 33 – Celkový rozpočet DJP (bežné výdavky) - príspevok zriaďovateľa a vlastné príjmy

Divadlo je organizáciou s najvyšším rozpočtom spomedzi organizácií TTSK. Tiež má najväčší počet zamestnancov a generuje najvyššie príjmy. Krivka príjmovej sebestačnosti zaznamenala veľmi výrazný pokles od roku 2020, kedy kultúrny sektor čelil pandémie Covid-19 a dodnes sa z tejto ruptúry nespamätal. Príjmy organizácií zameraných na živú kultúru, akou je i divadlo, zaznamenali prepád v podiele vlastných príjmov z niekdajších takmer 25% na sotva 5%. Rovnako sa pandémia podpísala i na úspešnosti v získavaní zdrojov z grantových schém.

Diagram 34 – Príjmová sebestačnosť

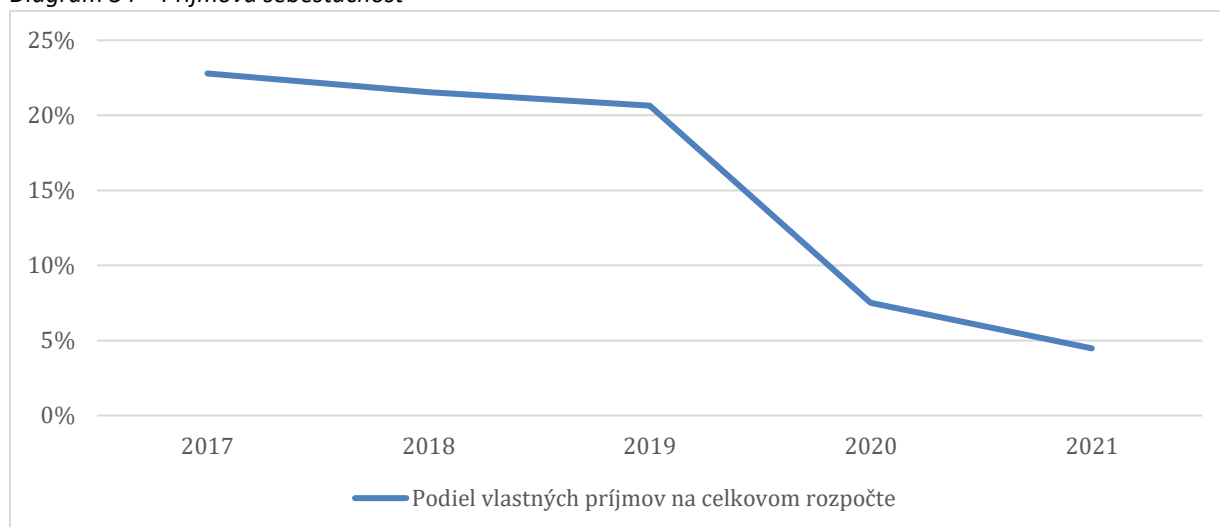
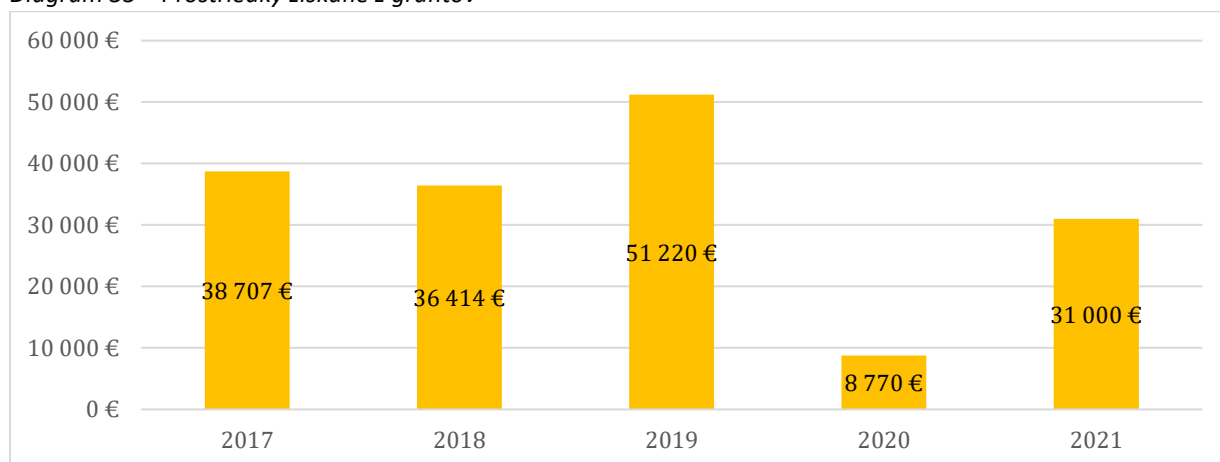
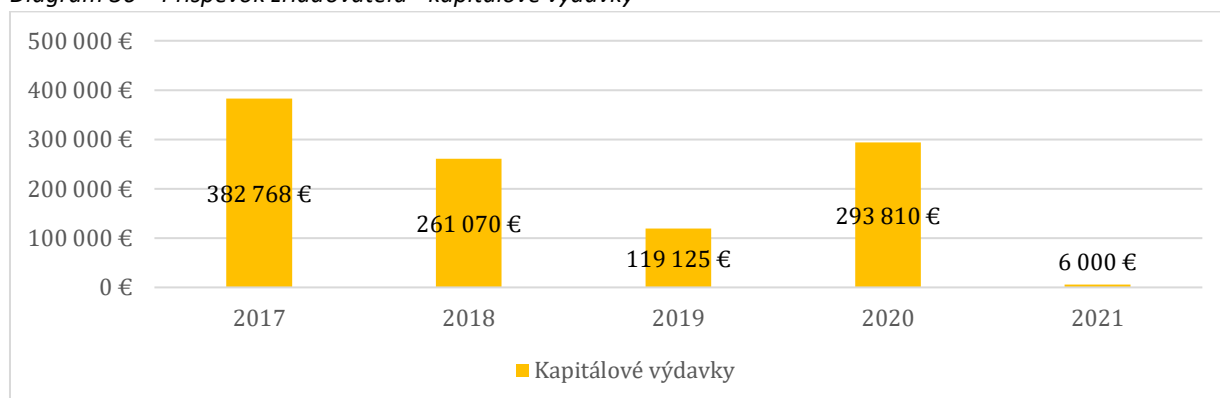

Diagram 35 – Prostriedky získané z grantov

Kapitálové výdavky vynaložené Trnavským samosprávnym krajom do technického zhodnotenia Divadla Jána Palárika sú investované najmä do postupnej kompletnej rekonštrukcie hlavnej budovy divadla.

Diagram 36 – Príspevok zriaďovateľa - kapitálové výdavky

V roku 2018 a 2020 divadlo zaznamenalo zvýšenie počtu zamestnancov, priemerná mzda klesla v roku 2020 v súvislosti s pandémiou.

Diagram 37 – Počet zamestnancov

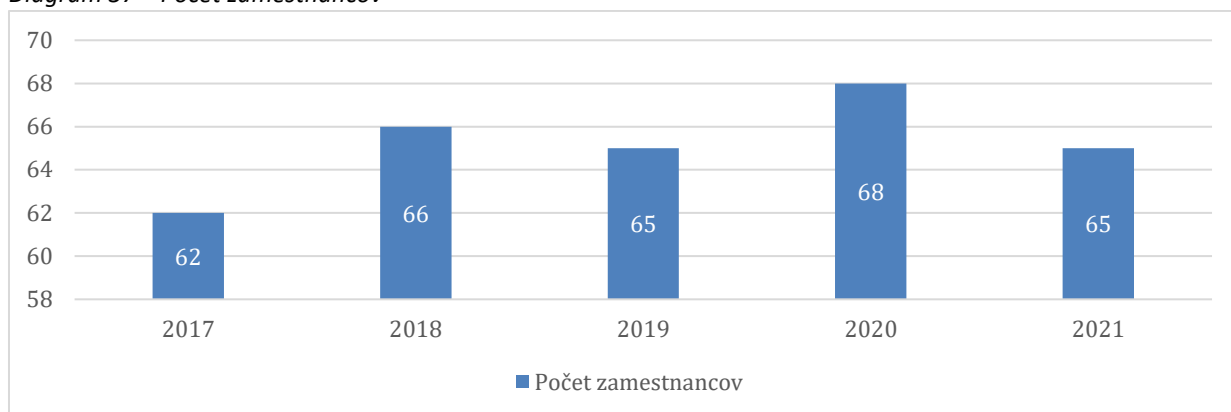
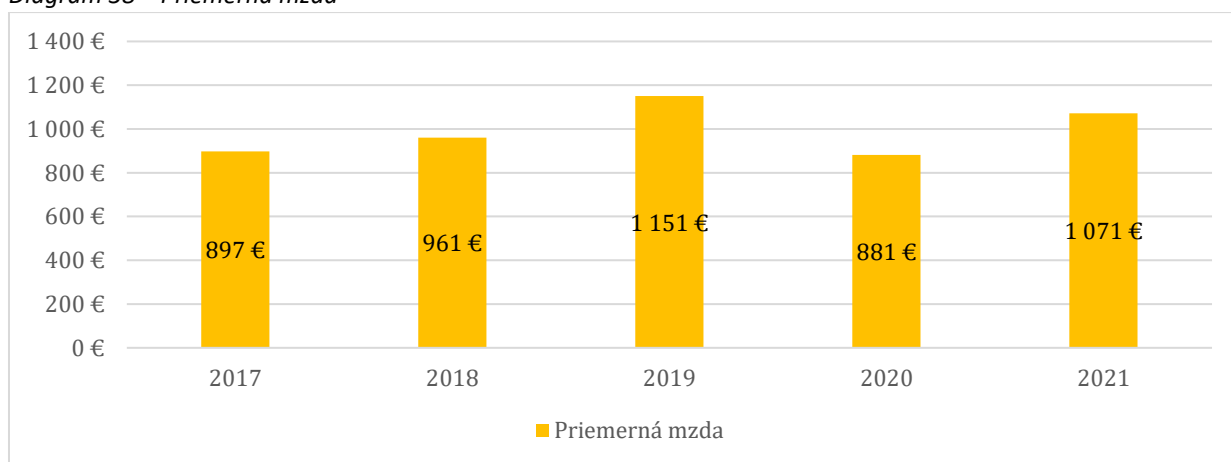

Diagram 38 – Priemerná mzda

KNIŽNICE

Galantská knižnica

rok založenia organizácie: 1951

zriaďovacia listina č. 1354 zo dňa 1.4.2002

riaditeľ: Mgr. Lívia Koleková

Najväčšou a najstaršou knižnicou na území mesta Galanta bola súkromná knižnica rodu Esterházyovcov založená začiatkom 19. storočia. Prvá knižnica prístupná všetkým obyvateľom mesta bola zriadená v roku 1909, postupne sa vplyvom historických udalostí a následnej územno-správnej reorganizácie vypracovala do súčasnej podoby a plní funkciu regionálnej knižnice.

Hlavným poslaním knižnice je získavanie, spracúvanie, sprístupňovanie a ochrana univerzálneho knižničného fondu a poskytovanie základných a špeciálnych knižnično-informačných služieb širokej verejnosti, s dôrazom na rovnoprávny prístup k informáciám a informačným zdrojom pre rozličné cieľové skupiny. Galantská knižnica sídli v limitujúcich priestoroch, ktoré nevyhovujú súčasným

požiadavkám a trendom. Po zrealizovaní projektu výstavby novej budovy knižnice vznikne v areáli župnej strednej školy susediacom s parkom Neogotického kaštieľa v Galante nový kultúrno-spoločenský priestor na poskytovanie kvalitnejších knižničných služieb.

Knižnica Juraja Fándlyho v Trnave

zriaďovacia listina č. 1351 zo dňa 01. 04. 2002 v znení neskorších dodatkov

rok založenia organizácie: 1952 riaditeľ: Ing. Pavol Tomašovič

Knižnica Juraja Fándlyho v Trnave je najväčšou verejnou knižnicou v Trnavskom samosprávnom kraji. Zabezpečuje knižnično-informačné služby, buduje a uchováva univerzálny knižničný fond. Plní úlohy regionálnej knižnice s krajskou pôsobnosťou, zabezpečuje koordinačné, metodické a bibliografické úlohy v okresoch Trnava, Hlohovec a Piešťany pre 79 obecných knižníc, 4 mestské knižnice a 4 regionálne knižnice. Utvára a sprístupňuje regionálne bibliografické a faktografické databázy, spracúva súbežnú regionálnu bibliografiu dokumentov, zúčastňuje sa na tvorbe a sprístupňovaní súborných katalógov knižníc a je pracoviskom medziknižničnej výpožičnej služby. V rámci revitalizácie záhrady knižnica vybudovala a v roku 2023 sprístupnila letnú čítareň s vegetačnou strechou, čím vznikol nový atraktívny priestor pre vzdelávanie, kultúru a stretávanie sa ľudí. Zaujímavosťou tohto projektu je prepojenie záhrady so susediacim Ružovým parkom.

Záhorská knižnica v Senici

zriaďovacia listina č. 1353 zo dňa 1. 4. 2002

rok založenia organizácie: 1952

riaditeľ: Ing. Silvia Sameková

Záhorská knižnica v Senici svoje služby poskytuje širokému a rôznorodému spektru používateľov, čo ovplyvňuje jej akvizičnú politiku, skladbu knižničných fondov aspektom poskytovaných knižnično-informačných služieb pre občanov okresov Senica a Skalica. Zároveň je i mestskou knižnicou, svoju pobočku má otvorenú aj v miestnej časti Senica – Čáčov. Hlavná budova knižnice prešla rozsiahlou rekonštrukciou, v rámci ktorej bola budova zateplená a na čelnej fasáde bola odhalená veľkorozmerná nástenná maľba, murál. V interiéri knižnice sa sprístupnilo obnovené oddelenie odbornej literatúry, študovňa a priestory knižnice sú prepojené novo inštalovaným výťahom.

Žitnoostrovská knižnica v Dunajskej Strede

zriaďovacia listina: č. 1352 zo dňa 01.04.2002 Dodatok č.2 č. 04398/2016/OKIL-95 zo dňa 09.11.2016

rok založenia organizácie: 1953

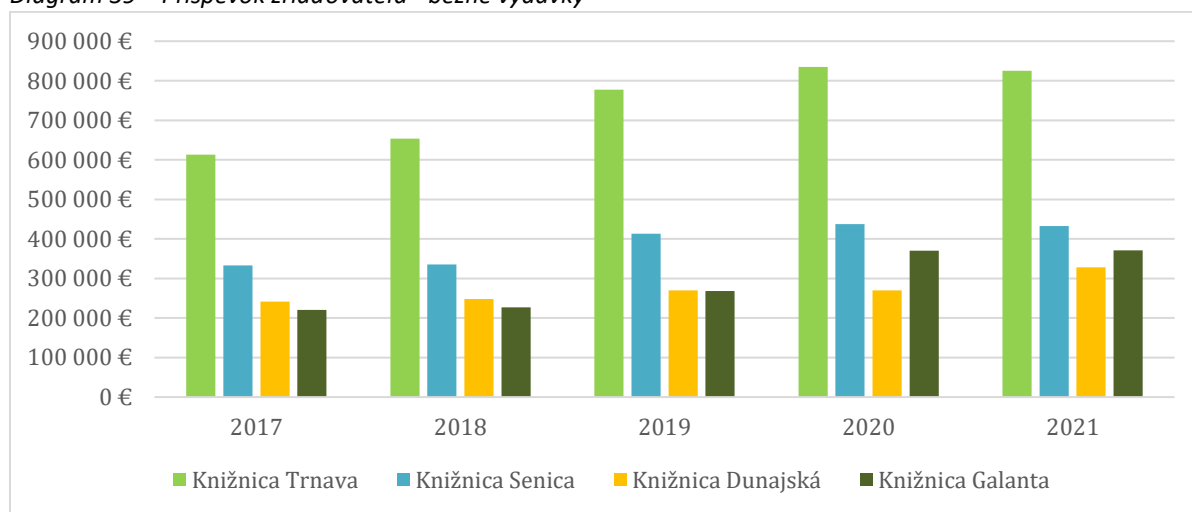
riaditeľ: PhDr. Helena Laczová

Na základe zriaďovacej listiny je knižnicou s mestskou a regionálnou pôsobnosťou. V roku 1977 sa knižnica presťahovala na súčasné miesto do novopostavenej budovy Mestského kultúrneho domu, dnešným názvom Mestské kultúrne stredisko Benedeka Csaplára, kde sídli v podnájme. Dôležitú úlohu má knižnica nielen v oblasti zhromažďovania a poskytovania dokumentov, ale i v mimoškolskom vzdelávaní prostredníctvom organizovania kultúrnych a vzdelávacích podujatí. Spoločenské podujatia a kultúrno-výchovné akcie, komunitné aktivity pripravované pre deti i dospelých vo veľkej miere pomáhajú pri zviditeľňovaní a propagácii činnosti knižnice. Knižnica v predchádzajúcom období zrekonštruovala a obnovila interiérové vybavenie, ktoré poskytuje čitateľom potrebný komfort.

Štatistické údaje o činnosti knižníc

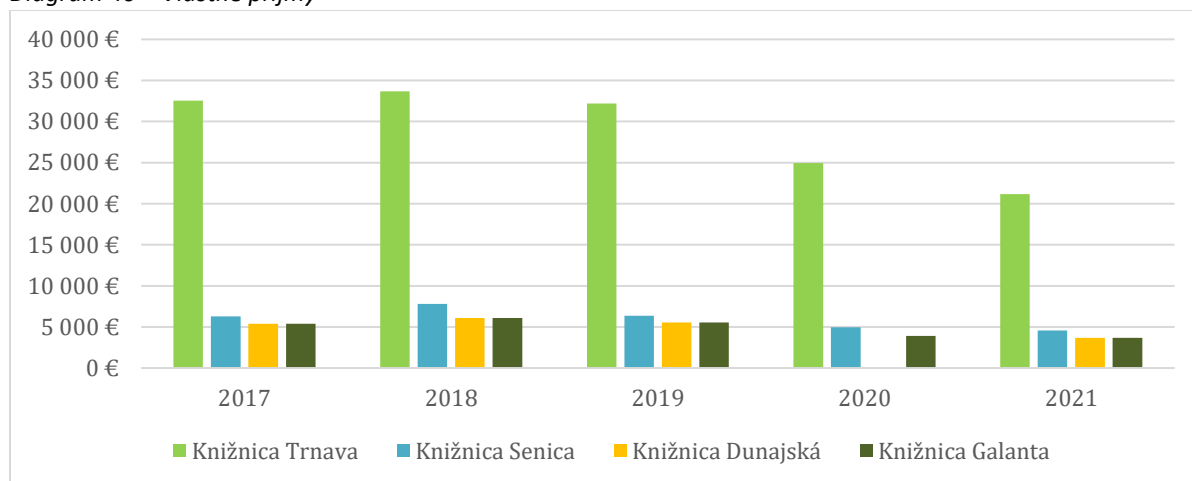
Ako môžeme vidieť z nasledujúceho grafu, najvyšší rozpočet má prirodzene krajská knižnica. Od roku 2020 môžeme pozorovať vyšší nárast rozpočtu v Galantskej knižnici.

Diagram 39 – Príspevok zriaďovateľa - bežné výdavky

Na príjmovej strane rozpočtu výrazne dominuje krajská Knižnica Juraja Fándlyho v Trnave, pričom knižnice taktiež prirodzene zaznamenali pokles príjmov v súvislosti s pandemiou.

Diagram 40 – Vlastné príjmy

Získavať prostriedky z vlastnej činnosti aj z grantov sa najlepšie darí krajskej knižnici. Môžeme si však všimnúť postupne klesajúci trend príjmov z vlastnej činnosti knižníc, čo je pravdepodobne následok poklesu záujmu verejnosti o služby nimi poskytované.

Diagram 41 – Príjmová sebestačnosť

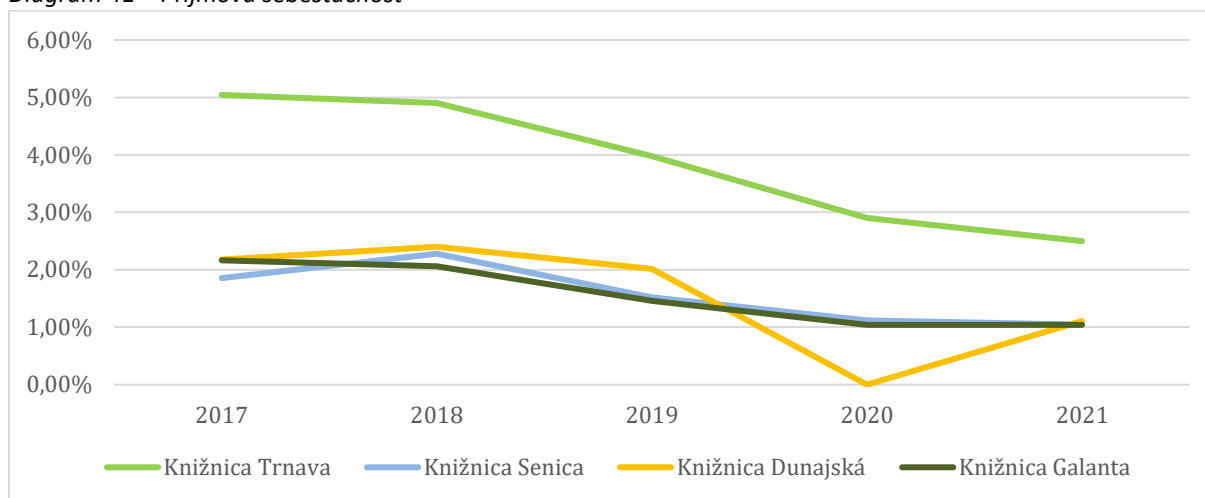

Diagram 42 – Prostriedky získané z grantov

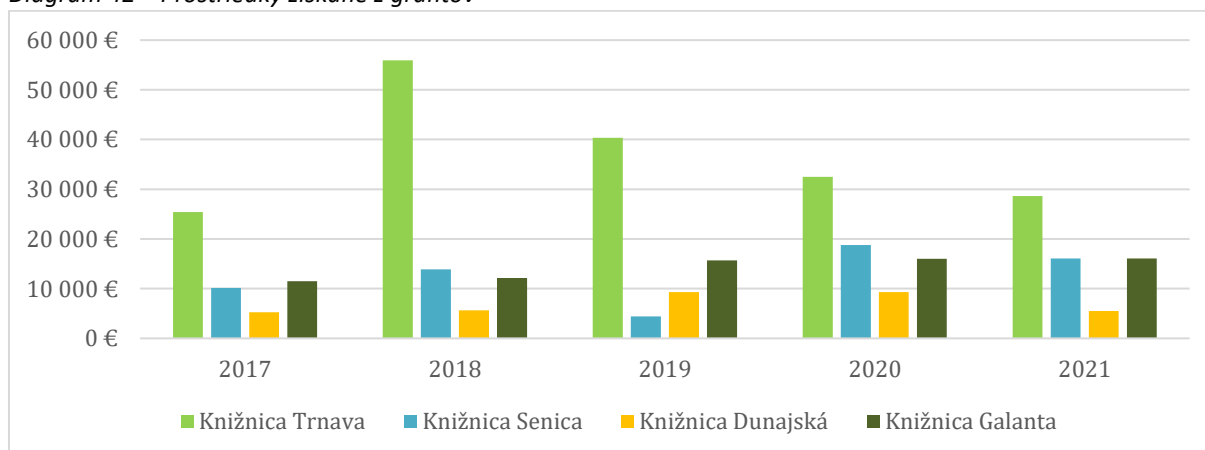

Diagram 43 – Počet zamestnancov

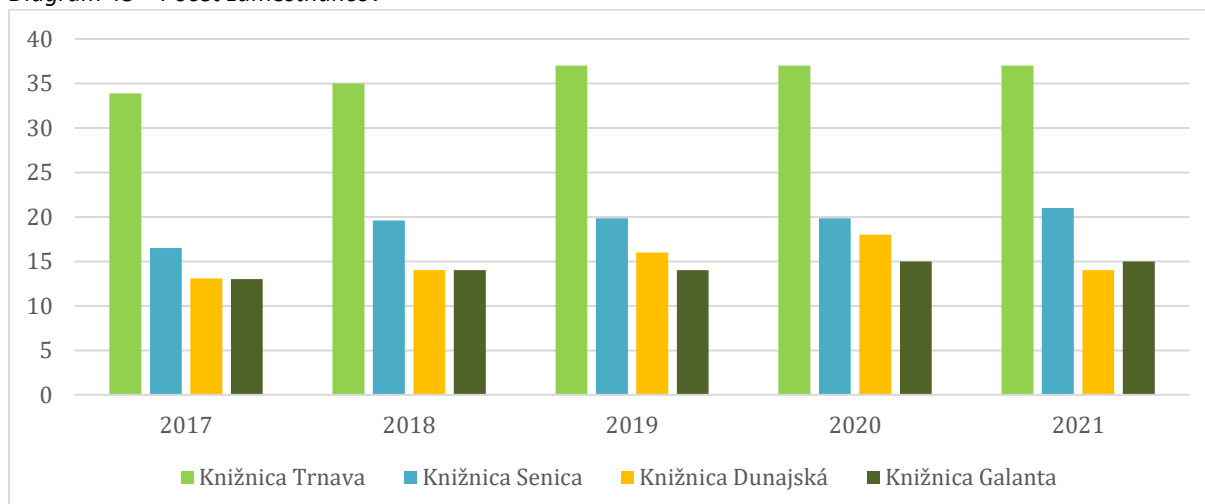
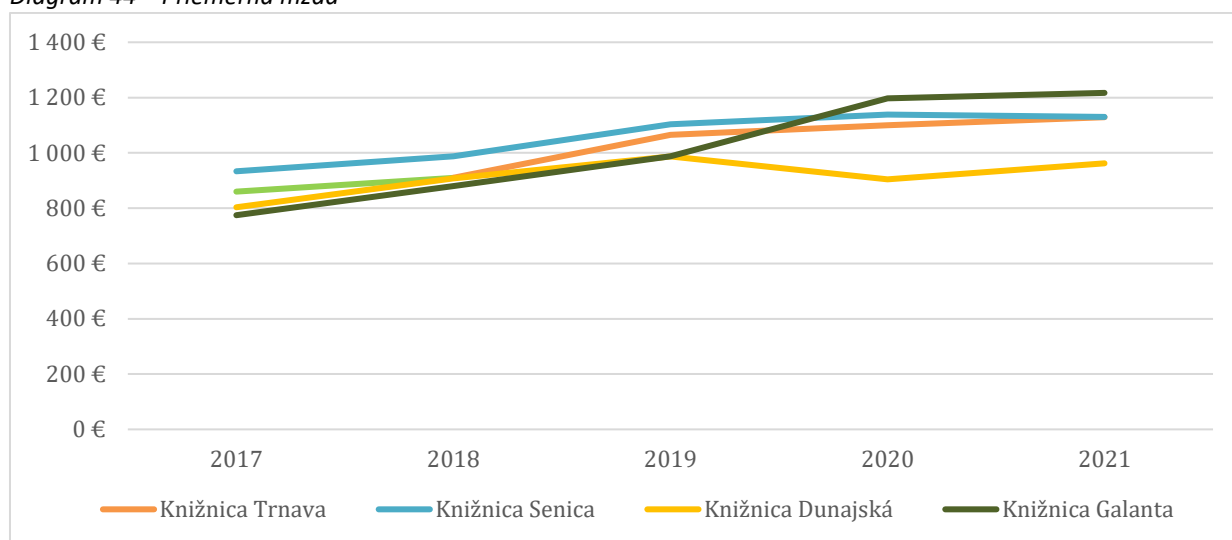

Diagram 44 – Priemerná mzda

MÚZEÁ

Balneologické múzeum Imricha Wintera v Piešťanoch

zriaďovacia listina č. 1359 zo dňa 1. 4. 2002

rok založenia organizácie: 1928

riaditeľ: PhDr. Vladimír Krupa

Balneologické múzeum Imricha Wintera v Piešťanoch je regionálnym múzeom, ktoré zabezpečuje komplexnú múzejnú dokumentáciu pre okres Piešťany. Zbierkotvornú činnosť a výskumné úlohy orientuje na dokumentáciu dejín kúpeľov a kúpeľníctva na území Slovenskej republiky. Názov múzea bol koncom roku 2016 zmenený a doplnený na Balneologické múzeum Imricha Wintera v Piešťanoch na počesť prvého predsedu Piešťanskej muzeálnej spoločnosti a prvého riaditeľa piešťanského múzea Imricha Wintera. Hlavná budova múzea a objekty v správe múzea - Kúpeľná dvorana aj Vila dr. Lisku prechádzajú postupnou rekonštrukciou, s ohľadom na historický charakter priestorov. Múzeum je taktiež správcom Pamätnej izby básnika Ivana Krasku.

Vlastivedné múzeum v Galante

zriaďovacia listina č. 1357 zo dňa 1. 4. 2002

rok založenia organizácie: 1969

riaditeľ: Mgr. Michal Takács

Múzeum vzniklo v roku 1969 s poslaním dokumentácie vývoja prírody a spoločnosti v regióne. Múzeum má za cieľ zachovať a rozvíjať kultúrne dedičstvo s vedomím povinnosti chrániť a zveľaďovať

nenahraditeľné kultúrne hodnoty regiónu Galanty. Jeho zbierka má vlastivedný charakter s užšou špecializáciou dokumentácie mlynárstva v povodí Malého Dunaja a dolného toku Váhu. Múzeum zavrášilo náročnú rekonštrukciu objektu parného mlyna v Dolných Salibách a získalo tak okrem nových výstavných priestorov aj depozitár.

Vlastivedné múzeum v Hlohovci

zriaďovacia listina č. 1358 zo dňa 1. 4. 2002

rok založenia organizácie: 1959

riaditeľ: Mgr. Jozef Urminský

Múzeum patrí k typickým regionálnym múzeám. Prevádzkuje aj tri vysunuté expozičné priestory – Vyhlídkovú vežu Kostola sv. Michala Archanjela v Hlohovci, Židovský cintorín v Hlohovci a časť interiéru zrekonštruovaného zámku v Hlohovci. Múzeum vykonáva komplexnú múzejnú dokumentáciu pre okres Hlohovec. Svoju zbierkotvornú činnosť a výskumné úlohy orientuje na dokumentáciu: entomofauny na juhozápadnom Slovensku, dejín farmaceutického priemyslu v Hlohovci a pôsobenie rehole františkánov na Slovensku. Súčasťou múzea je aj výstavná sieň v bývalom Robotníckom dome, ktorý poskytuje svojim návštevníkom obnovené priestory.

Záhorské múzeum v Skalici

zriaďovacia listina č. 1356 zo dňa 1.4.2002

rok založenia organizácie: 1905

riaditeľka: PhDr. Viera Drahošová

Záhorské múzeum v Skalici je najstarším múzeom v Trnavskom samosprávnom kraji a zároveň patrí medzi najstaršie múzea na Slovensku. Jedinečnosť múzea spočíva aj v tom, že už v dobe jeho založenia navrhol expozíciu významný slovenský architekt Dušan Jurkovič a expozícia v nezmenenej podobe je verejnosti sprístupnená dodnes. Záhorské múzeum je regionálnym múzeom, ktoré vykonáva komplexnú múzejnú dokumentáciu pre okres Skalica a Senica. Zbierkotvornú činnosť a výskumné úlohy orientuje na dokumentáciu dejín kníhtlače v regióne Skalica a Senica a na etnické a kultúrne vzťahy Záhoria so susednými regiónmi na historickom území Záhoria.

Západoslovenské múzeum v Trnave

zriaďovacia listina č. 1360 zo dňa 1. 4. 2002

rok založenia organizácie: 1954

riaditeľ: doc. Martina Bocánová, PhD.

Múzeum sídli v budove bývalého kláštora klarisiek, ktorý sa v Trnave spomína už v roku 1239. Súčasťou múzea je Múzeum knižnej kultúry – Olahov seminár objekt z roku 1561. K múzeu patrí aj Dom hudby Mikuláša Schneidra Trnavského, kde sa nachádza pamätná izba hudobného skladateľa M. S. Trnavského a stála expozícia Dobra (rezofonických gitár). Posledným objektom je Knižnica, kde sa nachádza študovňa, bádateľňa, priestory na tvorivé dielne a konzervátorské pracovisko. Západoslovenské múzeum v Trnave je regionálnym múzeom, ktoré komplexnú múzejnú dokumentáciu pre Trnavský kraj a v rámci špecializácie plní úlohy nadregionálneho charakteru. V rámci krajskej pôsobnosti orientuje svoju zbierkotvornú činnosť a výskumné úlohy na dokumentáciu: vzniku a histórie festivalu Dobrofest a dejiny knižnej kultúry a v rámci celoštátnej pôsobnosti na: dejiny, osobnosť M. Schneidra-Trnavského, bezstavovce v odbore paleontológie, históriu Slovenského učeného tovarištva a osobnosť Antona Bernoláka a dejiny tehlárstva.

Žitnoostrovské múzeum v Dunajskej Strede

zriaďovacia listina č. 1355 zo dňa 1. 4. 2002

rok založenia organizácie: 1964

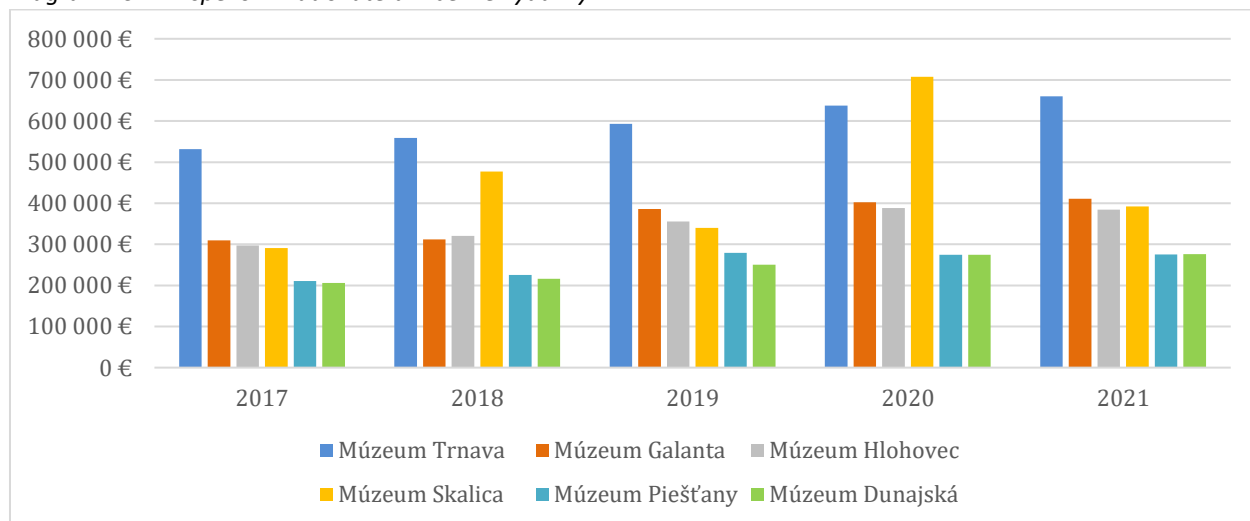
riaditeľ: Mgr. Ivan Nagy

Žitnoostrovské múzeum v Dunajskej Strede zohráva osobitnú úlohu v regióne vo vyhľadávaní, zbieraní, uchovávaní, ochrane a znovu využívaní vecnej kultúry ako dôležitého reprezentanta kultúrneho dedičstva Žitného ostrova. Stála expozícia múzea je umiestnená v budove Žltého kaštieľa. Ďalším objektom, ktorý spravuje múzeum, je Cséfalvyho vodný mlyn v Dunajskom Klátove. Posledným objektom v správe múzea je Mestský vlastivedný dom v Šamoríne, ktorý bol otvorený 1. októbra 1976. V roku 2023 bude dokončená výstavba nového depozitára v priestoroch múzea.

Štatistické údaje o činnosti múzeí

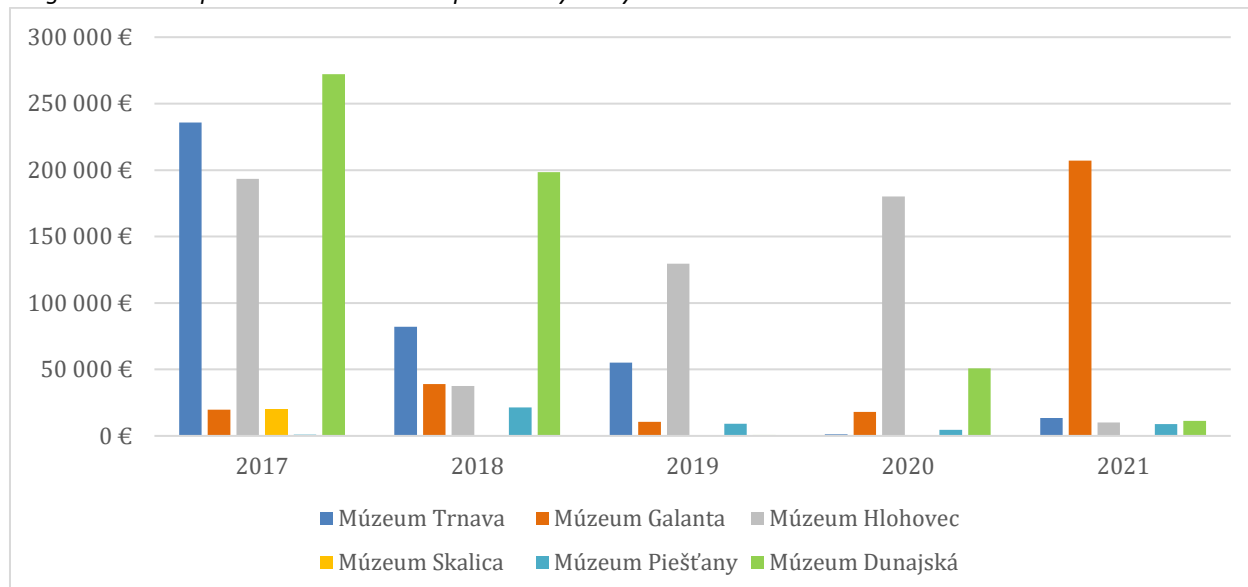
Príspevok na chod jednotlivých múzeí je odstupňovaný podľa veľkosti inštitúcie

Diagram 45 – Príspevok zriaďovateľa – bežné výdavky

V prehľade kapitálových výdavkov môžeme vidieť opakovane vyššie investície do múzeí v Dunajskej Strede a Hlohovci, naopak múzeum v Skalici je v tejto oblasti podporované najmenej. Investície do múzeí vychádzajú z individuálnych priestorových podmienok a stavebno-technického stavu nimi spravovaných budov.

Diagram 46 – Príspevok zriaďovateľa - kapitálové výdavky

V oblasti vlastných príjmov dominuje Balneologické múzeum Imricha Wintera v Piešťanoch, vyššie príjmy generujú aj Západoslenské múzeum v Trnave, Vlastivedné múzeum v Hlohovci a Záhorské múzeum v Skalici, čo je následne vidieť aj na grafe príjmovej sebestačnosti. Tam však piešťanské múzeum zaznamenáva v roku 2021 pokles, kým ostatným múzeám po pandemickej kríze príjmy stúpajú. Tento trend môže byť zapríčinený pomalším post-covidovým obnovením činnosti Kúpeľov Piešťany, keďže kúpeľní hostia tvoria nezanedbateľnú časť návštevníkov Balneologického múzea.

Diagram 47 – Vlastné príjmy

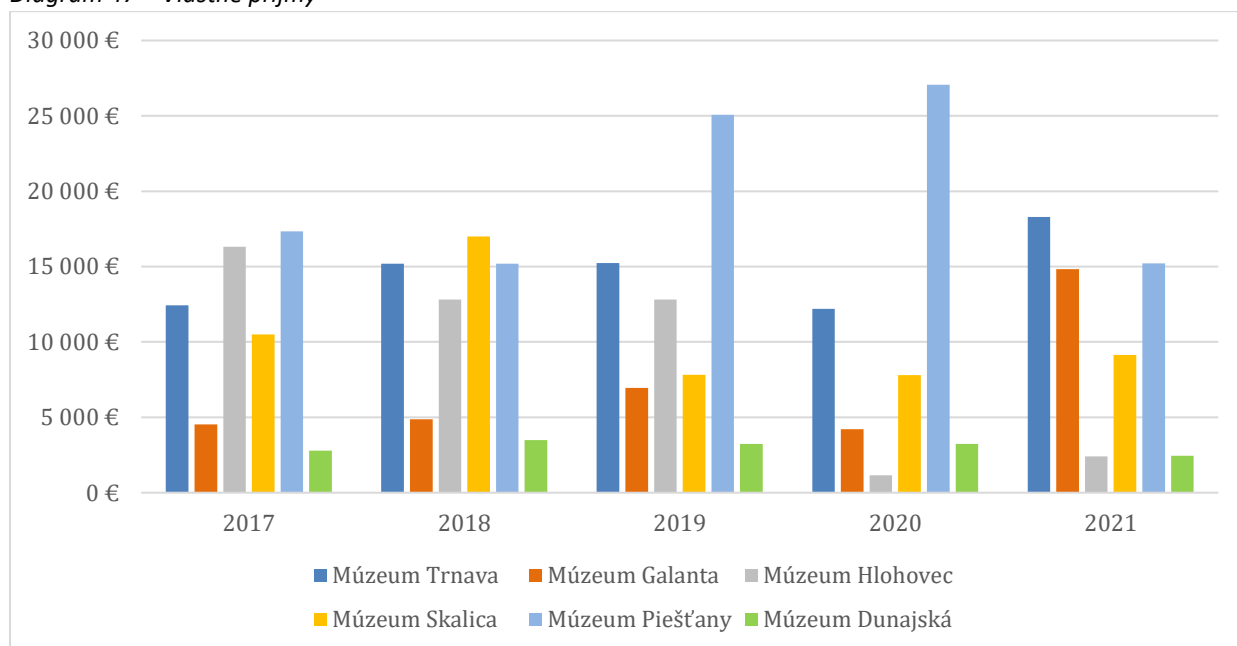
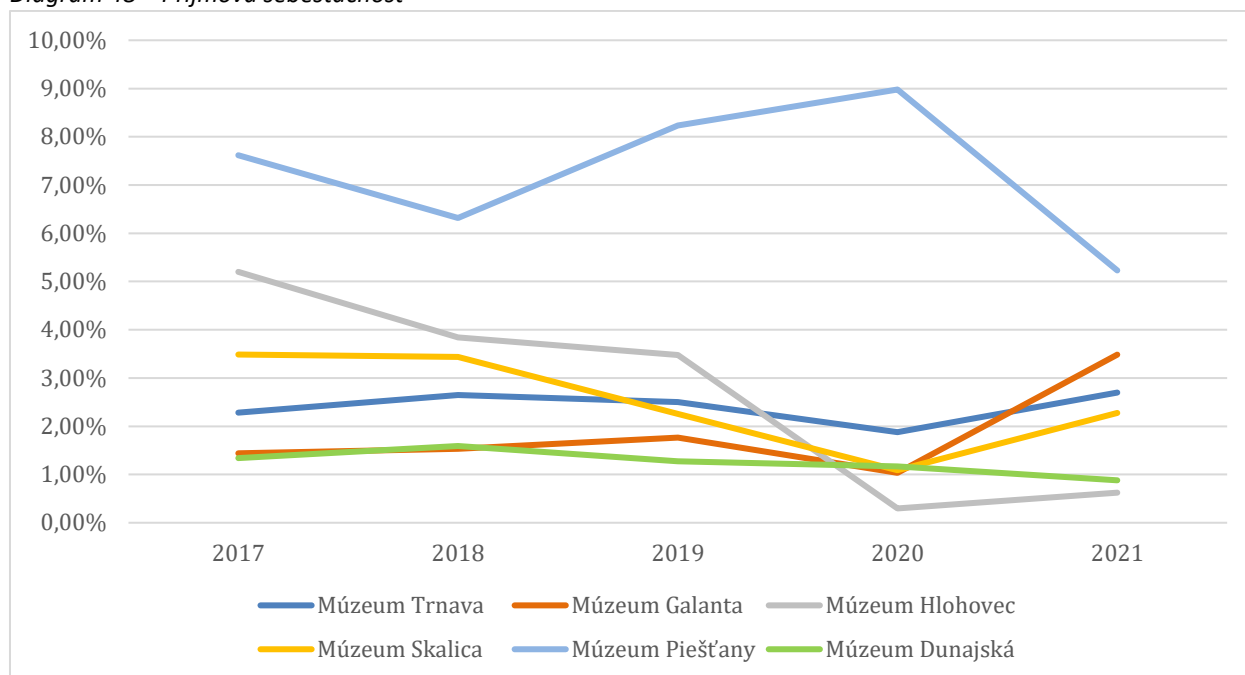
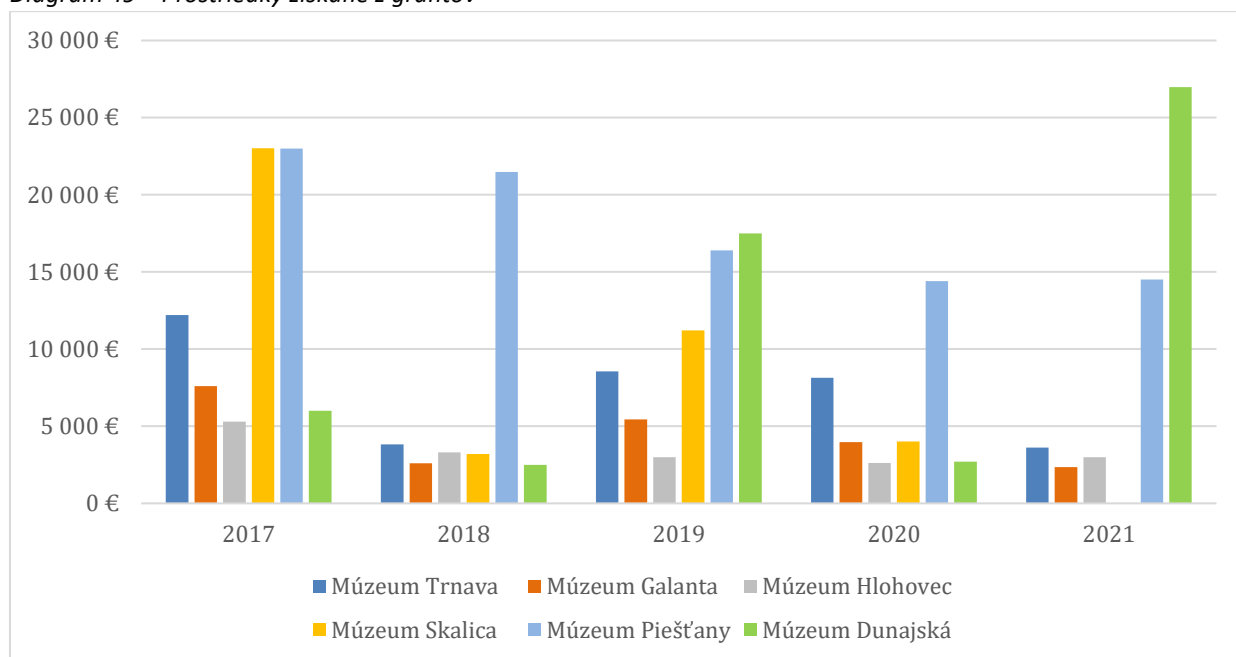

Diagram 48 – Príjmová sebestačnosť

V grantovej činnosti je úspešné najmä Balneologické múzeum, avšak vyššie hodnoty príjmov z grantov vidíme i pri Žitnoostrovskom múzeu v Dunajskej Strede a Záhorskom múzeu v Skalici.

Diagram 49 – Prostriedky získané z grantov

Počet zamestnancov v múzeách je pomerne stabilný a nevykazuje žiadne výraznejšie zmeny, podobne sa dá vnímať i postupný nárast priemernej mzdy.

Diagram 50 – Počet zamestnancov

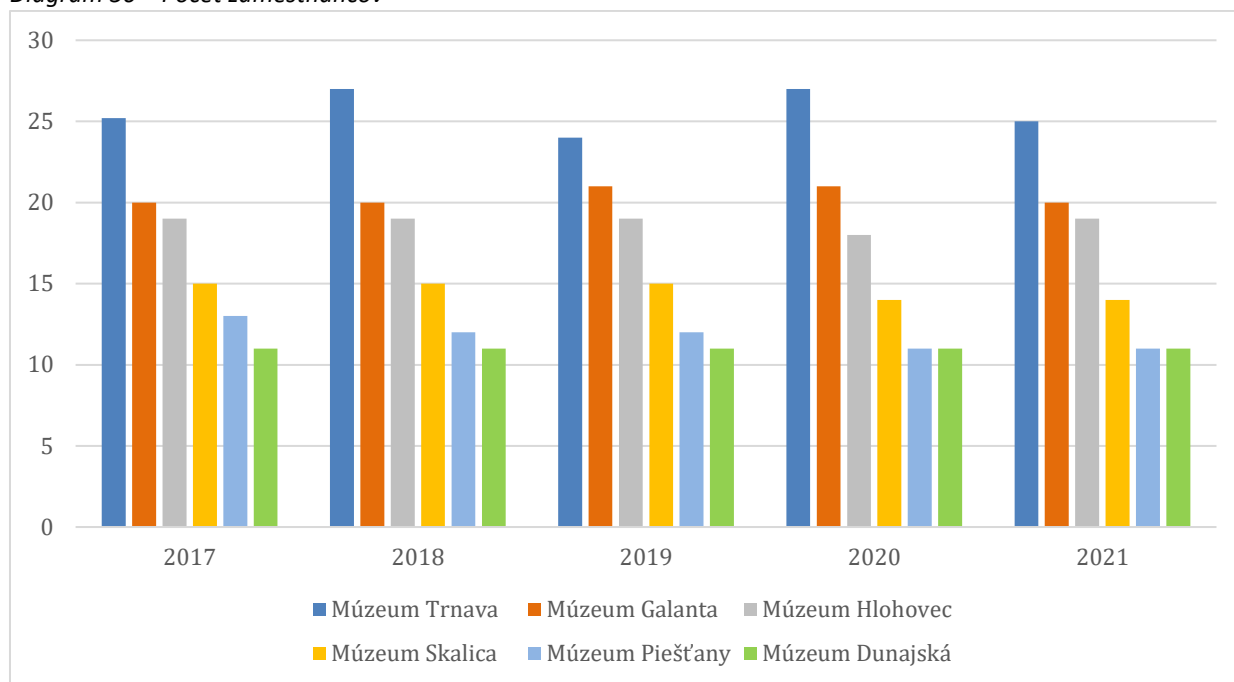
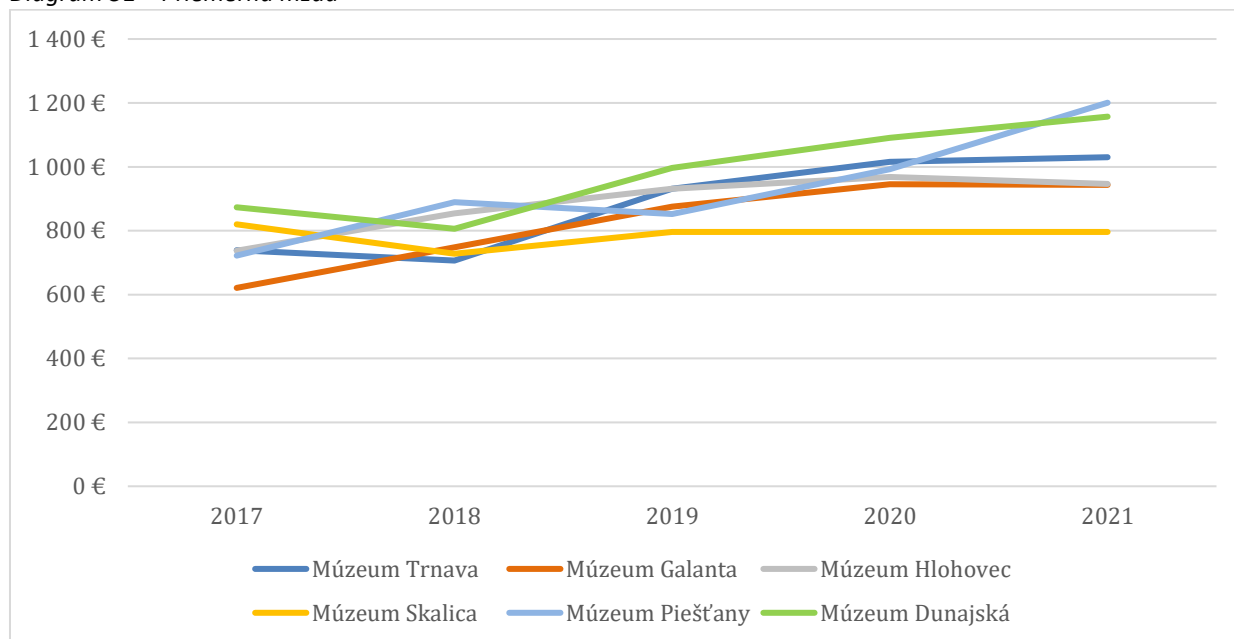

Diagram 51 – Priemerná mzda

GALÉRIE

Galéria Jána Koniarka v Trnave

zriaďovacia listina č. 1344 zo dňa 1.4.2002

rok založenia organizácie: 1976

riaditeľ: PhDr. Vladimír Beskid

Galéria Jána Koniarka je regionálnou galériou, ktorá zabezpečuje komplexnú galerijnú dokumentáciu v regióne Trnavského samosprávneho kraja. Zároveň zabezpečuje koordináciu, metodickú a odbornoporadenskú pôsobnosť pre ostatné galérie v územnom obvode kraja a pre vlastníkov predmetov galerijnej hodnoty. Zbierkotvornú činnosť a výskumné úlohy orientuje na dokumentáciu a prezentáciu slovenského výtvarného umenia 20. a 21. storočia s osobitným zreteľom na tvorbu umelcov pochádzajúcich z trnavského regiónu, alebo na tých, ktorí v tomto regióne pôsobili. Výskumné úlohy a dopĺňanie zbierkového fondu orientuje na osobnosť a dielo sochára Jána Koniarka. Organizuje a zabezpečuje medzinárodnú súťažnú prehliadku plagátovej tvorby - Trienále plagátu Trnava.

Záhorská galéria Jána Mudrocha v Senici

zriaďovacia listina č. 1343 zo dňa 01.04.2002

rok založenia organizácie: 1984

riaditeľ: Mgr. Roman Popelár

Záhorská galéria Jána Mudrocha v Senici je regionálnou galériou, ktorá zabezpečuje komplexnú galerijnú dokumentáciu v okresoch Senica a Skalica. Galéria orientuje zbierkotvornú činnosť a výskumné úlohy na dokumentáciu a prezentáciu slovenského vizuálneho umenia 20.-21. storočia. Osobitný zreteľ kladie na výtvarné umenie späté s historickým regiónom Záhoria, výtvarné umenie výtvarníkov z Čiech a Moravy, ktorých tvorba je viazaná na región Záhoria a na výskum a prezentáciu výtvarného umenia poslucháčov vysokých a stredných umeleckých škôl formou periodického trienále Talenty s celoslovenskou pôsobnosťou. Vykonáva výskum a prezentáciu súčasného výtvarného umenia prihraničných regiónov Českej republiky a Rakúska. V roku 2023 začne rekonštrukcia podkrovia a jeho prestavba na výstavný priestor.

Štatistické informácie o galériách

Príspevok TTSK na chod jeho dvoch zriaďovaných galérií zodpovedá ich veľkosti. V čerpaní kapitálových výdavkov dominuje Galéria Jána Koniarka v Trnave, kraj však pravidelne investuje i do zhodnotenia Záhorskej galérie Jána Mudrocha v Senici.

Diagram 52 – Príspevok zriaďovateľa - bežné výdavky

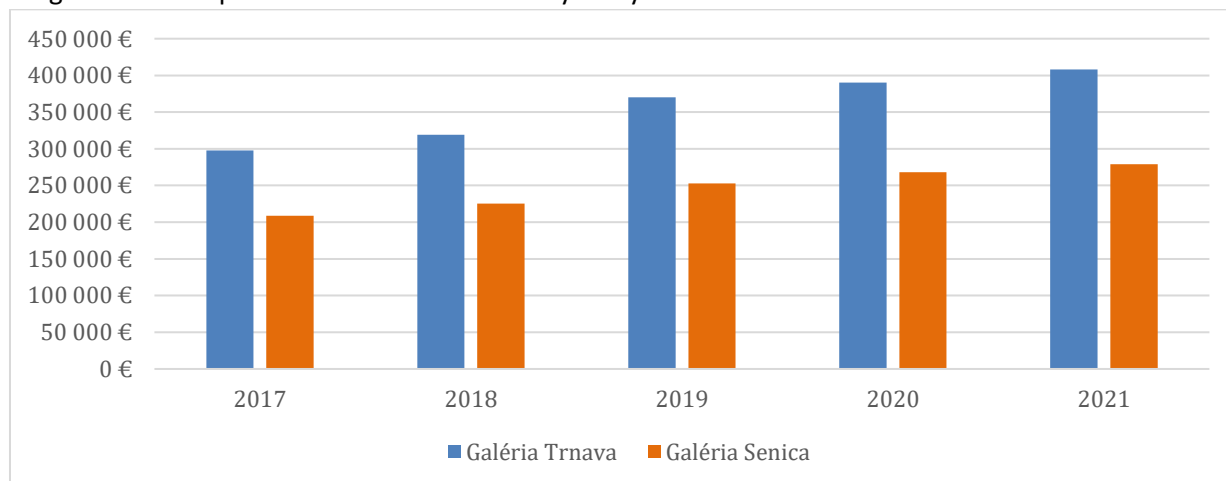
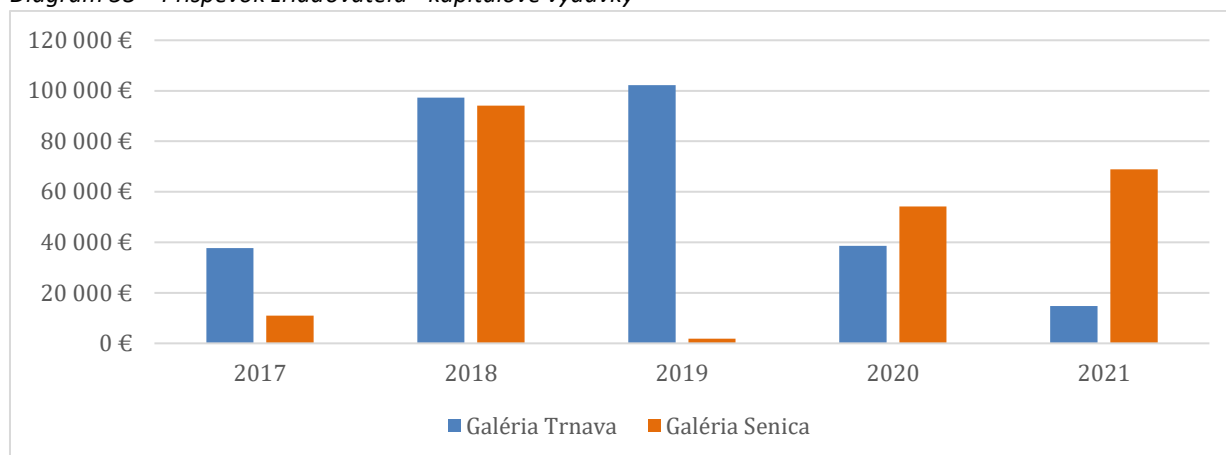

Diagram 53 – Príspevok zriaďovateľa - kapitálové výdavky

Galéria Jána Koniarka dokáže vygenerovať výrazne viac vlastných príjmov, čo je dané jej polohou a taktiež zameraním. Získava i viac zdrojov z grantových schém.

Diagram 54 – Vlastné príjmy galérií

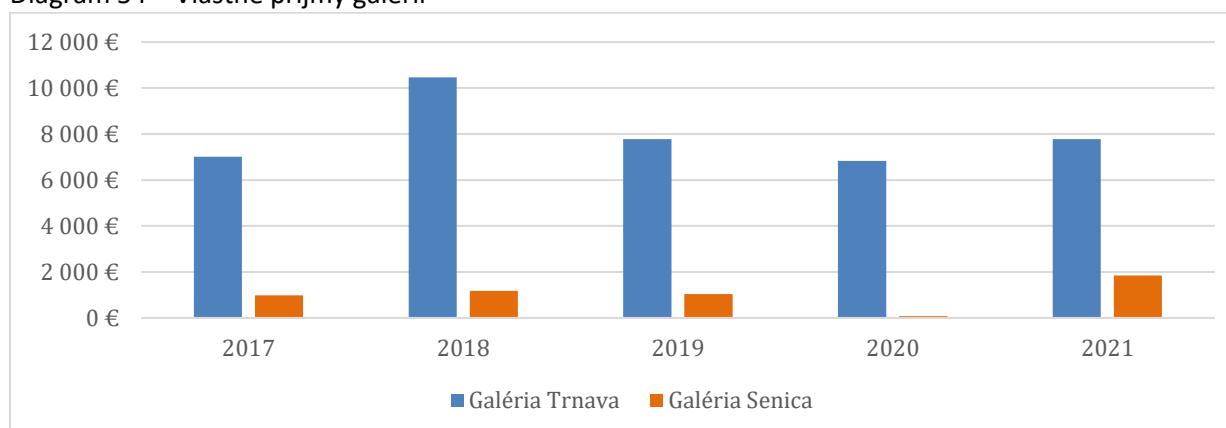

Diagram 55 – Príjmová sebestočnosť galérií

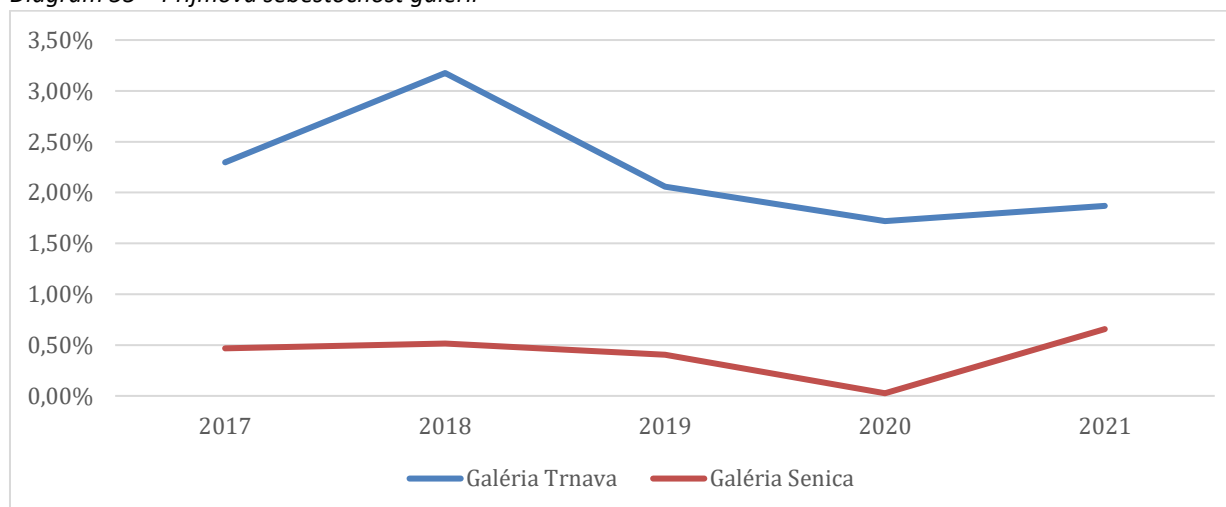
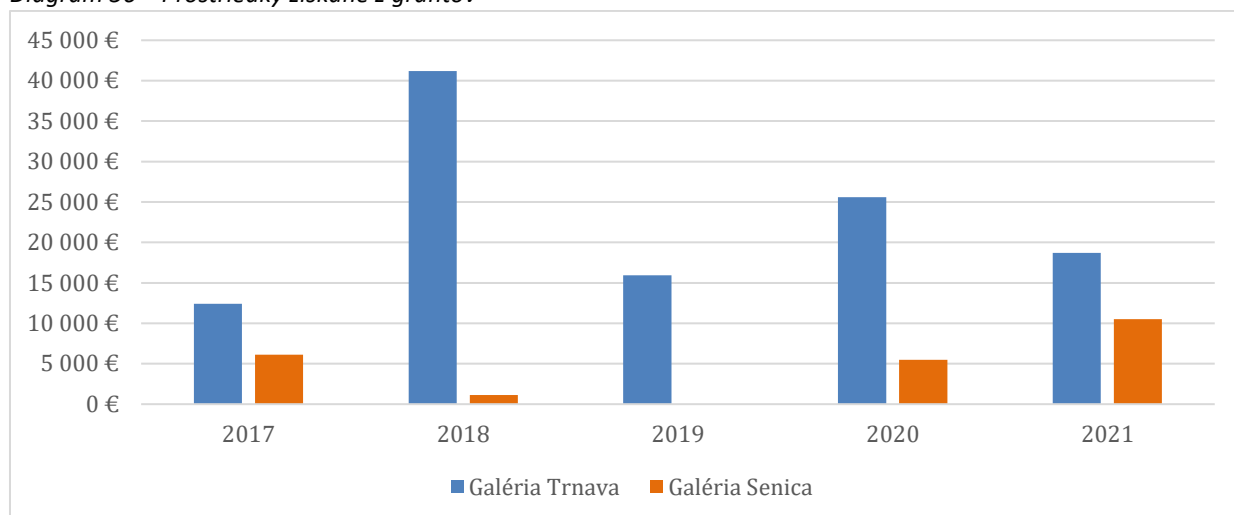

Diagram 56 – Prostriedky získané z grantov

Personálna základňa oboch galérií sa dramaticky nemení.

Diagram 57 – Počet zamestnancov galérií

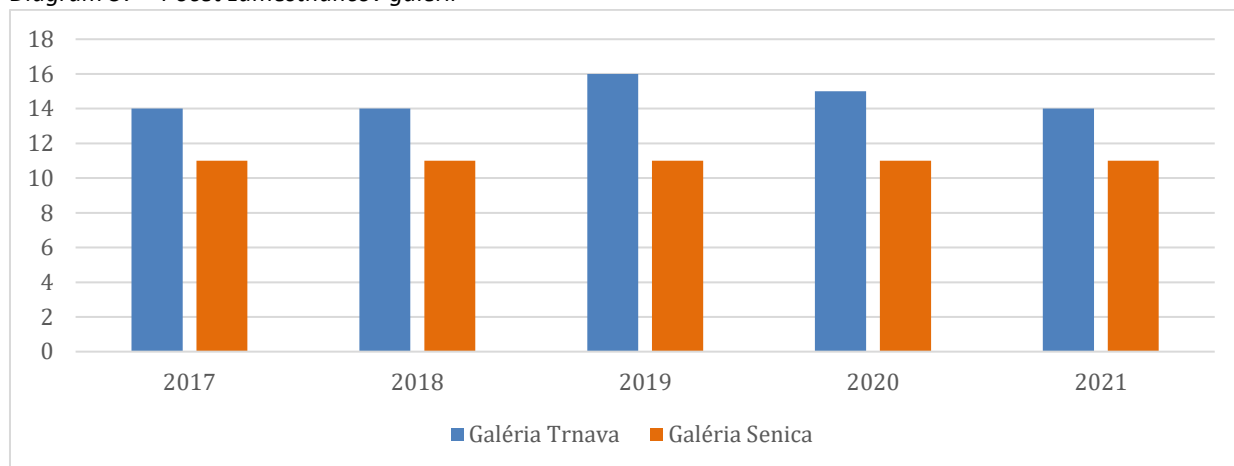
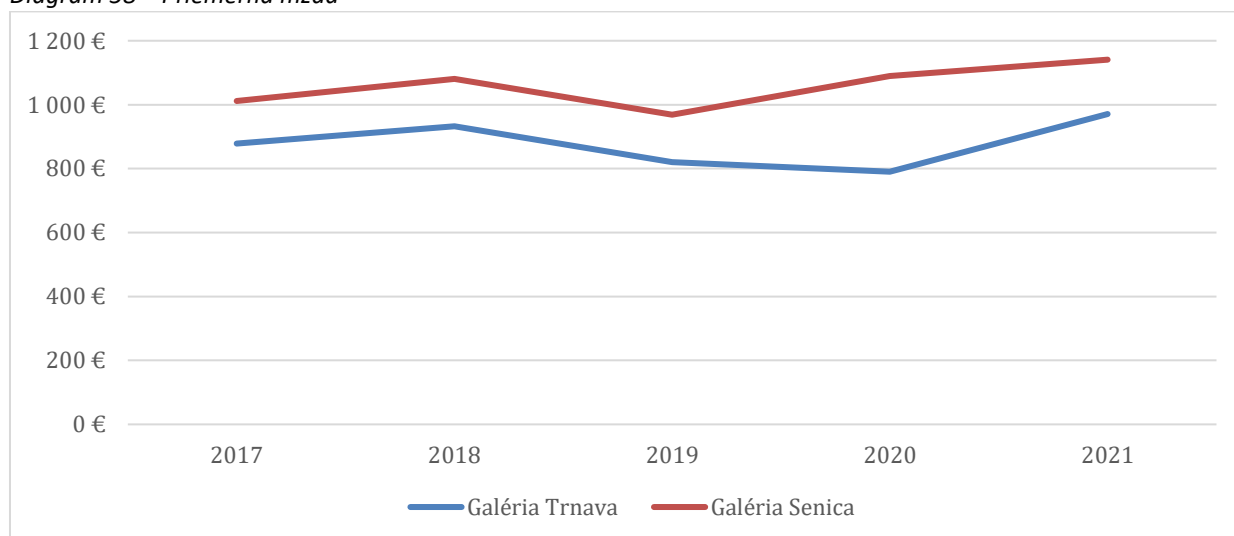

Diagram 58 – Priemerná mzda

OSVETOVÉ STREDISKÁ

Galantské osvetové stredisko

zriaďovacia listina č. 1346 zo dňa 01. 04. 2002

rok založenia organizácie: 1953

riaditeľ: Mgr. Margita Knappová

Základným poslaním GOS je organizovanie tvorivých aktivít v oblastiach záujmovej umeleckej, vzdelávacej a kultúrno-spoločenskej činnosti. Poskytuje metodickú pomoc a poradenské služby realizátorom kultúrno-osvetovej práce. Svoju činnosť zameriava aj na podporu rozvoja kultúry národnostných menšín maďarskej, židovskej i rómskej. Svojimi aktivitami v spolupráci s partnerskými organizáciami prispieva k začleneniu sa ľudí so zdravotným postihnutím do kultúrneho života regiónu.

Trnavské osvetové stredisko

zriaďovacia listina č. 403 zo dňa 01.01.2004

rok založenia organizácie: 1960

riaditeľka: Mgr. Anna Pekárová

Trnavské osvetové stredisko je kultúrno-vzdelávacou organizáciou s pôsobnosťou v okresoch Trnava, Piešťany a Hlohovec a má krajskú pôsobnosť na vykonávanie odbornoporadenskej, metodickej a informačno-dokumentačnej činnosti pre osvetové zariadenia v kraji. Venuje sa záujmovo-umeleckej činnosti, vzdelávaniu, osvete. Poslaním osvetového strediska je uchovávať, podporovať a rozvíjať hodnoty miestnej kultúry a tradícií, rozvoj záujmovo-umeleckej činnosti, voľnočasových aktivít a celoživotného vzdelávania obyvateľstva. Sídлом osvetového strediska je historická budova v správe Západoslovenského múzea v Trnave, Dom hudby Mikuláša Schneidra Trnavského.

Záhorské osvetové stredisko v Senici

Zriaďovacia listina č. 403 zo dňa 1.1.2004

rok založenie organizácia: 1959

riaditeľka: RNDr. Ľubica Krištofová

Záhorské osvetové stredisko pôsobí v okresoch Senica a Skalica. Poslaním osvetového strediska je uchovávať, podporovať a rozvíjať hodnoty miestnej kultúry a tradícií, rozvoj záujmovo-umeleckej činnosti, voľno- časových aktivít a celoživotného vzdelávania obyvateľstva. Významnú úlohu plní i v oblasti prevencie protispoločenských javov a rôznych závislostí. Metodickou a organizačnou činnosťou sa výrazne podieľa na uchovávaní, ochrane a sprístupňovaní hodnôt živej ľudovej kultúry. Poskytuje sprostredkovateľské služby všetkým realizátorom kultúrno-osvetovej činnosti, pôsobí ako informačno-vzdelávacie centrum pri plnení vládnych programov a mapuje a dokumentuje úroveň miestnej kultúry. Organizuje semináre a tvorivé dielne, exkurzie a výukové programy v rôznych

oblastiach. Osvetové stredisko je správcom budovy, ktorá poskytuje okrem administratívnych priestorov aj výstavné priestory a priestory na komunitné stretnutia.

Žitnoostrovské osvetové stredisko v Dunajskej Strede

zriaďovacia listina č. 403 zo dňa 01.01.2004

rok založenia organizácie: 1960

riaditeľka: Mgr. Jana Svetlovská

Žitnoostrovské osvetové stredisko v Dunajskej Strede pôsobí v národnostne zmiešanom regióne. Jeho úlohou je uchovávať, podporovať a rozvíjať hodnoty regionálnej kultúry a tradícií v slovenskom a maďarskom jazyku, ale aj rómsku kultúru. Ponúka podujatia v záujmovo-umeleckej činnosti, neprofesionálneho umenia pre všetky vekové kategórie obyvateľstva, voľno-časové aktivity a celoživotné vzdelávanie. Organizuje okresné postupové súťaže, ako aj krajské súťaže Výtvarné spektrum, Mládež spieva a Viva il Vcanto, ktorých vyhlasovateľom je NOC. Žitnoostrovské osvetové stredisko je aj vyhlasovateľom ďalších súťaží a festivalov, najvýznamnejšie sú Žitnoostrovské pastelky, v roku 2023 - XXIV. ročník – medzinárodná výtvarná súťaž škôľkarov z Európy a Ázie. Medzi ďalšie oblasti pôsobenia patrí pestrá dvojjazyčná edičná činnosť (katalógy, zborníky a osvetové materiály). Svojou činnosťou podporuje medzirezortné vzťahy, prepája neprofesionálnych umelcov s profesionálnymi, spolupracuje s občianskymi združeniami. Zvlášť sa venuje populácii so zdravotným znevýhodnením, ale aj ochrane prírody a zdrojov pitnej vody. Osobitnú časť tvorí pestrá ponuka podujatí sociálnej prevencie. V záujme čo najvyššej prezentácie činnosti ŽOS využíva webovú stránku, sociálne siete a vlastný YouTube kanál, pre ktorý produkuje aj vlastné dokumentárne a osvetové videofilmy.

Štatistické informácie o osvetových strediskách

Výška príspevku zriaďovateľa na chod osvetových stredísk odzrkadľuje ich veľkosť a prirodzene rastie, s jednou výnimkou, a tou je výraznejší nárast výšky príspevku v prípade Žitnoostrovského osvetového strediska v Dunajskej Strede, ktorého príspevok sa v priebehu rokov stal vyšším ako príspevok Záhorského osvetového strediska v Senici. V prehľade kapitálových výdavkov vidíme, že od roku 2018 nepatrila infraštruktúra osvetových stredísk medzi investičné priority TTSK.

Diagram 59 – Príspevok zriaďovateľa - BV

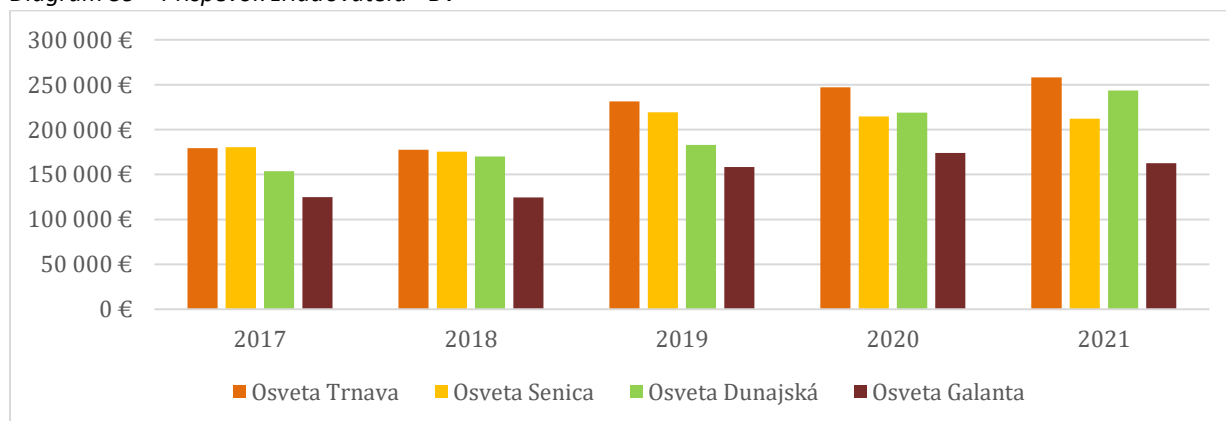
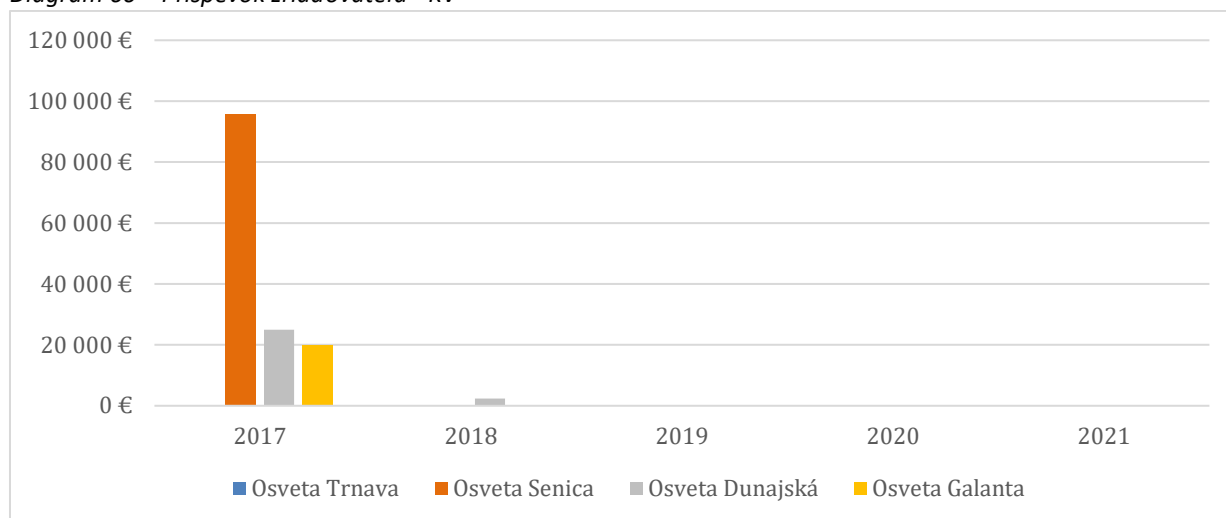

Diagram 60 – Príspevok zriaďovateľa - KV

V oblasti vlastných príjmov patria osvetové strediská medzi organizácie, ktoré majú najmenej príležitostí na získavanie finančných zdrojov týmto spôsobom. Odzrkadľuje sa to aj na ich príjmovej sebestačnosti. Výnimku tvoria príjmy Trnavského osvetového strediska v roku 2017, kedy zaznamenalo ich rekordnú výšku vďaka sponzorským príspevkom na podujatia a činnosť.

Diagram 61 – Vlastné príjmy osvetových stredísk

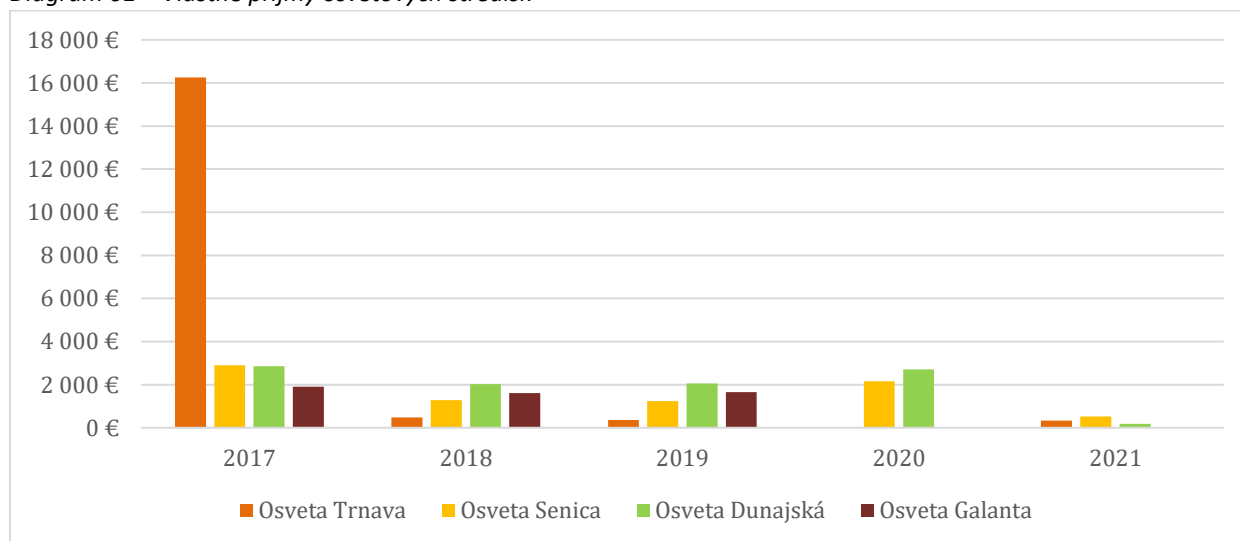
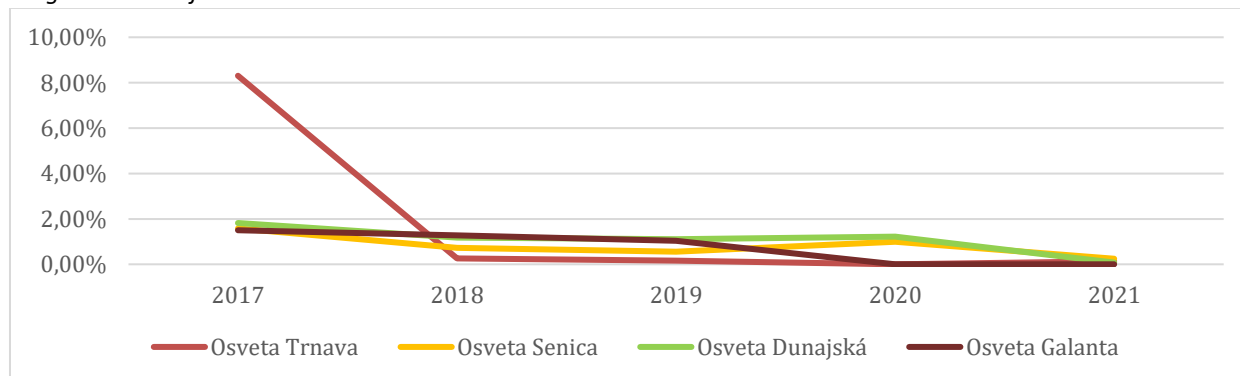
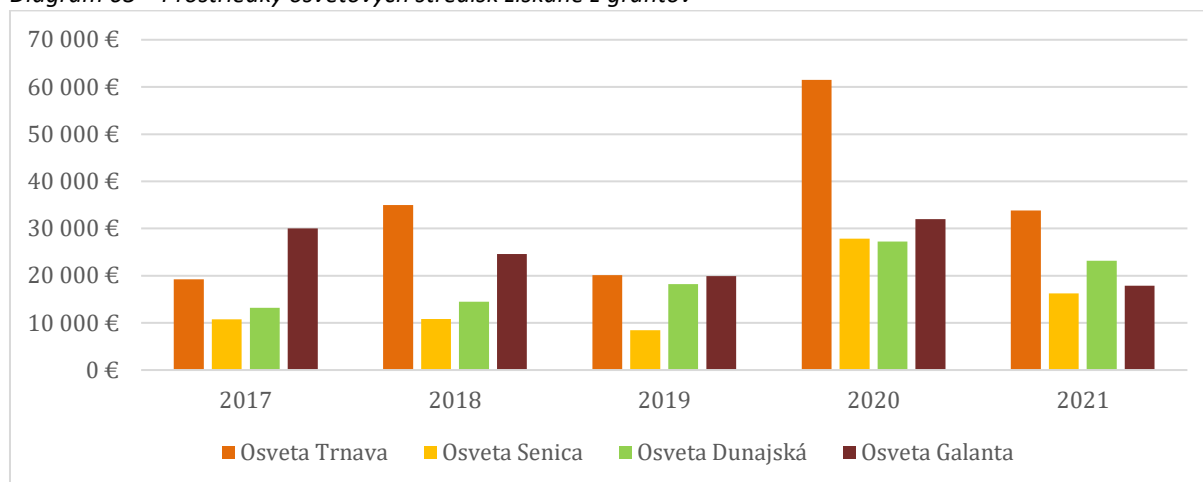

Diagram 62 – Príjmová sebestačnosť

Ako bolo spomínané vyššie, osvetové strediská sú úspešnými žiadateľmi o granty, v prvom rade z Fondu na podporu umenia.

Diagram 63 – Prostriedky osvetových stredísk získané z grantov

V počte zamestnancov zaznamenávajú spomedzi všetkých organizácií najmenšie zmeny.

Diagram 64 – Počet zamestnancov

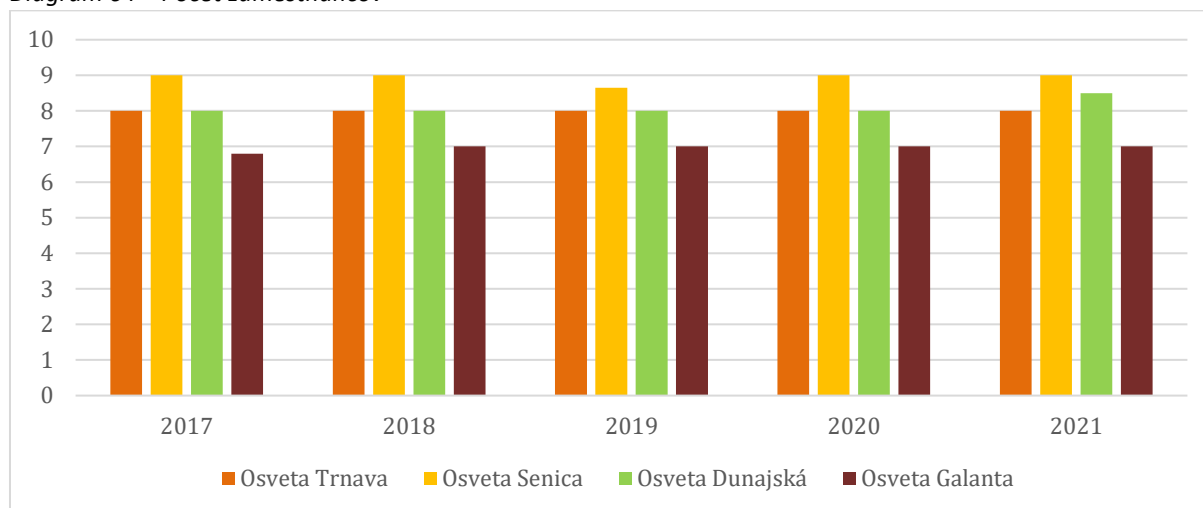
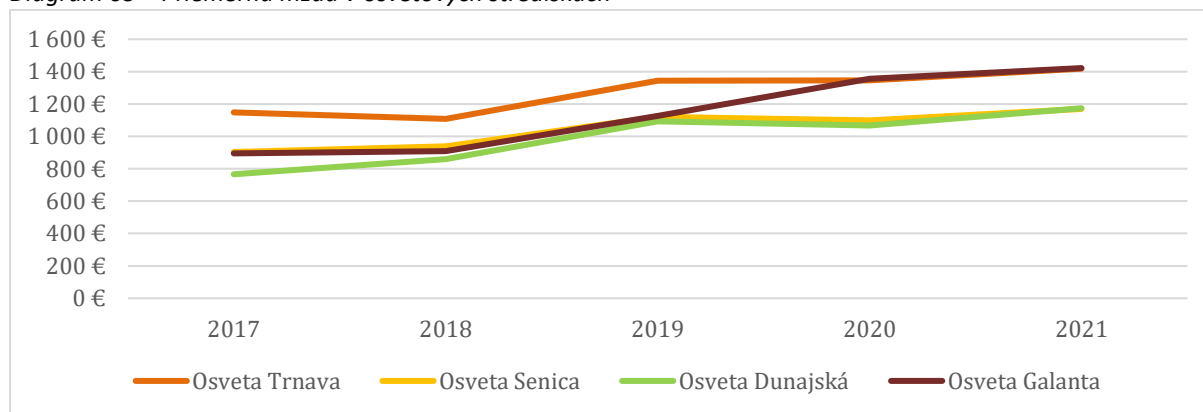

Diagram 65 – Priemerná mzda v osvetových strediskách

HVEZDÁREŇ A PLANETÁRIUM

Hvezdárň a planetárium Milana Rastislava Štefánika v Hlohovci

zriaďovacia listina č. 1350 zo dňa 01.04.2002

rok založenia organizácie: 1972

riaditeľ: Mgr. Karol Petrik

Hvezdárň a planetárium je špecializované osvetové zariadenie Trnavského samosprávneho kraja. Zameriava sa na popularizáciu a vzdelávanie v oblasti astronómie a príbuzných prírodných vied. Okrem toho vykonáva i odbornú-pozorovateľskú a vedecko-výskumnú činnosť v oblasti fyziky Slnka a astrofyziky premenných hviezd. Do tejto oblasti patria i popularizačné pozorovania Slnka, Mesiaca, večernej oblohy a vzácných úkazov na oblohe. V roku 2023 sa začne rekonštrukcia všetkých objektov, ich rozšírenie a stavebné prepojenie, čím vznikne nové návštevnícke centrum. Hvezdárň do budúcnosti pripravuje výstavbu nových priestorov, v ktorých vznikne park vedy a techniky, konferenčné priestory a tematický park.

Štatistické informácie o Hvezdárni a planetáriu

Trnavský samosprávny kraj investuje do chodu a technického zhodnotenia svojej špecifickej organizácie – hvezdárne a planetária postupne čoraz viac zdrojov, nárast je badateľný najmä v oblasti kapitálových výdavkov.

Diagram 66 – Príspevok zriaďovateľa - BV

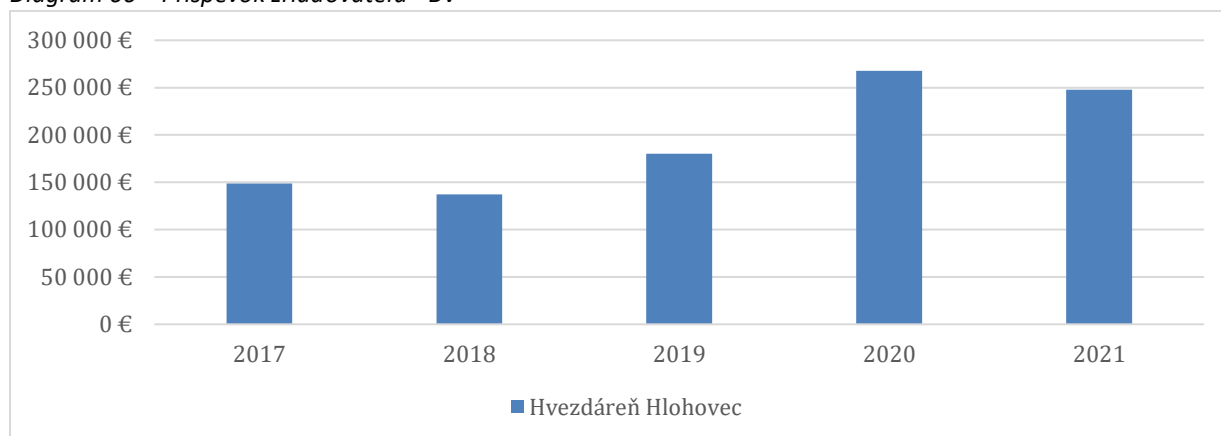
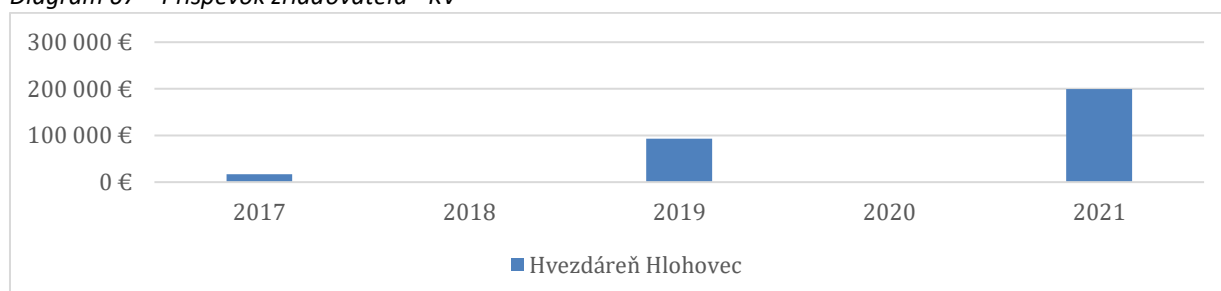

Diagram 67 – Príspevok zriaďovateľa - KV

V oblasti vlastných príjmov hvezdáreň a planetárium utrpeli krízou spôsobenou pandémiou.

Diagram 68 – Vlastné príjmy

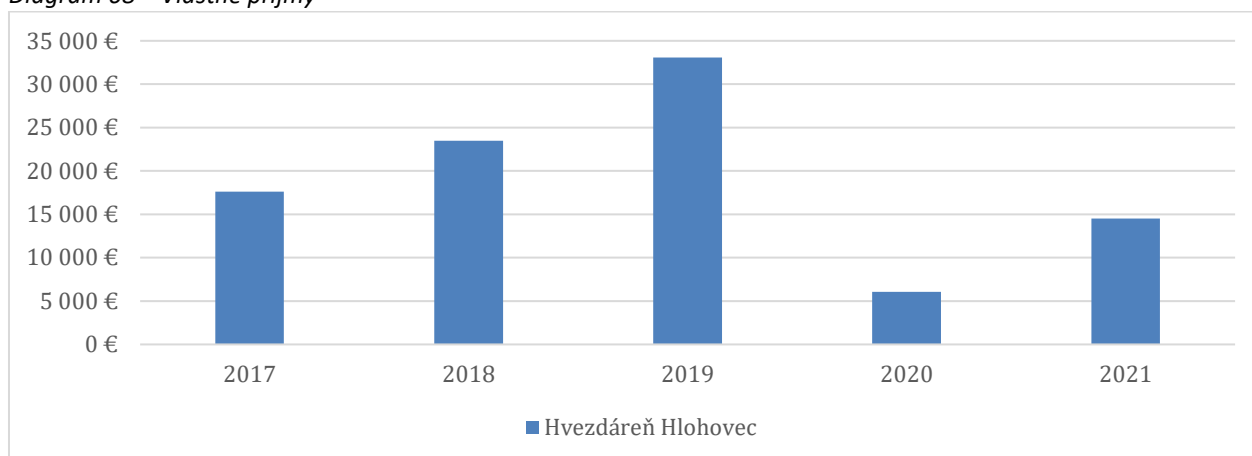
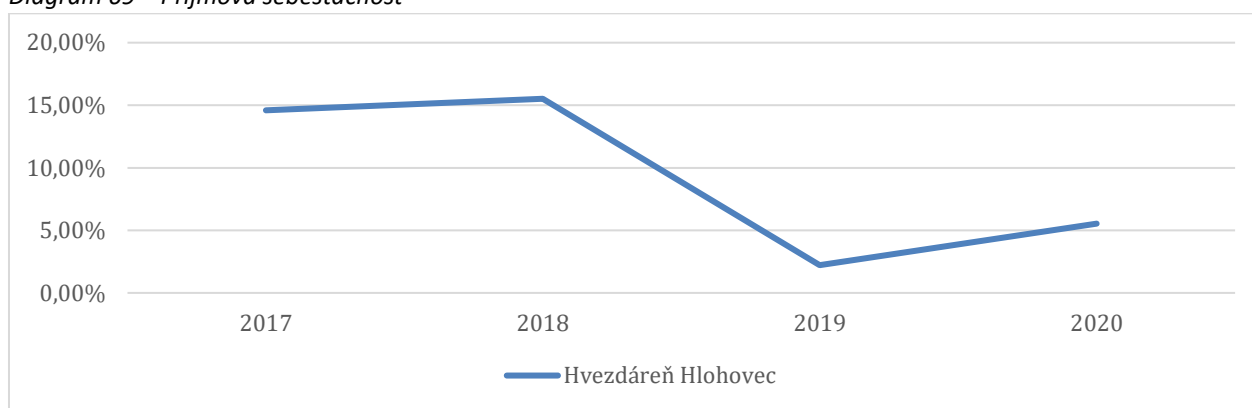
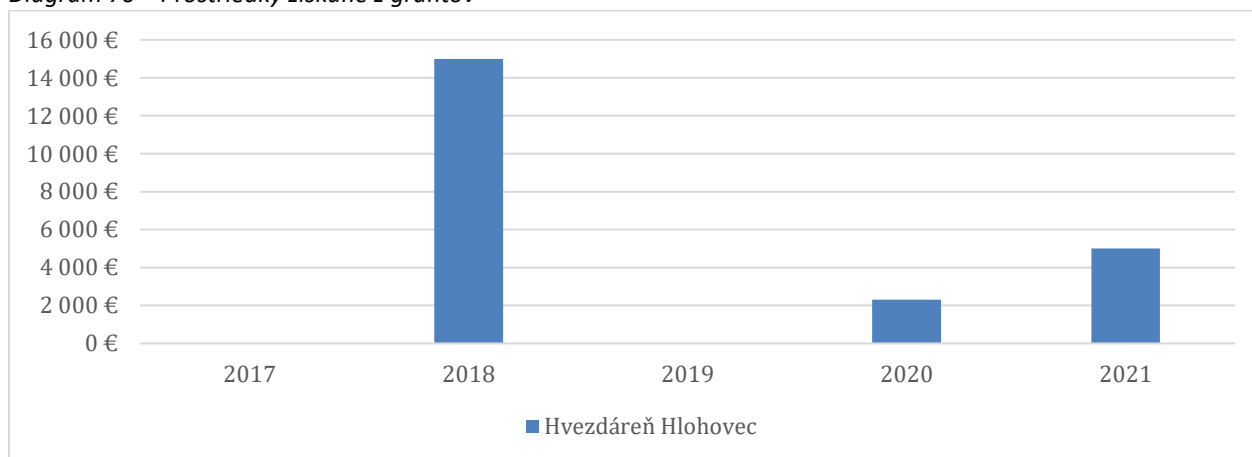

Diagram 69 – Príjmová sebestačnosť

V oblasti grantovej činnosti bol pre hvezdáreň a planetárium najúspešnejší rok 2018.

Diagram 70 – Prostriedky získané z grantov

Organizácia zaznamenáva výrazný pokles priemernej mzdy i napriek tomu, že počet zamestnancov sa nemení. Je však len zdanlivý a je spôsobený tromi základnými faktormi: generačná výmena pracovníkov, neobsadenie voľných pracovných miest v medziobdobiach, kedy bolo vyhlasované výberové konanie na uvoľnené miesta a dlhodobá práceneschopnosť dvoch pracovníkov.

Diagram 71 – Počet zamestnancov

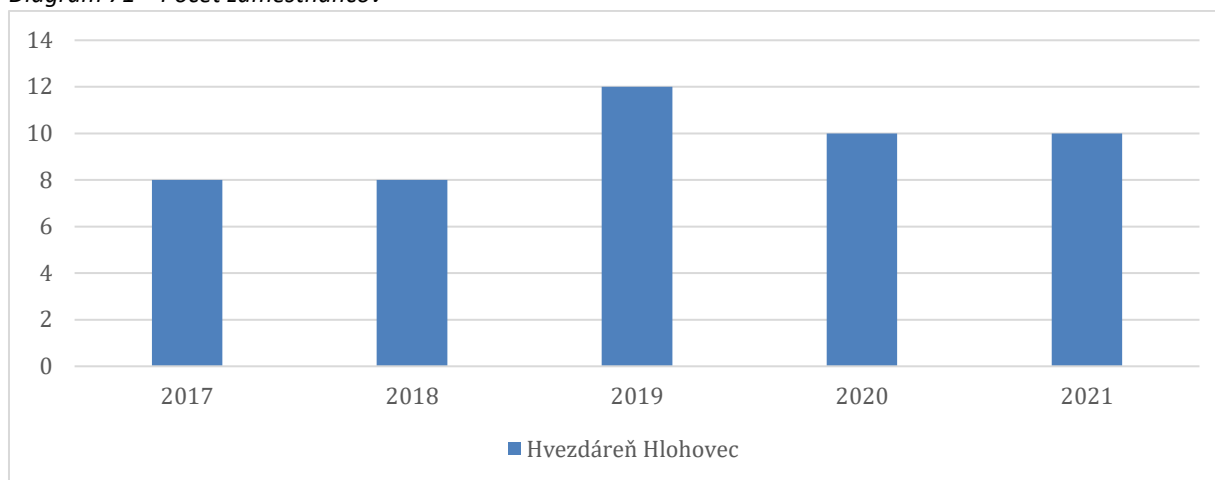
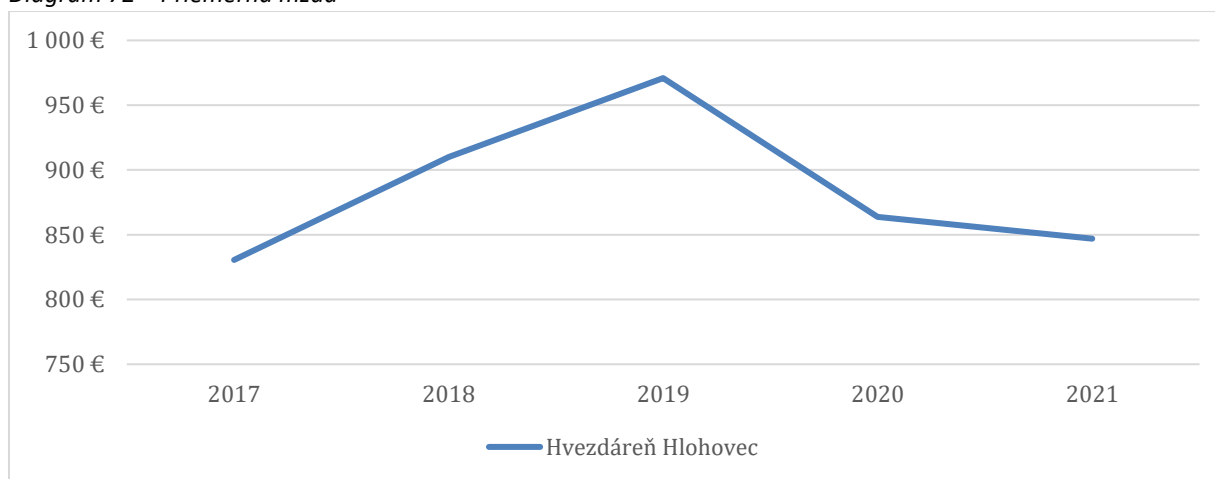

Diagram 72 – Priemerná mzda

3.1.5 Reflexia potrieb kultúrnych organizácií z pohľadu ich riaditeľov

V rámci procesu vzniku Stratégie rozvoja kultúry inicioval Trnavský samosprávny kraj participatívne stretnutia s riaditeľmi a riaditeľkami organizácií vo svojej zriaďovateľskej pôsobnosti. Zúčastnilo sa ich 17 z celkového počtu 18-tich riaditeľov a riaditeľiek. Účelom stretnutí bolo zmapovať potreby jednotlivých organizácií a ich očakávania od zriaďovateľa a zároveň zozbierať impulzy k opatreniam, ktoré by im pomohli k rozvoju. Participatívny proces viedlo združenie PDCS a podrobná Správa z tohto mapovania je prílohou tejto Stratégie.

Riaditelia organizácií artikulovali niekoľko základných okruhov tém, na ktoré by z ich pohľadu mala stratégia reflektovať. Medzi najdôležitejšie podnety, ktoré sú zároveň reflektované v návrhovej časti stratégie, patria:

- Vzdelávacia funkcia kultúry – myšlienka systematickej výchovy novej generácie návštevníkov, ktorú veľmi zvýraznila kríza spôsobená pandemiou, potreba spolupráce so sektorom školstva.
- Merateľné ukazovatele – potreba prehodnotenia, resp. doplnenia ukazovateľa návštevnosti, ktorý nemusí mať jednoznačnú výpovednú hodnotu.

- c) Infraštruktúra – potreba rekonštrukcie existujúcich alebo vybudovania nových vyhovujúcich prevádzkových i skladových priestorov (napr. depozitáre pre pamäťové inštitúcie), nutné investície do modernejších technológií.
- d) Personálna poddimenzovanosť – nedostatok kvalifikovaných pracovníkov o.i. z dôvodu nízkej platovej motivácie.
- e) Finančná podpora – podpora pri žiadaní o náročnejšie granty, schválenie podnikateľskej činnosti, podpora rozvojových aktivít nad rámec bežného rozpočtu.

Od riaditeľov viacerých kultúrnych organizácií tiež zaznela myšlienka, že v súčasnosti pre kultúrnu inštitúciu už nie je dostačujúce aby ostala viazaná iba na svoj primárny predmet činnosti a je čoraz naliehavejšie vnímať svoju verejnoprospešnú úlohu širšie – byť kultúrnym centrom, miestom trávenia času. Zároveň je pri niektorom type aktivít potrebná lepšia synergia s nezriaďovanou kultúrou a jasné vymedzenie úloh, aby nedochádzalo k nelogickému suplovaniu činnosti organizácii inej povahy, či naopak duplicite aktivít.

Riaditelia kultúrnych inštitúcií zároveň artikulovali potrebu vzájomnej komunikácie a koordinácie, najmä ak pôsobia na spoločnom území. Očakávajú, že platformu na takúto komunikáciu bude vytvárať aj zriaďovateľ. Zároveň by im rozviazala ruky istá miera debyrokratizácie schvaľovacích procesov vo vzťahu zriaďovateľ-organizácia.

Niektoré podnety, ktoré zazneli na participatívnom stretnutí, nebolo možné premietnuť do opatrení v návrhovej časti pre kapacitné, rozpočtové či kompetenčné limity TTSK. Tieto boli s riaditeľmi kultúrnych organizácií odkomunikované na druhom spoločnom stretnutí, ktorého súčasťou bola i prezentácia základných strategických cieľov a opatrení novovznikajúcej Stratégie.

3.1.6 Záver

Trnavský samosprávny kraj disponuje dostatočnou a pomerne dobre dostupnou kultúrnou infraštruktúrou v podobe svojich geograficky rovnomerne rozmiestnených kultúrnych organizácií, ktoré prinášajú kultúrnu službu vo všetkých jej známych inštitucionálnych formách obyvateľom celého kraja, vrátane špecifického dvojazyčného prostredia v južných okresoch. Analytickými procesmi spracovatelia stratégie identifikovali niekoľko oblastí, v ktorých je žiaduce navrhnuť a implementovať opatrenia pre zlepšenie ich činnosti a fungovania s cieľom poskytovania ich služieb vo vyššej kvalite. Ide o nasledovné oblasti:

- Financovanie
- Infraštruktúra
- Personálne zabezpečenie
- Merateľné ukazovatele
- Štruktúra činnosti (aktualizácia)

V týchto oblastiach strategická časť dokumentu navrhuje konkrétne opatrenia tak pre všetky organizácie v zriaďovateľskej pôsobnosti, ako i pre každú z nich osobitne podľa ich zamerania.

3.2 DOTAČNÁ POLITIKA TTSK V OBLASTI KULTÚRY

3.2.1 Procesné rámce

Okrem prevádzky vlastných kultúrnych organizácií podporuje TTSK aj nezriaďovanú kultúru na svojom území a to primárne formou dotácií. V roku 2018 prešiel kraj značnými zmenami svojej dotačnej politiky. Od roku 2006 fungoval pre kultúru jeden dotačný program „Podpora kultúrnych a umeleckých aktivít,“ ktorý vychádzal z Všeobecne záväzného nariadenia o poskytovaní dotácií z rozpočtu TTSK č.7/2006. Podľa tohto VZN TTSK sa dotácie delili na dve kategórie – do 663 Eur a nad 663 Eur (pravdepodobne niekdajších 20 000 slovenských korún), pričom pre každé z nich platil iný schvaľovací mechanizmus. Suma prerozdelená cez tento program bola pomerne nízka (2015 – 22 500 Eur, 2016 – 27 000 Eur, 2017 – 54 000 EUR) a k jej výraznejšiemu navýšeniu došlo až v roku 2018.

V tomto roku boli však zároveň prijaté tri nové všeobecne záväzné nariadenia, ktoré uchopili politiku poskytovania dotácií z rozpočtu TTSK novým spôsobom. Dotácie sa prestali členiť na jednotlivé sektory, čím kultúrne dotácie v roku 2019 (t.j. po uvedení týchto VZN TTSK do praxe) de iure prestali existovať. Kraj namiesto sektorového delenia začal po novom dotácie rozdeľovať podľa oprávnených žiadateľov bez ohľadu na to, či účel podaného projektu spadal do sektora kultúry, športu, sociálnych vecí, zdravotníctva a pod. nasledovným spôsobom:

- VZN TTSK č. 44/2018 – oprávnení žiadatelia: organizácie (t.j. právnické osoby alebo fyzické osoby – podnikatelia), finančná alokácia: 70 % zo všetkých zdrojov na dotácie;
- VZN TTSK č. 45/2018 – oprávnení žiadatelia: obce, finančná alokácia: 30 % zo všetkých zdrojov na dotácie;
- VZN TTSK č. 46/2018 – oprávnení žiadatelia: najmä MAS a OOCR (dotácie na regionálny rozvoj, oprávnené aj kapitálové výdavky).

Zároveň TTSK zadefinoval podmienky poskytovania dotácií samostatným rozhodovaním predsedu, ktorému bolo vyčlenených 10% z celkovej alokovanej sumy pri všetkých troch vyššie uvedených programoch. Pri všetkých troch VZN TTSK platí, že o poskytnutí dotácií rozhoduje zastupiteľstvo na návrh príslušnej komisie. Komisie sú v prípade VZN TTSK č. 44 a 45 zložené výhradne z poslancov TTSK, pri VZN TTSK č.46 je zriadená hodnotiacia komisia, kde má zastúpenie aj odborná verejnosť.

V rokoch 2019 a 2020 Trnavský samosprávny kraj prijal ďalšie dve Všeobecne záväzné nariadenia, ktorými rozšíril možnosti poskytovania dotácií.

- VZN TTSK č. 52/2019: Fond na rozvoj Trnavského kraja (ad-hoc tematické výzvy podľa potreby), oprávnení žiadatelia: obce aj organizácie;
- VZN TTSK č. 71/2020: Dotácie na podporu rozvojových aktivít v TTSK (podpora prevádzkových nákladov organizácií pôsobiach na území TTSK), oprávnení žiadatelia: organizácie.

Pri oboch týchto VZN TTSK rozhoduje o poskytovaní dotácií priamo predseda na návrh hodnotiacej komisie so zastúpením odbornej verejnosti (VZN TTSK č. 71) alebo odbornej komisie, kde zastúpenie verejnosti nie je vymedzené (VZN TTSK č. 52).

Rok 2020 bol špecifický tým, že väčšina prostriedkov vyčlenených na dotácie bola presunutá na boj s pandémiou. Kraj však vytvoril mimoriadny dotačný program Prvá pomoc kultúre v Trnavskom kraji a taktiež boli isté finančné prostriedky prerozdelené samostatným rozhodovaním predsedu.

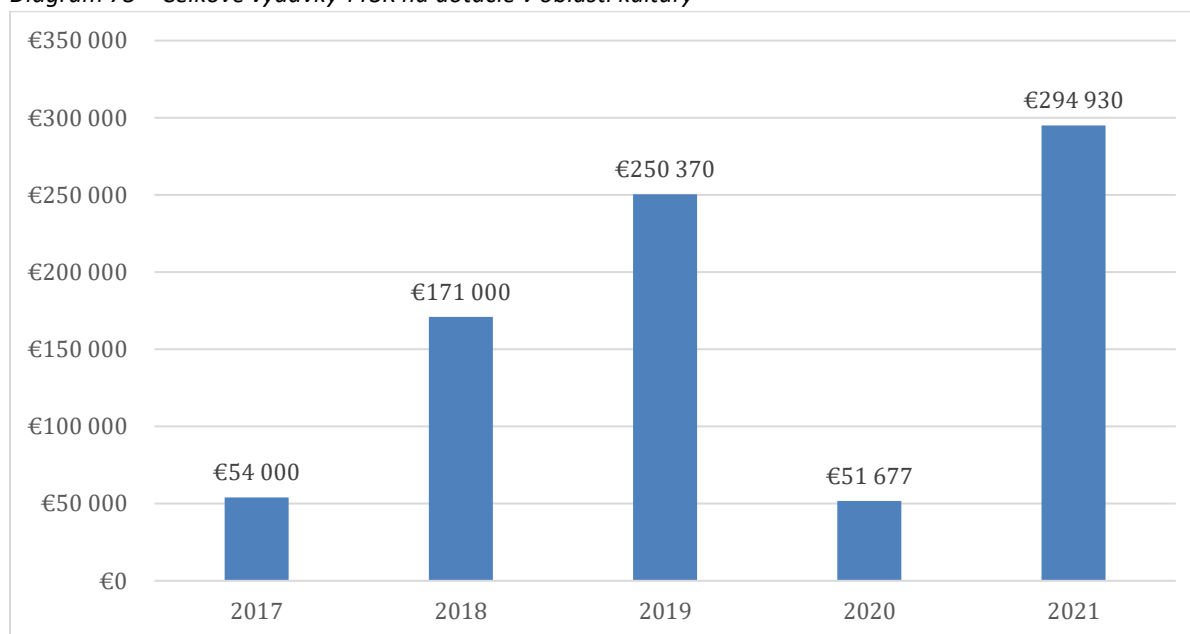
V roku 2021 kraj poskytol dotácie na základe všetkých piatich vyššie uvedených Všeobecne záväzných nariadení a taktiež rozhodnutím predsedu, pričom kultúra tvorila istú časť v každom z týchto dotačných mechanizmov, avšak iba pri VZN TTSK č. 44, 45 a 71 je možné kultúrne dotácie z celkového balíka kvalifikovane odčleniť. Preto pre účely tejto štatistiky slúžia ako podklad iba dotácie poskytnuté na základe týchto troch VZN TTSK a dotácie predsedu, rovnako ako dotácie na regionálny rozvoj a dotácie z Fondu na rozvoj trnavského kraja neboli pri spracovaní štatistík v tomto dokumente brané do úvahy.

Pozn.: Ako posledný sledovaný rok v tejto analýze slúži rok 2021, nakoľko rok 2022 nemal v čase spracovania tohto dokumentu schválený záverečný účet.

3.2.2 Štatistické informácie

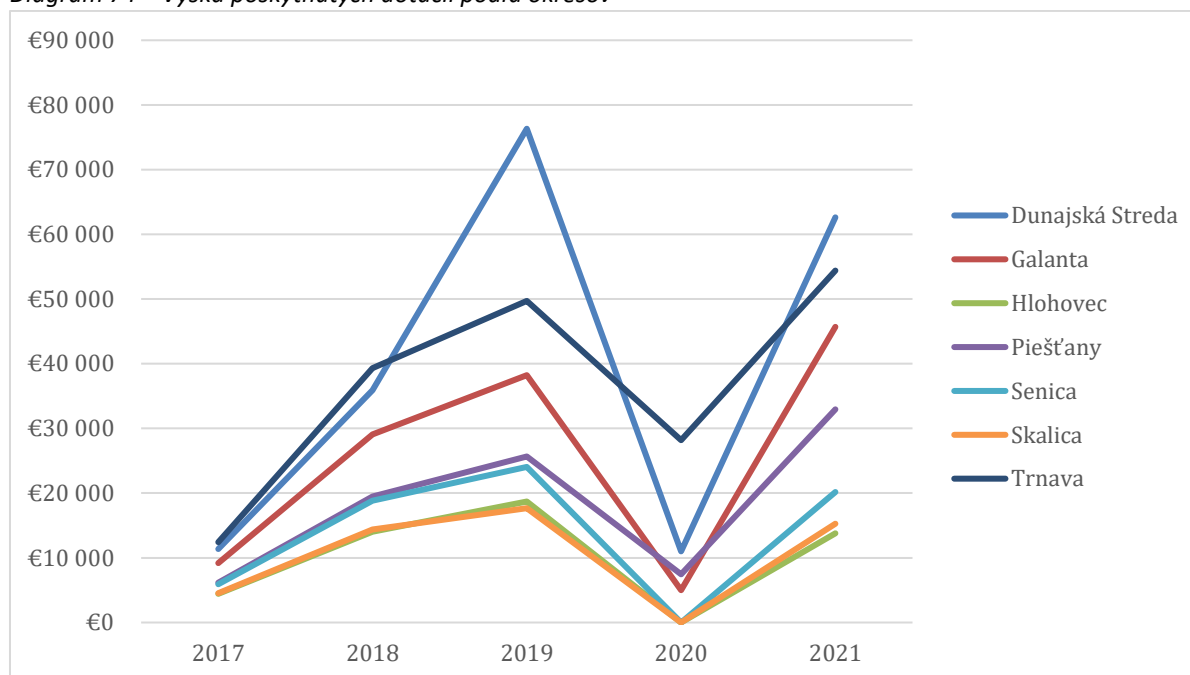
Trnavský samosprávny kraj od roku 2017, teda za posledných 5 rokov, kontinuálne navyšoval finančné zdroje vyčlenené na poskytovanie dotácií v oblasti kultúry. Výnimku tvorí rok 2020, kde kraj presunul takmer všetky dotačné prostriedky na boj s pandémiou. Napriek tomu však TTSK vytvoril mimoriadny dotačný program „Prvá pomoc kultúre v Trnavskom kraji“ s celkovou finančnou alokáciou vo výške 100 000 Eur, prostredníctvom ktorého podporil dopytovanou výzvou nezriaďovanú kultúru na svojom území sumou viac ako 50 000 Eur a zvyšné prostriedky použil na podporu umelcov v slobodnom povolaní prostredníctvom projektovej podpory ich spolupráce so svojimi zriaďovanými inštitúciami (táto podpora nie je predmetom štatistiky nižšie, nakoľko sa nejednalo o priame dotácie pre nezriaďovanú kultúru).

Diagram 73 – Celkové výdavky TTSK na dotácie v oblasti kultúry

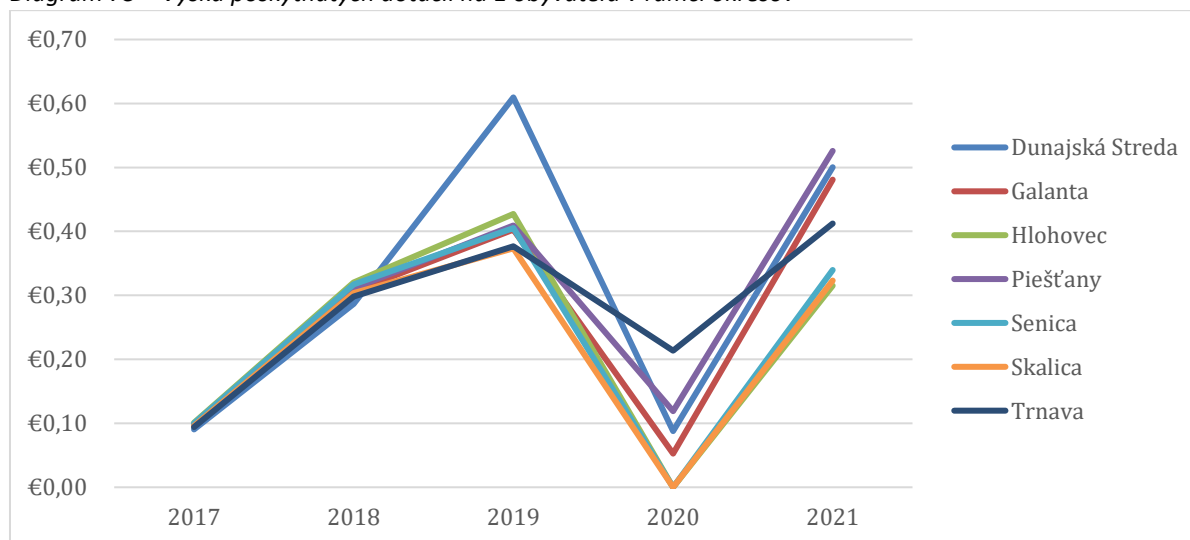
Nasledujúci graf zobrazuje celkovú výšku poskytnutých dotácií podľa jednotlivých okresov. V okresoch s vyšším počtom obyvateľov je prerozdelená suma prirodzene vyššia. Všetky okresy zaznamenali dramatický prepád v roku 2020 v dôsledku pandémie. Celková výška dotačných financií je v rokoch 2019 aj 2021 najvyššia v okrese Dunajská Streda. Okresy Hlohovec, Skalica a Senica sa pohybujú na najnižších stupňoch tohto porovnania.

Diagram 74 – Výška poskytnutých dotácií podľa okresov

V nasledovnom grafe vidíme prepočet celkovej výšky poskytnutých dotácií na jedného obyvateľa. Kým v rokoch 2017 a 2018 sa táto hodnota v jednotlivých okresoch výraznejšie nelíšila, medzi rokmi 2019 a 2021 sa vytvorili isté rozdiely. Z tohto ukazovateľa je zjavné, že TTSK k rozhodovaniu o poskytovaných dotáciách neprístupuje iba na územnom princípe a výsledky rozhodovacích procesov ovplyvňuje aj počet a kvalita podaných projektov.

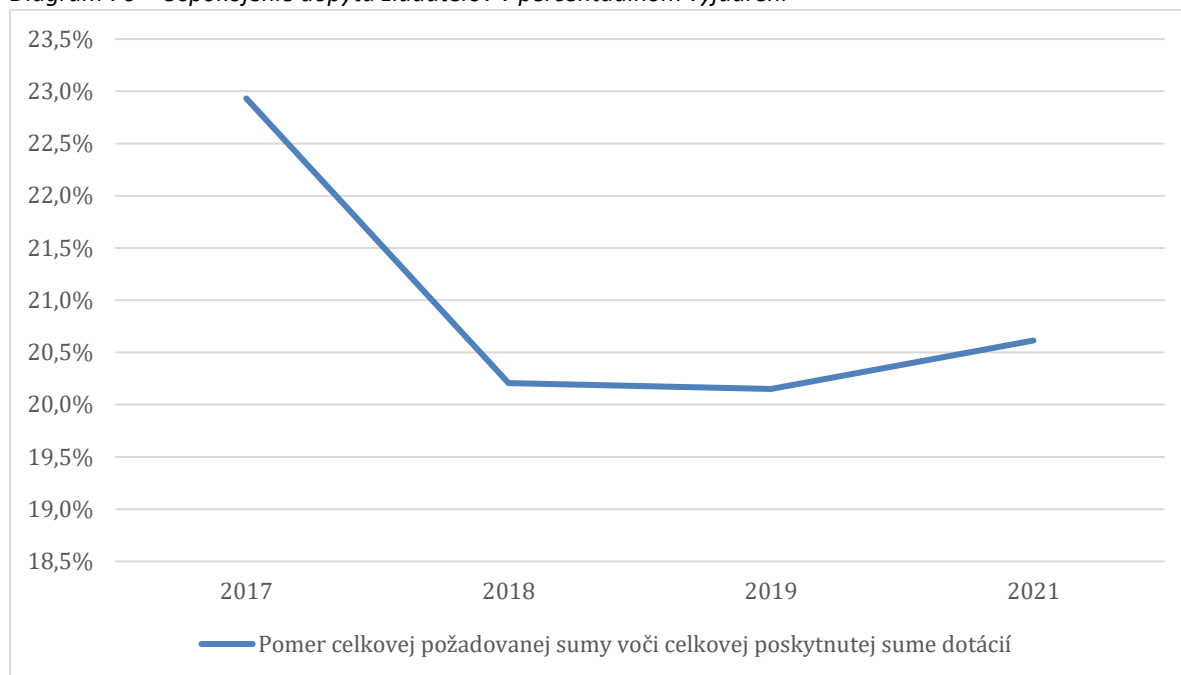
Diagram 75 – Výška poskytnutých dotácií na 1 obyvateľa v rámci okresov

Nasledujúci graf hovorí o celkovom percentuálnom uspokojení dopytu po dotáciách zo strany žiadateľov. Výpočet je vytvorený z pomeru celkovej požadovanej sumy a celkovej schválenej sumy poskytnutých dotácií. Rok 2020 je v tomto porovnaní vynechaný, nakoľko v pandemickom roku tento parameter nie je možné vyhodnotiť. Graf vypovedá o tom, že medziročné zvyšovanie prostriedkov vynaložených na kultúrne dotácie nezvyšuje paralelne aj mieru uspokojenia dopytu žiadateľov. Je to spôsobené viacerými faktormi, okrem iného i celkovým zlepšením komunikácie a informovanosti zo

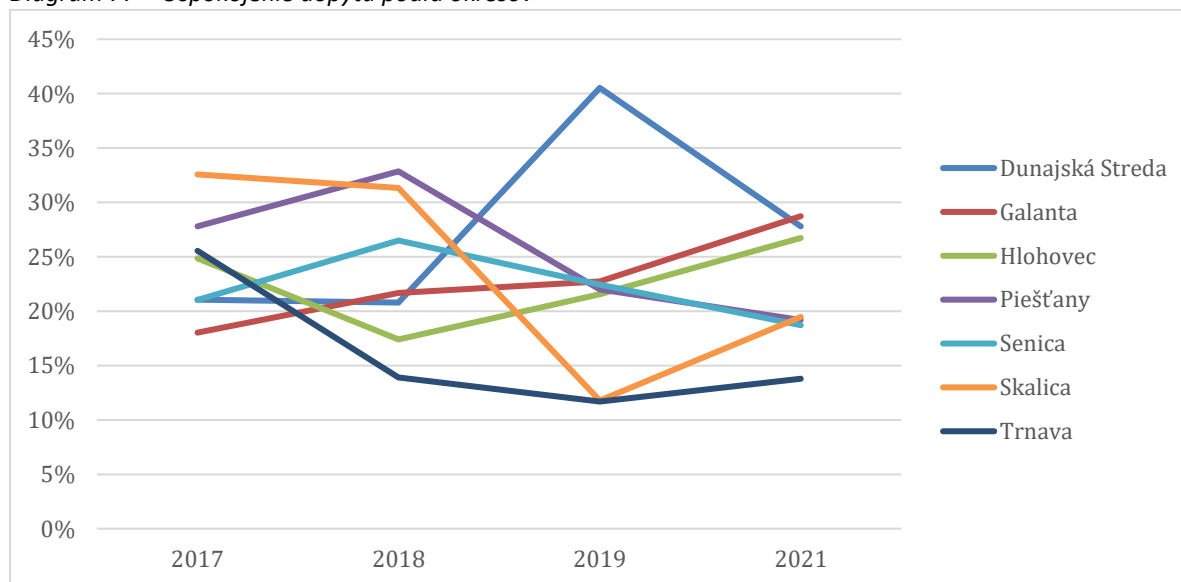
strany kraja (viac žiadateľov sa o dotácie hlási), no svedčí to i o neustálom rozvoji kultúrnej činnosti v kraji.

Diagram 76 – Uspokojenie dopytu žiadateľov v percentuálnom vyjadrení

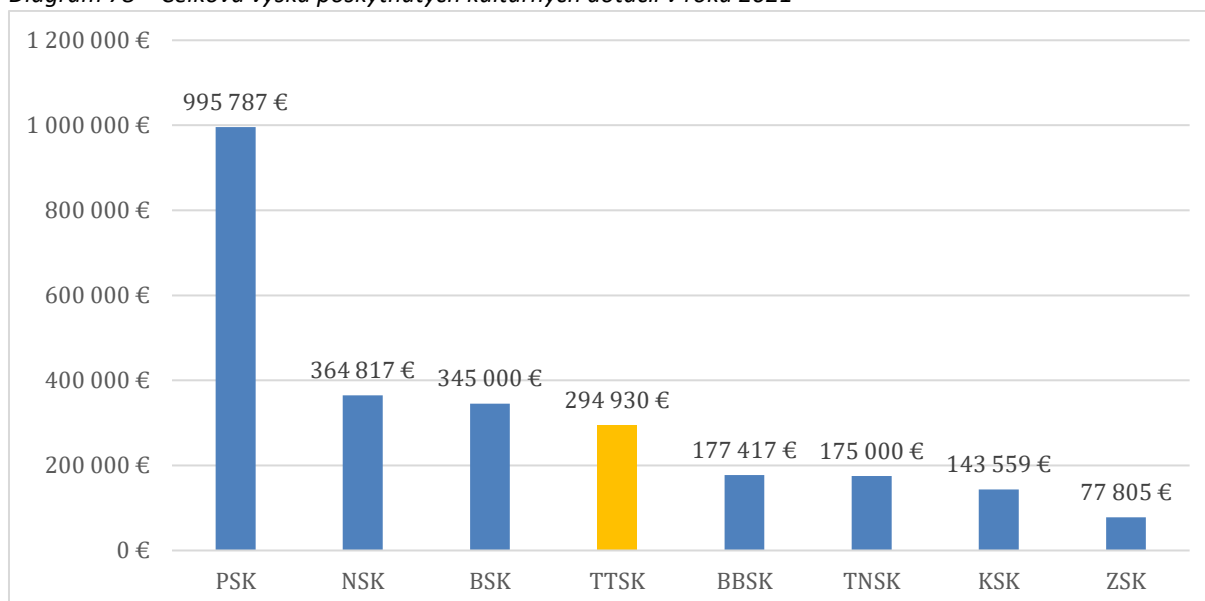
Ak sa na ten istý parameter pozrieme z pohľadu delenia na jednotlivé okresy, zistíme, že uspokojenie dopytu sa z pohľadu porovnania jednotlivých okresov každoročne mení. Kým niektoré okresy zaznamenávajú pokles, niektoré naopak narást.

Diagram 77 – Uspokojenie dopytu podľa okresov

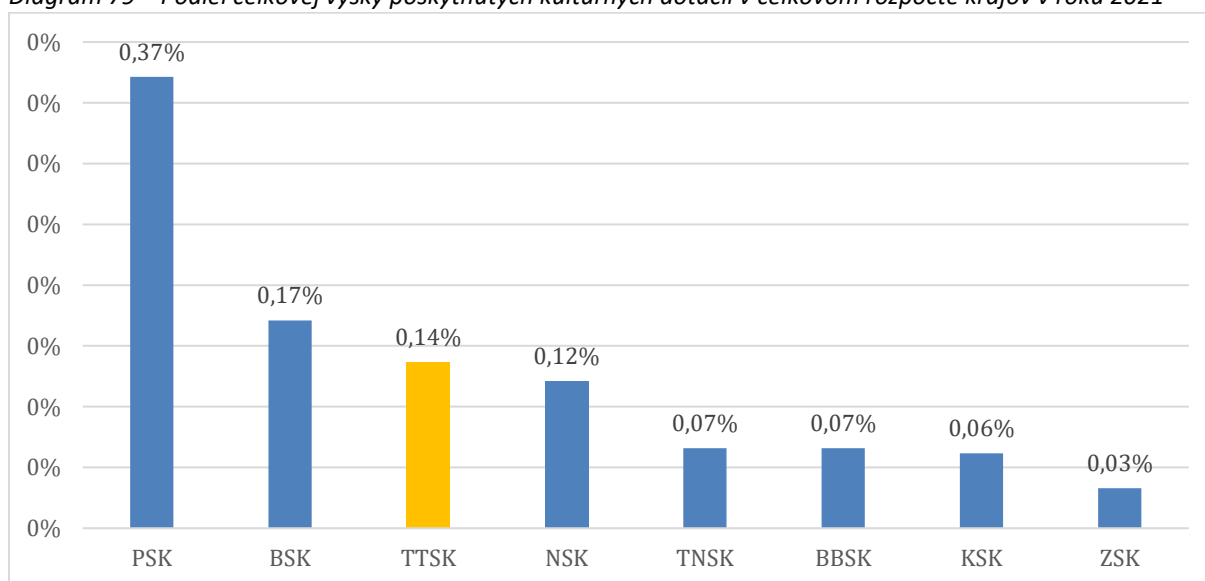
Ak sa pozrieme na porovnanie výšky poskytovaných dotácií inými kraji, dospejeme k výsledkom zobrazeným v grafe nižšie. Aby malo porovnanie výpovednú hodnotu, pri uvažovaní o celkovom rozpočte na kultúrne dotácie neboli pri žiadnom z krajov brané do úvahy individuálne dotácie predsedu.

Diagram 78 – Celková výška poskytnutých kultúrnych dotácií v roku 2021

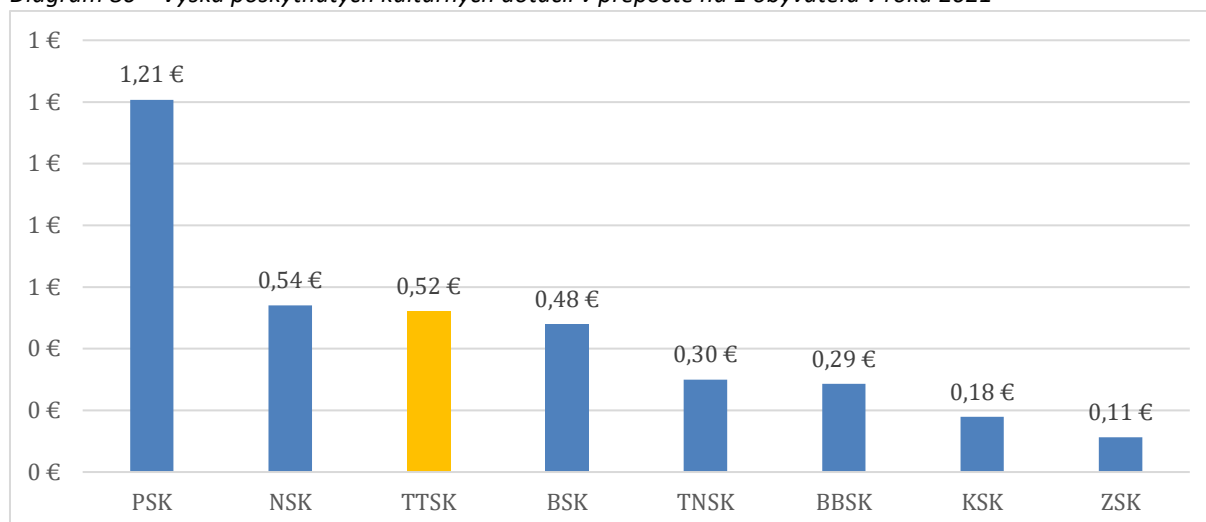
V porovnaní percentuálneho podielu rozpočtu kultúrnych dotácií v celkovom rozpočte krajov vychádza pre Trnavský samosprávny kraj tretia pozícia hneď po najväčšom a metropolitnom kraji, čo svedčí o rozvoji kultúrnej politiky kraja aj smerom k nezriadovanej kultúre.

Diagram 79 – Podiel celkovej výšky poskytnutých kultúrnych dotácií v celkovom rozpočte krajov v roku 2021

Pri prepočte výšky poskytnutých dotácií v oblasti kultúry na 1 obyvateľa vychádza Trnavský samosprávny kraj zo štatistiky taktiež ako tretí v poradí.

Diagram 80 – Výška poskytnutých kultúrnych dotácií v prepočte na 1 obyvateľa v roku 2021

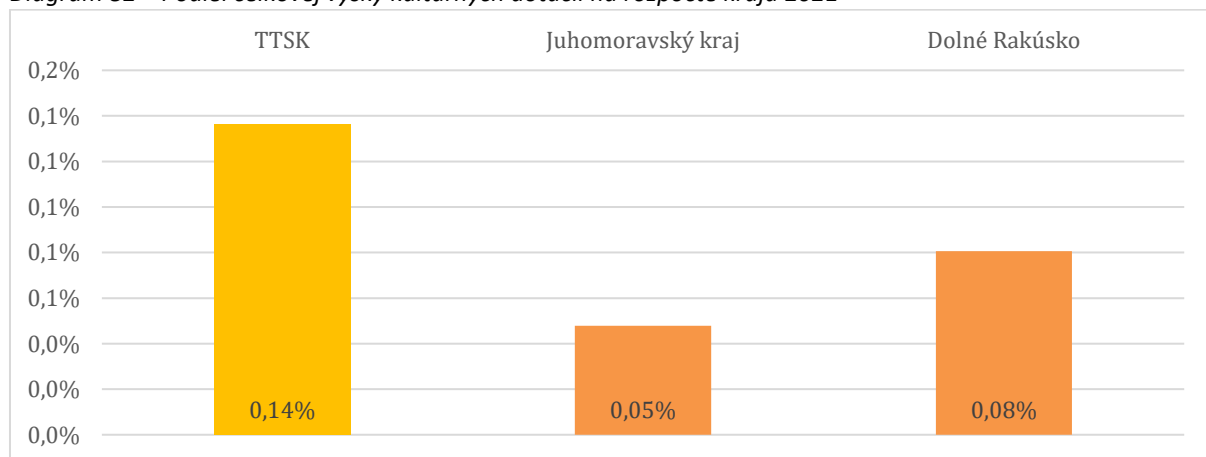

Zaujímavé výsledky prináša zahraničné porovnanie, kde je Trnavský samosprávny kraj v roku 2021 v prepočte výšky kultúrnych dotácií na 1 obyvateľa porovnateľný s Juhomoravským krajom a v podiele celkovej výšky kultúrnych dotácií na rozpočte výdavkov kraja dokonca predstihuje oba porovnávané, podstatne väčšie, územné celky v bezprostrednom zahraničí.

Diagram 81 – Výdavky na kultúrne dotácie v prepočte na 1 obyvateľa 2021

Diagram 82 – Podiel celkovej výšky kultúrnych dotácií na rozpočte kraja 2021

3.2.3 Reflexia potrieb kultúrnych aktérov vo vzťahu k dotačnej politike TTSK

V rámci procesu vzniku Stratégie rozvoja kultúry inicioval Trnavský samosprávny kraj okrem stretnutí so svojimi zriaďovanými organizáciami i participatívne stretnutia s kultúrnymi aktérmi z prostredia nezriaďovanej kultúry na celom svojom území. Účelom stretnutí bolo zmapovať ich potreby a očakávania od TTSK. Stretnutí sa zúčastnilo celkovo 30 kultúrnych aktérov. Stretnutia prebiehali na základe územného princípu a boli rozdelené na päť skupín:

- a) Skalica, Senica
- b) Hlohovec, Piešťany,
- c) Dunajská Streda, Galanta (v slovenskom jazyku)
- d) Dunajská Streda, Galanta (v maďarskom jazyku)
- e) Trnava

Stretnutia v južných okresoch boli vedené samostatne i v jazyku maďarskej národnostnej menšiny. Participatívny proces viedlo združenie PDCS a podrobná Správa z tohto mapovania je prílohou tejto Stratégie.

Kultúrni aktéri na stretnutiach artikulovali niekoľko základných okruhov tém, na ktoré by z ich pohľadu mala stratégia reflektovať. Špecificky pre tému dotácií s aktéri vyjadrovali kladne na adresu dotačných programov TTSK a pozitívne hodnotili i spoluprácu s úradom pri administrácii svojich projektov. Ich pripomienky a podnety na zlepšenie by sa v súvislosti s politikou podpory nezriaďovanej kultúry TTSK dali rozdeliť do nasledovných kategórií:

- Budovanie kapacít – vytvorenie školení najmä v oblasti čerpania zdrojov z dotačných a grantových schém (nielen) TTSK;
- Nefinančná podpora – možnosť poskytnutia priestorov pre realizáciu aktivít a marketingová podpora;
- Proces poskytovania dotácií – väčšia flexibilita napr. pri zmenách rozpočtu podporeného projektu, možnosť predfinancovania grantu a tiež možnosť čerpania viacročných grantov;
- Spolupráca so zriaďovanými inštitúciami – vytvorenie podmienok na tvorbu spoločných projektov.

Na všetky vyššie uvedené podnety Stratégia reaguje vo svojej návrhovej časti. Niektoré podnety od aktérov nebolo možné zapracovať, nakoľko nie je v možnostiach alebo kompetencií Trnavského samosprávneho kraja tieto potreby uspokojiť. Všetky podnety tohto typu boli s kultúrnymi aktérmi detailne rozdiskutované na druhej sérii participatívnych stretnutí, kde zostavovatelia prezentovali strategické ciele a návrhy opatrení novovznikajúcej Stratégie.

3.2.4 Záver

Z domáceho i zahraničného porovnania vyplýva, že TTSK investuje pomerne dostatočné množstvo prostriedkov do finančnej podpory nezriaďovanej kultúry formou dotácií. Aktéri v participatívnom procese konštatovali, že s dotačnými programami TTSK majú dobré skúsenosti. Strategická časť dokumentu prináša riešenia na niektoré procesné podnety a niekoľko nových dotačných programov, ktoré reflektujú potreby aktérov. Celkové finančné zdroje investované do kultúrnych dotácií by sa tak mali ešte zvýšiť. Aby sa zvýšila i miera uspokojenia dopytu, pripravované dotačné schémy budú adresnejšie a pôjdu v ústrety zmapovaným potrebám aktérov (napr. strategická viacročná podpora väčších projektov, podpora spolupráce medzi zriaďovanou a nezriaďovanou kultúrou a pod).

3.3 KULTÚRNO-KREATÍVNY PRIEMYSEL V TTSK

V nasledujúcom texte prinášame súbor analýz, ktoré popisujú aktuálny stav kultúrneho a kreatívneho priemyslu na území Trnavského samosprávneho kraja. Ak neberieme do úvahy BSK, TTSK je podľa viacerých kritérií v oblasti KKP najrozvinutejší región na Slovensku, resp. je na rovnakej úrovni ako Košický samosprávny kraj, kde však boli od roku 2007 realizované výrazné a častokrát dobre cielené investície nielen do rozvoja infraštruktúry, ale aj priamo do kreatívneho priemyslu. V TTSK teda vidíme veľký potenciál ďalšieho rozvoja kreatívnej ekonomiky, ktorý môže stáť na viacerých pilieroch.

3.3.1 SWOT analýza

Zhodnotenie aktuálneho stavu kultúrneho a kreatívneho priemyslu na území Trnavského samosprávneho kraja formou SWOT analýzy poskytuje základný pohľad na problémy jeho ďalšieho rozvoja a zároveň načrtáva možné riešenia, či oblasti hodné väčšieho záujmu a investícií. Viaceré body sú podrobnejšie rozpracované v ďalších analýzach.

Silné stránky:

- záujem o rozvoj kreatívneho priemyslu na úrovni TTSK,
- poloha kraja ako súčasť metropolitného regiónu Viedeň – Bratislava,
- ekonomická sila regiónu,
- v porovnaní s Bratislavou nižšie náklady na život i podnikanie,
- rozvinutá kultúrna a dopravná infraštruktúra,
- silné zastúpenie univerzitného vzdelávania,
- existujúca sieť základných umeleckých škôl so stabilným záujmom,
- existujúce podniky kultúrneho a kreatívneho priemyslu (najmä v Trnave),
- vedecko-technický park (MTF STU),
- pripravované Kreatívne centrum Trnava.

Slabé stránky:

- absencia systematického zberu dát o kultúre a kreatívnom priemysle,
- odliv absolventov vysokých i stredných škôl,
- slabá prepojenosť jednotlivých stupňov vzdelávania a trhu práce,
- nedostatočne rozvinuté stredné odborné školstvo so zameraním na umelecko-priemyselné odbory,
- nedostatočná diverzifikácia priemyslu a s tým súvisiaca štruktúra pracovných miest,
- zlá dostupnosť bývania pre mladých ľudí,
- nedostatok špecifických priestorov pre KKP (ako napr. ateliéry),
- nedostatočná spolupráca priemyslu a univerzít,
- nízke investície do vedy a výskumu na území kraja,
- nedostatočné financovanie kultúry a umenia,
- obmedzený dopyt po kreatívnych službách.

Ohrozenia:

- nekonceptné zásahy štátu do KKP,
- neprekonanie existujúcich bariér v podnikaní a právna neistota,
- dopady pandémie COVID-19 minimálne v strednodobom horizonte,
- prisilná orientácia školstva na technické a prírodovedné odbory,
- konkurencia Bratislavy,
- chýbajúca podpora investícií s vyššou pridanou hodnotou,
- nedostatočná spolupráca v oblasti kultúry, umenia a kreatívneho priemyslu,

- nedostatočný rozvoj cestovného ruchu,
- hospodárska kríza a s tým súvisiaci pokles dopytu po kreatívnych službách.

Príležitosti:

- rozvoj cezhraničnej spolupráce so susednými regiónmi,
- zahraničné partnerstvá kultúrnych organizácií,
- vznik klastra pre kultúrny a kreatívny priemysel,
- zvýšenie atraktivity kraja,
- zvýšenie zamestnanosti a samozamestnanosti,
- zapojenie zdravotne znevýhodnených do KKP,
- podpora existujúcich a nových firiem v KKP,
- prepojenie kreatívneho priemyslu so strojárskym, elektrotechnickým a potravinárskym priemyslom v kraji,
- prepojenie KKP na výskum a vývoj.

3.3.2 Existujúce štúdie o kultúrno-kreatívnom priemysle

Nedostatok informácií o kultúrnom a kreatívnom priemysle patrí medzi hlavné prekážky riadneho plánovania aktivít, ktoré majú smerovať k jeho podpore a ďalšiemu rozvoju. Pod gesciou rôznych ministerstiev, či vládnych agentúr bolo v posledných desiatich rokoch vytvorených viacero dokumentov a štúdií, ktoré sa snažili, neúspešne, tento deficit riešiť. Jediným zdrojom hodnotných informácií tak ostáva štúdia **Možnosti rozvoja kreatívneho priemyslu na Slovensku**, ktorá vznikla na pôde Slovenskej inovačnej a energetickej agentúry už v roku 2014.

Na základe Registra organizácií SR štúdia uvádza, že zo všetkých firiem v kultúrnych a kreatívnych odvetviach v Slovenskej republike sa ich **až 9% nachádza v Trnavskom kraji**, čo je rovnako ako v Nitrianskom a viac ako v Košickom⁵. Pre porovnanie, 42,5 % takýchto firiem sa nachádzalo v Bratislavskom kraji. Zaujímavý je však aj pohľad na jednotlivé okresy. Nadpriemerné zastúpenie firiem v KKP bolo zaznamenané v rámci TTSK **okrem Trnavy aj v Piešťanoch a Skalici**.

Toto zistenie koreluje aj s identifikáciou **prirodzených klastrov kreatívneho priemyslu** (priestorová analýza lokalizácie firiem), ktorú štúdia prináša v rámci deviatich odvetví KKP. Klastre nachádzame v Trnave, Piešťanoch, Skalici a s menšou koncentráciou aj v Senici, Galante a Dunajskej Strede. Jedine pri Trnave však štúdia zaznamenala koncentráciu podnikov v rôznych odvetviach. V ostatných okresných mestách ide s výnimkou Dunajskej Stredy o koncentráciu v oblasti reklamy a marketingu. V Dunajskej Strede bolo identifikované štatisticky významná koncentrácia firiem vo vydavateľskej činnosti. Spôsobené je to existenciou vydavateľstiev zameraných na maďarský jazyk, spomedzi ktorých v danom čase vynikalo vydavateľstvo Kalligram. To vydávalo knihy aj v slovenčine a významne exportovalo do susedného Maďarska. Dnes však už ako samostatná firma nepôsobí a je súčasťou vydavateľstva Absynt v Žiline.

Významné odvetvia KKP v Trnavskom samosprávnom kraji

Štúdia spracováva, opäť na základe Registra organizácií SR, aj regionálne rozloženie firiem v jednotlivých odvetviach⁶. To nám môže pomôcť identifikovať, v ktorých odvetviach je Trnavský samosprávny kraj nadpriemerne silný. Nachádzame tak tri odvetvia, v ktorých je TTSK po BSK najsilnejší

⁵Možnosti rozvoja kreatívneho priemyslu na Slovensku – str. 26

⁶Tamtiež – str. 30 až 44.

región: **dizajn a módny dizajn** (13,6% zo všetkých firiem v odvetví v SR), **vydavateľská činnosť** (10%) a **reklama a marketing** (9%). Významný podiel firiem bol identifikovaný aj v oblasti **IT, software a počítačové služby**.

3.3.3 Existujúce podniky kreatívneho priemyslu

Keďže dostupné štatistické údaje uvedené v podkapitole 1.2 identifikovali významnejšie klastrovanie subjektov z kultúrneho a kreatívneho priemyslu len v krajskom meste, v tejto časti analýzy sa pozrieme prevažne na podniky a organizácie sídliace na území Trnavy a v jej bezprostrednom okolí. Pohľad na existujúce podniky okrem iného ukazuje, že Trnava dokáže čerpať z blízkosti Bratislavy a z veľkosti vlastného domáceho trhu.

Dizajn, reklama a videotvorba

Jedným z najvýznamnejších grafických štúdií na Slovensku je trnavský **Pergamen** pod vedením grafického dizajnéra Juraja Demoviča. Za svoje práce v oblasti obalového dizajnu štúdio získalo viacero prestížnych ocenení doma v i zahraničí (napr. Red Dot Awards, Pentawards, či Národnú cenu za dizajn). Venujú sa však aj korporátnej identite, či knižnému dizajnu. Firma často pracuje pre potravinársky sektor. Významnou firmou v tomto segmente je aj agentúra **Provocation Bureau**, ktorá sa venuje komunikácii, marketingovým stratégiám, grafickému dizajnu a ilustráciám. Pracuje, buď priamo pre klientov, alebo pre veľké agentúry. Založili ju ľudia z dlhoročnými skúsenosťami z reklamného biznisu.

Regionálne dôležitou sa v oblasti komunikačného dizajnu, ale aj v tvorbe značiek a reklamných kampaní v posledných rokoch stala firma **CUBE Studio**, ktorá v Trnave dlhodobo pôsobila pod názvom MMP. Podobne ako Pergamen pracuje pravidelne pre klientov z potravinárskeho priemyslu, ale napr. aj pre kultúrne organizácie. Okrem klientov z regiónu, či z iných kútov Slovenska, firma pracovala aj pre zahraničné spoločnosti. Perspektívne je aj ich spin-off animačné štúdio **CUBE to CUBE**, ktoré vzniklo len v roku 2017, ale v nasledujúcich rokoch sa mu darilo expandovať na viaceré zahraničné trhy. Vyrábalo tak napríklad animácie pre rôznorodé produkcie v Európe a v Ázii.

Na videotvorbu sa špecializuje spoločnosť **Cukru Production**, ktorá vznikla v roku 2012 a má za sebou množstvo prác pre rôznych klientov a v regióne si vybudovala silné meno. Okrem komerčných klientov pracuje často aj pre tretí sektor. Popri videu sa zaoberá aj grafickým dizajnom, i keď v menšej miere. Od roku 2019 pôsobí v Trnave nová rozbiehajúca sa agentúra **Nefkus**, ktorá má pomerne široké portfólio služieb. Od dizajnu, marketingu a reklamy cez vývoj webových riešení, videoprodukcii až po prácu s hudbou a zvukom. Firma spája množstvo mladých tvorcov z Trnavy a okolia. V priemyselnej časti Trnavy na Coburgovej ulici majú navyše zriadený Creative House, ktorý ponúka zázemie aj ďalším kreatívcom. Viac o ňom nájdete v podkapitole 1.5.

Oblasť reklamy a dizajnu dopĺňajú ďalej firmy ako **For Best Clients**, ktorá sa venuje primárne webdizajnu, rôzne menšie, skôr regionálne pôsobiace reklamné agentúry, napríklad **Čeleda Reklama**, **Vizion** a množstvo freelancerov. Tieto segmenty kreatívneho priemyslu čerpajú zo silného lokálneho trhu a zároveň blízkosti Bratislavy.

Ešte okolo roku 2015 vykazoval v Trnave zaujímavý potenciál aj módny dizajn. V tejto oblasti však došli k regresu. Viaceré samostatné pokusy o vznik módnych značiek sa nepodarili, a aktívni tu ostali len samostatne pôsobiaci dizajnéri. Aj z nich napr. Martina Vrábelová odišla do Prahy. V súčasnosti je tak významnejšia len ručná výroba módnych doplnkov a to v podobe tvorby šperkov **Evy Vokounovej** pod značkou Vivien Esme a výroby klubúkov ALATE milinery **Katky Zgančíkovej**.

Architektúra

Architektov a architektonických kancelárií pôsobí v Trnave pomerne veľa. Našli sme ich okolo 60 (z toho 38 autorizovaných). Mnohí sa však venujú skôr menším projektom, či rodinným domom. Zásadnejších projektov, napr. takých, ktoré ovplyvnili podobu verejného priestoru, realizovaných miestnymi architektmi nie je priamo v Trnave veľa. Obdobná situácia je aj v ostatných okresných mestách TTSK. Spomenúť však môžeme napr. kanceláriu **A-DOM**, ktorej hlavná architektka, **Katarína Viskupičová** je držiteľkou niekoľkých prestížnych domácich ocenení. Kvalitné realizácie majú aj manželia **Bocánovci**, podľa ktorých návrhu sa napr. zrealizovala prestavba Zeleného krička v Trnave. **Ateliér DV** venuje podstatnú časť svojej projekčnej činnosti adaptácii pamiatkovo chránených objektov.

Hudobný priemysel

Pravdepodobne najviac rozvinutou súčasťou KKP v kraji je hudba a s ňou súvisiace služby. Na organizovanie podujatí priamo nadväzujú služby technického zabezpečenia – najmä ozvučovanie a osvetľovanie koncertov, video projekcia, prenájmy pódii pre vonkajšie vystúpenia a podobne. V Trnave sa nachádza hneď niekoľko väčších a úspešných firiem poskytujúcich takéto služby. Najväčšou z nich je zrejme **Agency J.H.**, ktorá vznikla už v roku 1995. Podniky v tejto oblasti sa však ťažko vyhodnocujú a porovnávajú, keďže mnohé z nich stále fungujú na základe živností svojich zakladateľov, takže nezverejňujú žiadne dáta. Výrazne v Trnave pôsobí aj firma **Calos s.r.o.**, ktorá síce sídli v Bratislave, ale obaja majitelia žijú v Trnave. Z ďalších firiem v regióne môžeme spomenúť **MMAUDIO** v Cíferi a **MIDO Music Production** v Hlohovci. Všetky spomenuté firmy pôsobia v celom Trnavskom samosprávnom kraji a často pracujú pre samosprávy.

V Trnave sa nachádza hneď niekoľko hudobných nahrávacích štúdií. Najvýznamnejšie z nich je **StudioJ** Milana Tokolyho. Pravidelne u neho nahrávajú tí najlepší slovenskí hudobníci a množstvo kapiel z celého Slovenska. Mnohé kapely priamo z mesta a okolitého regiónu zas nahrávajú v **Štúdiu pod povrchom**, ktoré prevádzkuje hudobník Filip Hittrich. Venuje sa aj výrobe zvukovej reklamy. V neďalekých Bohdanovciach nad Trnavou zas pôsobí štúdio **Masif Sound**, ktoré sa špecializuje na žánrovú hudbu, najmä hip-hop. Od roku 2015 funguje aj ako nezávislé hudobné vydavateľstvo.

Informačné technológie a software

Najväčším výrobcom softvéru v Trnave je spoločnosť **YMS**, ktorá vznikla už v roku 1990. Zameriava sa na tvorbu programov pre priemyselné podniky a vládne agentúry. Ide o geopriestorové a technické informačné systémy, monitoring a riadenie rizika, dispečerské aplikácie pre plynárenský priemysel, mobilné a lokalizačné systémy. Ich aplikácie sa používajú aj v lesníctve, či vodohospodárstve. Spoločnosť **TIBIT** vyrába systémy pre riadenie výroby a pre monitorovanie životného prostredia. Pre svojich klientov zabezpečuje komplexné služby vrátane dodávok hardvérového vybavenia.

V oblasti priemyselných aplikácií sa pohybuje aj rodinná firma **ESM YZAMER**. Zaoberajú sa energetickými službami, monitoringom a vývojom v tejto oblasti. Ich hlavným produktom v oblasti softwaru je systém pre vzdialené riadenie technológií pre výrobu tepla, chladu, elektrickej energie a podobne. Druhým, novším produktom spoločnosti je smart metering Heat2go, ktorý umožňuje bezdrôtovo zbierať informácie o spotrebe energií, sprístupňuje dáta zákazníkovi, umožňuje i rozpočítanie spotreby a ich fakturáciu.

Tieto tri spoločnosti dopĺňajú v oblasti programovania softvéru aj viaceré menšie spoločnosti, ktoré sa venujú tvorbe webových stránok, ako napr. už spomínaná For Best Clients.

3.3.4 Ponuka vzdelávania zameraného na kultúrno-kreatívny priemysel

V Trnavskom samosprávnom kraji sa na prvý pohľad nenachádza školstvo orientované na kultúru, umenie a kreatívny priemysel. Podrobnejší pohľad síce odкрýva viacero možností vzdelávania v tomto smere, ale v prípade vysokých a stredných škôl ide iba o ojedinelé študijné odbory, ktoré sa tak nachádzajú v prostredí s iným zameraním a často aj bez adekvátneho materiálového a priestorového zabezpečenia.

Univerzitné vzdelávanie

Jedinú výnimku z hore uvedeného predstavuje **Fakulta masmediálnej komunikácie**, ktorá je súčasťou Univerzity sv. Cyrila a Metoda. Všetky jej študijné programy sú orientované na KKP. Fakulta tak ponúka integrované odborné vzdelávanie s výrazným prepojením na prax. FMK ponúka študentom kvalitné technické a technologické vybavenie, ktoré zahŕňa najmä moderné televízne štúdio vrátane kompletných postprodukčných a nahrávacích pracovísk, či technológie prenosového vozu. Fakulta ďalej disponuje samostatným zvukovým nahrávacím štúdiom, z ktorého vysiela aj univerzitné internetové rádio, fotoateliérmi a dobre vybaveným grafickým pracoviskom, v ktorom sa vyrába fakultný časopis.

Samotné vzdelávanie na fakulte prebieha najmä v odboroch **masmediálna** a **marketingová komunikácia**. Tieto odbory umožňujú absolventom pôsobiť v niekoľkých desiatkach profesií, ktoré všetky nachádzajú uplatnenie v kultúrnom a kreatívnom priemysle. Navyše, vyučuje sa tu aj viacero predmetov súvisiacich s grafickým dizajnom, takže školu opúšťajú aj študenti pripravení na prácu týmto smerom, aj keď sa fakulta na to nešpecializuje.

V roku 2015 vznikol na fakulte aj nový odbor **teória digitálnych hier**, ako vôbec prvý takýto odbor na Slovensku. Od roku 2016 ho zastrešuje samostatná Katedra digitálnych hier. V nasledujúcom období sa síce výučba okolo počítačových hier rozbehla aj na ďalších, najmä technicky orientovaných školách (Bratislava, Žilina), ale stále ide o jediný komplexný a samostatný študijný program v tejto oblasti. Jeho problémom však najmä v prvých rokoch bolo oficiálne zameranie na teóriu, čo obmedzovalo praktické skúsenosti s vývojom hier, ktoré študenti mohli získať. Katedra sa však kontinuálne snaží rozširovať priestor pre praktickú výuku v oblasti vývoja hier, ich programovania a súvisiacej grafickej práce. Katedra láka študentov so záujmom o herný priemysel z celého Slovenska, a predstavuje tak výnimočný potenciál pre rozvoj kreatívnych priemyslov v Trnave.

Na Filozofickej fakulte UCM je možné študovať odbor **etnológia a mimoeurópske štúdiá**, ktorý má potencionalne široké uplatnenie v kultúre, napr. v múzeách. Rovnako Filozofická fakulta Trnavskej univerzity ponúka zaujímavé študijné možnosti. Ide najmä o odbor **dejiny a teória umenia**, ktorý vyštudovali mnohí úspešní slovenskí kurátori a kunsthistorici. Študentom však aktuálne chýba väčšie napojenie na prax a orientácia v súčasnom umení. Druhým odborom, možno skôr dopĺňujúcim, je **klasická archeológia**, ktorej študenti sú pripravovaní aj na prácu v kultúrnych inštitúciách.

Pedagogická fakulta TU má v rámci odboru učiteľstvo umeleckých a výchovných predmetov bakalársky študijný program **Animácia výtvarného umenia** a magisterský **Pedagogika výtvarného umenia** pod vedením akademického maliara Blažej Baláža. Obsahovo podobným študijným programom je **Výtvarná výchova v kombinácii** s garantkou v osobe akademickej maliarky Veroniky Rónaiovej. Všetky tri programy zastrešuje Katedra pedagogiky výtvarného umenia, ktorá je kvalitne personálne obsadená a nájdeme v jej radoch viacero mladých aktívnych tvorcov ako napr. Cyril Blažo, Zuzana Branišová, či

Roman Gajdoš. Štúdium je síce primárne orientované na prípravu budúcich učiteľov výtvarnej výchovy a galerijných pedagógov, absolventi však môžu nájsť uplatnenie aj v ďalších kultúrnych a vzdelávacích inštitúciách. Navyše mnohí z nich sú aktívni vo vlastnej tvorbe, či sa orientujú na teóriu výtvarného umenia. Viacerí následne pokračujú v štúdiu na umeleckých vysokých školách.

Stredné školy

Jedinou plnohodnotnou strednou umeleckou školou v kraji je trnavské **Súkromné tanečné konzervatórium Dušana Nebylu**, na ktorom je možné študovať klasický, moderný a ľudový tanec. Pred školským rokom 2018/2019 sa však konzervatórium muselo presťahovať do náhradných priestorov, a tak stratilo aj roky budované zázemie v podobe viacerých tanečných štúdií.

Výraznejšie smerom ku KKP je orientovaná Stredná odborná škola v Hlohovci, na ktorej sa vyučujú aj odbory **grafický dizajn a fotografický dizajn**. Ide o jedinú školu s takýmto profilom v celom Trnavskom kraji. Súkromná stredná odborná škola v Sládkovičove a Stredná odborná škola elektrotechnická v Trnave poskytuje štvorročné štúdium v odbore **grafik digitálnych médií**.

Ďalšie dostupné odbory v kraji sa dajú vnímať ako podporné pre kreatívny priemysel. Stredná odborná škola obchodu a služieb v Trnave ponúka štúdium v dvoch blízkych odboroch **pracovník marketingu – cestovný ruch a pracovník marketingu – potravinárstvo**. Na Spojenej škole Holíč, Organizačnej zložke Stredná odborná škola Jozefa Čabelku je to zas odbor – **operátor tlače**, ktorého absolventi môžu nájsť uplatnenie okrem tlačiarenského priemyslu aj priamo vo vydavateľstvách, reklamných agentúrach, či grafických štúdiách. Poslednou možnosťou je nadstavbové dvojročné štúdium **výroba konfekcie** na Strednej odbornej škole Holíč.

Základné umelecké školstvo

Na území Trnavského samosprávneho kraja sa k 15. 9. 2022 nachádzalo 32 základných umeleckých škôl, ktoré navštevovalo dovedna 14 071 detí a 327 dospelých⁷. Takmer všetky ZUŠ poskytujú umelecké vzdelávanie v hudobnom, tanečnom a výtvarnom odbore. Viaceré aj v literárno-dramatickom. Tri základné umelecké školy ponúkajú navyše vzdelávanie v audiovizuálnej a multimediálnej tvorbe.

ZUŠ sa nachádzajú v každom meste Trnavského samosprávneho kraja a v desiatich obciach – Dolný Štál, Hviezdoslavov, Zlaté Klasy, Kúty, Sekule, Červeník, Cífer, Jaslovské Bohunice, Bučany a Voderady. Z 30 škôl bolo päť zriadených súkromníkmi, jedna cirkvou a zvyšné mestami a obcami. Podrobnejšie sa budeme venovať len vybraným mestám a školám.

Na území krajského mesta Trnava sa nachádza až päť základných umeleckých škôl. Dve mestské (pôvodne tvorili jednu) a tri súkromné. Najstaršou z nich je **ZUŠ Schneiderova** na Štefánikovej 2. Venuje sa najmä hudbe, žiaci tu môžu študovať klavír, spev, gitaru, akordeón, keyboard, sláčikové, dychové a bicie nástroje. Z pohľadu počtu žiakov majú menší význam majú literárno-dramatický odbor a tanečný odbor. **ZUŠ na Mozartovej ulici** sa orientuje na výtvarný odbor - kresba, maľba, grafika, modelovanie, dekoratívne činnosti a teória výtvarného umenia. Menším doplnením je literárno-dramatický odbor. Na oboch mestských školách vyučujú aj mladí a v praxi aktívni ľudia ako napr. sochár Miro Trubač, či bubeník Michal Skácel. Školám sa darí aj v príprave stredoškôľakov na prijímacie konanie na vysoké umelecké školy. **Súkromná ZUŠ Pablo** sa orientuje hlavne na výtvarný odbor (kresba, maľba, grafika),

⁷Dostupné online: http://www.cvtisr.sk/cvti-sr-vedecka-kniznica/informacie-o-skolstve/publikacie-casopisy.../zistovanie-kvalifikovanosti/prehľad-zakladnych-umeleckych-skol.html?page_id=9575

ale popri tom aj na fotografiu a modelovanie. Ďalšou súkromnou školou je **ZUŠ** pri Súkromnom tanečnom konzervatóriu Dušana Nebylu. Venuje sa tancu, klavíru a spevu. Môžeme ju do veľkej miery vnímať ako prípravku pre samotné konzervatórium. Ako posledná vznikla ZUŠ zriadená o.z. Aktivity pre deti. **Cirkevná základná umelecká škola sv. Gorazda** vo Vrbovom má ako jediná v kraji Multimediálny odbor, ktorý v školskom roku 2022/2023 navštevovalo 61 žiakov. Zameraný je konkrétne na 3D modelovanie a animáciu. Zriaďovateľom tejto školy je Trnavská arcidiecéza. Podobne unikátny odbor má aj obecná **Základná umelecká škola Cífer**. Jej audiovizuálny odbor navštevuje dlhodobo 22 žiakov, z toho polovica zvykla byť dospelých. Obe školy ďalej ponúkajú vzdelávanie vo všetkých štandardných odboroch.

Viac ako jednu ZUŠ majú okrem Trnavy ešte mestá Galanta a Piešťany. V Galante je rovnaká situácia ako v krajskom meste. Mesto má dve základné umelecké školy, jednu s hudobným, druhú s výtvarným odborom. V Piešťanoch popri škole zriadenej mestom funguje i súkromná.

Možnosti vzdelávania v základných umeleckých školách dopĺňajú ešte súkromné tanečné školy, ktoré zvyčajne nebývajú zriaďované ako ZUŠ, a Centrá voľného času. Ako príklad uvedieme **Centrum voľného času Kalokagatia** v Trnave, kde sa deti a mládež môžu zúčastniť kurzov tanca, hry na gitare, výtvarnej, keramiky, fotografie a dramatického krúžka. Pod centrom pôsobí aj detský folklórny súbor Trnavčiek. Ako môžeme na tomto príklade vidieť, CVČ v mnohých prípadoch ponúkajú krúžky zhodné s odbormi na ZUŠ a pomáhajú tak pokrývať dopyt po tomto druhu vzdelávania, ktorý nevedia vždy ZUŠky s dôvodu nedostatočných kapacít naplniť.

3.3.5 Existujúce zázemie pre kreatívny priemysel

Kreatívny priemysel v mnohých prípadoch nepotrebuje špecifické priestory, či inú dostupnú infraštruktúru na to, aby mohol v lokalite vzniknúť a prosperovať. Častá je práca z domu, či z bežných kancelárií. Dostupnosť špecifickej a nákladovo dostupnej infraštruktúry akou sú coworkingové priestory, ateliéry a štúdiá je však z dlhodobého pohľadu prínosná.

Špecifická infraštruktúra pre kreatívny priemysel sa v rámci TTSK nachádza najmä v krajskom meste Trnava. Z ostatných miest vynikajú **Piešťany**, v ktorých sa nachádza Coworking Center v budove Floreat Ideapark a najmä kultúrno-kreatívne centrum Arta. Ponuku v rámci kraja následne dopĺňa už len menší Anchor Coworking v **Dunajskej Strede**.

Kultúrno-kreatívne centrum Arta v Piešťanoch vzniklo v priestoroch bývalej medzivojnovovej továrne na cukrovinky, v ktorej neskôr fungovala stredná škola. Budova je vo vlastníctve Trnavského samosprávneho kraja, ktorý ju za výhodných podmienok prenechal miestnym aktivistom združeným v organizácii Iniciatíva Arta. Centrum prinieslo popri aktivitách orientovaných na širokú verejnosť ako sú kaviareň, eventové a výstavné priestory najmä ateliéry a ďalšie priestory pre umelcov a kreatívco.

Vďaka väčšej koncentrácii kreatívneho priemyslu v **Trnave** dokážeme v tomto meste identifikovať aj kreatívne huby alebo klastre. Hlavným z nich je Nádvorie, ktoré vzniklo vďaka súkromnej investícii Miroslava Trnku a jeho rodiny do piatich historických domov v centre mesta a spoločného nádvorí. Nájomníci boli cielene vyberaní tak, aby spadali do oblasti kultúry a kreatívneho priemyslu. Nájdeme tu tak dve grafické štúdiá (už spomínané Pergamen a Cube Studio), architektonickú kanceláriu, kultúrne centrum Malý Berlín, Čepan Gallery, komunitné centrum Kubík s ateliérmi a risografickou dielňou, Trnavské rádio a viacero ďalších firiem a obchodov, či priamo Nádvorím prevádzkovaný

coworking.

Na okraji tradičnej priemyselnej zóny na Coburgovej ulici vzniká menej centralizovane ďalší klaster. Jedným jeho prvkom je **Nefkus Creative House**, ktorý slúži primárne ako sídlo kreatívnej agentúry Nefkus, ale zároveň poskytuje zázemie aj pre ďalších ľudí. Menovite ide o coworkingový priestor, kancelárie, video/foto štúdio a audio štúdio, ale i zázemie ako oddychová zóna, konferenčná miestnosť a podobne. V neďalekej industriálnej hale si buduje svoje zázemie Agentúra Hector. Tá je aktívna najmä v organizácii historických podujatí, ale čoraz viac aj v oblasti produkcie, reklamy, stavby kulís, tvorby kostýmov a súvisiacich činností. Ich súčasné priestory by mohli predstavovať zázemie aj pre ďalšie podobné firmy, či menšie filmové produkcie.

Ľudí pracujúcich v kultúrnom a kreatívnom priemysle odborná literatúra súhrnne označuje pojmom **kreatívna trieda**, ktorá má svoje špecifické potreby. To so sebou prináša aj vyššie nároky na kvalitu života v meste, z čoho profitujú aj ostatní obyvatelia. Ide napr. o dôraz na verejné priestory, alternatívne formy dopravy, širšie možnosti trávenia voľného času, kultúrne vyžitie a podobne. Dôležitým aspektom je aj dobrá dopravná dostupnosť mesta a blízkosť medzinárodných letísk.

3.3.6 Kreatívne centrum Trnava

Kreatívne centrum Trnava, ktoré vyrastá v rámci dlho odkladaného štátneho zámeru financovaného z Integrovaného regionálneho operačného programu, predstavuje prvú ucelenú investíciu do infraštruktúry pre kreatívny priemysel z verejných zdrojov na území TTSK. Rekonštrukcia národnej kultúrnej pamiatky na Hlavnej 17 začala v auguste 2021 s plánovaným dokončením v lete 2023. Po otvorení bude poskytovať komplexné služby za účelom podpory podnikania a tvorby nových pracovných miest v kultúrnom a kreatívnom priemysle. Služby, ktoré nie sú priamo naviazané na budovu a jej budúce technologické vybavenie, centrum poskytuje v tzv. virtuálnej fáze už od začiatku roka 2023.

Projekt Kreatívneho centra Trnava, ktorý vzniká v dlhodobej spolupráci s odbornou obcou, prinesie benefity v troch rovinách – priestory, technológie a programy orientované na získanie soft skill zručností. Z priestorov to bude najmä 15 ateliérov, ale aj ďalšie priestory vhodné na zariadenie štúdií, či kancelárií. Potom aj tzv. group roomy na stretávanie sa, či tímovú prácu, ktoré by mohli byť k dispozícii aj širšej verejnosti. Technológie budú zastúpené najmä FABlabom s 3D tlačiarňami, dielňou kompletne vybavenou na prácu s kovaním a drevom, či MEDIAlabom, ktorý pre členov centra prinesie množstvo digitálnych technológií, či vybavenia pre prácu s virtuálnou realitou.

3.3.7 Zhodnotenie potenciálu a závery

Zo všetkých uvedených analýz vyplýva, že najväčší potenciál pre rozvoj kultúrneho a kreatívneho priemyslu je v krajskom meste Trnava. Je preto dobré, že sa aj väčší projekt Trnavského samosprávneho kraja v oblasti kreatívneho priemyslu zameriava práve na toto mesto a snaží sa o saturáciu infraštruktúrnych potrieb. Druhým bodom rozvoja KKP v kraji môže byť mesto Piešťany a to najmä z dôvodu vysokej kvality života, ktorú môže práve kúpeľné mesto na rieke s dostatkom kvalitných verejných priestorov a parkov ponúknuť. Projekt Arty zároveň, podobne ako Kreatívne centrum Trnava, priniesol do mesta to, čo v ňom z hľadiska infraštruktúry chýbalo a to ateliéry.

Najvýznamnejším zdrojom budúceho rozvoja KKP a najmä vzniku nových pracovných miest môže v Trnave byť práve herný priemysel. Vznik odboru teória digitálnych hier na FMK UCM v Trnave predstavuje unikátnu príležitosť ako prilákať do mesta talenty z celého Slovenska (1.4.1). Úloha udržať ich v meste bude však náročnejšia (zakladanie nových firiem). Nespornou výhodou herného priemyslu je však to, že vytvára množstvo pracovných pozícií, prípadne dopytu, v mnohých ďalších odvetviach

KKP, ako sú napr. grafický dizajn, tvorba ilustrácií, hudba a práca so zvukom a podobne. Zároveň môže byť novým stimulom aj pre tradičné oblasti ako marketing, reklama a IT.

Problémom pre kreatívny priemysel v TTSK môže byť z dlhodobého hľadiska slabšie stredné školstvo, čo sa týka umelecko-priemyselných odborov (3.3.4). Niekoľko takýchto odborov v kraji síce je, ale ich štruktúra a geografické rozmiestnenie podľa všetkého nezodpovedá skutočnému dopytu a množstvo žiakov odchádza na školy do Bratislavy. Jedným z riešení môže byť pripravované založenie súkromnej strednej školy zameranej na grafický dizajn a animáciu v Trnave, čo je aktivita, za ktorou stoja ľudia z trnavských dizajnerských firiem. Ďalším z riešení môže byť lepšie využitie potenciálu existujúcich stredoškolských študijných odborov popísaných v kapitole 3.3.4.

Zo starších dát a vládnej štúdie (3.3.3) vyplýva určitý potenciál aj v mestách Skalica a Dunajská Streda. Vzhľadom na chýbajúce podrobnejšie dáta a výskum sa však v tejto chvíli nedá povedať, či ide o lokality, v ktorých sa oplatí vytvárať novú infraštruktúru pre KKP. Celkovo, otázka zberu dát a práce s nimi, bola v oblasti KKP na Slovensku dlhodobo zanedbávaná. V ďalších rokoch by určite bolo vhodné rozvíjať lokálne kapacity v tomto smere.

3.4 NEZRIAĐOVANÁ KULTÚRA V TTSK

V rámci mapovania nezriaďovanej, neziskovej alebo tzv. nezávislej kultúry na území Trnavského samosprávneho kraja sme sa pozreli najmä na také organizácie, ktoré prevádzkujú vlastný priestor alebo budovu. Dôležitým kritériom bola aj celoročná, profesionálna činnosť, ale nie všetky tu uvedené organizácie ho spĺňajú. Majú však na to potenciál a aj teraz už plnia vo svojich lokalitách dôležitú úlohu.

Nezriaďovaná kultúra významne dopĺňa krajské kultúrne inštitúcie a mestskú, či obecnú kultúrnu infraštruktúru. Častokrát navyše tieto organizácie prinášajú to, čo zriaďovanej kultúre chýba – participácia na medzinárodných projektoch, pravidelné angažovanie zahraničných umelcov a práca s mladými divákmi. Na druhej strane, pri väčšine z nich absentuje väčšie inštitucionálne ukotvenie a brzdu ich ďalšieho rozvoja môže byť aj projektovo založené financovanie.

Nezriaďované kultúrne organizácie prevádzkujúce vlastné priestory nájdeme v každom okrese Trnavského samosprávneho kraja s výnimkou okresu Hlohovec. Aj na jeho území však pôsobia viaceré občianske združenia, ako napr. Ex Libris Ad Personam, ktoré tento deficit aspoň čiastočne kompenzujú. Hlohovec sa však nachádza blízko viacerých kultúrne silných miest ako sú Trnava, Piešťany a Nitra, čo určite tiež prispelo k súčasnému stavu.

Okres Dunajská Streda

Nezávislá a nezisková galéria **At Home Gallery** pôsobí v **Šamoríne** už od roku 1995. Jej zakladatelia Csaba a Suzanne Kissovci vytvorili modernú regionálnu inštitúciu, ktorá sa stala dôležitým centrom súčasného umenia – zrejme aj vďaka blízkosti Bratislavy. Pravidelne v nej vystavujú kvalitní slovenskí, ale aj zahraniční umelci. Synagógu, ktorú majú v prenájme od židovskej obce, sa im podarilo postupne zrekonštruovať a neskôr odkúpili susediacu budovu bývalej židovskej školy. V nej zriadili rezidenčné centrum Dom umenia so štyrmi ateliérmi, v ktorom vedia ubytovať až sedem umelcov. Ich aktivity však

okrem výstav zahŕňajú aj živú kultúru v podobe koncertov, divadelných predstavení, literárnych večerov, workshopov a umeleckých sympózií.

Priamo v **Dunajskej Strede** sa nachádza **NFG Klub**. V tomto prípade nejde o tak veľkú organizáciu, ale funguje takmer rovnako dlho. V roku 1997 ho založila skupina miestnych umelcov a s menšími prestávkami funguje až do dnes. Zameriava sa na maďarské publikum, zrejme najmä mladšie ročníky, ktorým prináša pestrý program vrátane koncertov, filmových premietaní, divadelných predstavení, menších výstav a podobne. Klub nemá významnejšie prepojenie na slovenskú umeleckú scénu, aj keď v roku 2021 sa neúspešne pokúšal získať dotáciu z FPU na menší festival, ktorým chceli do Dunajskej Strede priniesť práve slovenských umelcov.

Okres Galanta

Rezidenčné centrum a sochársky park **4D Gallery** vytvorilo Združenie BRONZ sochára Ladislava Saba v areáli bývalých poľnohospodárskych štátnych majetkov v **Galante**. Funguje od roku 2009. Ide o tri samostatné ateliéry, ubytovanie pre umelcov a niekoľko dielní, ktoré umožňujú prácu s rôznymi technológiami, ako napr. zlievareň bronzu, kovodielňa, laminovanie a podobne. Ročne sa tu uskutoční približne šesť rezidencií. Združenie sa od roku 2019 angažuje aj v Kaštieli Moravany v Moravanoch nad Váhom, kde organizuje výročnú výstavu Artrooms Moravany a aj ďalšie rezidenčné pobyty, zamerané napr. na prácu s drevom.

V roku 2016 vzniklo v Seredi ako výsledok spoločnej aktivity troch občianskych združení **Komunitné centrum Priestor**. Svojimi aktivitami sa odlišuje od ostatných tu uvedených organizácií, keďže sa vyslovene nezameriava na umenie a kultúru, i keď je to dôležitá súčasť jeho programu. Venuje sa najmä komunitným stretnutiam a mladým ľuďom vo forme poradenstva či vzdelávacích programov, ale aj workshopom, prednáškam, diskusiam, filmovým projekciám a organizuje napr. aj multižánrový festival Vata. Zapája sa však aj do medzinárodných projektov a venuje sa aj témam verejného priestoru.

Okres Piešťany

V tesnom dotyku Piešťan, v **obci Moravany nad Váhom**, sa nachádza najnovší prírastok na mape kultúrnej infraštruktúry v kraji a to **Kaštieľ Moravany**. Renesančný kaštieľ získali v roku 2017 noví majitelia, ktorí cez svoje občianske združenie započali obnovu tejto národnej kultúrnej pamiatky a po dvoch rokoch rozbehli aj kultúrnu činnosť. Ich cieľom je vytvoriť z kaštieľa umelecké centrum s ateliérmi a priblížiť ho teda funkcii, ktorú mal v rokoch 1970 až 2006, keď bol v správe štátneho Fondu výtvarných umení. V priestoroch kaštieľa i priľahlého parku organizujú väčšie výstavy súčasného umenia, najmä projekt Artrooms, ale aj koncerty a festivaly. Jednotlivé aktivity sú však organizované prevažne inými organizáciami, keďže Kaštieľ Moravany zatiaľ nemá plnohodnotný dramaturgický a produkčný tím, rovnako ako stabilné financovanie týchto aktivít.

V podobnom čase sa priamo v **Piešťanoch** rozbiehalo **kultúrno-kreatívne centrum Arta**, ktorému sa venujeme aj v analýze kreatívneho priemyslu, keďže prinieslo množstvo ateliérov. Okrem nich však aj výstavný priestor, pouličnú galériu a sálu pre podujatia. Centrum prevádzkuje budovu bývalej továrne na čokoládu, ktorá je vo vlastníctve Trnavského samosprávneho kraja. Ide stále o mladý projekt, ktorý sa rozbiehal počas pandémie. Okrem výstav sa venujú najmä workshopom, kurzom, filmovým premietaniam a koncertom.

Vyslovene na kultúru zameranou inštitúciou **Elektrárňa Piešťany** nie je, ale pravidelne sa v nej konajú aj kultúrne podujatia, zamerané najmä na hudbu a vizuálne umenie, a tak dopĺňa kultúrnu infraštruktúru v meste. Ide o budovu národnej kultúrnej pamiatky, elektrárne zo začiatku 20. storočia, ktorú v roku 2014 po výraznej rekonštrukcii otvorila spoločnosť ZSE. Aktuálne ju prevádzkuje nezisková organizácia, ktorá sa zameriava najmä na vedecko-technické vzdelávanie v oblasti ekológie a energetiky.

Okresy Skalica a Senica

Priamo v **Skalici** sa nachádza kultúrny priestor **Orlovňa**, v ktorom sa konajú prevažne hudobné koncerty. V minulosti sa však v ňom organizovali aj iné typy podujatí. Funguje totiž v rôznych formách už od roku 1997. Počas pracovných dní ho využíva Základná umelecká škola. Aktuálne jeho prevádzkovatelia plánujú postupné rozšírenie aktivít aj mimo hudbu, chcú ich navyše robiť častejšie a na profesionálnejšej báze.

Určite zaujímavou organizáciou, ktorá v mnohom vybočuje od ostatných tu uvedených, je o.z. Pjekné mjestčko z Kútov. Prevádzkuje tam **Múzeum Kúty**, v ktorého záhrade stojí aj zrekonštruovaná **Stodola** z roku 1820. Tá dnes slúži ako komunitné centrum. Združenie sa okrem vyslovene komunitných aktivít venuje etnografii, folklóru a histórii mesta a regiónu, uchovávaniu tradícií a v roku 2023 rozbieha výraznejšie aj aktivity v oblasti kultúrnych podujatí, najmä koncertov a divadelných predstavení.

Okres Trnava

Hlavným zástupcom nezriaďovanej kultúry v krajskom meste **Trnava** je od roku 2018 o.z. **Malý Berlín**, ktoré prevádzkuje rovnomenné kultúrne centrum s dvoma sálami, výstavný priestor Čepan Gallery a realizuje aj medzinárodný rezidenčný program. Nachádza sa v historickom centre mesta, v areáli Nádvorie. Ide o plnoformátové a multidisciplinárne kultúrne centrum, v ktorom sa ročne koná viac ako 300 kultúrnych, umeleckých a vzdelávacích podujatí vrátane viacerých festivalov. Ako jediná organizácia z tohto prehľadu je členom národných aj medzinárodných kultúrnych sietí. Podieľa sa na realizácii viacerých medzinárodných projektov.

Od roku 2012 v Trnave funguje komunitné centrum **Kubík**, ktoré už vystriedalo viacero priestorov a aktuálne sa nachádza rovnako v areáli Nádvorie. Jeho základ tvoria ateliéry, v ktorých sa svojej umeleckej, či remeselnej tvorbe venuje pestrá skupina mladých ľudí. K tomu organizujú verejné kultúrne podujatia, najmä koncerty. Prevádzkujú aj Galériu Výklad na hlavnej ulici.

V rámci okresu Trnava fungujú ešte dve nezávislé, či ochotnícke divadlá, ktoré prevádzkujú vlastné priestory. V roku 2007 si vlastné divadelné štúdio v Kultúrnom dome na Kopánke v Trnave otvoril Divadelný súbor Kopánka **DISK**, ktorý odvtedy funguje pod vedením režiséra Blaha Uhlára. Nadväzuje však na dlhodobú históriu súboru, ktorý v rôznych obmenách funguje už od roku 1955. V **Dolných Orešanoch** vo vlastných priestoroch funguje kultúrne centrum a divadelné štúdio **Divadlo Yarmat**. Vzniklo vďaka manželom Dagmar a Vítovi Bednárikovcom a režisérovi Dušanovi Vicenovi. Okrem vlastnej tvorby sa venujú aj organizovaniu ďalších podujatí, napr. v oblasti bábkového divadla a nového cirkusu, v rámci ktorého organizujú rezidenčné pobyty, či kreatívne dielne pre domácich aj zahraničných umelcov.

3.5 MIESTNA KULTÚRA V TTSK

V rámci práce na analytickej časti Stratégie rozvoja kultúry realizoval Trnavský samosprávny kraj dotazníkový prieskum, ktorým oslovil všetky mestá a obce na svojom území. Do prieskumu sa zapojilo 115 miest a obcí, čo predstavuje 45,8% z celkového počtu miest a obcí kraja. Nasledujúce zhrnutie vychádza z informácií získaných od týchto zapojených miest a obcí.

Kultúrne inštitúcie v zriaďovateľskej pôsobnosti miest a obcí TTSK

36 miest a obcí (31,1%) uviedlo, že zriaďuje kultúrne inštitúcie. Najčastejšie išlo o **kultúrne domy a obecné knižnice**. Kultúrne domy v uvedených mestách a obciach slúžia najmä na usporadúvanie rôznych osláv, karov, obecných akcií, kultúrnych predstavení a kultúrnych a spoločenských akcií. V prípade knižníc obce uvádzali, že plnia najmä funkciu rozširovania vedomostí a obzorov občanov, požičiavania kníh, zvyšovania čitateľskej gramotnosti a zlepšenia všeobecného prehľadu občanov. Okrem týchto dvoch inštitúcií sú obce a mestá zriaďovateľmi aj ďalších kultúrnych inštitúcií, ako boli **mestské kultúrne strediská, múzeá a galérie, kultúrno-osvetové centrá či kiná**.

Kultúrne podujatia v mestách a obciach

Väčšina zapojených miest a obcí usporadúva počas roka viacero kultúrnych podujatí. Z hľadiska typológie podujatí išlo najčastejšie o dni obce, mikulášske podujatia, podujatia spojené s dňom detí a dňom matiek, rôzne podujatia a posedenia pre seniorov, vianočné podujatia, a taktiež hody, jarmoky a podujatia spojené s ľudovými tradíciami (napr. fašiangy, pálenie moreny, pochovávanie basy, stávanie mája, jásne vatry a pod.). Vyskytovali sa tiež rôzne hudobné festivaly (napr. vítanie či rozlúčka s letom), festivaly spojené s jedlom (súťaže vo varení guláša, obecné zabíjačky), divadelné predstavenia, či folklórne podujatia a festivaly. Kultúrne aktivity a podujatia v mnohých obciach a mestách na Slovensku organizujú tiež subjekty mimovládneho alebo súkromného sektora. Takéto **subjekty pôsobia len v 38 z nich (teda v 33%)**. Z týchto miest a obcí **15 uviedlo, že v nich pôsobí spolok Csemadok**. V ďalších to boli rôzne **ochotnícke divadlá, spevokoly a spevácke zbory, folklórne súbory a orchestre či hudobné spoločnosti**.

Priestory na organizáciu kultúrnych podujatí

V absolútnej väčšine zapojených miest a obcí sa nachádza kultúrny dom alebo iný priestor, v ktorom sa pravidelne konajú kultúrne podujatia. Len 9 (7,8%) z nich uviedlo, že sa u nich kultúrny dom nenachádza, **v 106 (89,5%) obciach a mestách sa teda nachádza kultúrny dom alebo iný priestor, v ktorom sa pravidelne konajú kultúrne podujatia**. Vo väčšine prípadov je **správcom kultúrnych priestorov obec**.

Pôsobenie amatérskych kultúrnych zoskupení a umeleckých komunít v mestách a obciach

Okrem kultúrnych podujatí, ktoré organizujú mestá a obce, v mnohých pôsobia aj rôzne amatérske zoskupenia, ktoré taktiež vyvíjajú kultúrne aktivity. **V 64 (55,6%) z miest a obcí takéto zoskupenia pôsobia**. Najčastejšie išlo o **hudobné skupiny a súbory** (v 38 mestách a obciach) a **spevácke súbory, zbory a spevokoly** (v 33 mestách a obciach). Okrem toho sa však pomerne často vyskytovali **folklórne súbory** (v 18 mestách a obciach), **tanečné súbory** (v 14 mestách a obciach), **divadelné súbory** (v 13 mestách a obciach). V menšej miere to boli tiež rôzne **detské súbory** (divadelné, tanečné aj folklórne; v 5 mestách a obciach), **orchestre** (v 3) a rôzne **umelecké** (v 1) a **výtvarné** (v 1) zoskupenia. **37 miest**

a obcí (24,6%) uviedlo, že u nich pôsobia výrazné umelecké osobnosti/kultúrne komunity, ktoré majú vplyv na kultúrny profil mesta/obce. V rozvoji kultúry na lokálnej úrovni môžu zohrávať významnú úlohu aj subjekty, ktorých primárna funkcia nie je kultúrna, avšak ponúkajú kultúrny program napríklad v súvislosti s rozvojom turistického ruchu. Dotazníkový prieskum ukázal, že **takéto subjekty pôsobia len v 27 (23,4%) mestách a obciach.**

Spolupráca so subjektmi Trnavského samosprávneho kraja

Ďalšou oblasťou zisťovania bolo, či **zapojené mestá a obce spolupracujú s kultúrnymi inštitúciami v zriaďovateľskej pôsobnosti Trnavského samosprávneho kraja.** Ukázalo sa, že **len 35 (30,4%) s takýmito inštitúciami spolupracuje.** Išlo najmä o múzeá, osvetové strediská, kluby dôchodcov, knižnice a galérie.

Personálne finančné zabezpečenie organizácie kultúry v mestách a obciach

Len **v 42 (36,5%) mestách a obciach existuje pracovník alebo pracovisko, ktoré majú na starosti oblasť kultúry.** Väčšinou išlo o **pracovisko s jedným až troma zamestnancami**, najčastejšie to však bol 1 zamestnanec. V jednej obci mali dokonca len jedného zamestnanca na polovičný úväzok, ktorý mal v agende kultúru. Respondenti taktiež ako zamestnancov zodpovedných za kultúru uvádzali členov kultúrnych komisií. Dotazník sa taktiež pýtal na **výšku mestských/obecných výdavkov na kultúru za posledných 5 rokov a ich podiel na celkovom rozpočte mesta/obce.** Odpovede na túto otázku je náročné reálne vyhodnotiť, keďže respondenti pristúpili k odpovedi rôzne, celkovo však možno zhrnúť, že **výdavky na kultúru predstavovali najčastejšie 0,5-4% z celkových rozpočtov miest a obcí. V 58,2% zapojených miest a obcí takáto komisia funguje.**

Národné kultúrne pamiatky

V mnohých mestách a obciach sa nachádzajú národné kultúrne pamiatky, pričom nie vždy sú aj v ich vlastníctve. Zo zapojených miest a obcí bolo len **30 (26%) vlastníkom národných kultúrnych pamiatok.**

Dopad pandémie na kultúru v mestách a obciach

Kultúra bola jednou z oblastí, na ktorých sa dopad pandémie prejavil najviac vzhľadom na obmedzenia týkajúce sa stretávania a organizácie hromadných podujatí. **Dopady pandémie na kultúru zapojených miest a obcí väčšina respondentov vnímala negatívne.** Mnohí uvádzali, že **počas pandémie neorganizovali žiadne podujatia, rušili aj tie, ktoré mali naplánované, a tým pádom sa výrazne znížili ich výdavky na kultúru.** Pri uvoľnení opatrení niekoľko miest a obcí kultúrne podujatia organizovalo aj počas pandémie, avšak vo veľmi obmedzenej miere v porovnaní s predpandemickou situáciou. V niektorých mestách/obciach **pristúpili ku kráteniu rozpočtu** vzhľadom na to, že prostriedky nemohli byť využité na kultúrne podujatia, v iných rozpočet nekrátili. Výdavky plánované na kultúru niektoré mestá a obce využívali na zbezpečenie bežného chodu obce, rekonštrukcie budov alebo na realizáciu protipandemických opatrení, prípadne ich ušetrili. Niektoré zapojené mestá a obce uviedli, že **pandémia vo veľkej miere paralyzovala komunitný život ich obyvateľov.** Jedno z miest uviedlo, že **museli prepustiť jedného zamestnanca z oddelenia kultúry a ostatní vykonávali agendu iných oddelení, a viacero amatérskych súborov pozastavilo alebo úplne ukončilo svoju činnosť.**

Zhrnutie – vnímanie významu kultúry vo svojom meste/obci

Mestá a obce zapojené v dotazníkovom prieskume vnímali **kultúru ako potrebnú a dôležitú pre podporu spolupatričnosti a súdržnosti obyvateľstva a upevňovanie komunity**. Jedna z obcí vnímala organizovanie kultúrnych podujatí ako jedno zo svojich hlavných poslání práve preto, že to prispieva k udržiavaniu komunitného života. Stretávanie sa na kultúrnych podujatiach dáva obyvateľom pocit, že sú súčasťou diania v obci. Kultúru zároveň vnímali ako **nástroj na zvyšovanie lokálpatriotizmu obyvateľov a ich záujmu o veci verejné**. Napíňa tiež **identitno-tvornú funkciu, teda prispieva v vytváraní či upevňovaní identity obce/mesta**. Rozvoj kultúry bol taktiež vnímaný ako **súčasť socio-ekonomického rozvoja obcí, či rozvoja cestovného ruchu a kultúrneho dedičstva**. V jednej zo zapojených obcí považovali pre rozvoj kultúry za nevyhnutné, aby sa do organizácie kultúrnych podujatí zapájali aj samotní obyvatelia.

3.6 KULTÚRA NÁRODNOSTNÝCH MENŠÍN

Národnostná štruktúra Trnavského samosprávneho kraja je značne diverzifikovaná. Podľa sčítania obyvateľov v roku 2021 občania slovenskej národnosti tvoria 73,08%, maďarskej národnosti 20,46%, českej národnosti 0,61% a rómskej národnosti 0,35%.

Predpokladá sa, že značná časť príslušníkov rómskej národnostnej menšiny sa prihlásila, buď k maďarskej, alebo k slovenskej národnosti. Skutočné percentuálne zastúpenie tejto menšiny je preto možné iba odhadnúť. Podľa Atlasu rómskych komunít 2019⁸ v obciach s rómskym osídlením alebo v rómskych osídleniach v Trnavskom samosprávnom kraji žije odhadom 5811 až 7650 Rómov (1,03-1,35%). Avšak, podmienkou zaradenia obce do Atlasu rómskych komunít bola prítomnosť rómskeho osídlenia s viac ako 30-timi obyvateľmi alebo viac ako 30% podiel Rómov na celkovom obyvateľstve v prípade, ak sa v obci rómske osídlenie nenachádza. Preto sa dá predpokladať, počet Rómov v Trnavskom kraji je viac ako 6000-7600, resp. ich percentuálny podiel je viac ako 1,03-1,35%.

Najviac predstaviteľov maďarskej národnosti žije v okresoch Dunajská Streda (68,65%) a Galanta (31,1%). V týchto okresoch žije podľa údajov Atlasu rómskych komunít aj väčšia časť Rómov na území TTSK - v oboch okresoch spolu 3067 až 4100 Rómov.

K ostatným národnostiam patria: rusínska, ukrajinská, nemecká, moravská, poľská, ruská, vietnamská, chorvátska, bulharská, chorvátska, srbská, židovská, rumunská, albánska, rakúska, čínska, talianska a iné. Celkom v Trnavskom samosprávnom kraji žijú príslušníci 29 národností.

Národnostné zloženie Trnavského samosprávneho kraja⁹:

Tabuľka 1 - Národnostné zloženie Trnavského samosprávneho kraja

TTSK	spolu	slovenská	maďarská	česká	rómska	ostatní
	566 008	413 620	115 831	3 478	1 958	31 121
	100%	73,08%	20,46%	0,61%	0,35%	5,5%

⁸ Zdroj: <https://www.minv.sk/?atlas-romskych-komunit-2019>

⁹ Zdroj: <https://www.scitanie.sk/obyvatelia/zakladne-vysledky/struktura-obyvatelstva-podla-narodnosti/KR/SK021/KR>

okres	spolu	slovenská	maďarská	česká	rómska	ostatní
Dunajská Streda	124 669	30 728	85 586	588	1 225	6 542
	100%	24,65%	68,65%	0,47%	0,98%	5,25%
Galanta	95 124	60 009	29 582	391	154	4 988
	100%	63,09%	31,1%	0,41%	0,16%	5,24%
Hlohovec, Piešťany, Senica, Skalica, Trnava	346 215	322 883	663	2 499	579	19 591
	100%	93,26%	0,19%	0,72%	0,17%	5,66%

Na základe vyššie uvedených údajov rozvoj kultúry maďarskej národnostnej menšiny sa zameriava na okresy Dunajská Streda a Galanta.

Kultúrne inštitúcie zriadené TTSK na území okresov Dunajská Streda a Galanta sú:

- Galantská knižnica (webová stránka dvojazyčná, fond kníh slovenských, maďarských a v iných jazykoch, podujatia v slovenskom a maďarskom jazyku)
- Vlastivedné múzeum v Galante (komunikácia a programy v slovenčine a maďarčine)
- Galantské osvetové stredisko (webová stránka a programy v slovenčine)
- Žitnoostrovské osvetové stredisko v Dunajskej Strede (webová stránka v slovenčine, maďarčine a angličtine, programy po slovensky a po maďarsky)
- Žitnoostrovská knižnica v Dunajskej Strede (komunikácia, fond kníh a programy v slovenčine a maďarčine)
- Žitnoostrovské múzeum v Dunajskej Strede (webová stránka a programy v slovenčine a maďarčine)

Fórum inštitút pre výskum menšín v roku 2021 zmapoval organizácie občianskej spoločnosti maďarskej komunity v okresoch Dunajská Streda a Galanta. 52 organizácií uviedlo, že buď prvým alebo druhým ich spoločenským cieľom je rozvoj kultúry.¹⁰

Odbor kultúry a športu TTSK v štvrtom štvrťroku 2021 organizoval odborné stretnutia so zástupcami inštitúcií zriadenej kultúry a participatívne stretnutia s predstaviteľmi nezriadenej kultúry. Následne Odbor kultúry a športu TTSK vypracoval návrh stratégie vrátane cieľov a opatrení, ktorá bola prezentovaná a konzultovaná tiež v rámci participatívnych stretnutí v štvrtom štvrťroku 2022. V okresoch Dunajská Streda a Galanta sa participatívne stretnutia organizovali aj v maďarskom jazyku.

Prvé participatívne stretnutie v maďarskom jazyku sa organizovalo v online forme 25. 11. 2021 a pripojili sa zástupcovia štyroch maďarských kultúrnych organizácií. Podnety z tohto stretnutia boli

¹⁰ Zdroj: <https://civilmap.adatbank.sk>

veľmi podobné k podnetom slovenských organizácií. Odznala však aj požiadavka, aby slovenské a maďarské organizácie sa lepšie koordinovali pri organizácii rôznych miestnych podujatí a tiež, aby krajské inštitúcie, najmä osvetové strediská sa viac otvorili k spolupráci aj k dvojazyčným programom.

Na druhom participatívnom stretnutí v maďarskom jazyku, 29. 11. 2022 v Dunajskej Strede sa účastníci oboznámili s návrhom stratégie a pripomienkovali ho. Účastníci privítali plánované dvojazyčné riešenia, ale väčší záujem prejavili o financovanie organizácií nezriadenej kultúry.

4 STRATEGICKÁ ČASŤ

Úvod

Na základe štatistických údajov, vyhodnotenia dotazníka zameraného na realizáciu kultúrnych aktivít miest a obcí v kraji a participatívnych stretnutí s aktérmi nezriadovanej kultúry ako aj riaditeľmi OvZP v zriaďovateľskej pôsobnosti TTSK bol formulovaný **hlavný cieľ: Udržateľný rozvoj kultúry a kreatívneho priemyslu na území TTSK, ktorý prinesie dostupnejšiu a kvalitnejšiu kultúrnu ponuku pri dodržaní zásad rozmanitosti a inkluzívnosti, podporí tvorbu nových pracovných miest a pomôže udržať v kraji mladú generáciu.**

Výsledkom by mala byť inkluzívnejšia a dostupnejšia verejná služba poskytovaná vo vyššej kvalite, rozvinuté medzinárodné spolupráce, funkčné domáce partnerstvá so zriaďovanou i nezriaďovanou kultúrou, ekologickejšia prevádzka kultúrnych inštitúcií, ako aj väčšie prepojenie kultúrnych a vzdelávacích aktivít zameraných na oblasť výchovy a vzdelávania mladej generácie.

STRATEGICKÉ PRIORITY

K dosiahnutiu hlavného cieľa majú viesť nasledujúce strategické ciele v jednotlivých oblastiach:

- Udržateľná kultúra
- Kvalifikovaní a motivovaní kultúrni aktéri
- Turisticky atraktívna kultúrna ponuka
- Konkurencieschopný kreatívny priemysel
- Multikultúrny región so silnými aktérmi národnostných menšín
- Silné a rozpoznateľné župné kultúrne inštitúcie

Cieľ 1: Udržateľná kultúra

Cieľ: Prispieť k dlhodobej udržateľnosti kultúrneho sektora v Trnavskom samosprávnom kraji a to vzhľadom na environmentálne, ekonomické a sociálne výzvy dneška s dôrazom na kvalitatívny rozvoj kultúrnych organizácií, ich vzájomnú spoluprácu a atraktivitu kultúrnej ponuky pre obyvateľov a návštevníkov kraja.

Kultúrny sektor bol v posledných rokoch zasiahnutý hneď niekoľkými vážnymi krízami. Pandémia koronavírusu, vysoká inflácia, či neúmerné zdraženie energií mali výrazne negatívne dopady na zriaďovanú aj nezriaďovanú kultúru nielen v ekonomickej oblasti. Mnohé externé vplyvy budú navyše pretrvávať aj v ďalšom období. Zároveň nás čakajú mnohé aj legislatívne zmeny v súvislosti s klimatickými zmenami a s potrebou zvýšenia energetickej efektívnosti.

Udržateľná kultúra je hlavným cieľom tejto stratégie so zámerom pomôcť kultúre, umeniu a kreatívnemu priemyslu nielen zvládnuť súčasné problémy, ale aj zvýšiť ich dlhodobú odolnosť a využiť ich potenciál pri riešení výziev, ktorým naša spoločnosť bude čeliť v najbližších rokoch a desaťročiach v súvislosti s klimatickými zmenami a ohrozením demokracie.

Opatrenia:

Opatrenie 1.1 - Dotačný program na strategickú podporu nezriadovanej kultúry

Nový dotačný program určený pre zásadné projekty s regionálnym, celoslovenským alebo medzinárodným významom. Podpora bude určená pre nekomerčné nezriadované subjekty, ktoré vyvíjajú celoročnú činnosť a to v oblasti profesionálnych umeleckých, kultúrnych a osvetových aktivít. Podpora bude zároveň určená aj pre festivaly, alebo iné podobné zásadné projekty s výraznou atraktivitou pre divákov a návštevníkov kraja.

Opatrenie 1.2 - Obnova pamiatkového fondu

V rámci dotačnej schémy TTSK vznikne samostatný program určený na podporu obnovy pamiatkového fondu na území Trnavského samosprávneho kraja. Podpora bude určená pre obce, občianske združenia, neziskové organizácie a podnikateľské subjekty. Použiť ju bude možné na archeologické a pamiatkové výskumy, prípravu projektovej dokumentácie a na samotnú rekonštrukciu pamiatkovo chránených objektov, či súvisiace reštaurátorské práce.

Opatrenie 1.3 - Interná grantová schéma na podporu OvZP

Po vzore Košického samosprávneho kraja zavedieme internú grantovú schému pre vlastné kultúrne inštitúcie kraja. Okrem rozvojových aktivít inštitúcií, ktoré budú smerovať k skvalitneniu ich činnosti a k zvýšeniu atraktivity pre návštevníka, špecificky podporíme aj projekty, ktoré budú rozvíjať spoluprácu OvZP so subjektmi nezriadovanej kultúry. Špecificky podporíme projekty rozvíjajúce spoluprácu a vzťahy s národnostnými menšinami a marginalizovanými skupinami.

Opatrenie 1.4 - Medzinárodné a cezhraničné grantové zdroje

OvZP podporíme v zapájaní sa do európskych grantových schém ako napríklad Kreatívna Európa, Horizon Europe, či programy Interreg a to nielen v rovine investičných projektov, ale aj tých zameraných na rozvoj medzinárodnej spolupráce a tvorby nového obsahu. Pomoc v rovine vzdelávania a rozvoja kapacít bude orientovaná aj pre ostatné subjekty (aktérov nezriadovanej kultúry, OvZP miest a obcí) v kraji; na národnostne zmiešanom území v prípade záujmu aj v jazyku národnostných menšín.

Opatrenie 1.5 - Ekologické vykurovanie

V OvZP podporíme realizáciu komplexných ekologických riešení vykurovacích systémov s využitím obnoviteľných zdrojov energie ako sú tepelné čerpadlá a solárne panely vrátane ďalších činností, ktoré môžu efektívne priniesť finančnú úsporu ako napr. vyregulovanie vykurovacej sústavy, tepelná izolácia striech, výmena okien a podobne. Financovanie týchto investícií prednostne pokryjeme z eurofondov a zo zdrojov Plánu obnovy a odolnosť.

Opatrenie 1.6 - Zavedenie zelených verejných obstarávaní

Postup zohľadňujúci environmentálny dopad obstarávaných tovarov a služieb, vrátane stavebných prác. Predstavuje významné opatrenie v snahe znížiť znečisťovanie životného prostredia. OvZP môže pomôcť zvýšiť energetickú účinnosť, znižovať emisie CO₂, čím budú šetriť náklady, ale aj zavádzať inovácie.

Opatrenie 1.7 - Režim zero waste pri kultúrnych podujatiach

Budeme motivovať OvZP zavádzať zero waste režim na kultúrnych podujatiach. To znamená, že podujatia budú pripravované tak, aby sa znížila alebo v ideálnom prípade eliminovala produkcia odpadu a obmedzilo používanie surovín prostredníctvom rôznych činností ako napr. znižovanie tvorby odpadu priamo na podujatí, jeho opätovné využitie, zhodnocovanie, recyklácia a kompostovanie.

Opatrenie 1.8 - Zdieľanie inventáru a technického vybavenia medzi OvZP

Zmapovanie aktuálneho inventáru a technického vybavenia jednotlivých OvZP a ich potrieb aj vzhľadom na budúce, plánované aktivity. Cieľom opatrenia je prechádzať duplicitným nákupom a zároveň lepšie vyťaženie ich vybavenia. Nemá sa však týmto zabezpečovať bežná prevádzka kultúrnych inštitúcií, ale skôr jednorazové aktivity, väčšie podujatia a podobne.

Opatrenie 1.9 - Reflexia klimatickej zmeny v činnosti OvZP

Krajské kultúrne inštitúcie budú programovo pracovať s témami, ktoré súvisia s klimatickou zmenou, environmentálnymi problémami a ich riešením. Každá podľa charakteru svojej činnosti a odbornosti. V prípade osvetových stredísk to bude aj priamo v rovine vzdelávania. Sledovať budeme výstupy v podobe podujatí, dočasných výstav a podobne.

Opatrenie 1.10 - Zlepšenie dostupnosti priestorov OvZP pre osoby so zdravotným znevýhodnením

Zlepšenie dostupnosti kultúrnych inštitúcií v zmysle prístupu k ich budovám, vstupu a pohybu po priestoroch tak, aby participácia na kultúrnom, spoločenskom a umeleckom živote bola dostupná každému bez ohľadu na zdravotné znevýhodnenie. Zahŕňa mapovanie súčasného stavu v jednotlivých OVZP a navrhovanie konkrétnych riešení napr. v oblasti debarierizácie priestorov.

Opatrenie 1.11 - Sociálna inklúzia: Otvorenie mikrograntového programu

Zvážime vytvorenie jednoduchého mikrograntového programu, ktorý bude kultúrnym organizáciám vrátane OVZP refundovať náklady na účasť sociálne znevýhodnených skupín divákov a návštevníkov na ich platených kultúrnych, umeleckých a vzdelávacích programoch. Cieľom programu bude zvýšenie dostupnosti kultúry a umenia pre tieto skupiny obyvateľov kraja s dôrazom na školopovinné deti a to formou ich zapojenia sa do bežných aktivít týchto organizácií.

Cieľ 2: Kvalifikovaní a motivovaní kultúrni aktéri

Cieľ: Budovanie personálnych kapacít OvZP, Úradu TTSK a aktérov nezriaďovanej kultúry s dôrazom na rozvoj ľudských zdrojov, zvyšovanie kvalifikácie a motivácie pracovníkov.

Investície do ľudí v podobe budovania kapacít, vzdelávania a vytvárania príležitostí pre ďalší profesionálny rozvoj sú hlavným predpokladom pre úspešné implementovanie tejto stratégie a naplnenie jednotlivých cieľov. Pomôžu nám však aj zvyšovať motivovanosť zamestnancov, čo je rovnako nevyhnutné pre skvalitnenie poskytovaných služieb a vznik inovácií. Programy, ktoré budú výsledkom týchto opatrení, by navyše mohli priniesť aj väčšie porozumenie a dôveru medzi aktérmi zriaďovanej a nezriaďovanej kultúry.

Opatrenia:

Opatrenie 2.1 - Spoločné vzdelávacie programy

Vzdelávacie programy určené rovnako pre OvZP a nezriaďovanú kultúru, resp. občianske združenia, neziskové organizácie a jednotlivcov z Trnavského samosprávneho kraja. Pokrývať budú témy z oblasti kultúrneho manažmentu, environmentálnych opatrení, práva, marketingu a fundraisingu s dôrazom na cezhraničné a medzinárodné financovanie, či projektový manažment. Vzdelávacie programy budú prebiehať aj v maďarskom jazyku.

Opatrenie 2.2 - Vytvorenie implementačných kapacít

Posilnenie Odboru kultúry a športu Úradu TTSK v oblasti projektového manažmentu s ohľadom na potreby implementácie tejto stratégie. Pôjde o dve pracovné pozície, ktorých úlohou bude priamo realizovať aktivity a projekty vyplývajúce z tejto stratégie, ak pôjde o úlohy pre daný odbor, resp. poskytovať podporu OvZP v príprave projektov a v hľadaní ich vhodného financovania.

Opatrenie 2.3 - Podpora nových zamestnancov v OvZP

Program rozvoja ľudských zdrojov v kultúrnych inštitúciách TTSK s dôrazom na nových zamestnancov zahrňujúci onboarding, lepšie odmeňovanie, motivačné podmienky, príležitosti na profesionálny a osobnostný rast, udržanie mladých/nových zamestnancov.

Opatrenie 2.4 - Program stáži pre OvZP

Trainee program prinesie príležitosti pre univerzitných študentov a čerstvých absolventov na získanie skúsenosti v oblasti činnosti konkrétnej kultúrnej inštitúcie a praktické osvojenie potrebných pracovných zručností. Pre OvZP to bude efektívny nástroj získavania novej pracovnej sily a to najmä na odborné pozície. Zvážať sa môže aj model, v ktorom účastník absolvuje stáž postupne v OvZP, na Úrade TTSK a v organizácii nezriaďovanej kultúry, čím získa viac rôznorodých skúseností.

Opatrenie 2.5 - Výmenný program

V spolupráci s partnerskými kultúrnymi inštitúciami v Českej republike, Rakúsku, Maďarsku a v ostatných slovenských krajoch otvoríme peer-to-peer výmenný program, ktorý zapojeným inštitúciám umožní výmenu zamestnancov a know-how v rámci sektoru a podporí tým aj ich sieťovanie a budovanie vzťahov, ktoré umožnia zlepšiť spoluprácu a spoločnú prípravu projektov.

Opatrenie 2.6 - Kreatívna administratíva

Program budovania kapacít určený špecificky pre zamestnancov Úradu TTSK bez ohľadu na ich funkčné zaradenie. Cieľom je lepšie pochopenie potrieb kultúry, umenia, kreatívneho priemyslu a tretieho sektoru a zároveň väčšia otvorenosť pre príležitosti, ktoré môže priniesť spolupráca s týmito sektormi pre tvorbu verejných politík, projektov a vznik inovácií.

Cieľ 3: Turisticky atraktívna kultúrna ponuka

Cieľ: Atraktívnejšou ponukou pre cestovný ruch zvýšime počet návštevníkov kultúrnych inštitúcií a umeleckých podujatí, čím prinesieme do sektora dodatočné finančné zdroje a príležitosti pre rozvoj podnikania.

Na kultúrny turizmus sa pozeráme primárne z pohľadu kultúrneho sektora a toho, čo mu môže priniesť. Nie je našim cieľom na tomto mieste priniesť opatrenia, ktoré budú komplexne odpovedať na potreby rozvoja cestovného ruchu, ale urobiť si takpovediac domáce úlohy a umožniť zapojenie sa kultúry a umenia do príležitostí, ktoré turizmus prináša. Kvalitatívny posun bude predstavovať realizácia dvoch vlajkových projektov (3.4 a 3.5), ktoré majú aj výrazný sieťovací a cezhraničný potenciál.

Opatrenia:

Opatrenie 3.1 - Zvyšovanie atraktivity kultúrnych inštitúcií

Toto opatrenie sa týka najmä múzeí a galérií, ktoré predstavujú dôležitú súčasť turistickej infraštruktúry. Medzi konkrétne kroky môže patriť predĺženie otváracích hodín, modernizácia vstupných priestorov, príprava kvalitnejších propagačných a informačných materiálov, príprava nových stálych expozícií a dočasných výstav s ohľadom na turistov, práca s cudzími jazykmi (angličtina, maďarčina a nemčina) a podobne. (Spätná väzba návštevníkov, mystery shopping). Príprava podujatí zameraných aj na zahraničných návštevníkov. Atraktívne priestory zvýšia možnosť využitia priestorov kultúrnych inštitúcií pre účely MICE/Meeting industry t.j. kongresový/konferečný a incentívny cestovný ruch.

Opatrenie 3.2 - Zvýšenie dostupnosti národných kultúrnych pamiatok na území TTSK

V spolupráci s verejnými a súkromnými vlastníkmi NKP zabezpečiť ich sprístupnenie a informovanosť najmä počas letnej turistickej sezóny. Zlepšenie dostupnosti NKP bez ohľadu na zdravotné znevýhodnenie (bezbariérovosť, nevidiaci, nepočujúci návštevníci...). V spolupráci s KOČR a OČR budú vytýpané pilotné lokality a zabezpečené propagačné materiály. Na potrebné menšie investície by mohli byť poskytnuté vlastníkom nehnuteľností dotácie z OČR, resp. KIRA.

Opatrenie 3.3 - Rozvoj spolupráce kultúrnych aktérov s OCR

Organizácie cestovného ruchu môžu byť kultúrnym organizáciám nápomocné v oblasti propagácie a marketingu ich aktivít. Vedia poskytnúť v tejto oblasti aj poradenstvo a vzdelávanie. Na druhej strane lepšia komunikácia pomôže aj OCR v príprave zaujímavých ponúk domácim i zahraničným turistom. Rozšírenie spolupráce kultúrnych a akademických inštitúcií s OCR v oblasti získavania, mapovania a overovania historických dát a výskumov z histórie územia TTSK, ktorá je nevyhnutná pri príprave produktov a služieb v oblasti cestovného ruchu.

Opatrenie 3.4 - Realizácia projektu Art Trail

Prvý verejný art trail na Slovensku bude cieľovou umeleckou intervenciou do krajiny s napojením na dopravnú a turistickú infraštruktúru a ďalšie atraktívne body v krajine, ako kaštiele a podobne. Funkčne prepojí mesto Trnava s vidieckou krajinou smerom na Malé Karpaty, napr. pozdĺž niektorej z plánovaných cyklotrás. Pôjde o sériu site specific umeleckých diel a inštalácií vo voľnej krajine.

Opatrenie 3.5 - Vytvorenie samostatného kultúrneho produktu cestovného ruchu

Vytvorenie konkrétneho historicko-kultúrneho produktu cestovného ruchu, ktorý bude pracovať s tematikou šľachtických rodov na území TTSK a spoločnej rakúsko-uhorskej minulosti. Ucelene prepojí

pamiatky a aktivity miest, obcí a miestnych občianskych združení v rámci kraja s cieľom osloviť domácich a zahraničných návštevníkov z Maďarska a Rakúska.

Cieľ 4: Konkurencieschopný kreatívny priemysel

Cieľ: Trnavský samosprávny kraj ako významné centrum kreatívneho priemyslu na Slovensku, ktoré bude ťažiť z ekonomickej sily vlastného regiónu, ale aj z blízkosti významných trhov ako sú Bratislava, Viedeň a Brno.

V rámci kultúrnych politík je práve rozvoj kreatívneho priemyslu tým, čo do kultúry prináša hospodársky rozmer. A to cez podporu zvyšovania zamestnanosti a ďalších priamych i nepriamych ekonomických prínosov. Môže nám pomôcť udržať v TTSK viac mladých ľudí a ponúknuť im atraktívne pracovné príležitosti, či vhodné podmienky na rozvoj vlastného podnikania. Je to aj reakcia na štruktúru vysokého školstva v Trnave, ktoré z väčšej časti nenachádza prepojenie na miestny priemysel.

Zásadným by v tomto smere mohol byť herný priemysel, ktorý podobne ako filmový a televízny, potrebuje rôznorodé kreatívne profesie. Kraj už dnes láka vďaka odboru Teória digitálnych hier na Fakulte masmediálnej komunikácie UCM v Trnave talenty z celého Slovenska, ktoré majú záujem o kariéru práve vo vývoji počítačových hier. Potrebujeme ich však v regióne udržať.

Opatrenia:

Opatrenie 4.1 - Prevádzkovanie Kreatívneho centra Trnava

Kreatívne centrum bude plniť ústrednú rolu v rozvoji kreatívneho priemyslu v Trnave i v celom Trnavskom samosprávnom kraji. Poskytne priestory pre mnohé kreatívne profesie a umelcov, základnú technologickú bázu, vzdelávanie, rozvoj talentov a tým i priestor pre vznik nových spoluprác rôznych odborností, inovácií a produktov. Centrum bude kľúčové špecificky aj v rozvoji herného priemyslu. Podporovať bude prienik malých a stredných podnikateľov v kreatívnom priemysle na trhy susedných krajín.

Opatrenie 4.2 - Regionálny rozvoj kreatívneho priemyslu

Podporiť vznik a prevádzku ďalších regionálnych centier kreatívneho priemyslu, podobne ako TTSK podporil vznik Arta v Piešťanoch. Môže ísť primárne o nefinančnú podporu lokálnych iniciatív a kreatívnych komunit, napr. v podobe výhodného poskytnutia prebytočného majetku TTSK. Finančnú podporu zohľadníme cez opatrenie 1.1. Okrem kreatívnych centier môže ísť o coworkingové priestory, či menšie objekty vhodné na zriadenie ateliérov a dielní.

Opatrenie 4.3 - Herný priemysel ako katalyzátor rastu

Cieľom tohto prierezového opatrenia je v rámci viacerých opatrení nastaviť verejné politiky tak, aby sme v kraji udržali talenty so záujmom o prácu v oblasti vývoja digitálnych hier a podporili ich v zakladaní nových firiem. Vznik priamych pracovných miest, ale aj subdodávok od ďalších kreatívnych odvetví bude predstavovať významný zdroj rastu kreatívneho priemyslu v TTSK.

Opatrenie 4.4 - Rozvoj cezhraničnej spolupráce a networkingu

Podpora účasti malých a stredných podnikov na odborných podujatiach, konferenciách a veľtrhoch v zahraničí s dôrazom na susedné krajiny. Zahrnutie agendy rozvoja kreatívneho priemyslu do programu oficiálnych zahraničných ciest. Organizácia samostatných podujatí zameraných na networking so zástupcami kreatívneho priemyslu susedných krajín.

Opatrenie 4.5 - Prepojenie kreativity a biznisu

Vďaka lepšej komunikácii by firmy mohli ťažiť z inovačného potenciálu, ktorý existuje v spojení medzi umením a podnikaním, získať nových zákazníkov, prijať viac inovácií, byť odolnejšie a prispôsobivejšie. Pre umelcov a kreatívov by to mohlo priniesť viac klientov a otvoriť nové trhy. Biznis sa naučí používať viac laterálneho myslenia a predstavivosti, umelci preskúmajú nové trhy. Využijeme na to aj umelecké intervencie a rezidencie v podnikoch, školenia a inovácie založené na umení pre lepší priemysel.

Opatrenie 4.6 - Zmapovanie aktérov kreatívneho priemyslu

Pre potreby analytickej časti tejto stratégie prebehlo základné zmapovanie kreatívneho priemyslu, ale najmä v meste Trnava, ktoré predstavuje jeho prirodzené centrum. Nadvižeme na to podrobným mapovaním kreatívneho priemyslu na celom území TTSK a to nielen v rovine právnických osôb, ale aj SZČO. Všímať si budeme aj špecifické kritéria, ako napr. potenciál ich prepojenia na cestovný ruch.

Opatrenie 4.7 - Zvážiť zriadenie regionálneho fondu rizikového kapitálu

Preskúmame legislatívne a finančné možnosti pre vytvorenie regionálneho fondu rizikového kapitálu pre podporu kreatívneho priemyslu a inovácií. Vzniknúť môže, buď len v réžii Trnavského samosprávneho kraja, alebo v rámci širšieho územia západného Slovenska v spolupráci s Trenčianskym a Nitrianskym samosprávnym krajom. Zároveň môže ísť o spoluprácu viacerých verejných inštitúcií, ako napr. Slovak Business Agency, či Slovak Investment Holding. Podporíme ním rast podnikania a zamestnanosti v rôznych kreatívnych odvetviach.

Cieľ 5: Multikultúrny región so silnými aktérmi národnostných menšín

Cieľ: Podporou kultúry národnostných menšín prostredníctvom finančnej a nefinančnej podpory kultúrnych národnostných menšín prispejeme k ochrane a rozvoju ich tradícií, vytváraniu tolerantného prostredia a podnecovaniu medzikultúrnej spolupráce.

Multikultúrne zloženie kraja považujeme za silnú stránku, ktorá prispieva k jeho diverzite. Cez posilnenie aktérov kultúrneho života národnostných menšín a ich vzájomnej spolupráce a spolupráce so slovenskými kultúrnymi organizáciami a inštitúciami podporíme kreativitu a vyšší počet a vyššiu kvalitu kultúrnej ponuky na území kraja. Opatrenia sú navrhnuté tak, aby inkluzívne posilnili kultúrne organizácie národnostných menšín a zároveň podporovali spoločnú tvorbu.

Opatrenia:

1. Rozvoj kultúry maďarskej národnostnej menšiny

Hlavnými cieľmi rozvoja kultúry maďarskej národnostnej menšiny na území Trnavského samosprávneho kraja sú zvýšenie miery zapojenia organizácií nezriaďovanej kultúry príslušníkov

maďarskej národnostnej menšiny do rôznych programov TTSK zameraných na podporu kultúry na území kraja, zvýšenie personálnych kapacít organizácií nezriaďovanej kultúry príslušníkov maďarskej národnostnej menšiny, podpora dvojjazyčnosti v oblasti rozvoja kultúry na území TTSK.

Opatrenie 5.1.1. - Financovanie organizácií nezriaďovanej kultúry príslušníkov maďarskej národnostnej menšiny

Zvýšenie miery zapojenia organizácií nezriaďovanej kultúry príslušníkov maďarskej národnostnej menšiny kultúry do rôznych dotačných programov TTSK zameraných na podporu kultúry na území kraja prispeje k diverzite kultúrnej ponuky. Opatrenie nevytvára samostatné podporné programy pre organizácie nezriaďovanej kultúry príslušníkov maďarskej národnostnej menšiny. V existujúcich, prípadne nových grantových programoch sa zachová princíp proporcionality, t.j. financie sa rozdelia medzi jednotlivé okresy podľa počtu ich obyvateľov.

Opatrenie 5.1.2. - Vzdelávacie programy pre aktérov nezriaďovanej kultúry

Zvýšenie personálnych kapacít organizácií nezriaďovanej kultúry príslušníkov maďarskej národnostnej menšiny aj cez ponuku vzdelávacích programov v maďarskom jazyku, v oblastiach napr. projektový manažment, fundraising, marketing, atď. ako odnož opatrenia 2.1 Spoločné vzdelávacie programy.

Opatrenie 5.1.3. - Podpora dvojjazyčnej komunikácie

Podpora dvojjazyčnosti (slovenčina, maďarčina) pri komunikácii s TTSK v oblasti rozvoja kultúry na území TTSK s cieľom väčšieho dosahu na obyvateľov používajúcich primárne maďarčinu, a to najmä pri informáciách o jednotlivých grantových programoch a v online systéme participatívneho rozpočtu, vychádzajúc z [Metodického usmernenia na zabezpečenie plnenia úloh vyplývajúcich zo zákona č. 184/1999 Z. z. v podmienkach vyšších územných celkov \(samosprávnych krajov\).](#)

2. Rozvoj kultúry rómskej národnostnej menšiny

Kultúra rómskej národnostnej menšiny na území Trnavského samosprávneho kraja nie je inštitucionálne tak podchytená, ako maďarská. Žiadna z OvZP sa jej systematicky nevenuje a existuje len zopár mimovládnych neziskových organizácií tejto menšiny. Takmer úplne tak absentuje aj ich vlastné organizovanie sa na komunitnej, či profesionálnej báze. Špecifické opatrenia pre rómsku menšinu sa teda zameriavajú na jej podchytenie a vytvorenie predpokladov pre pokrok najmä v tejto oblasti.

Opatrenie 5.2.1 - Zmapovanie občianskych iniciatív a neformálnych komunít Rómov

Zmapujeme už existujúce mimovládne neziskové organizácie Rómov, alebo tie, ktoré s rómskou menšinou pracujú, ale aj rôzne aktívne neformálne skupiny či iniciatívy a identifikujeme tie, ktoré sa venujú kultúre, umeniu a remeslám.

Opatrenie 5.2.2 - Organizovanie pravidelných okrúhlych stolov so zástupcami rómskych mimovládnych neziskových organizácií

Na ročnej báze budeme organizovať okrúhle stoly so zástupcami rómskych mimovládnych neziskových organizácií, lídrami komunít a osobnosťami kultúrneho života, v rámci ktorých budeme identifikovať potreby rómskej národnostnej menšiny a príležitosti na ďalších rozvoj jej kultúry a umenia

Opatrenie 5.2.3 - Špecifické vzdelávacie aktivity

Zrealizujeme semináre a školenia na témy zakladania občianskych združení a neziskových organizácií, tvorby a písania projektov pre dotačné programy, základy projektového manažmentu a podobne ako odnož opatrenia 2.1 Spoločné vzdelávacie programy.

Opatrenie 5.2.4 - Reflexia rómskej histórie a kultúry v činnosti OvZP

Krajské kultúrne inštitúcie sa budú vo svojej činnosti venovať rómskej histórii a kultúre. Ideálne pôjde o už existujúce podujatie, ktoré bude v danom roku takto tematicky ukotvené. Docielime tým to, že sa minoritná kultúra stane súčasťou majoritnej.

3. Podpora multikulturalizmu

Multikulturalizmus sa snaží zahrnúť názory a príspevky rôznych členov spoločnosti pri zachovaní rešpektu k ich odlišnostiam a zadržiavaniu požiadavky na ich asimiláciu do dominantnej kultúry. Spoločnosť ako celok profituje zo zvýšenej rozmanitosti prostredníctvom harmonického spolužitia rôznych kultúr, lebo diverzita

- vyvracia nenávisťné stereotypy,
- podporuje dialóg,
- podporuje kreativitu skupín, a tým aj vznik nových nápadov.

Pri pozitívnom vnímaní a riadení multikulturalizmu zvýši sa pocit pohodlia, bezpečia a spolupráce a tým aj kvalita života obyvateľov.

Opatrenie 5.3.1 - Podpora multikulturalizmu

Stratégia podporuje multikulturalizmus cez podporu rozvoja maďarskej a rómskej kultúry, a cez vlajkový projekt zvýrazňujúci spoločné dejiny rôznych národnostných skupín na území TTSK „Šľachtické rody“ popísaný v opatrení 3.5. Vlajkový projekt okrem svojich priamych výsledkov a dopadu prispieva k zlepšeniu vonkajšieho aj vnútorného imidžu kraja. Tým prispieva k pozitívnemu chápaniu diverzity obyvateľmi, aj k pozitívnemu obrazu kraja v oblasti cestovného ruchu.

Cieľ 6: Silné a rozpoznateľné župné kultúrne inštitúcie

Cieľ: Poskytovanie verejnej služby v oblasti umenia a kultúry vo vyššej kvalite prostredníctvom inkluzívnejšej a dostupnejšej kultúrnej ponuky, so zapojením funkčných domácich partnerstiev so zriaďovanou i nezriaďovanou kultúrou a rozvinutou medzinárodnou spoluprácou.

Tento cieľ stratégie pomáhajú naplňovať už mnohé opatrenia uvedené v predchádzajúcich častiach návrhovej časti stratégie, ktoré sú postavené viac prierezovo. Tu navyše uvádzame špecifické opatrenia pre jednotlivé typy zriaďovaných kultúrnych inštitúcií, ktorými reagujeme na ich vlastné priority a potreby. Treba ich však vnímať v kontexte predchádzajúcich kapitol.

Opatrenia:

1. Opatrenia zamerané na múzeá a galérie

Opatrenie 6.1.1 - Atraktívna výstavná činnosť

Prezentácia kultúrneho dedičstva múzeí a galérií bude atraktívnejšia prostredníctvom nových stálych expozícií s využitím internej dotačnej schémy a externých grantov na každoročnú modernizáciu min. 1 stálej expozície v každom múzeu, resp. galérii.

Opatrenie 6.1.2 - Skvalitnenie starostlivosti o zbierkové fondy

Prostredníctvom posilnenia personálnych, finančných a priestorových kapacít bude zlepšená starostlivosť o zbierkové fondy múzeí a galérií (konzervácia, ošetrovanie, reštaurovanie, obnova/rozšírenie/výstavba nových depozitárov).

Opatrenie 6.1.3 - Systematická zbierkotvorná činnosť

Rozširovanie zbierkových fondov zabezpečíme vytvorením akvizičných stratégií jednotlivých zbierkových inštitúcií a ich systematickým finančným krytím.

Opatrenie 6.1.4 - Digitalizácia zbierkových predmetov

Systematická digitalizácia zbierkových predmetov s využitím vybudovaného digitalizačného pracoviska a následná prezentácia zdigitalizovaných zbierkových predmetov umožnia novú formu sprístupnenia kultúrneho dedičstva pre študijné a propagačné účely aj v jazyku národnostných menšín, či v angličtine.

Opatrenie 6.1.5 - Systematizácia výskumnej činnosti

Systematizácia odbornej činnosti a jej výstupov prostredníctvom plánu výskumnej činnosti umožní lepšie plánovanie, spoluprácu a odpočet činnosti odborných pracovníkov múzeí a galérií.

2. Opatrenia zamerané na knižnice

Opatrenie 6.2.1 - Atraktívna ponuka a činnosť knižníc

Prostredníctvom systematickej činnosti ako akvizícia atraktívnych titulov knižného fondu aj v jazyku národnostných menšín, sprievodné podujatia, návštevnícky prívetivé prostredie a ponuka služieb prídú k nárastu aktívnych registrovaných čitateľov knižníc.

Opatrenie 6.2.2 - Podpora miestnych komunít a spolkovej činnosti

Spoločné podujatia a poskytovanie priestorov knižníc povedú k aktívnej podpore miestnych komunít a rôznych záujmových činností, klubovej činnosti a spolkov.

Opatrenie 6.2.3 - Vzdelávacie aktivity

Posilnenie odolnosti spoločnosti voči dôvere a šíreniu dezinformácií, konšpirácií a hoaxov zabezpečí zvýšenie počtu aktivít zameraných na kritické myslenie, mediálnu gramotnosť, prácu s informáciami/dezinformáciami, informačnými zdrojmi ako súčasť občianskeho a celoživotného vzdelávania aj v jazykoch národnostných menšín.

Opatrenie 6.2.4 - Metodická činnosť

Pokračovanie a rozvoj metodickej činnosti odborných pracovníkov knižníc bude zohrávať významnú úlohu pri zachovaní a rozvoji činnosti mestských a obecných knižníc.

3. Opatrenia zamerané na divadlo

Opatrenie 6.3.1 - Rozvoj aktivít pre deti a mládež

V odkaze na pôvodné zameranie Divadla Jána Palárika v Trnave ako divadla pre deti a mládež a v zmysle naplňania celospoločenského cieľa prepájania kultúry a školstva DJP ešte viac rozšíri ponuku pre túto cieľovú skupinu vytvorením nových vzdelávacích aktivít. Táto aktivita DJP bude ústiť do založenia vlastného vzdelávacieho centra ako organizačnej jednotky DJP.

Opatrenie 6.3.2 - Medzinárodná spolupráca

DJP ako člen Európskej divadelnej konvencie rozšíri svoje medzinárodné spolupráce. Jednou z aktivít budujúcich medzinárodné renomé divadla je založenie vlastného medzinárodného festivalu divadiel pre deti a mládež, ktorý umožní odbornú a umeleckú konfrontáciu a obohatí kultúrnu ponuku (nielen) v regióne. Táto aktivita bude jedným z výsledkov nadviazaných partnerstiev v rámci ETC.

Opatrenie 6.3.3 - Spolupráca s akademickým prostredím

Nadviazanie strategického partnerstva s VŠMU umožní prostredníctvom stáží pre študentov viacerých katedier (najmä réžia a dramaturgia, divadelné štúdiá a divadelný manažment, ale i scénografia či bábkarská tvorba) a príležitostí pre tvorivú realizáciu systematickú spoluprácu s nastupujúcou generáciou.

4. Opatrenia zamerané na hvezdáreň a planetárium

Opatrenie 6.4.1 - Atraktívne vedecko-popularizačné aktivity

Atraktívne vedecko-popularizačné aktivity sú hlavným cieľom inštitúcie, ktoré bude naplňať aj vďaka rekonštrukcii planetária, vybudovaniu nového pavilónu vedy a techniky. Tento cieľ zabezpečí aj akvizícia a tvorba vlastných moderných edukačných full dome digitálnych projekcií a filmov. Popularizačné eventové aktivity budú prebiehať nielen v samotnej inštitúcii, ale aj "v teréne", čo predpokladá dobudovanie personálnych a materiálno-technických kapacít na prípravu a realizáciu tohto typu podujatí aj v jazyku národnostných menšín.

5. Opatrenie zamerané na regionálne osvetové strediská

Opatrenie 6.5.1 - Tradície a inovácie v kultúrno-osvetovej činnosti

Činnosť regionálnych osvetových stredísk bude zohľadňovať súčasné potreby verejnosti v regióne a dynamické zmeny v oblasti kultúry, vzdelávania a prevencie. Popri tradičným podujatiach a činnostiach zameraných na rozvoj neprofesionálneho umenia a záujmovo-umeleckej činnosti budú kultúrno-osvetové strediská prinášať nové formáty atraktívne pre súčasné publikum. Posilnia svoju činnosť v oblasti rozvoja občianskej spoločnosti a prevencie sociálno-patologických javov.

Zásadnejšia transformácia kultúrno-osvetovej činnosti si bude vyžadovať aj zmenu príslušnej legislatívy a koncepcie metodické podpory zo strany Národného osvetového centra.

5 IMPLEMENTAČNÁ ČASŤ

5.1 Inštitucionálne a organizačné zabezpečenie realizácie stratégie

Za implementáciu stratégie a realizáciu opatrení je za TTSK prioritne zodpovedný Odbor kultúry a športu TTSK, súčinnosť mu poskytujú ostatné vecne príslušné odbory úradu samosprávneho kraja, ako aj OvZP. Komunikácia smerom k partnerom a verejnosti, ako aj informovanie o pripravovaných a realizovaných aktivitách bude realizovaná prostredníctvom webového sídla TTSK, webstránok OvZP, komunikačných platforiem, sociálnych sietí a médií.

Pre úspešnú implementáciu navrhovaných opatrení a realizáciu stratégie bude nevyhnutné navýšiť personálne kapacity Odboru kultúry a športu a vytvoriť 2 pracovné pozície ako implementačné kapacity.

Odbor kultúry a športu počíta pri implementácii a monitoringu plnenia stratégie so zapojením členov pracovnej skupiny tvorby tohto strategického dokumentu a môže iniciovať oslovenie aj ďalších, zatiaľ nepomenovaných subjektov. Všetci aktéri zainteresovaní v implementácii stratégie budú vyzvaní na spoluprácu prostredníctvom partnerského dialógu v súlade s horizontálnymi princípmi nediskriminácie a rovnosti mužov a žien. Realizáciu opatrení prostredníctvom konkrétnych aktivít plánuje TTSK, tak ako pri tvorbe stratégie, zabezpečiť aj prostredníctvom uplatňovania participatívneho prístupu. Vzťahy spolupráce TTSK s ďalšími subjektmi budú formalizované prostredníctvom dohôd o spolupráci, memoránd a podobne.

5.2 Indikatívny časový a finančný harmonogram realizácie stratégie

(viď tabuľky nižšie)

Tabuľka 2 - Udržateľná kultúra. Indikatívny časový a finančný harmonogram realizácie stratégie

Cieľ	Opatrenie/ podopatrenie	Merateľný ukazovateľ	Realizácia v r. 2023	Realizácia v r. 2024	Realizácia v r. 2025	Realizácia v r. 2026	Realizácia v r. 2027	Odhadované náklady v €	Zdroje financovania
4.1 - Udržateľná kultúra	4.1.1 Dotačný program na strategickú podporu nezriaďovanej kultúry	Počet podporených projektov	0	2	2	3	4	750 tis.	Rozpočet TTSK
	4.1.2 Obnova pamiatkového fondu	Vyčlenený objem finančných prostriedkov	0	100 tis. €	100 tis. €	150 tis. €	150 tis. €	500 tis.	Rozpočet TTSK, kofinancovanie žiadateľov
	4.1.3 Interná grantová schéma na podporu OvZP	Počet podporených projektov	0	2	4	6	8	400 tis.	Rozpočet TTSK, vlastné zdroje OvZP, finančné zdroje partnerov
	4.1.4 Medzinárodné a cezhraničné grantové zdroje	Počet podaných žiadostí o NFP	0	2	4	6	8	2 mil.	Rozpočet TTSK, kofinancovanie žiadateľov, EŠIF
	4.1.5 Ekologické vykurovanie	Počet zrealizovaných projektov	3	2	2	3	3	1 mil.	Rozpočet TTSK, vlastné zdroje OvZP, EŠIF
	4.1.6 Zavedenie zelených verejných obstarávaní	Počet zrealizovaných VO	0	4	8	12	16	1 mil.	Rozpočet TTSK, vlastné zdroje OvZP, EŠIF
	4.1.7 Režim zero waste pri kultúrnych podujatiach	Počet zrealizovaných zero waste podujatí	0	1	3	7	10	300 tis.	Rozpočet TTSK, vlastné zdroje OvZP, FPU
	4.1.8 Zdieľanie inventáru a technického vybavenia medzi OvZP	Počet zrealizovaných výpožičiek inventáru a vybavenia	0	3	6	9	12	0	
	4.1.9 Reflexia klimatickej zmeny v činnosti OvZP	Počet zrealizovaných podujatí	5	10	15	20	25	500 tis.	Rozpočet TTSK, vlastné zdroje OvZP, FPU
	4.1.10 Zlepšenie dostupnosti priestorov OvZP	Počet zrealizovaných projektov	1	3	5	7	10	700 tis.	Rozpočet TTSK, vlastné zdroje OvZP, EŠIF
	4.1.11 Sociálna inklúzia: Otvorenie mikrograntového programu	Počet podporených sociálne znevýhodnených účastníkov aktivít/podujatí	0	5	10	15	20	100 tis.	Rozpočet TTSK

Tabuľka 3 - Kvalifikovaní a motivovaní kultúrni aktéri. Indikatívny časový a finančný harmonogram realizácie stratégie

Cieľ	Opatrenie/ podopatrenie	Merateľný ukazovateľ	Realizácia v r. 2023	Realizácia v r. 2024	Realizácia v r. 2025	Realizácia v r. 2026	Realizácia v r. 2027	Odhadované náklady v €	Zdroje financovania
4.2 - Kvalifikovaní a motivovaní kultúrni aktéri	4.2.1 Spoločné vzdelávacie programy	Počet zrealizovaných vzdelávacích aktivít	2	4	6	6	6	300 tis.	Rozpočet TTSK, FPU, dotačné schémy súkromného sektora, finančné zdroje potenciálnych partnerov (ústredné orgány štátnej správy, mestá a obce, tretí sektor), EŠIF
	4.2.2 Vytvorenie implementačných kapacít	Počet novovytvorených pracovných pozícií	1	1	0	0	0	300 tis.	Rozpočet TTSK
	4.2.3 Podpora nových zamestnancov v OvZP	Počet podporených nových pracovníkov	0	2	4	6	8	250 tis.	Rozpočet TTSK, vlastné zdroje OvZP
	4.2.4 Program stáží pre OvZP	Počet uskutočnených stáží	0	2	4	6	8	100 tis.	Rozpočet TTSK, vlastné zdroje OvZP
	4.2.5 Výmenný program	Počet absolventov výmenných programov	0	1	2	3	4	50 tis.	Rozpočet TTSK, vlastné zdroje OvZP, FPU, EŠIF, finančné zdroje partnerských inštitúcií
	4.2.6 Kreatívna administratíva	Počet zrealizovaných aktivít	0	1	2	2	2	50 tis.	Rozpočet TTSK, EŠIF

Tabuľka 4 - Turisticky atraktívna kultúrna ponuka. Indikatívny časový a finančný harmonogram realizácie stratégie

Cieľ	Opatrenie/ podopatrenie	Merateľný ukazovateľ	Realizácia v r. 2023	Realizácia v r. 2024	Realizácia v r. 2025	Realizácia v r. 2026	Realizácia v r. 2027	Odhadované náklady v €	Zdroje financovania
4.3 - Turisticky atraktívna kultúrna ponuka	4.3.1 Zvyšovanie atraktivity kultúrnych inštitúcií	Počet zmodernizovaných vstupných priestorov	0	1	2	3	3	700 tis.	Rozpočet TTSK, vlastné zdroje OvZP, EŠIF
	4.3.2 Zvýšenie dostupnosti národných kultúrnych pamiatok na území TTSK	Počet NKP so zlepšenou dostupnosťou	1	2	3	4	5	250 tis.	Rozpočet TTSK, vlastné zdroje vlastníkov/správčov NKP, OOCR, KOOCR, KIRA
	4.3.3 Rozvoj spolupráce kultúrnych aktérov s OCR	Počet rozvojových aktivít	1	2	3	4	5	100 tis.	Rozpočet TTSK, OOCR, KOOCR, KIRA
	4.3.4 Realizácia projektu Art Trail	Počet inštalovaných umeleckých diel	0	0	0	1	1	500 tis.	Rozpočet TTSK, KOOCR, OOCR, FPU, EŠIF
	4.3.5 Vytvorenie samostatného kultúrneho produktu cestovného ruchu	Počet zrealizovaných projektov	0	0	1	1	1	500 tis.	Rozpočet TTSK, KOOCR, OOCR, FPU, EŠIF

Tabuľka 5 - Konkurencieschopný kreatívny priemysel. Indikatívny časový a finančný harmonogram realizácie stratégie

Cieľ	Opatrenie/ podopatrenie	Merateľný ukazovateľ	Realizácia v r. 2023	Realizácia v r. 2024	Realizácia v r. 2025	Realizácia v r. 2026	Realizácia v r. 2027	Odhadované náklady v €	Zdroje financovania
4.4 - Kreatívny priemysel	4.4.1 Prevádzkovanie Kreatívneho centra Trnava	Počet subjektov KKP pôsobiach v Kreatívnom centre Trnava	30	40	40	40	40	600 tis.	Rozpočet TTSK, vlastné zdroje Kreatívneho centra
	4.4.2 Regionálny rozvoj kreatívneho priemyslu	Počet nových projektov	0	0	1	0	1	50 tis.	Rozpočet TTSK, vlastné zdroje partnerov, EŠIF
	4.4.3 Herný priemysel ako katalyzátor rastu	Zrealizované opatrenia s priamym dopadom na herný priemysel	0	2	2	2	1	250 tis.	Rozpočet TTSK, EŠIF, FPU, Interreg
	4.4.4 Rozvoj cezhraničnej spolupráce a networkingu	Počet podujatí	0	1	2	2	2	50 tis.	Rozpočet TTSK, EŠIF, súkromné zdroje, príspevky účastníkov
	4.4.5 Prepojenie kreativity a biznisu	Počet zorganizovaných sieťujúcich podujatí	0	1	2	2	2	50 tis.	Rozpočet TTSK, EŠIF, súkromné zdroje, príspevky účastníkov
	4.4.6 Mapping aktérov kreatívneho priemyslu	Zrealizované mapovanie	0	1	0	0	0	5 tis.	Rozpočet TTSK, EŠIF
	4.4.7 Zvážiť zriadenie regionálneho fondu rizikového kapitálu	Počet podporených subjektov	0	0	3	7	12	1 mil.	Rozpočet TTSK, rozpočet partnerov

Tabuľka 6 - Multikultúrny región so silnými aktérmi národnostných menšín. Indikatívny časový a finančný harmonogram realizácie stratégie

Cieľ	Opatrenie/ podopatrenie	Merateľný ukazovateľ	Realizácia v r. 2023	Realizácia v r. 2024	Realizácia v r. 2025	Realizácia v r. 2026	Realizácia v r. 2027	Odhadované náklady v €	Zdroje financovania
4.5 -Multikultúrny región so silnými aktérmi národnostných menšín	4.5.1 Financovanie organizácií nezriaďovanej kultúry príslušníkov maďarskej národnostnej menšiny	Počet podporených projektov	10	15	20	25	30	300 tis.	Rozpočet TTSK, kofinancovanie žiadateľov
	4.5.2 Vzdelávacie programy pre aktérov nezriaďovanej kultúry	Počet zrealizovaných vzdelávacích programov	1	2	3	4	5	100 tis.	Rozpočet TTSK, FPU, EŠIF
	4.5.3 Podpora dvojjazyčnej komunikácie	Počet nových dvojjazyčných dokumentov/ formulárov/ webových stránok	0	2	2	2	2	20 tis.	Rozpočet TTSK
	4.5.4 Zmapovanie občianskych iniciatív a neformálnych komunít Rómov	Zrealizované mapovanie	0	1	0	0	0	5 - 10 tis.	Rozpočet TTSK, Kult Minor
	4.5.5 Organizovanie pravidelných okrúhlych stolov so zástupcami rómskych mimovládnych neziskových organizácií	Počet zrealizovaných aktivít	0	1	1	1	1	5 tis.	Rozpočet TTSK
	4.5.6 Špecifické vzdelávacie aktivity	Počet zrealizovaných vzdelávacích programov	0	1	2	3	3	10 tis.	Rozpočet TTSK, vlastné zdroje OvZP, EŠIF, Kult Minor
	4.5.7 Reflexia rómskej histórie a kultúry v činnosti OzVP	Počet podujatí	1	2	4	6	8	50 tis.	Rozpočet TTSK, vlastné zdroje OvZP, FPU, KultMinor
	4.5.8 Podpora multikulturalizmu	Počet zrealizovaných projektov	0	1	2	3	4	200 tis.	Rozpočet TTSK, FPU

Tabuľka 7 - Silné a rozpoznateľné kultúrne inštitúcie. Indikatívny časový a finančný harmonogram realizácie stratégie

Cieľ	Opatrenie/ podopatrenie	Merateľný ukazovateľ	Realizácia v r. 2023	Realizácia v r. 2024	Realizácia v r. 2025	Realizácia v r. 2026	Realizácia v r. 2027	Odhadované náklady v €	Zdroje financovania
4.6 - Silné a rozpoznateľné župné kultúrne inštitúcie	4.6.1 Atraktívna výstavná činnosť	Počet nových/ zmodernizovaných stálych expozícií	1	2	4	6	6	2 mil.	Rozpočet TTSK, vlastné zdroje OvZP, FPU, EŠIF
	4.6.2 Skvalitnenie starostlivosti o zbierkové fondy	Počet nových aktivít na zlepšenie starostlivosti o zbierkové fondy	0	1	2	3	4	600 tis.	Rozpočet TTSK, vlastné zdroje OvZP, FPU, EŠIF
	4.6.3 Systematická zbierkotvorná činnosť	Počet vytvorených akvizičných stratégií	1	3	5	0	0	0	
	4.6.4 Digitalizácia zbierkových predmetov	Počet zdigitalizovaných predmetov	2500	2500	2500	2500	2500	250 tis.	Rozpočet TTSK, vlastné zdroje OvZP, FPU, EŠIF
	4.6.5 Systematizácia výskumnej činnosti	Počet vytvorených plánov výskumnej činnosti	0	2	4	2	0	0	
	4.6.6 Atraktívna ponuka a činnosť knižníc	Počet nových registrovaných čitateľov	1000	2000	3000	4000	4000	1 mil.	Rozpočet TTSK, vlastné zdroje OvZP, dotácie miestnych samospráv, FPU, EŠIF
		Počet nových knižničných jednotiek	13 000	16 000	20 000	23 000	27 000	700 tis.	Rozpočet TTSK, vlastné zdroje OvZP, dotácie miestnych samospráv, FPU
	4.6.7 Podpora miestnych komún a spolkovéj činnosti	Počet zrealizovaných/ podporených komunitných aktivít	20	30	40	50	50	500 tis.	Rozpočet TTSK, vlastné zdroje OvZP, príspevky účastníkov podujatí, vlastné zdroje NGO
	4.6.8 Vzdelávacie aktivity	Počet zrealizovaných vzdelávacích aktivít	20	30	40	50	50	500 tis.	Rozpočet TTSK, vlastné zdroje OvZP, FPU, dotačné schémy ústredných orgánov štátnej správy a privátneho sektora

	4.6.9 Metodická činnosť	Počet vykonaných metodických aktivít	10	15	20	25	30	100 tis.	Rozpočet TTSK, vlastné zdroje OvZP
	4.6.10 Rozvoj aktivít pre deti a mládež	Počet zrealizovaných aktivít	5	6	7	8	9	300 tis.	Rozpočet TTSK, vlastné zdroje OvZP, FPU, EŠIF
	4.6.11. Medzinárodná spolupráca	Počet zrealizovaných aktivít	2	3	4	5	6	1 mil.	Rozpočet TTSK, vlastné zdroje OvZP, EŠIF
	4.6.12 Spolupráca s akademickým prostredím	Počet zrealizovaných stáží	0	2	4	6	8	100 tis.	Rozpočet TTSK, vlastné zdroje OvZP, FPU
	4.6.13 Atraktívne vedecko-popularizačné aktivity	Počet nových aktivít	1	2	3	4	5	1 mil.	Rozpočet TTSK, vlastné zdroje OvZP, EŠIF
	4.6.14 Tradície a inovácie v kultúrno-osvetovej činnosti	Počet nových aktivít	1	2	3	4	5	300 tis.	Rozpočet TTSK, vlastné zdroje OvZP, FPU

5.3 Monitorovanie a hodnotenie stratégie

Odbor kultúry a športu TTSK v priebehu roka 2023 vytvorí pracovnú skupinu zloženú zo zamestnancov odboru, spolupracujúcich odborov Úradu TTSK (školsťvo, financie, odbor analýz a verejných politík a pod.) a externých spolupracovníkov, ktorí vždy po ukončení kalendárneho roka a spracovaní záverečného účtu TTSK vypracujú správu hodnotenia plnenia stratégie vrátane zhodnotenia vynaložených finančných prostriedkov plánovaných na realizáciu jednotlivých konkrétnych opatrení a dosahovania plánovaných merateľných ukazovateľov. Súčasťou správy hodnotenia plnenia stratégie bude aj uvedenie výšky vynaložených finančných prostriedkov a zdroja/zdrojov financovania aktivít (rozpočet TTSK, vlastné zdroje OvZP, rozpočtové prostriedky partnerov, finančné prostriedky z EŠIF, prípadne z iných dotačných schém, grantov alebo finančných nástrojov/mechanizmov).

Monitorovacia a hodnotiaca správa bude predložená Zastupiteľstvu TTSK ako informácia. Následne bude táto správa zverejnená na webovom sídle TTSK pri strategickom dokumente.

V prípade, že pracovná skupina identifikuje potrebu spracovania aktualizácie strategického dokumentu, vypracuje dôvodovú správu a spoločne s návrhom finančného vyjadrenia predpokladaných nákladov na spracovanie aktualizácie a špecifikáciou potrebného personálneho zastrešenia/spolupracujúcich odborných kapacít predloží túto na prerokovanie a schválenie do Zastupiteľstva TTSK.

Následné hodnotenie - po skončení obdobia implementácie strategického dokumentu - bude posudzovať mieru naplnenia definovaných cieľov a vhodnosť výberu aktivít a nástrojov pre realizáciu opatrení, pomenuje interné alebo externé činitele, ktoré prispeli k dosiahnutiu plánovaných cieľov alebo boli prekážkou pri ich dosahovaní. Výstupom následného hodnotenia bude Záverečná správa o hodnotení Stratégie rozvoja kultúry na území TTSK v rokoch 2023 - 2027.

Strategický dokument neuvažuje o variantných riešeniach.

5.4 Identifikácia rizík

Rizikami implementácie stratégie sú:

- a) politická nestabilita,
- b) ekonomická nestabilita a s tým súvisiaci nedostatok zdrojov na realizáciu opatrení,
- c) chýbajúca vzájomná inštitucionálna i vnútro-inštitucionálna koordinácia (množstvo nových strategických dokumentov, rozličné záujmy a priority),
- d) nedostatočná personálna kapacita potrebná na implementáciu opatrení stratégie,
- e) napätie medzi zdrojmi a potrebami,
- f) napätie medzi očakávaniami a reálnymi možnosťami, resp. politickou vôľou.,
- g) nízka miera spolupráce partnerov,
- h) zmena kompetenčného rámca a financovania samospráv
- i) zmena územno-správneho členenia,
- j) zásadné legislatívne zmeny
- k) udalosti Vis Major (pandemická a bezpečnostná situácia)

6 Prílohy

Príloha 1: Správa z mapovania potrieb kultúrnych aktérov

Správa z participatívneho procesu k príprave Stratégie rozvoja kultúry na území TTSK na roky 2023 - 2027

Mapovanie potrieb kultúrnych aktérov

Anna Zemanová, Bohdan Smieška, PDCS 2021/2022

Obsah

- Zhrnutie (stav v TTSK, popis procesu 5 plus 1 stretnutie, koľko pozvaných koľko účastníkov, najbližšie ďalšie kroky)
- Ciele stretnutí
- Hlavné výstupy z diskusií na stretnutiach
- Prílohy - zápisy z jednotlivých stretnutí

Zhrnutie

TTSK je zriaďovateľom 18-tich kultúrnych inštitúcií, ktoré prinášajú kultúrne služby obyvateľom v celom regióne (divadlo, 6 múzeí, 2 galérie, 4 osvetové strediská, 4 knižnice a hvezdáreň). V roku 2019 (pred pandémiou) vynaložil TTSK na financovanie týchto inštitúcií 7,083 miliónov Eur. Zároveň TTSK prevádzkuje dotačnú schému, kde je zahrnutá aj oblasť kultúry, prostredníctvom ktorej čiastočne dotuje nezriaďovanú kultúrnu scénu. V roku 2019 bolo na kultúrne dotácie celkovo prerozdelených 192 tisíc Eur. Z rozpočtu TTSK sú okrem toho podporované aj viaceré kultúrne aktivity, ochrana pamiatkového fondu, kultúrny turizmus, a to prostredníctvom viacerých dotačných schém (Fond na rozvoj Trnavského kraja, Participatívny rozpočet a i.). TTSK, ako aj viacero kultúrnych inštitúcií v jeho zriaďovateľskej pôsobnosti, je členom krajskej organizácie cestovného ruchu Trnavský kraj zážitkov, prostredníctvom ktorej propaguje trnavský kraj ako destináciu zaujímavú pre kultúrny turizmus.

V rámci mapovania potrieb kultúrnych aktérov z prostredia nezriaďovanej kultúrnej scény v pôsobnosti TTSK bolo realizovaných 5 stretnutí s vytypovanými zainteresovanými aktérmi. Jedno stretnutie bolo zrealizované s riaditeľmi kultúrnych organizácií v zriaďovateľskej pôsobnosti TTSK.

Vzhľadom na zhoršenú pandemickú situáciu s COVID-19 sa stretnutia uskutočnili prostredníctvom platformy Zoom.

Pozvaných bolo 71 aktérov z prostredia nezriaďovanej kultúrnej scény a 18 riaditeľov kultúrnych organizácií. Zúčastnilo sa 30 aktérov a 17 riaditeľov. Menný zoznam účastníkov jednotlivých stretnutí je zachytený v zápisoch, ktoré tvoria prílohu tejto správy.

Stretnutia boli zorganizované na základe územnej príslušnosti, v okrese Dunajská Streda sa uskutočnili dve stretnutia, jedno v slovenskom a jedno v maďarskom jazyku.

1. Skalica, Senica
2. Hlohovec, Piešťany
3. Dunajská Streda, Galanta (v slovenskom jazyku)
4. Dunajská Streda a Galanta (v maďarskom jazyku)
5. Trnava

Na všetkých stretnutiach sa zúčastnili jeden až dvaja zástupcovia TTSK, menovite Peter Kadlic, Michal Klembara a Zuzana Hekel, ktorí informovali zúčastnených o dôvodoch, východiskách a procese tvorby Stratégie rozvoja kultúry TTSK.

Vedenie všetkých stretnutí, rovnako ako vedenie celého participatívneho procesu pri tvorbe podkladov prípravy Stratégie rozvoja kultúry TTSK malo na starosti združenie PDCS. PDCS má dlhoročné skúsenosti s vedením participatívnych procesov pri tvorbe verejných politík. PDCS v tomto type procesov plní funkciu facilitátora t.j. zabezpečuje dialóg medzi zainteresovanými aktérmi a zástupcami projektu bez presadzovania záujmov ktorejkoľvek zo strán.

Zástupcovia TTSK všetkých prítomných informovali o cieľoch prípravy a harmonograme tvorby Stratégie rozvoja kultúry TTSK na roky 2023 - 2027.

Cieľom je vytvoriť vykonateľný a konkrétny plán, ktorý bude reagovať na potreby občanov a kultúrnych aktérov na celom území a prinesie nové funkčné nástroje na rozvoj kultúry ako neoddeliteľnej súčasti rozvoja celého kraja.

Zistenia a závery stratégie budú premietnuté aj do ďalších strategických dokumentov kraja ako napr. SMART stratégia TTSK, Stratégia pre rozvoj cestovného ruchu a Plán hospodárskeho a sociálneho rozvoja.

Tvorba strategických dokumentov prebieha v rámci projektu Smart región TTSK v rámci operačného programu Efektívna verejná správa.

Harmonogram

- marec 2021 - december 2021

Analýza dostupný dát, vyhodnotenie grantovej schémy, zhodnotenie kultúrnej infraštruktúry TTSK.

Analýza kreatívneho priemyslu na území TTSK.

Analýza stavu kultúrnych organizácií v zriaďovateľskej pôsobnosti TTSK

- september 2021 - december 2021
Mapovanie potrieb kultúrnych aktérov v regióne.
- január 2022 - jún 2022
Tvorba strategickej časti dokumentu.
- leto 2022
Druhé kolo participatívnych stretnutí vrátane odbornej verejnosti a poslancov - zber a zapracovanie pripomienok k návrhu stratégie.
- jeseň 2022

Predloženie materiálu do Zastupiteľstva TTSK

Ciele stretnutí

Cieľom stretnutia s aktérmi z prostredia nezriaďovanej kultúrnej scény bolo zmapovanie potrieb kraja v štyroch okruhoch:

- Dostupnosť kultúry a existujúca kultúrna infraštruktúra
- Spolupráca s TTSK
- Ne finančná podpora
- Finančná podpora

Cieľom stretnutia s riaditeľmi inštitúcií v zriaďovateľskej pôsobnosti TTSK bolo zmapovanie potrieb kraja v štyroch oblastiach:

- Dostupnosť kultúry a existujúca kultúrna infraštruktúra
- Rozvoj inštitúcií s ohľadom na víziu rozvoja (realizovateľnosť, rezervy, podpora zriaďovateľa)
- Spolupráca/Sieťovanie
- Financovanie (zriaďovateľ, externé zdroje, vlastné zdroje)

Hlavné výstupy z diskusií aktérov z prostredia nezriadovanej kultúrnej scény v pôsobnosti TTSK

Väčšina organizácií spomedzi aktérov nezriadovanej kultúrnej scény mala skúsenosť s čerpaním financií z dotačných schém alebo participatívneho rozpočtu Trnavského samosprávneho kraja (TTSK).

Dostupnosť kultúry a existujúca kultúrna infraštruktúra

Účastníci stretnutí diskutovali o tom, ako vnímajú na svojom území prístup občanov ku kultúre z hľadiska

- Dostatku a dostupnosti kultúrnych priestorov a kultúrnej infraštruktúry.
- Dostatočnosti a pestrosti kultúrnej ponuky.
- Vnímania činnosti kultúrnych inštitúcií zriadených TTSK.

Dostupnosť kultúry a existujúcej kultúrnej infraštruktúry bola na jednotlivých stretnutiach hodnotená vo veľkom rozptyle. Zatiaľ čo na stretnutí okresu Trnava ju viacerí účastníci hodnotili ako dostačujúcu a dobre hodnotili aj širokú ponuku kultúrnych podujatí v kraji. V iných okresoch opakovane zaznievala potreba podpory z technickej stránky. Ako problém bola pomenovaná infraštruktúra a vybavenie. V obciach sú často zrekonštruované kultúrne domy, v ktorých sa nič okrem svadieb nedeje, ale prenajať si ich na organizáciu kultúry je problém.

Viacerí účastníci sa zhodovali na tom, že otázka by mala zniet, či majú dobrý prístup ku kvalitnej, regionálnej, “malej” kultúre.

Spolupráca s TTSK

Diskusia sa odvíjala hlavne od otázok:

- Ako vnímate spoluprácu s TTSK a s inštitúciami v jeho zriaďovateľskej pôsobnosti?
- Ako hodnotíte spoluprácu medzi sebou navzájom?
- Čo by ste uvítali v prospech posilnenia spolupráce a v akých oblastiach?

Skúsenosti so spoluprácou s TTSK a s inštitúciami v jeho zriaďovateľskej pôsobnosti majú účastníci zmiešané. Na jednej strane oceňujú možnosť stretávať sa počas tematicky zameraných podujatí (napr. pre ochotnícke divadlá) organizovaných TTSK. Na druhej strane vidia nedodržanie sľubov ohľadne vytvorenia kalendára kultúrnych akcií na webe TTSK.

Z toho vyplývajú aj vyjadrené pochybnosti o zmysluplnosti zbierania podnetov, ak v strategickom dokumente nebudú zabezpečené podmienky na realizáciu plnenia zmapovaných potrieb.

V diskusii zaznievalo odporúčanie na prepájanie obsahovej a finančnej stránky grantových schém. Aby TTSK mohlo poskytnúť možnú nefinančnú podporu aktivít v rámci podporovaných projektov, mal by existovať mechanizmus spolupráce pred uskutočnením aktivít, nielen pri ich zúčtovaní na konci projektu.

Návrh na zapojenie pracovníkov TTSK ako dobrovoľníkov v jednotlivých aktivitách, by mohol priniesť novú formu spolupráce a zároveň nefinančnej podpory subjektov.

Opakovanie zaznievala podpora organizovať školenia a workshopy na rôzne témy, napríklad školenie ako napísať dobrý projekt.

Viacero účastníkov hodnotilo pozitívne spoluprácu s TTSK v oblasti čerpania grantových schém.

Opakovane bola pozitívne hodnotená spolupráca s osvetovými strediskami.

Nefinančná podpora od TTSK

- Aký typ nefinančnej podpory od TTSK by ste privítali?
- Poskytnutie priestorov, podpora propagácie, poradenstvo, ...

Pri organizovaní celoslovenských aktivít a väčších regionálne špecifických koncertov a podujatí by účastníci ocenili pomoc TTSK so zabezpečením prenájmu vhodného priestoru.

TTSK by tiež mohol zverejniť ponuku priestorov, ktoré sú v rámci kraja k dispozícii na realizáciu kultúrnych podujatí a nastaviť podmienky rezervácie týchto priestorov.

Niektoré priestory by TTSK mohol ponúknuť na dlhodobý prenájom pre subjekty, ktoré nemajú vlastné priestory. Využitie by boli na pravidelné stretávanie členov organizácií alebo ako zdieľaný tvorivý priestor pre umelcov.

Viackrát bolo spomenuté, že ďalším želaným spôsobom podpory TTSK je propagácia akcií v rámci TTSK (prípadne po celom Slovensku).

Ideálne by propagácia akcie mala prebiehať pred aj priamo počas jej realizácie napr. natočením videa, priamym prenosom na FB stránke, spracovaním reportáže alebo napísaním rozhovoru. Takto získané propagačné materiály by mohli využiť samotné organizácie podľa vlastného uváženia. A tiež by sa dali dodatočne využiť na propagáciu aktivít v rámci TTSK v ďalších obdobiach.

Kultúrne podujatia v TTSK by mali byť prezentované na jednom mieste na webe TTSK (napríklad v sekcii „Kam v TTSK“), kde si návštevník jednoducho dohľadá podľa zadaného dátumu, regiónu a príp. iných kritérií podujatie, ktoré ho zaujíma.

Pri niektorých podujatiach, by TTSK mohlo pomôcť so zabezpečením kyvadlovej dopravy na miesta, kde je problém s nedostatkom parkovacích miest. Prípadne posilniť existujúce spoje (autobus, vlak) v rámci podpory „zelenšej“ formy dopravy na propagované podujatia.

TTSK by mohlo pre nezriaďované subjekty poskytovať poradenstvo alebo vzdelávanie v oblasti právnych, účtovných a daňových predpisov pre začínajúce alebo menšie subjekty, ktoré nemajú dostatočné vlastné zdroje na pokrytie tejto zložitej agendy.

Pre dosiahnutie plnenia zmapovaných potrieb v oblasti nefinančnej podpory bude dôležité pripraviť návody pre uchádzačov, aby vedeli kedy, koho a ako kontaktovať. Rovnako je potrebné vypracovať metodické postupy pre pracovníkov TTSK, aby vedeli ako postupovať, keď sa žiadatelia o podporu prihlásia. Návody pre uchádzačov musia byť dostupné a jednoducho vyhľadateľné na webe TTSK.

Viackrát zaznela požiadavka na vznik prehľadu/zoznamu subjektov zriaďovanej aj nezriaďovanej kultúry na území TTSK, ktorý by bol verejne dostupný na webe TTSK.

Táto požiadavka bola ešte rozšírená o možnosť kontaktovať všetky subjekty zo zoznamu jedným TTSK kanálom, napríklad emailom. Malé subjekty nemajú kapacitu zisťovať kontakty na všetky kultúrne inštitúcie v kraji a ani technické možnosti na rozposielanie hromadných emailov, ak chcú informovať o svojich aktivitách a pozývať na akcie. Poskytnutie spoločnej platformy tvorcom nezriaďovanej kultúry, kde budú môcť prezentovať svoj profil a aktivity, ešte viac rozširuje využitie webového priestoru TTSK.

TTSK by mohol vo väčšej miere rozvinúť a podporiť spoluprácu oficiálnych inštitúcií VÚC s tvorcami nezriaďovanej kultúry pri tvorbe spoločných kultúrnych projektov. Zorganizovaním spoločnej krajskej udalosti, ktorá by zjednotila všetkých kultúrnych aktérov v rámci jedného dňa, týždňa alebo spoločnej témy, by tak podporil spoluprácu aj zviditeľnenie zúčastnených aktérov.

K financovaniu projektov by predstavitelia viacerých organizácií privítali **väčšiu flexibilitu pre zmeny v rozpočte po schválení projektu**. Zaznelo, že získané finančné prostriedky sa kumulujú a v závislosti od nich sa mení rozpočet projektu. Bolo by skvelé mať možnosť vstúpiť do rozpočtu a zmeniť ho, aj zásadne, samozrejme so zdôvodnením. Napríklad ubrať alebo pridať položku. Je ťažké nastaviť rozpočet s predstihom, s akým sa podáva žiadosť.

Bola artikulovaná potreba podporovať **kontinuitu projektu** v prípade, že projekt sa koná niekoľko rokov, napríklad v prípade menších festivalov.

Finančná podpora od TTSK

- Ako vnímate súčasné nástroje TTSK určené na podporu pre nezriaďovanú kultúrnu scénu

Ocenená by bola grantová výzva, z ktorej by sa mohli zaplatiť odmeny pre animátorov pri aktivitách organizovaných pre deti. Aktuálne animátorskú činnosť vykonávajú neplatení dobrovoľníci kvôli nedostatku finančných prostriedkov. Odmenou by sa dalo motivovať viac animátorov, ktorí teraz dávajú prednosť plateným brigádam.

Niektoré dotačné schémy TTSK by mohli byť vo forme predfinancovania. Takáto forma by obzvlášť pomohla menším združeniam a poskytovateľom, ktorí majú menšie objemy vlastných peňazí.

Menšie subjekty, ktoré fungujú na kultúrnej scéne dlhšie, vyslovili obavu z klesajúcej podpory venovanej menším a menej známym telesám z grantových schém TTSK (aj z komerčných nadácií). Ak by takýto trend pokračoval aj v budúcnosti, menšie subjekty by mali veľmi zúžené možnosti financovania svojich aktivít a činnosti.

Preto by im veľmi pomohlo, keby boli na webe TTSK uvedené možné zdroje financovania v rámci TTSK aj s prepojením na prebiehajúce grantové výzvy Európskej komisie. Tieto by mohli vyplniť výpadok financií z doteraz dostupných zdrojov TTSK a nadácií.

Podporovaným aktérom by tiež pomohlo, keby bola zabezpečená kontinuita grantovej podpory aspoň do určitej miery. Keď sa subjektu jeden rok podarí získať grant TTSK a druhý rok už nie, dostáva do časovej tiesne, kedy musia náhle zháňať náhradu výpadku.

Týka sa to tiež viacročných projektov, ktoré sa realizujú vo fázach. Pri takýchto projektoch by sa mala zohľadňovať nutnosť kontinuity pri ročnom schvaľovaní grantov vo všetkých fázach/rokoch realizácie projektu.

Bližšia špecifikácia zamerania grantovej schémy a podmienok, ktoré treba splniť, aby bol podporený určitý typ aktivít, by pomohlo aktérom presnejšie reagovať na výzvy a tým pádom, by mohli byť úspešnejší pri získavaní grantov.

Súčasťou finančnej podpory by mohlo byť aj dotovanie prenájmov priestorov pre subjekty nezriaďovanej kultúry, ak nie sú dostupné priestory na území obce alebo kraja.

Pozitívne bol hodnotený Participatívny rozpočet TTSK vrátane ochoty a ústretového prístupu pracovníkov poskytovateľa.

Hlavné výstupy zo stretnutia s riaditeľmi kultúrnych organizácií v zriaďovateľskej pôsobnosti TTSK

Dostupnosť kultúry a existujúca kultúrna infraštruktúra

Opakovane zaznievalo, že ponuka kultúry v kraji je veľmi dobrá a pestrá, často však vzniká problém koordinácie. Nezriedka sa podujatia uskutočňujú v rovnaký deň a návštevník je nútený si vybrať aj keby mal záujem o viaceré akcie, najväčší pretlak vzniká v lete.

Skúsenosťou je, že akcie sa kopia aj na jeseň, keďže to je realistický horizont uskutočnenia programov pripravovaných z dotačných schém s termínom podávania ku koncu roka (do marca, apríla nie sú často uzatvorené zmluvy).

Viaceré mestá poskytujú platformu kalendára akcií do ktorého inštitúcie zachytávajú akcie a vytvárajú tým priestor na koordináciu.

Časť diskusie sa týkala vstupného. Bolo navrhnuté uvažovať o sprístupnení stálych expozícií pre školy zadarmo s argumentom, že vstupné často býva zbytočnou bariérou. Na podporu tohto názoru zaznelo, že pri deťoch je vyberanie vstupného administratívne náročné. Je potrebné naučiť deti chodiť do kultúrnych inštitúcií. Iný účastník oponoval, že školy symbolické vstupné radi uhradia, následne dostanú za to výklad k výstave.

Ako jeden z dôležitých cieľov bola pomenovaná potreba vychovávať prvodiváka, korona túto potrebu potvrdila. Napríklad divadlo pracuje s vekovými kategóriami od batoliat až po vysokoškolákov. Všetky inštitúcie čelia úbytku základne z korony a bude nutné nanovo vybudovať vzťahy s divákom.

Súčasne s výchovou je potrebné myslieť na kvalitnú kultúrnu ponuku pre seniorov. To je súčasť verejného záujmu, v ktorom sú inštitúcie zriadené.

Bolo konštatované, že iné publikum má Trnava, iné južné časti kraja a iné napr. mesto Senica. Zo strany časti žitnoostrovských inštitúcií bolo uvedené, že prístup ku kultúre je dobrý, ale ľudia ponuku príliš nevyužívajú, jedným z problémov je propagácia. Aktérky z prostredia Žitného ostrova prezentovali názor, že záujem o kultúru existuje, je však potrebné sprístupňovať ju aj zájazdovými aktivitami. Dostupnosť z DS do TT je zlá, kto nemá auto, tak sa do Trnavy na divadlo nedostane. Slovenský divák ide skôr do BA, maďarský do Gyoru. Už pred korunou videli rezervy v školstve v tom, že hudobná a výtvarná výchova vypadla z osnov, dramatické krúžky sú už len v ZUŠ.

Zaznelo, že dostupnosť súvisí s hustotou siete, dôležité je aby človek nemusel za kultúrou dlho cestovať. Pri pohľade na mapu kraja je sieť dostačujúca, čo však chýba je lepšia spolupráca. Je potrebné spolupracovať, aby inštitúcie boli schopné sa koordinovať a podujatia posúvať bližšie k ľuďom, hlavne z hľadiska dostupnosti (doprava a pod).

Pre divadlo je úloha zabezpečovania dostupnosti kultúry pre celý kraj problém, keďže ide o veľmi heterogénne rôznorodé publikum. Naráža na prevádzkové problémy. Nevie garantovať dostupnosť na

celom území, muselo by sa zlepšiť v zájazdovej činnosti. Tu naráža na prevádzkové limity. Neexistujú iné profesionálne divadlá, ani v oblasti nezriaďovanej kultúry a je namieste položiť si otázku, či je to v poriadku. Otázka je, či sa budú zriaďovať lokálne divadlá, alebo dopyt obyvateľov kraja po divadle má pokryť divadlo z Trnavy, čo by znamenalo zamerať sa na rozvoj zájazdovateľného repertoára.

Viacerí diskutujúci označili za problém miešanie kultúry a zábavy do jedného celku. Zaznelo, že je potrebné vnímať hranicu, keď sa kultúra stáva viac zábavou ako tým, čím má byť. Rovnako bolo upozornené na problematiku hodnotenia kultúry cez návštevnosť a nie kvalitu. V kultúre chýba relevantná odborná kritika. Je dôležité aby inštitúcie zostali hodnotové a nielen popularizačné.

Rovnako opakovane zaznievalo, že sieť kultúrnych inštitúcií je dostatočná, ale badateľný je malý dopyt po kultúre. Doba kovidová kultúrne inštitúcie vrátila o niekoľko rokov naspäť a organizácie si nanovo budujú postavenie, získavajú ľudí, ktorí budú k nim chodiť..

Všeobecne sa javí, že ubúda záujemcov o kultúru. Otázkou je kde sú a čo ich zaujíma, ale i ako urobiť to, aby ich organizácie opäť pritiahli.

Bol prezentovaný aj názor, že ponuka celkovo je síce dostatočná, ale je pociťovaný nedostatok tradičnej kultúry s vysvetlením že sa ňou rozumie aj kultúrne dedičstvo, ako napríklad folklór.

Za knižnice bolo prezentované, že nastal úbytok cca 10-20%, ľudia si dnes riešia veci ktoré sú pre nich životne dôležité a kultúra pre časť ľudí nie je základnou potrebou. Zaznelo, že je nutné nevieť sa na starých formách oslovovania čitateľov. Je potrebné hľadať formy ako osloviť nových, mladých ľudí, ako byť kultúrnym centrom a nielen požičovňou kníh, ako podchytiť mladých (oni nás nepotrebuju, majú kultúru inde).

Tiež bola zdôraznená potreba budovať hybridnú knižnicu, čo je potrebné nielen pre mladých, ale celkovo, pokiaľ sa má zachovať záujem o čítanie. Dôležitú úlohu zohráva aj prostredie, to aké sú priestory kam záujemca prichádza, Teda nielen kvalitné knižničné fondy, ale aj moderná technológia. Knižnice majú svoje miesto, je badať renesanciu knižníc a je potrebné nastúpiť na túto vlnu a chopiť sa šance. Knižnice majú podporu zriaďovateľa a aj fond na podporu umenia podporuje žiadosti na skvalitnenie knižného fondu i priestorov. Zriaďované knižnice majú tiež povinnosť metodicky riadiť obecné knižnice, zisťovali v nich, prečo záujem o ne upadá. Výsledkom bolo zistenie, že tam kde dávajú financie na priestory a nakupujú knihy, tam je väčší záujem zo strany návštevníkov. V predošlej stratégii rozvoja kultúry samosprávneho kraja bola uvedená aj podpora bibliobusov. Starostovia mali záujem, stále však dúfajú, že obnovia knižnice.

Rozvoj inštitúcií s ohľadom na víziu rozvoja (realizovateľnosť, rezervy, podpora zriaďovateľa)

Viaceré inštitúcie bojujú s nedostatkom priestoru, potrebovali by hlavne rozšírenie

depozitárov, ktoré sú v vo viacerých kritickom stave. Pomohlo by aj priestorové a personálne posilnenie, na rozšírenie práce s návštevníkom.

Spoločným problémom viacerých je napojenie na internet, dnes sa kultúrna inštitúcia bez rýchleho internetu nezaobíde. Je potrebné inovovať technológie potrebné na prácu s návštevníkom a divákom, čo je hlavne finančne náročné.

Z hľadiska koncepcie zaznelo, že zo strany zriaďovateľa by mal byť rešpekt k primárnemu zameraniu inštitúcie. Základná úloha, ochrana kultúrneho dedičstva, je stanovená zákonom. Otázka návštevnosti by nemala byť podceňovaná, mali by robiť príťažlivé výstupy, ale nemala by sa podliezať kvalita.

Napríklad múzeá sú vedecko výskumné a pamäťové inštitúcie a nie je možné od múzea očakávať to, čo sa očakáva od osvetového strediska. Bolo konštatované, že je neefektívne používať vysoko odborných ľudí na služby a aktivity ktoré je schopné organizovať centrum voľného času a nezriaďované inštitúcie. Koordinovaná spolupráca s nezriaďovanou kultúrou by mohla túto oblasť podporiť. Múzeum nemôže robiť trikrát týždenne kurzy vyšívania.

Viackrát zaznelo, že kultúra sa nemôže posudzovať podľa návštevnosti akcií. Vysoká návštevnosť znamená, že sa akcia “spriemeruje”, zameria na väčšinové publikum. Vydanie knihy v múzeu znamená ročné reštaurovanie predmetov, popisovanie, skúmanie, fotodokumentovanie celého odborného tímu pracovníkov. Na prezentácii knihy nie je možné očakávať účasť ako na koncerte. Zjednodušene, “nemôžeme čakať že každého bude baviť kubizmus”. Nemalo by byť cieľom spriemerovať kultúru, je potrebné sa zameriavať na rôzne publikum.

Problémom je napríklad nákup zbierok v pamäťových inštitúciách. S nulovou finančnou podporou je nerealizovateľný. V koncepcii je potrebné systémovo zadefinovať:

nákup, pamäťová inštitúcia musí mať ročne, alebo každý druhý rok napr. príspevok na nákup 5% k rozpočtu, rádovo okolo 30-40 tisíc na rok,

reštaurovanie zbierok, je potrebné odlievanie diel (sadra a hlina dlhodobo nevydrží), *depozity*, zaznel návrh pripraviť spoločné depozity s bezpečnostným systémom pre združené regióny. S tým súvisí aj potreba digitalizácie zbierok. Nielen v týchto okruhoch by prospela väčšia informovanosť o investíciách a plánoch kraja.

Padla pripomienka, že k spoločným depozitárom je potrebné pristupovať individuálne, nemôže byť depozitár centrálny v Trnave, napríklad pre Záhorie je to časová vzdialenosť 1,5 hodiny ku zbierkam. Je potrebné rozhodnutie o centralizácii depozitárov konzultovať s inštitúciami.

V praxi by pomohlo odbyrokratizovanie, napríklad zrušenie každoročného schvaľovania príspevku na členstvo v súvisiacich odborných združeniach (Rada galérii, Zväz múzeí).

V prípade hvezdárne a planetária zaznelo, že pri úvodnej návšteve z TTSK po príchode nového riaditeľa bolo konštatované, že boli inštitúciou v najhoršom technickom stave. Za posledného 2,5 roka sa mnohé podarilo zmeniť. Momentálne má inštitúcia víziu, ktorú

podporuje aj kraj - to znamená, že by sa mali stať jednou z priorít a pretvoriť sa na kultúrno-vzdelávaciu, konferenčnú, umeleckú inštitúciu, ktorá by mala v širokom spektre sprostredkovať umenie, vzdelávanie, popularizáciu. Je to z podstatnej miery vďaka podpore kraja. Prostriedky prišli, snažia sa dobehnúť dobu a byť nadregionálni. Snažia sa spolupracovať v rámci celého kraja.

Riaditeľka divadla prezentovala, že v rámci svojej vízie priniesla myšlienku, aby sa z divadla stal špičkový kultúrny stánok 21. storočia, konkurencie schopný aj v nadregionálnom a zahraničnom kultúrnom kontexte. Divadlo má tri ciele: *byť erbovou inštitúciou trnavskej župy aj z hľadiska kvality kultúrnej služby aj technického stavu budovy, *byť kvalitným a široko vyhľadávaným kultúrnym bodom - rozšíriť sa od divadelnej ponuky ku ponuke kultúrneho centra, * byť dôležitým hráčom vo výchove mladého publika. Zatiaľ sa javí, že sa darí ciele naplňovať hlavne vďaka podpore TTSK po všetkých stránkach. Kraj je stotožnený so stanovenými cieľmi. Rozvoju divadla by pomohlo mať aj podnikateľskú činnosť, aby mohli obohatiť príjmovú stránku o externé zdroje.

Ako špecifický bol označený zmiešaný žitnoostrovský región, kde sa takmer všetky aktivity robia dvojazyčne. Bolo by potrebné posilniť osvetové strediská personálne, obzvlášť v dvojazyčnom prostredí.

Bol spomenutý fakt že v minulosti fungovalo v rámci kraja cca 60 kultúrnych domov, dnes ich zopár funguje veľmi dobre, šesť dobre a ostatné sú zatvorené. V obciach nefungujú kultúrne domy, a obce nepodporujú neprofesionálnu kultúru.

V súvislosti s kultúrnymi domami vo vzťahu ku stratégii bolo konštatované že nie je v silách obcí financovať vlastnú knižnicu, kultúrny dom, osvetu, divadlo, ale možno by stálo za to oživiť myšlienku klubovní, vytvoriť priestory, kde by si ľudia zvykli pravidelne chodiť. Vytvoriť synergický efekt, možnosť využívania jestvujúcich priestorov aspoň tam, kde ešte kultúrne domy prežili.

V diskusii viacerí potvrdili, že na obciach všetko záleží od starostu a zastupiteľstva. Kde kultúru podporujú, tam to žije.

Spolupráca/sieťovanie

Viacerí účastníci potvrdili, že miestna spolupráca existuje. Pripravujú sa spoločné výstavy, pracovné kontakty s inými zúčastnenými inštitúciami okrem lokálnych skôr nemajú. Spolupracujú aj s miestnymi nezriaďovanými organizáciami. Niekde sú v spolupráci s nezriadenými rezervy. V Senici je dobrá spolupráca okrem vyššie spomenutej aj s organizáciami za hranicou s ČR, kde je veľká inšpirácia hlavne v oblastiach tradičnej kultúry a environmentálnej výchovy. Na území Galanty je veľmi dobrá spolupráca, inštitúcie sa stretávajú štvrťročne v mestskom kultúrnom stredisku a spoločne tvoria kultúrny kalendár a kalendár na kultúrne leto, ktorý obsahuje niekedy aj 100 podujatí. Následne mesto o kalendári informuje.

V divadle sa snažia mať spoluprácu a otvorenosť ako jednu z hlavných hodnôt. Sú členmi mnohých aj medzinárodných spoločností spolupracujú v širokom zábere so štátnymi a verejnoprávnymi inštitúciami, samosprávou, inštitúciami TTSK i tretím sektorom. Ocenili by, keby sa takéto zloženie stretávania (pozn. krajské zriaďované inštitúcie) stalo štandardom a mali by vzájomné informácie o tom čo kto pripravuje: takéto stretnutia by prispeli k rozvoju spolupráce a tiež k výmene skúsenosti nielen v Trnave, ale aj v celom regióne. TTSK by mal vytvoriť priestor na pravidelné stretávanie sa kultúrnych inštitúcií.

Financovanie (zriaďovateľ, externé zdroje, vlastné zdroje)

Aj v tejto časti zaznelo, že potrebné je zabezpečenie vyššie uvedených činností - nákup, reštaurovanie, depozit, digitalizácia. Vlastné zdroje u zriaďovaných inštitúcií neprichádzajú do úvahy, keďže ako príspevkové organizácie nemôžu podnikat'.

Poznámka na tému finančného ohodnotenia pripomenula, že vysokoškolsky vzdelaní ľudia blízko minimálnej mzdy z dlhodobého hľadiska nebudú udržateľní. Aj o týchto otázkach je o tom potrebné výhľadovo uvažovať.

Bolo pomenované, že pri ideálnom fungovaní by inštitúcie financované zo zákona by mali byť zriaďovateľom financované adekvátne a inými získanými zdrojmi by mali realizovať len doplnkové, rozširujúce aktivity. Fond na podporu umenia by mal slúžiť predovšetkým pre nezriaďovanú kultúru, ale tá teraz súťaží o prostriedky z jedného zdroja aj so zriaďovanou. Tým, že z neho odkrajujú aj zriaďované inštitúcie, ktoré sú v tomto prípade vnímané ako konkurenti to následne sťažuje spoluprácu medzi zriaďovanými a nezriaďovanými.

V reakcii od ďalšieho aktéra zaznelo, že získavanie ďalších zdrojov by sa malo chápať aj ako nástroj na to, aby sa inštitúcia vyvíjala, rástla, “nezaspala na vavrínoch”. Rovnako je potrebný aj istý tlak konkurencie, otázka je intenzita tohto tlaku. Dotácie z TTSK je potrebné považovať za istý základ. Avšak pri získavaní iných zdrojov, najmä administratívne náročných, ako štrukturálne fondy a pod., by mal kraj prispieť pomocou s byrokratickou záťažou pri písaní projektov. Pomohlo by podporné projektové oddelenie. Pokiaľ projekty píše ľudia, ktorí s projektovaním nemali skúsenosti, následne projekty neuspeli pre zbytočné chyby. Ide o širokú tému ktorej je potrebné sa venovať.

Z pohľadu divadla je spolupráca so zriaďovateľom dobrá nielen z hľadiska rozpočtu na prevádzku, ale boli mu vykryté aj straty na príjmoch v období korony. Sympatická je myšlienka úmerného tlaku aj na zriaďované inštitúcie. Divadlu by pomohlo umožnenie podnikania (napríklad pri výrobe scénických výprav pre iné spoločnosti a aj možnosť prenajímania priestorov aj komerčnejšie) Rovnako by pomohlo dynamike rozvoja inštitúcie aby sa každá zmena organizačnej štruktúry neschvaľovala na župe.

Prílohy

Zápisy z jednotlivých stretnutí

Stratégia rozvoja kultúry na území TTSK 2023-2027

Participatívne online stretnutie s kultúrnymi aktérmi z prostredia nezriadovanej kultúrnej scény, okresy Senica a Skalica, 24.11.2021

Občianske združenie HARADICHA	Hradište pod Vrátnom	Martina Gavorova
SLOVAKBLUES, o.z.	Skalica	Lubos Beňa
SEPTIMAVIA	Šaštín-Stráže	Marcel Zak
Synagóga Šaštín Galerye Shul	Šaštín-Stráže	Frederik Packa
Pjekné mjestečko o.z.	Kúty	Filip Hustava
Gbelské ochotnícke divadlo GBELÍK, o.z.	Gbelík	Petra Horinková
OZ Podhoran		Adriana Rafajova
Klub Priateľov História o. z.	Senica	Tomas Motus

Zástupcovia TTSK: Michal Klembara, Peter Kadlic

Facilitátorka: Zuza Fialová

Zapisovateľka: Anna Zemanová

Podrobný program stretnutia:

15:00 - Úvod – privítanie, predstavenie programu a cieľov stretnutia, vzájomné predstavenie sa účastníkov, inštrukcia k požívaniu online platformy (facilitátor stretnutia)

15:15 - Tvorba Stratégie rozvoja kultúry TTSK – dôvody, východiská, proces vzniku stratégie (Peter Kadlic, riaditeľ odboru kultúry a športu TTSK)

15:30 - Vyjasňujúce otázky účastníkov k tvorbe stratégie

15:45 - **Mapovanie potrieb účastníkov** – diskusia a zozbieranie podnetov

- **Dostupnosť kultúry a existujúca kultúrna infraštruktúra** – ako vnímate na svojom území prístup občanov ku kultúre z hľadiska:

Dostatku a dostupnosti kultúrnych priestorov a kult. infraštruktúry; Dostatočnosti a pestrosti kultúrnej ponuky?

Ako vnímate činnosť kultúrnych inštitúcií zriadených TTSK?

- **Spolupráca** – ako vnímate spoluprácu s TTSK a s inštitúciami v jeho zriaďovateľskej pôsobnosti? Ako hodnotíte spoluprácu medzi sebou navzájom?

Čo by ste uvítali v prospech posilnenia spolupráce a v akých oblastiach?

- **Nefinančná podpora** – aký typ nefinančnej podpory od TTSK by ste privítali? Napr. poskytnutie priestorov, podpora propagácie, poradenstvo...?
- **Finančná podpora** – ako vnímate súčasné nástroje TTSK určené na podporu pre nezriadovanú kultúrnu scénu?

16:30 – Doplnujúce otázky účastníkov k pôsobeniu a zámerom TTSK v oblasti kultúry

17:00 – Zhrnutie a záver stretnutia

Úvod – privítanie, predstavenie programu a cieľov stretnutia, vzájomné predstavenie sa účastníkov, inštrukcia k požívaniu online platformy (facilitátorka stretnutia)

Facilitátorka privítala prítomných, predstavila program a ciele stretnutia. Zaznela inštrukcia k požívaniu online platformy a informácia o nahrávaní stretnutia pre účely zápisu.

Tvorba Stratégie rozvoja kultúry TTSK – dôvody, východiská, proces vzniku stratégie (Peter Kadlic, riaditeľ odboru kultúry a športu TTSK)

Príloha 1

Mapovanie potrieb účastníkov – diskusia a zozbieranie podnetov Dostupnosť

kultúry a existujúca kultúrna infraštruktúra

- Dostatok a dostupnosť kultúrnych priestorov a kultúrnej infraštruktúry
- Dostatočnosť a pestrosť kultúrnej ponuky
- Ako vnímate činnosť kultúrnych inštitúcií zriadených TTSK?

V Skalici prebieha mnoho kultúrnych akcií, kultúra je komerčná i nekomerčná. Pri pohľade na obdobie pred Covidom sa dá povedať, že Skalica kultúrne žila. Kultúra by mala byť vyrovnaná pre rôzne žánre, aby si aj obyvatelia so záujmom o menšinové žánre mohli nájsť niečo pre seba. V menších mestách situácia často záleží na obsadení oddelení kultúry a primátorovi, ktorý má významné slovo. Pokiaľ radnica nemá záujem o niektoré menšinové žánre a nepodporuje ich, je ťažké sa presadiť. Občianske združenie má záujem spolupracovať s mestom, potrebuje priestory, ale aj iné druhy podpory. Spolupráca so samosprávou je v menších mestách kľúčová.

Ďalší diskutujúci podporil vyššie spomenuté a zdôraznil, že pod zdrojmi netreba rozumieť len peniaze, dôležitá je kvalita a nastavenie aktérov. Hlavne, koľko majú času a aké majú pohľady na zapojenie. Zdôraznil význam TTSK, ktorý by mohol stratégiou zmapovať zámery menších oblastí a nastaviť rámce, ktoré by mali vychádzať z koreňov a tradícií v jednotlivých regiónoch.

Bolo potvrdené, že bez spolupráce so samosprávou robiť kultúru je často cestou do záhuby, keďže je ťažké osloviť širšie publikum. Stojí to veľa času i námahy. Diskutujúci verí, že sa bude zapájať čo najširšie spektrum aktérov v jednotlivých regiónoch, ako i miestne samosprávy.

V nasledujúcom príspevku bola pozitívne hodnotená spolupráca s mestom Senica v oblasti ľudových tradícií. Na modernú kultúru a staršie tradičné zvyky zaznievajú rôzne názory, ale mesto je nápomocné.

Zaznelo, že v meste Gbely donedávna kultúru robila len základná škola a základná umelecká škola. Stav kultúry je poznamenaný tým, že už 20 rokov kultúru v meste zabezpečujú na meste tí istí ľudia a robia sa stále tie isté akcie, neprichádza nič nové. Za posledné roky vzniklo viacero aktívnych občianskych združení, čo by mohlo situáciu postupne meniť. Ľudia okolo ochotníckeho divadla, mladej komunitky, ktorí prerobili ihrisko a organizujú rôzne zaujímavé akcie. Dá sa povedať, že keď sa nájde dostatok ochotných ľudí, ktorí sa do vecí pustia, tak to ide. Mesto aktivity síce podporí, ale aktívne neiniciuje. Napríklad kultúrny dom, ktorý patrí pod správu majetku mesta sa využíva hlavne na svadby, oslavy a podobne a nie na kultúrne akcie. Stáva sa však aj to, že si ľudia sťažujú, že sa nič nedeje a keď sa mesto snažilo niečo zorganizovať, tak prišlo veľmi málo ľudí. Mnohé okolité dedinky majú čulejší kultúrny život.

Na otázku či má ísť kultúra za ľuďmi, alebo ľudia za kultúrou padla jednoznačná odpoveď, že kultúra za ľuďmi. Bol uvedený príklad kampane s príspevkami na FB podporenej aj inými spôsobmi, na základe ktorej vypredali kultúrny dom 5 krát po sebe. Následne chodili s

kultúrou za ľuďmi, keď s ponukou pripraveného predstavenia, obchádzali okolité dedinky a mali plno.

V Hradišti pod Vrátnom sa snažia prinášať niečo nové do dedinského zabehnutého života. Začali s letným kinom, ktoré si našlo svojich divákov. Malý festival divadla majú radi deti, pripravujú program od detí až po dospelých. Prístup ku kultúre je, ale ľudia si dosť vyberajú kam idú a kam nie. Robia pravidelne akcie a majú svojich skalných, ale keď je väčšia akcia, tak je tam minimum domácich.

Občianske združenie funguje v Senici od roku 2015. Dokumentuje históriu mesta Senica a priľahlého okolia. Organizuje prednášky a podujatia. Ako klub majú dobrú odozvu od ľudí na podujatia ktoré organizujú, ako aj dobrú návštevnosť. Pred rokom začalo fungovať Múzeum Senica, kam presťahovali aj klub.

V nasledujúcom príspevku zaznelo, že kultúra by mala vychovávať. Je treba si povedať, že ide o poslanie ktoré kultúra v regiónoch určite má. Kultúrne akcie sa robia pre ľudí, ktorí tam žijú a samosprávy by mali cez organizácie ktorých sú zriaďovateľmi dostať ľudí na kultúru. Mali by posilať školy a podobne.

Občianske združenia by mali pripraviť program, ktorý odprezentujú. OZ preberajú zodpovednosť za obsah, ktorý mám byť posolstvom. Nápadov a myšlienok je milióny a je potrebné im dávať rámec, pre akého diváka sa, ako sa o tom dozvie, v spolupráci s kým divák príde. Dôležitá je motivácia a propagácia.

Bol artikulovaný názor, že kultúra sa rozvíja a to že si ľudia akcie vyberajú je v poriadku. MAS, ktorá je delenou MAS pre časť Trnavského a časť Bratislavského kraja sa snaží robiť akcie rovnomerne pre obe skupiny. Covidové obdobie spôsobilo, že aktivít v regióne nie je veľa.

Zaznelo ocenenie záujmu kraja o činnosť v regiónoch, ale i konštatovanie, že združenia často supľujú v kultúre obce.

V Kútoch sa snažia kultivovať podujatia a upratať. S podporou kraja majú múzeum a organizujú Stodolu. Veľmi dobrá vec je, že kultúra vzniká aj mimo obce, keďže kultúra organizovaná obcou závisí na kultúrnej úrovni starostu a ľudí, ktorí sa každé 4 roky môžu meniť. Takže udržateľnosť kontinuity kultúry je lepšia mimo obce. Je dobré mať samosprávu na svojej strane, ale ak to nefunguje, je dobré mať na svojej strane aj kraj a spolupracovať s jeho inštitúciami.

K téme spolupráce s TTSK a inštitúciami v jeho zriaďovateľskej pôsobnosti?

- Ako hodnotíte spoluprácu medzi sebou navzájom?
- Čo by ste uvítali v prospech posilnenia spolupráce a v akých oblastiach?

Zaznel názor, že kvalita spolupráce s TTSK, alebo ministerstvom je niekedy priamo závislá od ľudí, ktorí na týchto inštitúciách problematiku zastrešujú. Často sú v hre sympatie alebo nesympatie k činnosti na ktorú sa žiada podpora.

V prípade TTSK bola ocenená jednoduchosť a transparentnosť systému podpory. Prijímateľ dotácie ocenil aj monitoring projektov zo strany TTSK.

V prípade ministerstva kultúry nie je ojedinelý prípad, že doplnenie dokladov je dožadované aj po 4 rokoch od realizácie projektu.

Jeden z účastníkov konštatoval, že všetci, ktorí sa zúčastňujú stretnutia dostali nejaký typ podpory od TTSK. Navrhol, že by bolo zaujímavé položiť diskutované otázky aj organizáciám, ktoré neboli podporené dotáciami TTSK, pravdepodobne by zazneli i kritické hlasy.

Viacerí účastníci sa vyjadrili, že by po pridelení dotácie ocenili zo strany TTSK pomoc mentora z organizácií zriadených TTSK, ktorý by pomohol zabezpečiť kvalitu aktivít. Zároveň by mohol fungovať aj ako zdroj informácií pre donora o priebehu aktivít.

Pozitívne bola hodnotená spolupráca so Záhorským múzeom, galériou a knižnicou v meste Senica.

Bolo konštatované, že kultúrna komisia v meste Šastín-Stráže posunula kvalitu kultúry na vyššiu úroveň. Organizácia kultúry dostáva postupne štruktúru, ľudia si majú z čoho vyberať. Dôležité bude aby sa podarilo nastavenú kvalitu udržať aj do budúcnosti. Tu bude dôležitá úloha organizácií zriaďovaných TTSK, aby podávali pomocnú ruku, aby pomáhali prepájať organizácie, prichádzali s odborným vkladom. Dôležitá je aj spätná väzba od donora.

Ako pozitívna skúsenosť bol pomenovaný osobný vzťah s donorom, ako i ochota pomôcť zo strany projektových manažérov participatívneho rozpočtu TTSK.

Za príjemný bol označený fakt, že vyšší celok (TTSK) pomáha kultúre v malých mestách. Mnohí ľudia radšej a ľahšie zídu do divadla v Bratislave, keďže v regióne nie je kvalitná informácia. Kraj by mohol viac sieťovať a robiť spoločné kalendáre a dostávať informácie do regiónov.

Bolo konštatované, že bolo viacero pokusov urobiť kalendár, ale opakovane to po nejakej dobe zaniklo. Bolo by vhodné aby sa nekumulovali viaceré podobné akcie v jednom priestore a čase. Dohoda medzi inštitúciami je niekedy zložitá, pomáha nadregionálny pohľad.

Nefinančná podpora

- Aký typ nefinančnej podpory od TTSK by ste privítali? Napr. poskytnutie priestorov, podpora propagácie, poradenstvo...?

Z nefinančnej podpory by účastníci najviac ocenili mentoring, koordinovanie, poskytovanie údajov, prepájanie s odborníkmi, informácie z múzeí a iných organizácií zriaďovaných TTSK. Ocenili by zoznam ľudí a inštitúcií na ktoré je možné sa obrátiť na TTSK a získať pomoc v zvyšovaní kvality.

Vhodná by bola konzultačná činnosť pred podaním projektu. Neskúsenejšie organizácie niekedy nevedia dobre odhadnúť rozčlenenie projektu na jednotlivé položky tak, aby poskytovali istú variabilitu pri realizácii.

Zaznela informácia, že po schválení dotácie je možné konzultovať a doladiť rozpočet pred podpísaním zmluvy. Žiadatelia by mali aktívne konzultovať svoje projekty. Žiadatelia by ocenili viac flexibility v rozpočtoch, za ideálne by považovali mať financie ako blok a rozdelenie nechať na realizátorovi.

Doplňujúce otázky účastníkov k pôsobeniu a zámerom TTSK v oblasti kultúry

- Aká kultúra by mala byť krajom podporovaná z verejných zdrojov: čo by malo byť v stratégii?

Zaznelo, že je potrebné kraj poznať a je ťažké takto povedať čo podporiť. Mali by sa podporovať aj nové veci. Súčasná stratégia TTSK je dobrá, lebo vytvárajú infraštruktúru, podporuje priestory ktoré je možné následne využívať pre kultúru. Na to je potrebné poznať kraj a podporovať v regiónoch to čo je v nich silné. V Šaštíne napríklad nemá folklór tradíciu. Divák prichádza na to, čo tam má tradíciu. TTSK má vedieť čo má podporiť, musí si stanoviť priority.

Za dôležité pokladá účastník diskusie udržanie folklórnych tradícií, ale aj iných druhov napríklad country, blues, džez, pop Každý kraj má svoje špecifiká - to čo je dobré a kvalitné je potrebné podporiť.

Neznamená, že pokiaľ príde menej ľudí, nie je to kvalitné, je potrebné nevyhodnocovať kvalitu akcie podľa počtu návštevníkov.

Nedá sa vyšpecifikovať konkrétny typ aktivít, dôležitá je pestrosť.

Keď niečo má tradíciu, podporovať to a zosieťovať informácie navzájom. Spolupráca musí byť aj krížom, napríklad nábožensky orientované združenie môže zdieľať bluesovú aktivitu.

Grantové schémy vytvárajú súťaživosť, ale pomohla by podpora výmeny skúseností a spoločné postupy. Je dobré, že kraj podporuje rozličné typy aktivít.

Aj pre TTSK by bolo dobré hovoriť aj s tými, ktorí neboli úspešní pri podávaní projektov. Je jednoduchšie robiť s tými, čo majú záujem, lebo už majú financie. Neúspešným je dobré pomôcť. Bolo by vhodné mať viaceré stretnutia aj s neúspešnými, potiahnuť ich ďalej. Dôležité je zbierať spätnú väzbu.

Zhrnutie a záver stretnutia

Na záver zaznelo poďakovanie za úprimnosť, za spätnú väzbu na podávanie dotácií. Zaznela výzva aj na písomné zaslanie doplnení a otázok

K dotáciám a participatívne rozpočtu:

dotacie@trnava-vuc.sk

Pokiaľ ide o kontakty s divadlami a pod: kultura@trnava-vuc.sk

Stratégia rozvoja kultúry na území TTSK 2023-2027

**Participatívne online stretnutie s kultúrnymi aktérmi z prostredia nezriadovanej kultúrnej scény,
okresy Dunajská Streda a Galanta, 25. 11. 2021**

Účastníci:

Organizácia	Sídlo	Meno účastníka
Spoločnosť At Home Gallery pre umenie a kultúru	Šamorín	Csaba Kiss
NFG club	Dunajská Streda	Lali Tóth
Gurigongo Symposium	Dunajská Streda	Katalin Kuklis
Klub voľného času Dolné Saliby (ALSZIK)	Dolné Saliby	Kata Kelemen

Zástupca TTSK: Zuzana Hekel

Facilitátorka: Ing. Andrea Lelovics

Zapisovateľka: Ľubomíra Kardosová

Podrobný program stretnutia:

(stretnutie prebiehalo v maďarskom jazyku)

15:00 - Úvod – privítanie, predstavenie programu a cieľov stretnutia, vzájomné predstavenie sa účastníkov, inštrukcia k používaniu online platformy (Andrea Lelovics, facilitátor stretnutia)

15:15 - Tvorba Stratégie rozvoja kultúry TTSK – dôvody, východiská, proces vzniku stratégie (Zuzana Hekel, TTSK)

15:30 - Vyjasňujúce otázky účastníkov k tvorbe stratégie

15:45 - **Mapovanie potrieb účastníkov** – diskusia a zozbieranie podnetov

- **Dostupnosť kultúry a existujúca kultúrna infraštruktúra** – ako vnímate na svojom území prístup občanov ku kultúre z hľadiska:
 - dostatku a dostupnosti kultúrnych priestorov a kult. infraštruktúry;
 - dostatočnosti a pestrosti kultúrnej ponuky,
 - ako vnímate činnosť kultúrnych inštitúcií zriadených TTSK?
- **Spolupráca** – ako vnímate spoluprácu s TTSK a s inštitúciami v jeho zriaďovateľskej pôsobnosti? Ako hodnotíte spoluprácu medzi sebou navzájom? Čo by ste uvítali v prospech posilnenia spolupráce a v akých oblastiach?
- **Nefinančná podpora** – aký typ nefinančnej podpory od TTSK by ste privítali? Napr. poskytnutie priestorov, podpora propagácie, poradenstvo...?
- **Finančná podpora** – ako vnímate súčasné nástroje TTSK určené na podporu pre nezriadovanú kultúrnu scénu?

16:30 – Dopĺňajúce otázky účastníkov k pôsobeniu a zámerom TTSK v oblasti kultúry

17:00 – Zhrnutie a záver stretnutia

Úvod – privítanie, predstavenie programu a cieľov stretnutia, vzájomné predstavenie sa účastníkov, inštrukcia k používaniu online platformy (facilitátor stretnutia)

Facilitátorka predstavila cieľ online stretnutia a oboznámila účastníkov s programom pomocou Powerpoint prezentácie. Zástupkyňa TTSK, p. Hekel potom následne predstavila pripravenú stratégiu. Nakoľko stretnutie prebiehalo v maďarskom jazyku, v závere budú môcť účastníci sformulovať svoje otázky smerom k predstaviteľom TTSK, na ktoré neskôr dostanú aj odpovede. Vyhotovená zápisnica bude neskôr odoslaná každému účastníkovi. Zo stretnutia bude so súhlasom účastníkov pripravená audio-vizuálna nahrávka, ktorá však bude slúžiť výlučne k vyhotoveniu zápisnice.

Tvorba Stratégie rozvoja kultúry TTSK – dôvody, východiská, proces vzniku stratégie (Prezentácia - Zuzana Hekel, TTSK)

Základné body stratégie: cieľom je vytvoriť vykonateľný a konkrétny plán, ktorý by reagoval na potreby občanov a prinesie nové funkčné nástroje na rozvoj kultúry ako neoddeliteľnej súčasti rozvoja celého kraja. Zistenia a závery stratégie budú premietnuté aj do ďalších strategických dokumentov kraja.

Zápis by mohol obsahovať všetky vaše otázky, ktoré my následne zodpovedáme.

Vyjasňujúce otázky účastníkov k tvorbe stratégie

Účastníci k tejto téme nemali žiadne doplňujúce otázky.

Mapovanie potrieb účastníkov – diskusia a zozbieranie podnetov

Dostupnosť kultúry a existujúca kultúrna infraštruktúra – ako vnímate na svojom území prístup občanov ku kultúre z hľadiska dostatku a dostupnosti kultúrnych priestorov a kult. infraštruktúry;

Zaznelo, že každý sa zaoberá svojou vlastnou cieľovou skupinou, je určitý okruh ľudí ktorých vedia osloviť, ale je ťažké zapojiť nových ľudí.

My sme špecifickejší prípad, nakoľko spolupracujeme so školami. Ale čo sa týka väčšieho davu ľudí, za týmto účelom slúžia iné inštitúcie, tu mám na mysli napr. kultúrne strediská a ich programy, napr. ak organizujú koncerty, ktoré oslovia väčší dav záujemcov (ale neviem toto nakoľko patrí pod samosprávu).

Facilitátorka - Čo si myslíte - nakoľko je dostupná kultúra pre občanov – mám na mysli napr. návštevu divadla, koncertu alebo výstavy? Pýtam sa z hľadiska ponuky programov, finančného hľadiska a dostupnosti.

Kultúra ktorá láka davy ľudí je v poriadku, funguje (napr. vystúpenie známeho umelca na jarmoku – tým sa dajú prilákať davy ľudí, tu v DS je toto dostupné). Zvyčajne sú tieto podujatia bezplatné. Podujatia ktoré organizujeme my, sú skôr zamerané na menšie skupiny obyvateľov, max 200 ľudí, nevieme zabezpečiť také kvalitné služby, aké by sme chceli, napr. výstavu, ak nevyberáme vstupné, takto je ťažké organizovať podujatia. Veľmi populárna a ľahko dostupná je tzv. „mainstream“ kultúra.

Našu cieľovú skupinu formujeme, veľké podujatia neorganizujeme často, ale ak áno, tak ľudia prídu, často využívame dobrovoľníkov, je to taká naša tradícia. Sú veci ktoré sú dostupné, ale napr. divadlo, resp. múzeum nie, nevieme ponuku ani ceny vstupného. Nemáme informácie o takýchto možnostiach.

Z hľadiska vlastnej činnosti máme dvojitý profil – to, čo ponúkame na školách, po tom je dopyt, akcie ale musia byť podporované, inak by ich školy nevedeli zaplatiť. Problémom je, že často tieto programy nevieme dostať do škôl, lebo na to nie sú financie.

V Šamoríne je situácia iná, naše obcenstvo pochádza prevažne z Bratislavy, my sme taký hraničný prípad, s návštevnosťou v našej galérii problém nemáme. V rámci miest a obcí sú však realizované podujatia, ktoré sú organizované zástupcami predstaviteľov, ktorí sú politicky angažovaní a tieto produkcie zvyčajne nemajú vysokú úroveň. Pri návštevnosti výstav pozorujeme fakt, že mladí ľudia sa stávajú čoraz náročnejším obcenstvom – chcú dostať kvalitu. Naše výstavy sú bezplatné.

Facilitátorka – Potreby ukazujú stúpajúcu tendenciu, ale sú závislé od financií, obyvateľstvo nerado platí za služby. Kde by v tomto mohol pomôcť TTSK?

Keďže ide o podporu kultúry, nemali by byť financované z jedného balíka. Malo by ich byť vytvorených viac, podľa tematických okruhov.

Nie sú dostupné projekty, ktoré by slúžili za účelom financovania fungovania organizácií, chýba databáza so subjektami s podobnou činnosťou, aby sme mohli spolupracovať medzi sebou napr. so slovenským obcenstvom. Sme lokálne a jazykovo diskriminovaní v tomto smere.

Fórum inštitút už pripravuje takúto databázu maďarských subjektov

Je veľká požiadavka na získavanie podpory za účelom fungovania organizácií, veľa projektov robia dobrovoľníci vo voľnom čase, alebo sú podporované z Maďarska.

Facilitátorka – ako vnímate činnosť kultúrnych inštitúcií zriadených TTSK?

TTSK je zriaďovateľom 18-tich kultúrnych inštitúcií, ktoré prinášajú kultúrne služby obyvateľom v celom regióne (divadlo, 6 múzeí, 2 galérie, 4 osvetové strediská, 4 knižnice a hvezdáreň).

Zaznelo, že účastníci dostatočne nepoznajú činnosť inštitúcií zriadených TTSK, až na pár výnimiek – múzeum v Dunajskej Strede a Galante, a osvetové stredisko v Dunajskej Strede.

Spolupráca – ako vnímate spoluprácu s TTSK a s inštitúciami v jeho zriaďovateľskej pôsobnosti? Ako hodnotíte spoluprácu medzi sebou navzájom? Čo by ste uvítali v prospech posilnenia spolupráce a v akých oblastiach?

Áno, spolupracujeme s trnavskou galériou. Organizovali sme spolu už viac výstav. Spolupráca bola dobrá.

S nikým sme doteraz úzko nespocovali, máme dobré vzťahy s osvetovým strediskom v Dunajskej Strede, poznáme sa. Či oni spolupracujú s inými? Nevie.

Áno, spolupracujeme s osvetovým strediskom v DS a taktiež s knižnicou, máme sedenia kreatívneho čítania. Je ťažké spolupracovať, organizácie musia byť pružné. Osveta v Dunajskej Strede organizuje programy prevažne v slovenskom jazyku (napr. pravidelnú súťaž Farebné ceruzky), kde spolupracujú väčšinou so školami so slovenským vyučovacím jazykom, zatiaľ čo Csemadok organizuje podujatia v maďarskom jazyku. Aj my by sme sa radi zapojili. Nevie, aké majú vzťahy so školami, my sme s nimi v spojení, mohli by sme nájsť spoločnú spoluprácu.

Nie sme s nimi v kontakte, len s múzeom v Galante, nakoľko teraz kúpili tu v Salibách jednu staršiu budovu, v ktorej budeme mať aj my svoj sklad a aj spoločenskú miestnosť. Ako učiteľka v škole s vyučovacím jazykom maďarským viem len potvrdiť, že zo strany

samosprávy nie sú organizované súťaže prebiehajúce v maďarskom jazyku. Ešte som sa s tým nestrela.

Viete si predstaviť dvojjazyčné riešenie organizovaných programov? Alebo by mali byť zrealizované oddelene, zvlášť v slovenskom a zvlášť v maďarskom jazyku? Aká by bola ideálna situácia za cca 5 - 10 rokov? Bol by na to dopyt?

Nikdy som nad tým nerozmýšľala.

Napadajú mi výmenné programy – spoločným jazykom by bolo napr. umenie, tak by tieto programy boli zrealizovateľné. Je na škodu, ak sú napr. dve školy na jednej ulici, ale okrem povinných podujatí nič spoločné neorganizujú. Mali sme požiadavku na múzeum v Galante, ponúkajú programy pre maďarské aj slovenské deti.

Súhlasíte s výrokom, že všetko závisí od toho, kto je práve na riadiacom poste (z hľadiska politickej angažovanosti) v tom, ktorom meste? Áno, je dobré mať iniciátora.

Nefinančná podpora – aký typ nefinančnej podpory od TTSK by ste privítali? Napr. poskytnutie priestorov, podpora propagácie, poradenstvo...?

Nevieme aké nehnuteľnosti má vo vlastníctve TTSK, množstvo organizácií by sa potešilo, keby ich mohli využívať. Úlohou TTSK by mohli byť koordinátorské práce – mohli by zriadiť kancelárie s poradenskou službou pre neziskové organizácie (napr. účtovníctvo, písanie projektov a ich finančné vyúčtovania atď.).

Tiež ma napadlo niečo podobné, máme tu organizácie pod správou VÚC – my o nich nevieme, mohli by sme realizovať podujatia spolu, resp. u nich (osveta, múzeum). Za symbolickú sumu by nám prenajali priestory, resp. aj zdarma. Alebo stany. TTSK by mohol fungovať ako zastrešujúca organizácia (prenos informácií, pomoci, skúseností atď.). Organizácie často nemajú ľudí, ktorí vedú písať projekty.

Miestne organizácie by mohli považovať organizácie zriadené župou za svoje (napr. knižnica), a mohli by tak využívať ich priestory. Väčšinou si na využívanie priestorov a služieb treba žiadať povolenie. Keby to TTSK prezentovala inak, napr. áno je to naše spoločné, tak ľudia by sa na to inak pozerali. Napr. by mohli dostať jeden stôl, PC atď. v tej ktorej inštitúcii.

Z hľadiska projektov sme často nútení zakladať množstvo občianskych združení, aby sme sa o finančné príspevky mohli uchádzať. Na každú novú myšlienku je založené nové občianske združenie, ale toto nie je správna cesta. Vhodné by bolo hľadať partnerov, s ktorými sa dá projekt spoločne realizovať.

Finančná podpora – ako vnímate súčasné nástroje TTSK určené na podporu pre nezriaďovanú kultúrnu scénu?

Facilitátorka - Je určený jeden dotačný program – pozrime sa ako funguje? Aký by bol ideálny systém?

Nikdy sme nezískali dotáciu z TTSK, neviem čo od nich môžeme očakávať.

My sme žiadali o dotáciu na jedno podujatie, aj sme ju získali, zo štrukturálneho hľadiska je žiadosť veľmi jednoduchá, ani vyúčtovanie nie je zložité. Pri terajších projektoch je problém pri žiadostiach cez portál Slovensko.sk, nebola veľká ochota pomoci zo strany zadávateľa. Bola to katastrofa. So samotnými projektami nebol problém.

Taktiež máme problémy s portálom Slovensko.sk, trvalo nám 2 dni kým sme podali žiadosť, stálo nás to množstvo telefonátov. Bolo to strašné. Štruktúra žiadostí je až moc jednoduchá. Niektoré kritériá sa už viac rokov po sebe opakujú. Bolo by vhodné to postupne upravovať, aktualizovať.

Tiež sme mali problém so systémom. Bolo by dobré rozdeliť projekty na činnosť organizácie a zaobstaranie techniky. Z tohto hľadiska je systém trochu neprehľadný. Napr. projekty mesta Dunajská Streda sú rozdelené na 3 kategórie: pedagogika, kultúra a šport. Toto by mohol zaviesť aj TTSK.

Facilitátorka – z tejto získanej podpory viete zabezpečiť celú realizáciu projektu?

Nie, väčšinou sa jedná o 500 resp. 1000 eur, toto je veľmi málo na projekty. Je až zbytočné takéto sumy dávať na jeden projekt.

Facilitátorka - Návrhy teda sú: rozdeliť žiadosti na žiadosti za účelom získania financií na fungovanie organizácie a žiadosti o financie na nákup techniky. A potom tu máme tie typické druhy projektov – na organizovanie samotných podujatí.

Ako by mala župa podporovať? Vždy takou istou sumou, alebo inak? Aká má byť stratégia?

Z môjho pohľadu je toto v poriadku, ak je to teda ich cieľ, stratégia.

Facilitátorka – otázka je, či táto stratégia má zostať v takejto forme. Pretože ju teraz vytvárajú.

Mali by to komunikovať ako pomoc, nie že musíš z týchto financií usporiadať nejaké podujatie, resp. sériu prednášok, ale môžeš napríklad zakúpiť projektor a tým podporíš fungovanie organizácie. Trošku tu vidím problém v komunikácii, pretože ak si prečítaš popis projektu, z dlhého textu sa môže zdať, že musíš zorganizovať nejakú veľkú akciu, pre niekoho je to fantastická vec, že získa podporu na celoročnú činnosť organizácie, len to treba inak sformulovať.

Z pohľadu účinnosti by som rozmyšľala nad takou formou, že podpora by mohla byť rozdelená do dvoch balíkov – ročné dotácie na nákup techniky a samotné projekty, tu by sa už jednalo o vyššie sumy (nemusí to byť na ročnej báze, napr. raz za 3 roky). Mohlo by sa jednať o nejaký štartovací balíček pre novovzniknuté organizácie. Alebo balíčky na pokračovanie činnosti už dobre fungujúcich organizácií.

Facilitátorka – sú organizácie, ktoré postupne začínali ako start-up programy. Fungujú už dlhé roky, a vedia si priebežne zabezpečiť financie na svoju činnosť. Čo hovoríte na tieto organizácie, ktoré prešli na tzv. „biznis“ model a takto si zabezpečujú svoje príjmy. Je na našom trhu po takomto niečom dopyt? Je na toto vôbec možnosť? A kde v tomto vidíte úlohu TTSK?

Áno už sme sa s touto myšlienkou zaoberali a viem aj o organizáciách, ktoré rozmyšľajú nad takýmto riešením. Prvou prekážkou je udržanie si priestorov organizácie. Je to veľká investícia a v mnohých organizáciách vidia pomoc vo forme nórskeho projektu a predstavujú si, že tieto im vedú pomôcť. Napr. pomôcť môže aj tzv. „inkubátor“ aj tak, že

kultúrne inštitúcie, ktoré vlastnia napr. spoločenskú miestnosť, ktorú je možné využiť ako tanečnú sálu, resp. divadelné pódium, hovoríme o tzv. multifunkčnom priestore ktorý by mohli využívať aj iné organizácie a nemuseli by takýto priestor samé udržiavať, to by im veľmi pomohlo. Aj napriek tomu, že by za ten priestor platili prenájom, ešte stále hovoríme o nižších výdavkoch, ako by mali pri udržaní vlastného takéhoto priestoru. Z tohto hľadiska by TTSK mohol prispieť takýmto priestorom.

Máme množstvo programov (semináre, skúšky kapiel, divadelné skupiny), veľa ich beží cez víkend, je to na úkor voľného času a rodiny. My nevyberáme poplatok za prenájom, takto pomáhame organizáciám. Ak už majú hotovú produkciu, tak ju u nás môžu bezodplatne odprezentovať pred obecnstvom a takto si vlastne pomáhame navzájom.

Doplňujúce otázky účastníkov k pôsobeniu a zámerom TTSK v oblasti kultúry

Neviem nič o činnosti TTSK a neviem sa nič spýtať. Nestretla som sa s podujatím organizovaným župou.

Mohli by byť zverejnené výzvy na podávanie projektov zameraných na fungovanie organizácií. Napadá mi ešte otázka, že za akým účelom vznikli osvetové strediská? Ak majú za úlohu spolupracovať a slúžiť iným organizáciám v okolí a nerobia to, tak to je problém.

Aké by mali byť tematické okruhy projektov – ktorým smerom by išiel TTSK z tohto hľadiska? Aké okruhy ich zaujímajú? Mohli by spraviť dotazníkový prieskum za účelom zistenia potrieb.

Zhrnutie a záver stretnutia

Facilitátorka v krátkosti zhrnula online diskusiu účastníkov a poďakovala sa za ich účasť na tomto stretnutí.

Nagyszombat Megyei Kulturális Stratégia 2023-2027

Participatív online találkozó független kulturális szervezetek és szerveződések képviselőivel Dunaszerdahelyi és Galántai járások, 2021.11.25

Részvevők:

Szervezet	Székhely	Részvevő neve
At Home Gallery Társaság a művészetért és kultúráért	Somorja	Kiss Csaba
NFG Klub	Dunaszerdahely	Tóth Lali
Gurigongo Symposium	Dunaszerdahely	Kuklis Katalin
Alsószei Szabadidő Klub (ALSZIK)	Alsószei	Kelemen Kata

Nagyszombat megye képviselője: Zuzana Hekel

Facilitátor: Lelovics Andrea

Jegyzőkönyvíró: Lubomíra Kardosová

Részletes program: (a találkozóra magyar nyelven került sor)

15:00 - Bemutatkozás - üdvözlő, a találkozó programjának és céljainak bemutatása, a résztvevők kölcsönös bemutatkozása, az online platform használati útmutatója (Lelovics Andrea, facilitátor)

15:15 - A Nagyszombat Megyei Kulturális Stratégia készítése – okok, kiindulópontok, a tervezés folyamata (Zuzana Hekel, Nagyszombat megye)

15:30 - A résztvevők stratégiafejlesztéssel kapcsolatos kérdéseinek tisztázása

15:45 - **A szükségletek feltérképezése** – javaslatok gyűjtése

- **A kultúra és a meglévő kulturális infrastruktúra elérhetősége** – hogyan látja a polgárok hozzáférést a kultúrához az Ön területén a következő szempontok szerint:
 - kulturális terek és kulturális infrastruktúra mennyisége és elérhetősége,
 - mennyire megfelelő a kulturális kínálat és mennyire sokszínű,
 - hogyan látja a megye által létrehozott kulturális intézmények tevékenységét?
- **Együttműködés** – milyennek látják az együttműködést a megyével és a megyei kulturális intézményekkel? Hogyan értékelnék az egymás közötti együttműködést? Mit látnának szívesen az együttműködés erősítése érdekében és milyen területeken?
- **Nem pénzügyi támogatás** – milyen típusú nem pénzügyi támogatást fogadna szívesen a megyétől? Például helyiségek biztosítása, promóciós támogatás, tanácsadás ...?
- **Pénzügyi támogatás** – hogyan értékelnék a meglévő megyei támogatási eszközöket a független kulturális szervezetek és szerveződések támogatására?

16:30 – A résztvevők kiegészítő kérdései a megye kultúra területén végzett tevékenységéről, szándékairól

17:00 – Az találkozó összefoglalója és lezárása

Bevezető – a résztvevők üdvözlése, a program és céljainak bemutatása, a résztvevők bemutatkozása, tanácsok az online platform használatához (a találkozó facilitátora)

A facilitátor ismertette az online találkozó célját, és Powerpoint prezentáció keretében bemutatta a résztvevőknek a programot. A megye képviselője, Hekel asszony, ezután bemutatta a készülő stratégiát. Mivel a találkozó magyar nyelven zajlott, a végén a résztvevők megfogalmazhatják kérdéseiket a megye képviselőinek, amelyekre később választ is kapnak. Az elkészült jegyzőkönyvet később minden résztvevő megkapja. Az ülésről a résztvevők beleegyezésével audiovizuális felvétel készül, amely azonban kizárólag a jegyzőkönyv készítésére szolgál.

A Nagyszombat Megyei Kulturális Stratégia készítése – okok, kiindulópontok, a tervezés folyamata (Zuzana Hekel, Nagyszombat megye)

A stratégia alappontjai: a cél egy olyan működőképes és konkrét terv megalkotása, amely az állampolgárok igényeire reagálva új funkcionális eszközöket hoz létre a kultúra fejlesztéséhez, mint az egész régió fejlesztésének szerves részét. A stratégia megállapításai és következtetései a régió egyéb stratégiai dokumentumaiban is megjelennek majd.

A jegyzőkönyv tartalmazhatja a kérdéseket, melyeket később megválaszolunk.

A résztvevők stratégiafejlesztéssel kapcsolatos kérdéseinek tisztázása

A résztvevőknek nem volt további kérdésük ebben a témában.

A szükségletek feltérképezése – javaslatok gyűjtése

A kultúra és a meglévő kulturális infrastruktúra elérhetősége – hogyan látja a polgárok hozzáférést a kultúrához az Ön területén a következő szempontok szerint
- kulturális terek és kulturális infrastruktúra mennyisége és elérhetősége

Elhangzott, hogy mindenki a saját célcsoportjával foglalkozik, van egy bizonyos kör, akit el lehet érni, de nehéz újakat bevonni.

A mi esetünkben konkrétabb dologról van szó, mivel iskolákkal dolgozunk. De ami a nagyobb tömeget illeti, más intézmények is ezt a célt szolgálják, pl. kulturális központok és programjaik, pl. ha nagyobb tömeget megszólító koncerteket szerveznek (de nem tudom mennyire tartozik megyére).

Facilitátor - Mit gondoltok - mennyire elérhető a kultúra a polgárok számára - úgy értem pl. színházlátogatás, koncert vagy kiállítás? Programkínálattal, pénzügyi szempontokkal és elérhetőséggel kapcsolatban kérdezem.

A tömegeket vonzó kultúra rendben van, működik (például egy híres művész fellépése a vásáron - ez tömegeket vonzhat, ez itt a DS-ben elérhető). Ezek a rendezvények általában ingyenesek. Az általunk szervezett rendezvények inkább kisebb létszámú, max 200 fős csoportokat céloznak meg, nem tudunk olyan színvonalas szolgáltatásokat nyújtani, mint szeretnénk, pl. kiállítás, ha nem gyűjtünk belépőt, nehéz rendezvényeket szervezni. Nagyon népszerű és könnyen elérhető az ún. "mainstream" kultúra.

Mi alakítjuk a célcsoportunkat, nem szoktunk nagy rendezvényeket szervezni, de ha igen, akkor jönnek az emberek, gyakran használunk önkénteseket, ez hagyomány nálunk. Vannak dolgok, amik elérhetőek, de pl. színház, ill. múzeum nem, nem ismerjük sem a kínálatot, sem a jegyárakat. Ilyen lehetőségekről nincs információnk.

Saját tevékenységeinket tekintve kettős profillal rendelkezünk - amit az iskolákban kínálunk, arra van igény, de ezeket az akciókat támogatás nélkül az iskolák nem tudnák megfizetni. A probléma az, hogy ezeket a programokat sokszor nem tudjuk bevinni az iskolákba, mert nincs rá pénz.

Somorján más a helyzet, a közönségünk elsősorban Pozsonyból érkezik, mi olyan határeset vagyunk, nincs gondunk a galériánk látogatottságával. A városok, települések azonban olyan rendezvényeket szerveznek, amelyeket politikailag motivált képviselők szerveznek, és ezek a produkciók általában nem színvonalasak. A kiállítások során azt tapasztaljuk, hogy a fiatalok egyre igényesebb közönséggé válnak - minőséget akarnak. Kiállításaink ingyenesek.

Facilitátor - Az igények emelkedő tendenciát mutatnak, de a finanszírozástól függenek, a lakosság nem hajlandó fizetni a szolgáltatásokért. Hol tudna ebben segíteni a megye?

Mivel a kultúra népszerűsítéséről van szó, nem szabad egyetlen csomagból finanszírozni. Többet kellene létrehozni, tematikus területek szerint.

Nem állnak rendelkezésre olyan projektek, amelyek a szervezetek működésének finanszírozását szolgálnák, nincs adatbázis hasonló tevékenységet folytató entitásokkal, hogy együttműködhessünk egymással, pl. szlovák közönséggel. Helyileg és nyelvileg is diszkriminálnak bennünket ebben a tekintetben.

A Fórum Intézet már készít ilyen adatbázist a magyar entitásokról

Nagy igény mutatkozik a szervezetek működésének támogatására, sok projektet önkéntesek végeznek szabadidejükben, vagy magyarországi támogatást kapnak.

Facilitátor – hogyan értékelnétek a megyei kulturális intézmények munkáját?

A megye 18 kulturális intézmény alapítója, amelyek kulturális szolgáltatásokat nyújtanak a régió lakosságának (színház, 6 múzeum, 2 galéria, 4 oktatási központ, 4 könyvtár és egy csillagvizsgáló).

Elhangzott, hogy a résztvevők kevés kivétellel - a dunaszerdahelyi és galántai múzeum, valamint a dunaszerdahelyi “osveta” központ - nem ismerik kellőképpen a megye által létrehozott intézmények tevékenységét.

Együttműködés – milyennek látják az együttműködést a megyével és a megyei kulturális intézetekkel? Hogyan értékelnék az egymás közötti együttműködést? Mit látnának szívesen az együttműködés erősítése érdekében és milyen területeken?

Igen, együttműködünk a Nagyszombati galériával. Több közös kiállítást is rendeztünk. Jó volt az együttműködés.

Még nem működtünk együtt szorosan senkivel, jó a kapcsolatunk a dunaszerdahelyi oktatási központtal, ismerjük egymást. Hogy ők együttműködnek-e másokkal? Nem tudom.

Igen, együttműködünk a dunaszerdahelyi központjukkal (osvetové centrum) és a könyvtárral is, kreatív olvasási foglalkozásokat tartunk. Nehéz az együttműködés, a szervezeteknek rugalmasnak kell lenniük. A dunaszerdahelyi központ elsősorban szlovák nyelvű programokat szervez (pl. a szokásos Színes ceruzák verseny), ahol többnyire szlovák tannyelvű iskolákkal működnek együtt, míg a Csemadok magyar nyelvű rendezvényeket

szervez. Mi is szeretnénk bekapcsolódni. Nem tudjuk, milyen kapcsolataik vannak az iskolákkal, kapcsolatban állunk velük, találhatnánk közös együttműködési lehetőségeket.

Velük nem tartjuk a kapcsolatot, csak a galántai múzeummal, hiszen most itt Szeliben vettek egy régebbi épületet, amiben saját raktárunk és közösségi helyiségünk is lesz. Egy magyar tanítási nyelvű iskola tanáraként csak megerősíteni tudom, hogy nincs magyar nyelvű verseny, amelyet megye rendez, még nem találkoztam vele.

El tudsz képzelni kétnyelvű megoldást a szervezett programokra? Vagy külön kell őket megvalósítani, külön szlovákul és külön magyarul? Mi lenne az ideális helyzet 5-10 év múlva? Lenne rá igény?

Soha nem gondoltam rá.

Csereprogramokra tudok gondolni - a közös nyelv lenne pl. a művészet, így ezek a programok megvalósíthatók lennének. Káros, ha pl. két iskola van egy utcában, de nem szerveznek közösen semmi mást, csak a kötelező rendezvényeket. Galántán megszólítottuk a múzeumot, magyar és szlovák gyerekeknek is kínálnak programokat.

Egyetért-e azzal az állítással, hogy minden attól függ, hogy ki az aktuális vezető (a politikai elkötelezettség szempontjából) az adott városban? Igen, jó, ha van kezdeményező.

Nem pénzügyi támogatás – milyen típusú nem pénzügyi támogatást fogadna szívesen a megyétől? Például helyiségek biztosítása, promóciós támogatás, tanácsadás ...?

Nem tudjuk, hogy a megye milyen ingatlanokkal rendelkezik, sok szervezet örülne, ha használhatná azokat. A megye szerepe lehetne a munka koordinálása - irodákat alakíthatnának ki non-profit szervezetek számára tanácsadói szolgáltatásokkal (pl. könyvelés, projektírás, pénzügyi kimutatásaik stb.).

Én is valami hasonlóra gondoltam, vannak megyei igazgatás alá tartozó szervezeteink - nem tudunk róluk, közösen szervezhetnénk rendezvényeket, ill. náluk ("osveta", múzeum). Jelképes összegért adnának nekünk bérbe helyet, ill. teljesen ingyen. Vagy sátrakat. A megye ernyőszervezetként működhetne (információ átadás, segítség, tapasztalat, stb.). A szervezetekben gyakran nincsenek olyan emberek, akik tudják, hogyan kell projekteket írni.

A helyi szervezetek sajátjuknak tekinthetnék a megye által létrehozott szervezeteket (pl. a könyvtárat), és így használhatnák helyiségeiket. A helyiségek és szolgáltatások használatához általában engedély szükséges. Ha a megye másként kezelné őket, pl. igen, ez a közös, az emberek is másképp néznének rájuk. Például kaphatna egy asztalt, PC-t stb. valamelyik intézményben.

Ami a pályázatokat illeti, gyakran kénytelenek vagyunk számos civil egyesületet létrehozni, hogy anyagi hozzájárulást kérjünk. Minden új ötlethez új polgári társulás jön létre, de ez nem járható út. Célszerű lenne olyan partnereket keresni, akikkel közösen megvalósítható a projekt.

Pénzügyi támogatás – hogyan értékelnék a meglévő megyei támogatási eszközöket a független kulturális szervezetek és szerveződések támogatására?

Facilitátor - Adva van egy támogatási program - hogyan működik? Milyen lenne egy ideális rendszer?

Soha sem kaptam támogatást a megyétől, nem tudom, mit várhatok el tőlük.

Egy rendezvényre kérvényeztünk támogatást, azt meg is kaptuk, strukturális szempontból nagyon egyszerű a pályázat, nem bonyolult az elszámolás. A jelenlegi projekteknel probléma van a Slovensko.sk portálon keresztüli jelentkezésekkel, a szerződő hatóság nem mutatott nagy segítőkészséget. Katasztrófa volt. Magukkal a projektekkel nem volt probléma.

A Slovensko.sk portállal nekünk is gondjaink vannak, 2 napba telt a pályázat benyújtása, sok telefonálásunkba került. Szörnyű volt. Az pályázatok szerkezete túl egyszerű. Néhány kritériumot évek óta ismételnék. Célszerű lenne fokozatosan módosítani és frissíteni.

Nálunk is volt gond a rendszerrel. Jó lenne a projekteket a tevékenységre és a technológia beszerzésére osztani. Ebből a szempontból a rendszer kissé zavaros. Például, a dunaszerdahelyi projektek 3 kategóriába sorolhatók: pedagógia, kultúra és sport. A megye ezt is bevezethetné.

Facilitátor – be tudjátok biztosítani az egész projekt megvalósítását a megítélt támogatásból? Nem, általában 500 vagy 1000 euróról beszélünk, ez nagyon kevés a projektekre. Gyakran felesleges ilyen kevés összeget adni egy projektre.

Facilitátor - A javaslatok tehát a következők: a pályázatok felosztása pályázatokra a szervezet működéséhez szükséges támogatásra valamint eszközbeszerzésre. És akkor még vannak azok a tipikus projekt típusok – maguknak az eseményeknek a megszervezése. Hogyan támogassa ezt a megye? Mindig ugyanannakora összegekkel vagy különbözőkkel? Mi legyen a stratégia?

Szerintem ez így rendben van, ha ez a stratégiájuk.

Facilitátor – a kérdés az, hogy a stratégia maradjon-e ebben a formában. Mert most alkotják.

Úgy kellene ezt kommunikálniuk, hogy ez segítség és nem azt, hogy ezekből a pénzekből kell rendezvényt szervezni, ill. előadássorozatot, de vásárolhat például kivetítőt és ezzel támogathatja a szervezet működését. Egy kis kommunikációs problémát látok itt, mert ha elolvassa a projekt leírását, akkor egy hosszú szövegből úgy tűnhet, hogy valami nagy rendezvényt kell szervezni, van, akinek fantasztikus dolog támogatást kapni az egész éves tevékenységhez a szervezetnek, csak másként kell megfogalmazni.

Hatékonyság szempontjából én egy olyan formában gondolkodnék, hogy a támogatást két csomagra lehetne osztani - éves eszközbeszerzési támogatások és maguk a projektek, ezek magasabb összegek lennének (nem kell évente, pl. 3 évente egyszer). Kezdőcsomag lehet kezdő szervezetek számára. Vagy fenntarthatósági/fejlesztési csomagok a már jól működő szervezetek számára.

Facilitátor - léteznek olyan szervezetek, amelyek startup programokként indultak. Évek óta működnek, tevékenységükhöz folyamatos bevételeket tudnak biztosítani. Mit szólnak ezekhez a szervezetekhez, amelyek bevezették az ún. „üzleti” modellt, és így biztosítják bevételeiket?

Van kereslet ilyesmire a piacunkon? Van erre egyáltalán lehetőség? És hol látod ebben a megye szerepét?

Igen, már foglalkoztunk ezzel az ötlettel, és tudok olyan szervezetekről is, amelyek ilyen megoldáson gondolkodnak. Az első akadály a szervezet helyiségeinek fenntartása. Ez egy nagy befektetés, és sok szervezetben segítséget látnak norvég projektek formájában, és úgy gondolják, hogy segíthetnek nekik. Például, az úgynevezett "inkubátor" is segíthet, hogy vannak kulturális intézmények, amelyek rendelkeznek pl. táncteremnek is használható közösségi helyiséggel, ill. színházi színpaddal, ún. egy multifunkcionális tér, amit más szervezetek is használhatnának, és nem kellene önállóan fenntartani egy ilyen teret, ez sokat segítene nekik. Hiába bérelnék a helyet, még mindig alacsonyabb kiadásokról beszélünk, mint amennyit a saját termeik fenntartása jelentene. Ebből a szempontból a megye hozzájárulhatna egy ilyen tér kialakításához.

Rengeteg programunk van (szemináriumok, zenekari próbák, színjátszó csoportok), sok a hétvégén zajlik, ez a szabadidő és a család rovására megy. Bérleti díjat nem számolunk fel, ezzel segítjük a szervezeteket. Ha már van kész produkciójuk, akkor azt ingyenesen bemutathatják a közönségnek, és így valóban segítjük egymást.

A résztvevők kiegészítő kérdései a megye kultúra területén végzett tevékenységéről, szándékairól

Nem tudok semmit a megye tevékenységéről, így nem is kérdezhetek semmit. A megye által szervezett rendezvénnyel még nem találkoztam.

A szervezetek működését célzó pályázati felhívásokat lehetne közzétenni. Továbbra is az a kérdésem, hogy milyen céllal jöttek létre az megyei "osveta" központok? Ha nekik az a feladatuk, hogy együttműködjenek és kiszolgálják a térség más szervezeteit, és ezt nem teszik meg, akkor ez probléma.

Melyek legyenek a projektek tematikus területei – milyen úton haladna a megye ebből a szempontból? Milyen témakörök iránt érdeklődnek? Kérdőíves felmérést végezhetnének az igények feltárására.

Az találkozó összefoglalója és lezárása

A facilitátor röviden összefoglalta a résztvevők online beszélgetését, és megköszönte, hogy részt vettek a találkozón.

Stratégia rozvoja kultúry na území TTSK 2023-2027

Participatívne online stretnutie s kultúrnymi aktérmi z prostredia nezriadovanej kultúrnej scény, okresy Hlohovec a Piešťany, 25.11.2021

Účastníci:

Občianske združenie EX LIBRIS AD PERSONAM HLOHOVEC	Hlohovec	Marián Kamenčík
Občianske združenie EX LIBRIS AD PERSONAM HLOHOVEC	Hlohovec	Helena Pekarovičová
Piešťany Street Art Festival	Piešťany	Branislav Galo
Občianske združenie Dolnopovažské združenie talent a láska PRAMENE v tradičnej kultúre	Červeník	Jozef Hesko
Centrum architektúry, Čierne diery - občianske združenia; neformálna platforma Piešťanský okruh	Piešťany	Lívia Gažová
Občianske združenie Apolin	Piešťany	Jarmila Staneková

Zástupcovia TTSK: Peter Kadlic

Facilitátor: Peter Gušafík

Zapisovateľka: Mária Radváková

Podrobný program stretnutia:

15:00 - Úvod – privítanie, predstavenie programu a cieľov stretnutia, vzájomné predstavenie sa účastníkov, inštrukcia k požívaniu online platformy (facilitátor stretnutia)

15:15 - Tvorba Stratégie rozvoja kultúry TTSK – dôvody, východiská, proces vzniku stratégie (Peter Kadlic, riaditeľ odboru kultúry a športu TTSK)

15:30 - Vyjasňujúce otázky účastníkov k tvorbe stratégie

15:35 - **Mapovanie potrieb účastníkov** – diskusia a zozbieranie podnetov

- **Dostupnosť kultúry a existujúca kultúrna infraštruktúra** – ako vnímate na svojom území prístup občanov ku kultúre z hľadiska:
 - Dostatku a dostupnosti kultúrnych priestorov a kult. infraštruktúry;
 - Dostatočnosti a pestrosti kultúrnej ponuky?

Ako vnímate činnosť kultúrnych inštitúcií zriaďovaných TTSK?

- **Spolupráca** – ako vnímate spoluprácu s TTSK a s inštitúciami v jeho zriaďovateľskej pôsobnosti? Ako hodnotíte spoluprácu medzi sebou navzájom?

Čo by ste uvítali v prospech posilnenia spolupráce a v akých oblastiach?

- **Nefinančná podpora** – aký typ nefinančnej podpory od TTSK by ste privítali? Napr. poskytnutie priestorov, podpora propagácie, poradenstvo...?
- **Finančná podpora** – ako vnímate súčasné nástroje TTSK určené na podporu pre nezriaďovanú kultúrnu scénu?

17:45 – Doplnujúce otázky účastníkov k pôsobeniu a zámerom TTSK v oblasti kultúry

18:00 – Zhrnutie a záver stretnutia

Úvod – privítanie, predstavenie programu a cieľov stretnutia, inštrukcia k požívaniu online platformy (facilitátor stretnutia)

Facilitátor privítal prítomných, predstavil program a ciele stretnutia. Zaznela inštrukcia k používaniu online platformy a informácia o nahrávaní stretnutia pre účely zápisu.

Tvorba Stratégie rozvoja kultúry TTSK – dôvody, východiská, proces vzniku stratégie (Peter Kadlic, riaditeľ odboru kultúry a športu TTSK)

P. Kadlic odprezentovali základné informácie o pripravovanej novej stratégii rozvoja kultúry a procese tvorby tejto stratégie (Príloha 1 - prezentácia)

Prebehlo vzájomné predstavenie účastníkov.

Mapovanie potrieb účastníkov – diskusia a zozbieranie podnetov

A. Dostupnosť kultúry a existujúca kultúrna infraštruktúra

Ako vnímate na svojom území prístup občanov ku kultúre z hľadiska:

- Dostatku a dostupnosti kultúrnych priestorov a kult. infraštruktúry;
- Dostatočnosti a pestrosti kultúrnej ponuky?

Ako vnímate činnosť kultúrnych inštitúcií zriaďovaných TTSK?

V diskusii zaznelo nasledovné.

Z hľadiska mesta Hlohovec:

Bolo konštatované, že od roku 2015 je Dom kultúry v Hlohovci zatvorený, občianske združenie, ktoré ho využívalo na svoje najväčšie aktivity organizuje v súčasnosti aktivity vo svojich súkromných priestoroch, v kaviarňach, v ich nádvoiriach a aj vo vnútri, spolupracuje s Vlastivedným múzeom v Hlohovci pod správou TTSK. Vzhľadom na situáciu je trendom organizovanie menších aktivít bežného nekomerčného charakteru, o ktoré je veľký záujem. Pandémia ovplyvnila aktivity, ktoré sú preto sústredované do letných mesiacov.

V meste Hlohovec je obmedzená možnosť propagácie aktivít, zlikvidovaná bola informačná vitrína z dôvodu snahy mesta obmedziť informačný smog.

Aktivity združení už nie sú viazané výlučne na priestor. Vzhľadom na všeobecnú situáciu sa hľadajú alternatívy, napr. lektorské aktivity, prehliadky po meste Hlohovec, po pamiatkach spojených s nejakou témou, táto cesta sa ukazuje ako produktívna, dochádza k vydávaniu publikácií a privádzaniu obyvateľov na nové miesta.

Z pohľadu konzumenta kultúry je vzhľadom na polohu Hlohovca v okolí veľkých miest ponuka podujatí pestrá.

Jedna z účastníčok konštatovala, že pred 3 rokmi prišlo ich o. z. o priestor, o. z. teraz pracuje zo súkromnej adresy, nemá vhodné IT zariadenia, podmienky sa zhoršili, obyvateľstvo však napriek tomu podporuje ich aktivity.

Ďalší účastník konštatoval, že vzhľadom na pandemické obmedzenia vystupovania nie je možné uskutočňovať aktivity väčších kultúrnych telies. Akékoľvek želané zmeny pre uľahčenie činností subjektov sú na dlhé trate, je však možné postupne po kúskoch zlepšovať napríklad zložitú komunikáciu s inštitúciami, ktoré podliehajú TTSK. Začína to už samotnou obcou, obecným úradom, cez inštitúcie prislúchajúce kultúre v rámci kraja.

Z hľadiska mesta Piešťany:

Bolo potvrdené, že infraštruktúra v Piešťanoch je bohatá, nachádza sa v nich veľa inštitúcií, ktoré poskytujú kultúrne zážitky obyvateľom aj návštevníkom mesta. Dostupnosť informácií o kultúre však nie je dostatočná, taktiež chýba marketing, propagácia, reklama a pomoc s technickým vybavením a klasickými prevádzkovými nákladmi. V tom zmysle treba chápať návrh na obojstranne prospešnú spoluprácu na projektoch s krajom.

Vzťah medzi nezriaďovanou kultúrnou scénou v Piešťanoch a oficiálnymi kultúrnymi ustanovizňami je dobrý, dochádza k spolupráci pri propagácii činnosti s mestskou knižnicou vo forme plagátov, tiež

k spolupráci vo forme besied so spisovateľmi, básnikmi a hercami, ktoré sa v o. z. realizujú a knižnica ich finančne zastrešuje.

(Pozn. facilitátora - z hľadiska ponuky poskytujú malé subjekty občanom iné produkty ako väčšie kultúrne ustanovizne.)

Zo štatistiky jednej z účastníčok vyplýva, že 80 % účastníkov podujatí nie je z Piešťan, ale z kraja a Slovenska. Jej vysvetlením je, že Piešťanci sú zhýčkaní a presýtení širokospektrálnou kultúrou v meste, a tak za kultúrou dochádzajú do Bratislavy a Nitry, pričom vo svojom meste zväčša oddychujú. Podujatí sa zúčastňujú skôr starší obyvatelia, aj občania vo veku 40+ rokov, avšak menej mladí ľudia. Paradoxne, o kultúru v meste majú väčší záujem návštevníci.

Ďalšia účastníčka podporila pohľad, že kultúrna infraštruktúra v meste je bohatá. V Piešťanoch sa nachádza mnoho organizácií a scén vrátane nezriadenej kultúry, problém vidí skôr v koordinácii subjektov, aby neposkytovali podujatia v rovnakom čase, prípadne na rovnakom mieste.

Výzvou sa ukazuje skôr to, ako túto bohatú infraštruktúru udržiavať a ako získať financie na jej chod a údržbu.

V súvislosti s mapovaním sochárskych diel došlo k zisteniu, že Piešťany majú veľké fondy výtvarných diel v súvislosti s kaštieľom v Moravanoch, kúpeľmi, Balneologickým múzeom. Tie však nemajú svojho správcu, absentuje galéria, zbierky sú hodnotné, avšak napríklad sochy piešťanských parkov sú neodborne udržiavané alebo vôbec neudržiavané – pomohla by odborná pomoc v podobe nejakej inštitúcie. Podľa účastníčky sa o tom v Piešťanoch už hovorí dlho.

Jedna účastníčka sa vyjadrila, že TTSK vníma v Piešťanoch menej ako aktéra v kultúre, a viac cez formálny vzťah – ako aktéra cez dotácie, cez Balneologické múzeum a cez Kraj zážitkov – teda cez kultúrny turizmus. Ocenila organizáciu diskusných stretnutí k tvorbe stratégie. Ďalej konštatovala, že v Balneologickom múzeu pod TTSK pracujú skvelí ľudia, inštitúcia má však podľa nej potenciál otvárať sa von a realizovať workshopy. Podľa jej názoru múzeu chýba nejaký impulz.

Následne zaznel príklad Domu umenia ako jednej z top stavieb v Československu. V tejto súvislosti zaznel názor, že je žiaduce tému architektúry a Piešťan rozvinúť z dôvodu existencie výnimočných vecí v meste, a to nielen Domu umenia, ale aj napr. objektov spojených s funkcionalizmom.

Takmer všetci aktéri v Piešťanoch vyjadrujú potrebu koordinácie a potrebu väčšej finančnej podpory zo strany mesta, keďže na dotácie je vyčlenené extrémne malé percento prostriedkov. Potrebu koordinácie potvrdil aj ďalší účastník – podobne ako potrebu aktivít pre turistov, u ktorých vníma dopyt po kultúrnych aktivitách ako logický.

Ďalšia diskusia sa zameriavala na témy rozvoja do ďalších rokov.

Zaznel názor, že veľké festivaly s veľkým ozvučením sú v Piešťanoch kontraproduktívne, táto silná hudobná produkcia naruša klud v meste, vhodnejšie sa ukazujú byť podujatia s menším ozvučením a vykonávané na viacerých miestach.

Odznal návrh na nadviazanie na koordinačné aktivity z minulosti v podobe stretnutí zástupcov piešťanských občianskych združení dvakrát ročne pod vedením riaditeľa/ky Kultúrneho strediska. Tieto stretnutia boli venované zosúladeniu plánov podujatí na celý rok, minimálne však na pol roka. Bola navrhnutá aj koordinácia aktivít prostredníctvom zdieľaného Google kalendára, s ktorým majú niektoré subjekty dobrú skúsenosť.

Vyvstala potreba veľkého areálu v okolí Piešťan a možno aj Hlohovca – ten by slúžil na organizovanie veľkých festivalov. Bol spomenutý aj trend a potenciál prilákať aj iné podujatia, ktoré hľadajú na Slovensku tento typ areálu na svoju organizáciu. Veľké festivaly majú totiž vplyv na turizmus a obraty. Je tu však aj zámer TTSK s letiskom v Piešťanoch.

Následne bola diskusia zameraná na posilnený aspekt **presunu aktivít do onlinu z dôvodu pandemických opatrení**.

St'ahovanie kultúry do onlinu videli účastníci ako okolnosťami vynútenú nevyhnutnosť. Na strane druhej strane podľa nich presun do onlinu pomohol v mnohých veciach. Napríklad v Hlohovci ho využili pri minulom ročníku súťaže kresleného humoru, kedy došlo k zrušeniu prezenčného podujatia vzhľadom na pandemickú situáciu. Riešením situácie tak bolo nakrútenie výsledkov a všetkých ocenených na video. Vznikol tak zaujímavý autentický dokument. Účastníci teda rozšírenie aktivít do onlinu podporili, avšak s mierou.

Bolo konštatované, že obecnstvo aj umelci sú už z online koncertov unavení. Na druhej strane sa už napríklad aj seniori naučili s nadšením využívať platformy ako Zoom – nielen na kultúrne vyžitie, ale napríklad aj na fyzické cvičenia.

Pre poskytovateľov umenia to však predstavuje aj výzvu, keďže na kvalitné výstupy potrebujú aj kvalitných kameramanov a nástroje. To zvyšuje ich náklady v situácii, keď majú veľkú neistotu, či ich podujatia budú ekonomicky ziskové.

Na otázku, či je tento trend vnímaný ako dlhodobejší posun alebo len ako dočasný výkyv z dôvodu pandémie, jedna z účastníčok odpovedala, že vníma zmenu v správaní mládeže, ktorá má na rozdiel od seniorov väčší strach zo stretávania sa, a teda uprednostňuje online aktivity.

B. Spolupráca

Ako vnímate spoluprácu s TTSK a s inštitúciami v jeho zriaďovateľskej pôsobnosti? Ako hodnotíte spoluprácu medzi sebou navzájom?

Čo by ste uvítali v prospech posilnenia spolupráce a v akých oblastiach?

V diskusii zaznelo:

Inštitúcie v pôsobnosti TTSK sú vnímané, že produkujú kultúru a prinášajú ju aj do online priestoru, v týchto aktivitách je TTSK vnímané intenzívnejšie.

V súvislosti so súčasným obdobím bolo vyzdvihnuté, že napriek všeobecnej situácii existuje neustále priestor v rámci dotačných mechanizmov TTSK na ústretovosť, diskusie a dohody o zamýšľaných projektoch a iniciatívach.

Zaznelo, že TTSK je vnímaný ako inštitúcia, ktorá má realizovať predovšetkým zázemie a nie ako producent kultúry. Za aktívne pôsobiace sú považované inštitúcie ako galérie, múzeá alebo planetárium, tie poskytujú podporu a zázemie a je na subjektoch nezriaďovanej kultúry, aby ju vhodne využili.

Efektívna sa ukazuje podpora nemateriálneho charakteru v podobe účasti predstaviteľov TTSK na kultúrnych podujatiach, kedy je možné stretávať sa a diskutovať o rôznych problémoch.

Pre fungovanie konkrétnych občianskych združení je dôležitý práve administratívny aparát TTSK.

TTSK bol v minulosti aktívny pri konferenciách o dobrovoľníctve, histórii, rôznych výročiach - príchodu Cyrila a Metoda, Ľudovíta Štúra, Jozefa Miloslava Hurbana, organizoval konferencie a vydával zborníky týkajúce sa aj športu alebo spisovateľov samosprávneho kraja. Dialo sa tak vo veľkej väčšine za pomoci alebo v spolupráci s tvorcami kultúry alebo v spolupráci so zástupcami jednotlivých organizácií, resp. občianskych združení a iniciatív.

Následne diskusia pokračovala v zmysle role TTSK

V nasledujúcom príspevku zaznel názor, že TTSK je vnímaný ako poskytovateľ odbornej podpory, ako príklad poslúžila prechádzka s Winterom, ktorá veľmi zarezoňovala v Piešťanoch. Ide o vytvorenie skvelého produktu, účastníčka si vedela taký druh spolupráce predstaviť, napríklad kombináciu niekoho, kto nemá stálu divadelnú scénu, avšak v spolupráci s inými subjektami môže vytvoriť niečo veľmi podnetné.

Ďalší príklad bol uvedený v zmysle odbornej pomoci pri mapovaní výtvarných diel, ďalej pri prezentácii, prostredníctvom poskytnutia kurátorov a podobne. Účastníčka si vedela predstaviť aj tento druh spolupráce, ktorý funguje dobre s Balneologickým múzeom. Rovnako navrhla využiť kapacity Trnavy, kde existujú odborníci, univerzity, zázemia a odborné pracoviská.

Ďalšej účastníčke by vyhovovalo, aby vedela lepšie plánovať, uvítala by, aby TTSK vedel povedať na základe nejakého vyhodnotenia činnosti sumu, ktorá by bola subjektu poskytnutá na dobu jedného roka. Subjekt by TTSK odprezentoval ako plánuje predmetné financie využiť. Súčasný systém neistoty pridelenia žiadaných finančných prostriedkov a čakania na rozhodnutie je neefektívny.

Nasledovali príklady efektívnej spolupráce z minulosti vo forme prizývania hudieb jedného zo subjektov na výstavy cestovného ruchu aj za hranice Slovenska, ocenená bola aj dlhoročne veľmi dobre nastavená spolupráca s divadlom Jána Palárika v kompetencii TTSK.

Súčasná spolupráca s TTSK je vnímaná formou výziev, napísania žiadosti a čakania čo sa následne udeje, jeden zástupca subjektu sa podelil o svoju skúsenosť dôležitosti existencie vzťahov medzi subjektom a konkrétnym poslancom a osobami v rámci kraja ako nevyhnutného predpokladu úspechu žiadosti.

Viacerí účastníci sa zhodli, že spolupráca s inštitúciami v pôsobnosti TTSK je v princípe produktívna, inštitúcie sú otvorené spolupráci, príkladom je existencia symbiózy Trnavského divadla s mestom Piešťany, divadlo oslovuje subjekty, pozýva ich do spolupráce a poskytuje im priestor pre ich tvorbu.

Následne bola jedným z účastníkov vznesená otázka, či by TTSK ako hlavná autorita mohol podporiť všetky podujatia v kraji v rámci Slovenska alebo smerom do zahraničia a urobiť im ešte silnejšiu marketingovú podporu ako si dokážu podujatia urobiť samé. TTSK je tu vnímaný ako schopný marketingu aj viac mimo kraja a rovnako schopný prilákať popri marketingu pamätihodností a miest turistov aj na kultúrne podujatia vo svojom kraji.

C. Nefinančná podpora

Aký typ nefinančnej podpory od TTSK by ste privítali?

Napr. poskytnutie priestorov, podpora propagácie, poradenstvo...?

V diskusii zaznelo nasledovné:

Pomohlo by sprostredkovanie odbornej kapacity pracovníkov zriaďovaných inštitúcií, kurátorov alebo iných odborných zamestnancov.

Želaná je aj pomoc pri propagácii, nielen kultúrnych akcií, ale celého regiónu alebo kraja na takej úrovni, ako jednotliví hráči nemôžu zabezpečiť.

Následne účastníci z Hlohovca reagovali na podnet možností aktívnejšieho vkladu TTSK pre subjekty. Bolo konštatované, že výraznou pomocou pre subjekty by bol marketing, resp. propagácia malých podujatí. Rovnako by bola vhodná aj pomoc pri propagácii tradične veľkých a medzinárodných podujatí. Aj tu je možné prepojiť aktivity s propagáciou kraja a regiónu, pretože rastie záujem a zvedavosť návštevníkov na to, čo im Hlohovec dokáže ponúknuť. Propagácia by preto

jednoznačne veľmi pomohla. Hoci miestne subjekty svoje aktivity propagujú, niekedy aj v celoštátnych médiách, kraj má predsa len v tejto oblasti väčší dosah.

Na výzvu uviesť príklady dobrej praxe zo zahraničia účastníčka spomenula literárny festival v mestečku nešpecifikovaného názvu v Belgicku, kde bola propagácia vykonávaná prostredníctvom všetkých knižníc spadajúcich do pôsobnosti kraja. V tomto prípade boli využité aj štátne médiá, inštitúcie a festival tak dosiahol výbornú návštevnosť.

Spomenuté bolo aj možné oslovovanie návštevníkov zriaďovaných inštitúcií s cieľom informovať ich aj o nezriaďovanej scéne.

Účastníčka, ktorá sa venuje aktivitám na pomedzí kultúry, architektúry a turizmu, by uvítala pomoc vo forme spolupráce na tvorbe produktu turistického ruchu s krajom, napríklad aj pri predávaní vstupeniek na podujatia alebo ujasnení právneho rámca pri niektorých aktivitách, či aj zastrešením pod značku Kraj zážitkov.

Ďalej vyjadrila názor týkajúci sa významnej investície TTSK – vytvorenia občianskeho združenia Iniciatíva ARTA (kultúrno-kreatívneho centra), ktorá má potenciál rozvoja objektu a môže byť ťahúňom ostatných subjektov. Zapojenie ostatných aktérov kultúry do tejto iniciatívy vníma ako nedostatočné. Podľa nej je dostupných málo informácií a výstupov o tom, ako bude iniciatíva ARTA pokračovať, ako sa môžu zapojiť aj ďalšie subjekty. ARTU považuje za úžasnú vec pre mesto Piešťany, ktoré by sa malo zamerať na kultúrny turizmus ako jeho veľkú šancu.

V tejto časti diskusie bolo tiež vyjasnené chápanie participácie – v súvislosti s možných zapojených ostatných subjektov do iniciatívy ARTA - od informovania z dôvodu zvýšenia transparentnosti, cez konzultovanie až po hlbšiu participáciu a prípadne spoluprácu.

Účastníčka sa vyjadrila, že v prípade ARTA by ocenila vytvorenie siete okolo iniciatívy formou hlbšej participácie, až napríklad po vytvorení programovej rady.

Ďalšia účastníčkou vyjadrila súhlas, že ARTA predstavuje pre Piešťany výnimočné kultúrno- kreatívne centra spojené s históriou. Podľa nej je výhodou, že budova spadá pod TTSK a je štátna - z toho dôvodu tam existujú cesty na formovanie tvorby. Tento priestor je dôležitý najmä pre mladých ľudí a návštevníkov Trnavského kraja.

Iné občianske združenie v Piešťanoch zase sídli v najstaršej budove, ktorej nevýhodou je, že nie je štátna, ale vo vlastníctve Slovenských liečebných kúpeľov spoločnosti Ensana, preto by uvítali prechod budovy naspäť do pôsobnosti štátu. Spustenie platformy Trnavský kraj zážitkov viedlo účastníčku k tomu, viac informovať o tom, čo ako organizácia robia. A tiež, že Kursalon nie je len historická budova s múzeom, ale aj miesto, kde prebiehajú iné kultúrne akcie. Následne navrhla organizovanie 1-2 akcií ročne a ich prostredníctvom zviditeľnenie tohto priestoru - taký druh spolupráce by podľa nej mohol byť prospešný pre všetkých.

Pod hlavičkou Trnavského kraja zážitkov by teda mohla byť vytvorená platforma, ktorá by zviditeľňovala jednotlivé miesta – takto by boli podporené aj krásne staré budovy - ARTA, Kursalon, miesta v Hlohovci a zviditeľnili by sa aj na veľtrhoch umenia, na obchodných veľtrhoch a podobne.

Ďalší účastník diskusie pokladal za dôležité zdôrazniť lepšiu propagáciu v rámci TTSK, a to výrazných subjektov kultúry a ich telies, ktoré vznikli a ktoré pôsobia na vidieku. Často je výzvou identifikovať ich v rámci ich pôsobenia. Jedno z takých telies z obce Červeník si robí marketing samé, výlučne prostredníctvom svojich účinkujúcich. Podľa jeho názoru by pomohlo propagovať aktivity tohto zoskupenia a jeho predstavenia prostredníctvom TTSK v zahraničí. Zaznel aj konkrétny návrh na pomoc propagáciu krajina formou účasti hudobnej zložky tohto subjektu na výstavách cestovného ruchu napríklad v Brne.

Za pouličné umenie v Piešťanoch bol vyjadrený názor, že festival nemá ambície rozvíjať niečo väčšie. Snaží sa sústrediť na zlepšenie existujúcich aktivít v rámci aktuálne dostupných možností. V Piešťanoch pouličné umenie vždy tvorilo súčasť mesta, či už výtvarné pouličné umenie alebo hudobné. Pomohla by však podpora od TTSK vo forme marketingu. Podľa príkladu festivalu Fringe v Edinburgu bola vyslovená túžba vytvorenia v Piešťanoch festivalu podobnej dôležitosti, avšak v rámci strednej Európy.

V súvislosti s posilnením marketingu bol spomenutý aj Rezort Piešťany, ktorý patrí pod krajské centrum. Pre menšie kultúrne organizácie je však príliš vysoký členský poplatok 1000 eur. Pán Kadlic za TTSK objasnil, že Rezort Piešťany je marketingová značka alebo názov pre Oblastnú organizáciu cestovného ruchu (OOCR) v Piešťanoch, a Trnavský kraj zážitkov predstavuje takú istú značku pre Krajskú organizáciu cestovného ruchu (KOCR), ktorá združuje všetky oblastné organizácie cestovného ruchu. Členmi KOCR sú oblastné organizácie. Ako kultúrne operátori sa subjekty nezriadovanej kultúry môžu tiež stať členmi organizácií OOCR, po vzore Rezortu Piešťany.

D. Finančná podpora

Ako vnímate súčasné nástroje TTSK určené na podporu pre nezriadovanú kultúrnu scénu?

V diskusii zaznelo nasledovné:

Nezriadovaná scéna je tradične financovaná kombináciou prostriedkov z 2%, Fondu na podporu umenia, mesta, samosprávneho kraja. V tejto scéne je veľká životaschopnosť robiť veci aj s nízkymi rozpočtami, s podporou dobrovoľníkov, avšak finančné prostriedky sú predsa len zásadné pre udržateľnosť a činnosť.

Následne sa diskusia venovala finančnému portfóliu subjektov, spôsobom naplňovania ich rozpočtov, súčasným a budúcim nákladom a možnej roli TTSK v ich financovaní.

Bolo konštatované, že situácia s finančnou podporou od kraja závisí od toho, kto kraj momentálne vedie. Osoba župana ovplyvňuje zvyčajne aj pohľad na to, čo je dôležité podporiť z hľadiska kraja. Za posledné 2-3 roky sa situácia u zástupcov niektorých organizácií zlepšila ako finančnej stránke, tak aj po stránke osobnej účasti predstaviteľov TTSK na ich podujatiach. Zaznel aj názor, že zviditeľnenia môže znamenať pre organizáciu aj viac ako samotná finančná podpora, ak napríklad župan zastúpi primátora a ako domáci privíta hostí a účastníkov významného kultúrneho podujatia.

Subjekty by uvítali podporu aj na technické vybavenie (napr. počítač) vo forme nejakého dotačného programu pre nezriadené organizácie a občianske združenia.

V ďalšom príspevku zaznelo, že subjekty nezriadovanej kultúry by mohli ponúknuť TTSK určité odborné služby, napr. ELAP Hlohovec propaguje osobnosti a históriu TTSK a aj turistické atrakcie - preto by si TTSK mohol u ELAP-u objednať odborné služby. Okrem dotačnej schémy by mohla vzniknúť aj možnosť nastavenia vzťahu objednávateľ a dodávateľ.

Účastníčka z Hlohovca pokladala za dôležité, že v minulosti sa organizovali novoročné aj stretnutia združení, kde sa prezentovali plány jednotlivých združení. Boli tak diverzifikované možnosti financovania keďže na tomto stretnutí sa primátor mesta zvykol vyjadriť, ktoré aktivity bude mať mesto možnosť podporiť a na čo si subjekty majú obstaráť finančné prostriedky sami.

Subjekty by tiež uvítali možnosť požiadať o dotáciu ešte pred koncom roka, kedy sa plánuje uskutočniť podujatie plánované dlho vopred. Napríklad by privítali možnosť podať na jeseň 2021 žiadosť o podporu podujatia, ktoré sa bude konať na jeseň 2022, avšak jeho plánovanie, organizovanie a predfinancovanie prebieha mnoho mesiacov vopred.

Ďalšou zmenou by mohlo byť vyplácanie financií TTSK nie až po skončení podujatia. K danému podnetu sa pridala ďalšia účastníčka. Tá by ocenila aj iné formy financovania, aby sa eliminoval pocit nervozity z investovania vlastných finančných prostriedkov subjektu/žiadateľa a rovnako z obavy problematického preplácania výdavkov. Pomohol by preddavok, teda predfinancovanie. Účastníčka tiež ocenila podávanie žiadostí elektronicky, s čím je spokojná.

V diskusii bola taktiež spomenutá skutočnosť, že v súčasnosti sú finančné prostriedky pridelované mnohým záujemcom, avšak vo veľmi zníženej výške, za ktorú nie je možné danú aktivitu realizovať (napríklad 300 Eur z pôvodne žiadaných 5000 eur). Zároveň bolo uvedené, že v poslednej dobe došlo k zlepšeniu situácie a tento jav sa už nevyskytuje často.

Následne sa diskusia venovala dotačným procesom a ich nastaveniam a prípadným návrhom zmien v nasledujúcich 5-tich rokoch.

Pozitívne bolo konštatovanie jednej z účastníčok týkajúce sa zverejňovania mien členov komisií, čo považuje za garanciu transparentnosti a odbornosti komisie. Túto myšlienku podporili aj ostatní účastníci.

Zaznel aj návrh potenciálne prínosný pre kultúrne subjekty, aby mohli byť informované od TTSK o prípadných nových možnostiach financovania – podľa účastníkov sú takéto informácie rozptýlené a jednotlivé subjekty ich dohľadávajú individuálne. Podobne, v prípadnom zamietajúcom rozhodnutí TTSK by žiadatelia ocenili prípadnú informáciu o možnosti obrátiť sa o podporu na inú inštitúciu, či využiť iné alternatívy financovania.

Zaznela aj výzva na TTSK pomôcť so znížením nájomného v kúpeľoch.

Spomenuté boli aj možnosti školení o fundraisingu/crowdfundingu, prípadne seminára o Fonde na podporu umenia.

Doplňujúce otázky účastníkov k pôsobeniu a zámerom TTSK v oblasti kultúry

Na záver p. Kadlic reagoval na niektoré podnety z diskusie. K

finančnej podpore:

- TTSK má rôzne dotačné schémy. Každý poslanec má možnosť rozhodnúť o použití určitého objemu prostriedkov v tomto prípade naozaj závisí od úspešnosti lobingu. Bola snaha o reformu tohto systému, poslanci si však túto kompetenciu ponechali.

- Počas celého roka sú otvorené dotačné výzvy, ako v súčasnosti otvorená dotačná výzva, ktorú spomínala jedna z účastníčok Fond na regionálny rozvoj. Na stránke TTSK sú príležitosti pre verejnosť a dotačné výzvy.

- Preddavok - vo väčšine výziev je aj možnosť požiadať o preddavok, resp. Predfinancovanie. Je potrebné podrobne čítať inštrukcie, pretože je potrebné túto možnosť v žiadosti označiť. V súčasnosti je k dispozícii najmä pri regionálnych aktivitách.

- Na akékoľvek otázky k dotáciám, k ideám, projektovým zámerom, výzvam a ich šanci na úspech, sa odporúča obrátiť sa na e-mailovú adresu nižšie. Žiadatelia dostanú kvalifikovanú odpoveď a odborné konzultácie ohľadom vhodnosti výzvy: dotacie@trnava-vuc.sk

K nefinančnej podpore:

- Ak by subjekty potrebovali pomoc od TTSK alebo mali ponuku spolupráce pre TTSK, na tento účel je možné využiť nasledovnú e-mailovú adresu: kultura@trnava-vuc.sk

- Súvislosti a okolnosti fungovania ARTY v Piešťanoch - uvažovalo sa o odpredaji objektu, prišla však iniciatíva s návrhom. Boli nastavené ekonomické parametre z pohľadu nájmu a investícií, pričom TTSK sa nepodieľa na obsahu a nezasahuje doň. TTSK taktiež nezasahuje do komunikácie s

prevádzkovateľmi tohto priestoru a nemá ani ambíciu prevádzkovateľom vstupovať do ich činnosti. Subjektom nezriaďovanej kultúry sa odporúča, aby do aktivít v ARTY vstupovali po svojej linke.

Jedným z účastníkov bolo vyjadrené poďakovanie a pochvala pracovníčke kultúry za pomoc pri technickej podpore schválenej žiadosti. Účastník tiež poďakoval za dnešnú diskusiu a prejavil želanie, aby bola do budúcnosti v akejkoľvek forme možnosť porozprávať sa aj osobne. Vyjadril presvedčenie, že to určite prinesie vzájomne nové pohľady, poznatky a informácie.

Následne pán Kadlic skonštatoval, že komunikácia zo strany TTSK funguje, účastníci stretnutia sú toho sami svedkom, pomoc pri dotáciách zo strany TTSK prebieha.

Z hľadiska školení a námetov na iné zdroje financovania, TTSK a subjekty nezriaďovanej kultúry sú konkurenciou a TTSK tlačí aj na svoje kultúrne organizácie, aby sa uchádzali aj o iné formy financovania, ako napríklad z Fondu na podporu umenia, Nadácie SPP, Orange a podobne. V tomto sú TTSK a subjekty v konkurenčnom postavení.

Na žiadosť jednej z účastníčok a za súhlasu ostatných účastníkov a pána Kadlica bola potvrdená vzájomná výmena kontaktov účastníkov prostredníctvom zápisu zo stretnutia.

Zaznelo poďakovanie účastníčky za pozvanie na stretnutie a proaktívny prístup zo strany zamestnancov TTSK v pozývaní účastníkov na stretnutie, vyšla sa tak z technických príčin neprítomnosti na stretnutí, za čo prejavila vďaku. Rovnako ocenila komunikáciu TTSK v porovnaní s mestom Piešťany a TTSK a prejavila vďačnosť za podporu a otvorenosť, ktorou s nimi pracovníci TTSK rokujú na projektoch a poďakovala za dnešné stretnutie.

Zhrnutie a záver stretnutia

V závere zaznelo poďakovanie pána Gušťaíka a pána Kadlica za stretnutie, za čas účastníkov, postrehy, pozitívne, aj kritické a návrhy na spoluprácu a jej vylepšenia, ktorými sa budú zaoberať. Vyjadril radosť z plánovaného osobného stretnutia v prvej polovici nového roka.

Zoznam príloh

Príloha 1: *Prezentácia*

Stratégia rozvoja kultúry na území TTSK 2023-2027

Participatívne online stretnutie s kultúrnymi aktérmi z prostredia nezriadovanej kultúrnej scény, okresy Dunajská Streda a Galanta, 29.11.2021

Pre Ťľany - Pro Fudemus, n.o.	Pusté Ťľany	Slávka Démuthová
Pre Dolný Chotár	Dolný Chotár	Andrea Majdiaková
KC PRIESTOR	Sereď	Mirka Sabová Dudášová
Občianske združenie GALANTA LITERÁRNA	Galanta	Anna Jónasová
Rodina a Priatelia o.z.	Gáň	Melinda Bedecsová, Bedecs
Občianske združenie VODNÝ HRAD v Sereďi	Sereď	Martina Hilkovičová
Občianske združenie PRO MEGERE	Veľký Meder	Dénes Mikóczy
DUNARTCOM	Šamorín	Mayer Eva

TTSK: Zuzana Hekel, Peter Kadlic

Facilitátorka: Zuza Fialová

Zapisovateľka: Anna Zemanová

Technická podpora: Andrea Lelovics

Podrobný program stretnutia:

15:00 - Úvod – privítanie, predstavenie programu a cieľov stretnutia, vzájomné predstavenie sa účastníkov, inštrukcia k používaniu online platformy (facilitátor stretnutia)

15:15 - Tvorba Stratégie rozvoja kultúry TTSK – dôvody, východiská, proces vzniku stratégie (Peter Kadlic, riaditeľ odboru kultúry a športu TTSK)

15:30 - Vyjasňujúce otázky účastníkov k tvorbe stratégie

15:45 - **Mapovanie potrieb účastníkov** – diskusia a zozbieranie podnetov

- **Dostupnosť kultúry a existujúca kultúrna infraštruktúra** – ako vnímate na svojom území prístup občanov ku kultúre z hľadiska:

Dostatku a dostupnosti kultúrnych priestorov a kult. infraštruktúry; Dostatočnosti a pestrosti kultúrnej ponuky?

Ako vnímate činnosť kultúrnych inštitúcií zriaďovaných TTSK?

- **Spolupráca** – ako vnímate spoluprácu s TTSK a s inštitúciami v jeho zriaďovateľskej pôsobnosti? Ako hodnotíte spoluprácu medzi sebou navzájom? Čo by ste uvítali v prospech posilnenia spolupráce a v akých oblastiach?
- **Nefinančná podpora** – aký typ nefinančnej podpory od TTSK by ste privítali? Napr. poskytnutie priestorov, podpora propagácie, poradenstvo...?
- **Finančná podpora** – ako vnímate súčasné nástroje TTSK určené na podporu pre nezriaďovanú kultúrnu scénu?

16:30 – Dopĺňajúce otázky účastníkov k pôsobeniu a zámerom TTSK v oblasti kultúry

17:00 – Zhrnutie a záver stretnutia

Úvod – privítanie, predstavenie programu a cieľov stretnutia, vzájomné predstavenie sa účastníkov, inštrukcia k používaniu online platformy (facilitátorka stretnutia)

Facilitátorka privítala prítomných, predstavila program a ciele stretnutia. Zaznela inštrukcia k používaniu online platformy a informácia o nahrávaní stretnutia pre účely zápisu. Následne sa jednotliví účastníci predstavili.

Tvorba Stratégie rozvoja kultúry TTSK – dôvody, východiská, proces vzniku stratégie (Peter Kadlic, riaditeľ odboru kultúry a športu TTSK)

Príloha 1

Mapovanie potrieb účastníkov – diskusia a zozbieranie podnetov Dostupnosť kultúry a existujúca kultúrna infraštruktúra

- Dostatok a dostupnosť kultúrnych priestorov a kultúrnej infraštruktúry
- Dostatočnosť a pestrosť kultúrnej ponuky
- Ako vnímate činnosť kultúrnych inštitúcií zriaďovaných TTSK?

Diskutujúci odpovedali na otázky týkajúce sa situácie v kultúre v ich regiónoch a priniesli viacero zaujímavých podnetov:

K téme zaznelo, že na akciách sa zúčastňuje stále tých istých cca 10% obyvateľov, ostatní zostávajú doma.

Pokiaľ ide o kultúru, inštitucionálne organizácie sa venujú viac šou biznisu, nie kultúre. Kvalitnú kultúru robia dobrovoľnícke organizácie, združenia, mestské múzeum. Komerčné aktivity sú nekvalitné.

Otázka by mala zniet, či majú dobrý prístup ku kvalitnej, regionálnej, “malej” kultúre.

Občianske združenie Galanta literárna sa snaží podporovať ľudí, ktorí píšú do šuflíka, podporujú ich aby robili aj pôvodný výskum regionálnej kultúry a histórie. Doposiaľ sa podarilo realizovať niekoľko knížiek, pri ktorých im pomohlo mesto, TTSK a fond na podporu umenia. Vo výskumníckej činnosti by pomohla podpora nákladov na dopravu pri hľadaní zdrojov informácií v archívoch. Knižka stojí veľa bádania, čo je finančne náročné. Výskumná časť sa nepodporuje, boli by skvelé nejaké typy výskumníckych štipendií. Človek, ktorý má záujem, často financuje činnosť zo svojho. OZ je iniciatíva ľudí ktorí sú odkázaní na pomoc.

Bol uvedený príklad z obce Gáň, kde sa snažia robiť kultúru pre všetkých, od malých až po veľkých. Robia aktivity s deťmi, prídu vystupovať deti, čo pritiahne aj rodičov, starých rodičov, pre ktorých je tiež sprievodný program, pre celé rodiny. Snažia sa ukazovať možnosti, kam by sa mohli posunúť. Volajú si umelcov a spájajú to s workshopmi. Zaznelo, že trocha komercie v tom musí byť, aby pritiahli ľudí. Snažia sa byť aktívni, keďže kultúry od samosprávy je málo.

Bolo konštatované, že v Galante sa kultúra pomaly rozbieha. Inštitucionalizovaná kultúra je prioritou a mala by byť kvalitná. OZ dopĺňa to čo si myslí, že chýba. Snažia sa nadväzovať spoluprácu s kultúrnymi inštitúciami v meste, často pozývajú OZ na organizované akcie. Galantský bežný konzument kultúry radšej ide do veľkej sály na kultúru z Bratislavy. Malí si robia každý svoje. Zaznelo, že v kaštieli sa dejú zázraky a je pekné ako sa kaštieľ prebudil.

Ďalší príklad bola obec, kde “sa otáčajú autobusy” a dostať sa do a z Trnavy je ťažké. V obci začali organizovať aktivity od dola, zapájať miestnych ľudí, ponúkať rôzne typy akcií. Postupne sa počet ľudí nabaľuje, pribúdajú. Využívali potenciál ľudí, ktorí sú v dosahu. Dnes už u nich vystupujú aj slovenské špičky hudby a sú v stave ponúknuť možnosť zúčastniť sa aj širšiemu publiku. Priznávajú, že je potrebné možno popracovať na propagácii. Aj kvalitná kultúra sa dá začať robiť na kolene a dá sa dopracovať do dobrej kvality. Vydávali knihy, kde mapovali kultúrne dedičstvo. Dnes pracujú na tom, aby aj ľudia z okolia sa dostali tam, kde sa otáčajú autobusy.

Spolupráca s TTSK

- Ako vnímate spoluprácu s TTSK a s inštitúciami v jeho zriaďovateľskej pôsobnosti?
- Ako hodnotíte spoluprácu medzi sebou navzájom?
- Čo by ste uvítali v prospech posilnenia spolupráce a v akých oblastiach?

Jedna z účastníčok uviedla, že z regionálnej úrovne nevnímajú podporu kultúrnych inštitúcií zriaďovaných TTSK. Sleduje stránky TTSK a cez ne začala vnímať prepájanie okresov, začala vnímať možnosti. Z pohľadu malého mesta a občianskych združení necítia jasný a jednoznačný prístup z TTSK. Spolupráca skôr vychádza z jednotlivých iniciatív aktivistov. Prínos je kvalitnejšia propagácia TTSK cez socialne siete (Instagram) napr. Tvoríme kraj, Kraj zážitkov.

Ďalšia diskutujúca vyzdvihla prácu osvetového strediska v Galante. Sledujú pre nich výzvy a informujú ich. Keď potrebujú umelcov, ktorí nie sú bežní, pomáhajú im. Dobrú skúsenosť majú aj s múzejníkmi. Sú nápomocní. Kultúrne domy často pomáhajú technikou a často juposkytujú bezplatne.

Bola popísaná skúsenosť, že spolupráca je veľmi dobrá hlavne vtedy, keď sú nadviazané osobné kontakty. Výhodou je napríklad predchádzajúca skúsenosť účastníčky z práce na TTSK, na základe ktorej vie kde hľadať. Ale je to hlavne s organizáciami, s ktorými sa poznajú. Nie je to systémová pomoc a spolupráca. Pri malých a súkromných, záleží od kontaktov. Chýba systém sietovania aktérov lokálnej kultúry.

Zaznelo aj, že osobné kontakty vznikajú vo vzájomnom stretávaní a vychádzaní si v ústrety. OZ v niektorých obciach veľmi dobre spolupracujú. Nie je jasné, či inštitúcie v kraji majú prehľad a databázy. Obec sa nedá zo spolupráce vynechať už len s dôvodu povolení a pod.

Na ilustráciu bol uvedený príklad, že keď robili projekt s TTSK, potrebovali grafika. Keby TTSK mal ponuku, koho by mohli osloviť, veľmi by to pomohlo, je ťažké nájsť ľudí. TTSK by mal mať prehľad čo má v kraji, dávať informácie a malé OZ by nemuseli robiť detektívnu prácu.

Na tému zosieťovania zaznelo, že by mohlo byť na dvoch úrovniach. Jednou by bola platforma, kde by sa nachádzali informácie, ktoré by pomáhali pri realizácii aktivít a druhou virtuálna platforma, kde by organizátori dávali vedieť o svojich akciách. Aby bolo vidieť čo sa robí v regióne. Radi by prizvali umelcov, ale nevedia čo je v niektorej blízkej obci. Chýbajú databázy umelcov, inštitúcií, ... Chýba prepájanie v regióne.

Zaznel návrh (k publikačnej činnosti v Galante) prepojiť výskum so so vzdelávacími inštitúciami, využiť študentov, na TU sú archivári.

V práci s deťmi by mohla pomôcť pedagogická. Bolo by vhodné napájať sa na relevantné odbory na univerzitách - tu by pomohla podpora TTSK.

Účastníčka zo Serede v súvislosti s možnou podporou z TTSK navrhla, že by bolo vhodné, vedome pracovať s faktom, že v kraji nie sú len krásne Piešťany, Skalický trdelník, ale aj iné mestá a mestečká, aj Sereď. Pri propagácii kraja sa v kultúre so Sereďou nič nespája, propagačne sú zo strany TTSK na nule.

Opakovane zaznievala potreba podpory z technickej stránky. Napríklad ozvučenie je veľká položka, malé organizácie nemajú na to ľudí. Problémom ja infraštruktúra a vybavenie.

Často v obci majú zrekonštruovaný kultúrny dom v ktorom sa nič nejde. V prípade predstavenia neraz museli ísť s deťmi za divadelným priestorom do Galanty.

Opakovanie zaznievala podpora organizovať školenia a workshopy na rôzne témy, napríklad školenie ako napísať dobrý projekt.

Nefinančná podpora – aký typ nefinančnej podpory od TTSK by ste privítali? Napr. poskytnutie priestorov, podpora propagácie, poradenstvo...?

Finančná podpora – ako vnímate súčasné nástroje TTSK určené na podporu pre nezriadovanú kultúrnu scénu?

Bola vyjadrená spokojnosť s fungovaním a podporou z participatívneho rozpočtu, ako diskutabilné bolo označené hlasovanie

Pokiaľ ide o hlasovanie, nie je to len o kvalite projektu, ale aj o tom, koľko sa dokáže propagačne osloviť ľudí. Je potrebné dávať možnosť férovej súťaži.

V hlasovaní projekt pre malý počet občanov nemá šancu získať veľa hlasov a tak ani financie.

Čo sa týka veľkosti organizácii, obcí a miest a hlasovania. V prípade hlasovania ihriska Žihadielko, organizátor rozdelil mestá podľa veľkosti. Lebo je pravda že malá obec nemôže súťažiť s veľkým mestom. A celkovo súťaž nedodáva pozitívnu energiu, lebo sú vždy tí ktorí prehrávajú.

Ako negatívum bolo pomenované, že niekedy sa požadujú zbytočné doklady a potvrdenia, často aj opakovane. Je niekedy potrebné ísť cez Slovensko.sk, potrebné ísť cez občiansky preukaz, čo časť ľudí vylučuje. TTSK by si mal vyžiadať aj spätnú väzbu.

Veľmi bola ocenená pandemická pomoc kultúrnym organizáciám. V realite ale, keďže všetko robia ako dobrovoľníci, nemajú na mzdy a tak si z pandemickej podpory nemohli žiadať financie.

Ako problém bolo pomenované, že pokiaľ sa ako priorita dá napríklad enviro problematika a potlačí sa ponuka v kultúre, tlačí to organizácie, aby organizácie “prispôbovali” kultúrne projekty prioritnej téme, aby prežili a mohli vyvíjať aktivity.

Zaznelo, že malé obce nemajú lobbying, zastúpenie, ťahajú za kratší koniec. Potrebovali by informácie, niekde sústreďovať na podstránke aktuálne výzvy. Je náročné neustále hľadať, veľmi by pomohlo proaktívne informovanie od TTSK. Možno stačí priestor, kde by sa združenia mohli virtuálne stretávať.

Doplňujúce otázky účastníkov k pôsobeniu a zámerom TTSK v oblasti kultúry

Na čo by sa v stratégii TTSK nemalo zabudnúť.

Aby malí nemuseli ťahať za kratší koniec. Nerobiť rozdiel kto to robí, ale čo sa deje. prispôbiť tomu propagáciu. Podporiť kvalitu aj keď je v malých obciach.

Vedieť navzájom o sebe čo sa deje, často sa nedostanú k informáciám. Bývajú kalendáre podujatí, keby bol cestovný poriadok čo sa kde deje. Galanta to robí veľmi dobre.

Na tému Kraj zážitkov zaznelo, že je potrebné o aktivitách informovať. Pokiaľ sa označí TTSK ako spolupracujúca organizácia, tak sa podujatia objavujú na Facebooku. Ak nie je

dotácia z TTSK, tak nie je dôvod ísť na stránku Kraj zážitkov a organizácie tak prichádzajú o túto možnosť propagácie. Je možné pridať aj akcie bez dotácií.

Pandémia, bol problém umelcov, chceli vystupovať a nemali kde. Bolo by vhodné vtesnať do koncepcie umelcov a umelkyne z TTSK, ktorí kultúru tvoria, z rôznych smerov umenia. Výzva, kde sa môžu umelci prihlásiť a tak získať ich databázu.

Ako dobrá prax bola spomenutá podpora od súkromníkov na medzinárodné výstavné sympóziu, zároveň sú vďační za príspevky aj TTSK.

Zaznel návrh dať určitú vôľu pri presune v položkách v rozpočtoch pridelených dotácií. Často sa počas realizácie položky preskupia, bola by potrebná istá flexibilita.

Záver

Na záver zaznelo poďakovanie za všetky vyjadrenia a postrehy, návrhy na možnú spoluprácu. Získalo sa mnoho zaujímavých podnetov.

Bola pripomenutá informácia, že počas roka je trvale otvorená minimálne jedna dotačná výzva. Bolo odporúčané sledovať výzvy a v prípade otázok kontaktovať na dotacie@trnava-vuc.sk. Pokiaľ ide o spoluprácu, pre kontakty na zriaďované organizácie, je možné kontaktovať oddelenie kultúry kultura@trnava-vuc.sk.

Stratégia rozvoja kultúry na území TTSK 2023-2027
Participatívne online stretnutie s kultúrnymi aktérmi z prostredia nezriadovanej
kultúrnej scény – okres Trnava, 1. 12. 2021

Stretnutie online: 15:00 – 16:45, online

Prítomní:

Biela Hora, Trstín/Marta Genčúrová,
Festival Lestival, Dolná Krupá/Nikola Gergely,
Kultúrno spoločenské centrum Bučany, Bučany/Dagmar Nováková,
OZ Rybka, Dobrá Voda/Mária Chřvalová,
Lifestarter, Trnava/Monika Koláriková, OZ
CZIFFER, Cífer/p. Straková,
OZ Ober Nussdorf, Horné Orešany/Jakub Slobodník,
Divadlo SpozaVoza, Trnava/Miro Mihálek, TTSK/Peter
Kadlic, Michal Klembara

Facilitátor: *Bohdan Smieška (PDCS,o.z.)*

Zapisovateľka: *Lucia Kalmárová (PDCS,o.z.)*

Program stretnutia

1. Úvod stretnutia a prestavenie programu
2. Prezentácia Stratégie rozvoja kultúry TTSK 2023-2027
3. Mapovanie potrieb účastníkov
4. Záver stretnutia a ďalšie kroky

Na úvod stretnutia B. Smieška privítal účastníkov, predstavil program stretnutia, oboznámil zúčastnených s fungovaním online platformy ZOOM a tiež upozornil na nahrávanie stretnutia, ktoré bude použité len účely spracovania zápisu.

Prezentácia Stratégie rozvoja kultúry na území TTSK 2023-2027 a mapovanie potrieb účastníkov

P. Kadlic a M.Klembara odprezentovali základné informácie o pripravovanej novej stratégii rozvoja kultúry a procese tvorby tejto stratégie (prezentácia v prílohe č. 1).

V diskusii k prezentácii si účastníčka overila, akú formu bude mať výstup z participatívnych stretnutí. Facilitátor spolu s predstaviteľmi TTSK potvrdili, že zozbierané informácie o potrebách a problémoch aktérov z oblasti nezriadovanej kultúry, budú súčasťou analytickej časti strategického dokumentu. Ten bude po jeho schválení zastupiteľstvom verejne dostupný.

Účastníci stretnutia sa v nasledujúcej diskusii k jednotlivým oblastiam mapovania ich potrieb vyjadrili nasledovne:

Dostupnosť kultúry a existujúcej kultúrnej infraštruktúry viacerí ohodnotili ako dostačujúcu. Dobré hodnotili aj širokú ponuku kultúrnych podujatí v kraji.

Jedna z účastníčok ocenila existenciu Malého Berlína. A to hlavne kvôli pestrej skladbe programu, ktorý je obsahovo rôznorodý a tiež vďaka priestorovej dostupnosti pre menších poskytovateľov kultúry.

Spolupráca s TTSK a s inštitúciami v jeho zriaďovateľskej pôsobnosti

Skúsenosti so spolupracou s TTSK majú účastníci zmiešané.

Na jednej strane oceňujú možnosť stretávať sa počas tematicky zameraných podujatí (napr. pre ochotnícke divadlá) organizovaných TTSK. Naposledy to bolo stretnutie, kde sa dozvedeli dôležité informácie ohľadne autorských práv z pohľadu LITA a SOZA.

Na druhej strane vidia nedodržanie sľubov ohľadne vytvorenia kalendára kultúrnych akcií na webe TTSK. Na potrebu existencie kalendára sa dohodli na stretnutí s TTSK. Organizácie svoje akcie posielali na zverejnenie, ale k samotnej realizácii webu nedošlo a zverejnená bola 1 akcia na FB stránke TTSK.

Z toho vyplývajú aj vyjadrené pochybnosti o zmysluplnosti zbierania podnetov, ak v strategickom dokumente nebudú zabezpečené podmienky na realizáciu plnenia zmapovaných potrieb.

V minulosti nebola jedna z účastníčok spokojná so spôsobom komunikácie a správaním pracovníkov osvetového centra voči menším ochotníckym telesám. Dodala tiež, že v poslednej dobe sa situácia čiastočne zlepšila.

K organizácii podujatí osvetového centra počas pandémie ešte pridala, že nelogicky naplánovali prezenčné školenia na október, keď bolo viac-menej jasné, že sa nebudú môcť uskutočniť.

Kladne bola ohodnotená spolupráca s Vlastivedným múzeom v Hlohovci a Balneologickým múzeom v Piešťanoch.

Iné nemenované inštitúcie vôbec neodpovedajú na emaily, prípadne sa odvolávajú na zákony, podľa ktorých s dotknutými subjektami nemôžu spolupracovať.

Viacero účastníkov hodnotilo pozitívne spoluprácu s TTSK v oblasti čerpania grantových schém.

V diskusii zaznelo odporúčanie na prepájanie obsahovej a finančnej stránky grantových schém. Aby TTSK mohlo poskytnúť možnú nefinančnú podporu aktivít v rámci podporovaných projektov, mal by existovať mechanizmus spolupráce pred uskutočnením aktivít, nielen pri ich zúčtovaní na konci projektu.

Návrh na zapojenie pracovníkov TTSK ako dobrovoľníkov v jednotlivých aktivitách, by mohol priniesť novú formu spolupráce a zároveň nefinančnej podpory subjektov.

Nefinančná podpora od TTSK

Pri organizovaní celoslovenských aktivít (napr. celoslovenská súťaž vo vyšívaní) a väčších regionálne špecifických koncertov/podujatí by účastníci ocenili pomoc TTSK so zabezpečením prenájmu vhodného priestoru.

TTSK by tiež mohla zverejniť ponuku priestorov, ktoré sú v rámci kraja k dispozícii na realizáciu kultúrnych podujatí a nastaviť podmienky rezervácie týchto priestorov.

Niektoré priestory by TTSK mohlo ponúknuť na dlhodobý prenájom pre subjekty, ktoré nemajú vlastné priestory. Využitie by boli na pravidelné stretávanie členov organizácií alebo ako zdieľaný tvorivý priestor pre umelcov.

Viacrát bolo spomenuté, že ďalším želaným spôsobom podpory TTSK je propagácia akcií v rámci TTSK (prípadne po celom Slovensku).

Ideálne by propagácia akcie mala prebiehať pred aj priamo počas jej realizácie napr. natočením videa, priamym prenosom na FB stránke, spracovaním reportáže alebo napísaním rozhovoru. Takto získané propagačné materiály by mohli využiť samotné organizácie podľa vlastného uváženia. A tiež by sa dali dodatočne využiť na propagáciu aktivít v rámci TTSK v ďalších obdobiach.

Kultúrne podujatia v TTSK by mali byť prezentované na jednom mieste na webe TTSK (napríklad v sekcii „Kam v TTSK“), kde si návštevník jednoducho dohľadá podľa zadaného dátumu, regiónu a príp. iných kritérií podujatie, ktoré ho zaujíma.

Pri niektorých podujatiach, by TTSK mohlo pomôcť so zabezpečením kyvadlovej dopravy na miesta, kde je problém s nedostatkom parkovacích miest. Prípadne posilniť existujúce spoje (autobus, vlak) v rámci podpory „zelenšej“ formy dopravy na propagované podujatia.

TTSK by mohlo pre nezriaďované subjekty poskytovať poradenstvo alebo vzdelávanie v oblasti právnych, účtovných a daňových predpisov pre začínajúce alebo menšie subjekty, ktoré nemajú dostatočné vlastné zdroje na pokrytie tejto zložitej agendy.

Pre dosiahnutie plnenia zmapovaných potrieb v oblasti nefinančnej podpory bude dôležité pripraviť návody pre uchádzačov, aby vedeli kedy, koho a ako kontaktovať. Rovnako je potrebné vypracovať metodické postupy pre pracovníkov TTSK, aby vedeli ako postupovať, keď sa žiadatelia o podporu prihlásia.

Návody pre uchádzačov musia byť dostupné a jednoducho vyhľadateľné na webe TTSK.

Viacrát zaznela požiadavka na vznik prehľadu/zoznamu subjektov zriaďovanej aj nezriaďovanej kultúry na území TTSK, ktorý by bol verejne dostupný na webe TTSK.

Táto požiadavka bola ešte rozšírená o možnosť kontaktovať všetky subjekty zo zoznamu jedným TTSK kanálom, napríklad emailom. Malé subjekty nemajú kapacitu zisťovať kontakty na všetky kultúrne inštitúcie v kraji a ani technické možnosti na rozposielanie hromadných emailov, ak chcú informovať o svojich aktivitách a pozývať na akcie.

Poskytnutie spoločnej platformy tvorcom nezriaďovanej kultúry, kde budú môcť prezentovať svoj profil a aktivity, ešte viac rozširuje využitie webového priestoru TTSK.

TTSK by mohol vo väčšej miere rozvinúť/podporiť spoluprácu oficiálnych inštitúcií VÚC s tvorcami nezriaďovanej kultúry pri tvorbe spoločných kultúrnych projektov.

Zorganizovaním spoločnej krajskej udalosti, ktorá by zjednotila všetkých kultúrnych aktérov v rámci jedného dňa, týždňa alebo spoločnej témy, by tak podporil spoluprácu aj zviditeľnenie zúčastnených aktérov.

Ak by mal TTSK možnosť zabezpečiť stravovanie detí počas organizovaných táborov z vlastných zdrojov, pomohlo by to subjektom vyriešiť problém s logistikou stravovania.

*Viacerí účastníci uviedli, že dostávajú pre svoje aktivity dostatočnú nefinančnú podporu od obcí, kde pôsobia.

Finančná podpora od TTSK

Ocenená by bola grantová výzva, z ktorej by sa mohli zaplatiť odmeny pre animátorov pri aktivitách organizovaných pre deti. Aktuálne svoju animátorskú činnosť vykonávajú ako neplatení dobrovoľníci, kvôli nedostatku finančných prostriedkov. Takto by sa dalo motivovať viacej animátorov, ktorí teraz dávajú prednosť plateným brigádam.

Niektoré dotačné schémy TTSK by mohli byť vo forme predfinancovania. Takáto forma by obzvlášť pomohla menším združeniam a poskytovateľom, ktorí majú menšie objemy vlastných peňazí.

Menšie subjekty, ktoré fungujú na kultúrnej scéne dlhšie, vyslovili obavu z klesajúcej podpory venovanej menším a menej známym telesám z grantových schém TTSK (aj z komerčných nadácií). Ak by takýto trend pokračoval aj v budúcnosti, menšie subjekty by mali veľmi zúžené možnosti financovania svojich aktivít a činnosti.

Preto by im veľmi pomohlo, keby boli na webe TTSK uvedené možné zdroje financovania v rámci TTSK aj s prepojením na prebiehajúce grantové výzvy Európskej komisie. Tieto by mohli vyplniť výpadok financií z doteraz dostupných zdrojov TTSK a nadácií.

Podporovaným aktérom by tiež pomohlo, keby bola zabezpečená kontinuita grantovej podpory aspoň do určitej miery. Keď sa subjektu jeden rok podarí získať grant TTSK a druhý rok už nie, dostáva do časovej tiesne, kedy musia náhle zháňať náhradu výpadku.

Týka sa to tiež viacročných projektov, ktoré sa realizujú vo fázach. Pri takýchto projektoch by sa mala zohľadňovať nutnosť kontinuity pri ročnom schvaľovaní grantov vo všetkých fázach/rokoch realizácie projektu.

Bližšia špecifikácia zamerania grantovej schémy a podmienok, ktoré treba splniť, aby bol podporený určitý typ aktivít, by pomohlo aktérom presnejšie reagovať na výzvy a tým pádom, by mohli byť úspešnejší pri získavaní grantov.

Súčasťou finančnej podpory by mohlo byť aj dotovanie prenájmov priestorov pre subjekty nezriaďovanej kultúry, ak nie sú dostupné priestory na území obce alebo kraja.

Záver a ďalšie kroky

P. Kadlic nasmeroval účastníkov na webovú stránku TTSK do sekcie „Príležitosť pre verejnosť, dotácie a granty“, kde nájdú informácie o aktuálnej grantovej výzve aj s podmienkami. Tu bývajú uverejnené postupne počas roka všetky grantové schémy.

V prípade akýchkoľvek otázok alebo nejasností ohľadom dotačného mechanizmu môžu účastníci kontaktovať pracovníkov TTSK na adrese: dotacie@trnava-vuc.sk.

Ak majú otázky ohľadne aktuálnych výziev EK, treba písať na adresu: ipc@trnava-vuc.sk.

Informácie a otázky o nefinančných typoch podpory je možné smerovať na adresu: kultura@trnava-vuc.sk.

Na záver sa P. Kadlic aj B. Smieška poďakovali účastníkom za všetky podnety a návrhy. Pripomenuli tiež, že zápis zo stretnutia bude rozposlaný všetkým zúčastneným. Budúci rok budú mať príležitosť pripomienkovať návrh strategického dokumentu rôznymi spôsobmi. Napríklad aj počas participatívnych stretnutí, ktoré prebehnú koncom jari alebo počas leta 2022.

Zoznam príloh

Príloha 1: *Prezentácia pre participatívne stretnutia*

Stratégia rozvoja kultúry na území TTSK 2023-2027

Participatívne online stretnutie s riaditeľmi kultúrnych organizácií v zriaďovateľskej pôsobnosti Trnavského samosprávneho kraja 8.2.2022

Trnavské osvetové stredisko
Divadlo Jána Palárika v Trnave
Knížnica Juraja Fándlyho v Trnave
Galantská knižnica
Záhorská knižnica v Senici
Žitnoostrovská knižnica v Dunajskej Strede
Západoslovenské múzeum v Trnave
Záhorské múzeum v Skalici
Vlastivedné múzeum v Hlohovci
Žitnoostrovské múzeum v Dunajskej Strede
Balneologické múzeum Imricha Wintera v Piešťanoch

Galantské osvetové stredisko
Záhorské osvetové stredisko v Senici
Žitnoostrovské osvetové stredisko v Dunajskej Strede
Hvezdáreň a planetárium M. R. Štefánika v Hlohovci

Záhorská galéria Jána Mudrocha v Senici
Galéria Jána Koniarka v Trnave

TTSK: Peter Kadlic

Facilitátori: Zuza Fialová, Bohdan Smieška

Zapisovateľka: Anna Zemanová

Mgr. Anna Pekarová
Mgr. art. Zuzana Hekel
Ing. Pavol Tomašovič
Mgr. Lívia Koleková
Ing. Silvia Sameková
Mgr. Helena Laczová
PhDr. Martina Bocánová, PhD.
PhDr. Viera Drahošová
Mgr. Jozef Urminský
Mgr. Ivan Nagy
PhDr. Vladimír Krupa

Mgr. Margita Knappová
RNDr. Ľubica Krištofová
Mgr. Jana Svetlovská
Mgr. Karol Petrik

Mgr. Roman Popelár
PhDr. Vladimír Beskid

Podrobný program stretnutia:

13:00 Predstavenie, program a ciele stretnutia, používanie online platformy

13:15 Tvorba Stratégie rozvoja kultúry TTSK

13:30 Otázky

13:45 Mapovanie potrieb a názorov účastníkov - diskusia a zozbieranie podnetov (v dvoch skupinách)

15:00 Zhrnutie v spoločnej skupine 15:30

Záver stretnutia

Úvod – privítanie, predstavenie programu a cieľov stretnutia, vzájomné predstavenie sa účastníkov, inštrukcia k používaniu online platformy (facilitátor stretnutia)

Facilitátor privítal prítomných, predstavil program a ciele stretnutia. Uviedol inštrukciu k používaní online platformy a informoval o nahrávaní stretnutia pre účely zápisu.

7 Tvorba Stratégie rozvoja kultúry TTSK

Nasledovala prezentácia k procesu tvorby a vzniku Stratégie rozvoja kultúry TTSK, dôvody, východiská. (Peter Kadlic, riaditeľ odboru kultúry a športu TTSK) Príloha 1

K prezentácii a obsahu zazneli otázky a odpovede:

- komu je určený materiál - *materiál bude schvaľovať kraj,*
- kto tvorí dokument - *dokument stratégie tvorí pracovná skupina, následne ju aktéri dostanú na pripomienkovanie.*

8 Mapovanie potrieb a názorov účastníkov - diskusia a zozbieranie podnetov (v dvoch skupinách)

- 1. skupina: múzeá a galérie
- 2. skupina: osvetové strediská, knižnice, hvezdáreň a Divadlo J.Palárika

Diskutujúci odpovedali na viaceré otázky týkajúce sa situácie v kultúre v ich regiónoch a priniesli viacero zaujímavých podnetov.

9 Dostupnosť kultúry a existujúca kultúrna infraštruktúra

Opakovane zaznievalo, že ponuka kultúry v kraji je veľmi dobrá a pestrá, často však vzniká problém koordinácie. Nezriedka sa podujatia uskutočňujú v rovnaký deň a návštevník je nútený si vybrať aj keby mal záujem o viaceré akcie. Zvlášť v lete je to viditeľné.

Bolo konštatované, že iné publikum má Trnava, iné južné časti kraja a iné napr. mesto Senica. V Senici napríklad primátor informoval kultúrne inštitúcie o akciách mesta do konca roka na deň presne. Následne sa doladzovali ostatné aktivity, aby sa navzájom nepreliňali.

Bol uvedený príklad koordinácie v Skalici, kde fungoval systém keď do plánovacieho kalendára na webovom sídle mesta mohla každá inštitúcia zadať svoje termíny a v prípade “kolízie” sa kontaktovali a dohodli v prospech publika.

Skúsenosťou je, že akcie sa kopia najmä na jeseň, keďže to je realistický horizont uskutočnenia akcií pripravovaných z dotačných schém s termínom podávania ku koncu roka (do marca, apríla nie sú často uzatvorené zmluvy).

Zo strany časti žitnoostrovských inštitúcií bolo uvedené, že prístup je dobrý, ale ľudia ponuku príliš nevyužívajú. Problémom je propagácia. Skupina ktorá sa o kultúrne aktivity zaujíma je pomerne malá. Akcie sú kvalitatívne na úrovni lokálne sa ich navzájom snažia koordinovať.

Časť diskusie sa týkala vstupného.

Bolo navrhnuté uvažovať o sprístupnení stálych expozícií pre školy zadarmo s argumentom, že vstupné často býva zbytočnou bariérou. Na podporu tohto názoru zaznelo, že ide o administratívnu náročnosť pri deťoch. Je potrebné ich naučiť chodiť do kultúrnych inštitúcií. Iný účastník oponoval, že školy symbolické vstupné radi uhradia, následne dostanú za to výklad k výstave.

K výstavnému programu zaznelo, že plánovanie výstav vopred sa v inštitúciách líši. Niektoré majú horizont v mesiacoch, niektoré plánujú na v ročnom, niekedy až dvojročnom horizonte.

Viacerí diskutujúci sa vyslovili, že problémom je zmiešavanie kultúry a zábavy do jedného celku. Je potrebné vnímať hranicu, keď sa kultúra stáva viac zábavou ako tým, čím má byť. Rovnako bolo upozornené na problematiku hodnotenia kultúry cez návštevnosť a nie kvalitu. Chýba relevantná odborná kritika. Kultúra v Trnave je dostatočne pestrá. Je dôležité aby inštitúcie zostali hodnotové a nielen popularizačné.

Rovnako opakovane zaznievalo, že sieť kultúrnych inštitúcií je dostatočná, ale badateľný je malý dopyt po kultúre. Doba kovidová kultúrne inštitúcie vrátila o niekoľko rokov naspäť a organizácie si od začiatku budujú zázemie, získavajú ľudí, ktorí budú k nim chodiť. Nanovo prebieha budovanie si postavenia.

Súčasne bol prezentovaný aj názor, že ponuka kultúry celkovo je síce dostatočná, ale je pociťovaný nedostatok tradičnej kultúry, napríklad folklórnych. Je snaha pripravovať podujatia aj pre staršiu generáciu, seniorov 60+.

Pre divadlo je úloha zabezpečovania dostupnosti kultúry pre celý kraj problém, keďže ide o veľmi heterogénne rôznorodé publikum. Naráža na prevádzkové problémy. Nevie garantovať dostupnosť na celom území, muselo by sa zlepšiť v zájazdovej činnosti. Tu naráža na prevádzkové limity. Neexistujú iné profesionálne divadlá, ani v oblasti nezriadovanej kultúry a je namieste položiť si otázku, či je to v poriadku. Otázka je, či sa budú zriaďovať lokálne divadlá, alebo dopyt obyvateľov kraja po divadle má pokryť divadlo z Trnavy, čo by znamenalo zamerať sa na rozvoj zájazdovateľného repertoára.

Zaznelo, že dostupnosť súvisí s hustotou siete, dôležité je aby človek nemusel za kultúrou dlho cestovať. Pri pohľade na mapu kraja je sieť dostačujúca, čo však chýba je lepšia spolupráca. Je potrebné spolupracovať, aby inštitúcie boli schopné sa koordinovať a podujatia posúvať bližšie k ľuďom, hlavne z hľadiska dostupnosti (doprava a pod). Všeobecne sa javí, že ubúda záujemcov o kultúru. Otázkou je kde sú a čo ich zaujíma, ale i ako urobiť to, aby ich organizácie opäť pritiahli.

Aktérky z prostredia Žitného ostrova prezentovali názor, že v regióne je dostatok inštitúcií. Vzhľadom na heterogenitu územia sa systematicky zameriavajú na rozvíjanie slovenskej, maďarskej, židovskej a rómskej kultúry. Záujem o podujatia hlavne prezentujúce rómsku a židovskú kultúru narastá. Snažia sa sprístupňovať prejavy týchto jedinečných kultúr aj širšej verejnosti.

Žitnoostrovské zloženie obyvateľov je odlišné od zloženia v celom kraji. V okrese je veľká ponuka kultúry, nejde len o masovú zábavu, ale o hodnotnú kultúru. Zriaďované organizácie by mali byť jej pilierom. Aktívnych je aj veľa občianskych združení, ktoré z grantov vytvárajú bohatú ponuku. Záujem o kultúru existuje, je však potrebné ju sprístupňovať aj zájazdovými aktivitami. Dostupnosť z DS do TT je zlá, kto nemá auto, tak sa do Trnavy na divadlo nedostane. Slovenský divák ide skôr do BA, maďarský do Gyoru. Už pred koronou

videli rezervy v školstve v tom, že hudobná a výtvarná výchova vypadla z osnov, dramatické krúžky sú už len v ZUŠ.

Rovnako okresy Senica a Skalica prezentovali, že sú sú dobre pokryté. Mestá kultúru podporujú. Padla poznámka k tradičnej kultúre, že sa tým rozumie aj kultúrne dedičstvo. Na obciach a v teréne je dlhodobo zaznamenaný malý záujem. Školy a obce nevytvárajú podmienky aby sa rozvíjal záujem u detí a aby bolo na čom stavať. Napríklad u detí je veľký záujem o divadlo, keď nejaké príde, predstavenia je potrebné aj 2-3 krát opakovať.

Ako jeden z dôležitých cieľov bola pomenovaná potreba vychovávať prvodiváka, korona túto potrebu potvrdila. V divadle pracujú s vekovými kategóriami od batoliat až po vysokoškolákov. Všetky inštitúcie čelia úbytku základne z korony a bude nutné nanovo vybudovať vzťahy.

Za knižnice bolo prezentované, že nastal úbytok cca 10-20%, ľudia si dnes riešia veci ktoré sú pre nich životne dôležité a kultúra pre časť ľudí nie je základnou potrebou. Zaznelo, že je nutné neviesť sa na starých formách oslovovania čitateľov. Je potrebné hľadať formy ako osloviť nových, mladých ľudí, ako byť kultúrnym centrom a nielen požičovňou kníh, ako podchytiť mladých (oni nás nepotrebuju, majú kultúru inde).

Tiež bola zdôraznená potreba budovať hybridnú knižnicu, čo je potrebné nielen pre mladých, ale celkovo, pokiaľ sa má zachovať záujem o čítanie. Dôležitú úlohu zohráva aj prostredie, to aké sú priestory kam záujemca prichádza, Teda nielen kvalitné knižničné fondy, ale aj moderná technológia. Knižnice majú svoje miesto, je badať renesanciu knižníc a je potrebné nastúpiť na túto vlnu a chopiť sa šance. Knižnice majú podporu zriaďovateľa a aj fond na podporu umenia podporuje žiadosti na skvalitnenie knižného fondu i priestorov. Zriaďované knižnice majú tiež povinnosť metodicky riadiť obecné knižnice, zisťovali v nich, prečo záujem o ne upadá. Výsledkom bolo zistenie, že tam kde dávajú financie na priestory a nakupujú knihy, tam je väčší záujem zo strany návštevníkov. V predošlej stratégii rozvoja kultúry samosprávneho kraja bola uvedená aj podpora bibliobusov. Starostovia mali záujem, stále však dúfajú, že obnovia knižnice.

Rozvoj inštitúcií s ohľadom na víziu rozvoja (realizovateľnosť, rezervy, podpora zriaďovateľa)

Zaznela informácia, že Záhorské múzeum má vybudované pozície a s podporou zriaďovateľa sú spokojní. Bojujú s nedostatkom priestoru, potrebovali by rozšírenie hlavne depozitárov, ktoré sú v kritickom stave. Pomohlo by aj personálne posilnenie, nakoľko múzeum má v pôsobnosti dva okresy na rozdiel od iných inštitúcií, ktoré pôsobia len na území jedného okresu.

V Hlohovci rovnako majú problém s depozitármi, sú v prenajatých priestoroch, ktoré nevyhovujú. Pomohlo zrekonštruovanie výstavnej siene (v Robotníckom dome). Radi by vybudovali priestor pre knižnicu (vypožičiavanie funguje v stiesnených priestoroch) s podporou zriaďovateľa. Na zámku majú vysunutú historickú expozíciu.

Balneologické múzeum má závažný problém hlavne s priestormi. Najväčšiu expozíciu majú v priestoroch Kúpeľnej dvorany. Kúpele Dvoranu nebudú potrebovať a bolo by potrebné nájsť riešenie ako finančne budovu získať. Táto budova by riešila aj problém depozitáru. Získali by priestor aj na prácu s návštevníkom. Cez granty a darom získali nové hodnotné exponáty.

Spoločným problémom viacerých je napojenie na internet, dnes sa kultúrna inštitúcia bez rýchleho internetu nezaobíde.

Západoslovenské múzeum v Trnave má priestorové problémy napriek tomu, že majú 4 budovy. Nedostatočné sú hlavne priestory pre depozitár a následne aj na starostlivosť o zbierkové predmety. Je potrebné inovovať technológie potrebné na prácu s návštevníkom a divákom, je to hlavne finančne náročné. Vďaka grantom sa darí čiastočne napredovať, často robí problém dofinancovanie, resp. povinnosť spolufinancovania.

Z hľadiska koncepcie zaznelo, že zo strany zriaďovateľa by mal byť rešpekt k primárnemu zameraniu inštitúcie. Múzeá nie sú zamerané na to, aby vytvárali školy ľudových remesiel, sú to vedecko výskumné inštitúcie a pamäťové inštitúcie a nie je možné od múzea očakávať to, čo sa očakáva od osvetového strediska. Múzeum nemôže robiť trikrát týždenne kurzy vyšívania. Napriek tomu, že majú múzejného pedagóga, tak to nemôže byť ťažisková činnosť.

Kultúra sa nemôže posudzovať podľa návštevnosti akcií. Vysoká návštevnosť znamená, že sa akcia "spriemeruje", zameria na väčšinové publikum. Vydanie knihy v múzeu znamená ročné reštaurovanie predmetov, popisovanie, skúmanie, fotodokumentovanie celého odborného tímu pracovníkov. Na prezentácii knihy nie je možné očakávať účasť ako na koncerte. Zjednodušene, "nemôžeme čakať že každého bude baviť kubizmus". Nemalo by byť cieľom spriemerovať kultúru, je potrebné sa zameriavať na rôzne publikum.

Zaznelo aj, že základná úloha, ochrana kultúrneho dedičstva, je stanovená zákonom. Otázka návštevnosti by nemala byť podceňovaná, mali by robiť príťažlivé výstupy, ale nepodliezať kvalitu.

Bolo konštatované, že je neefektívne používať vysoko odborných ľudí (etnografov, ...) na služby a aktivity ktoré je schopné organizovať centrum voľného času a nezriadované inštitúcie. Koordinovaná spolupráca s nezriadovanou kultúrou by mohla túto oblasť podporiť.

Zo strany Záhorskej galérie zaznela informácia, že zrekonštruovali priestor, z kancelárie sa stal nový depozitár, ale napriek zdvojnásobeniu priestoru je galéria prú priestorovo na hrane. TTSK o situácii vie. Pracujú s priestormi v ktorých sídlia, rekonštruujú podkrovie. Senica (obyvatelia) má pri výstavách viac záujem o nežijúcich klasikov, tu má zmysel cielene robiť podujatia. Park ponúka vhodný priestor, ale to je cesta k budúcnosti.

Problémom je napríklad nákup zbierok v pamäťových inštitúciách. S nulovou finančnou

podporou je nerealizovateľný. V koncepcii je potrebné systémovo zadefinovať:

nákup, pamäťová inštitúcia musí mať ročne, alebo každý druhý rok napr. príspevok na nákup 5% k rozpočtu, rádovo okolo 30-40 tisíc na rok,

reštaurovanie zbierok, je potrebné odlievanie diel (sadra a hlina dlhodobo nevydrží), *depozity*, zaznel návrh pripraviť spoločné depozity s bezpečnostným systémom pre združené regióny. S tým súvisí aj potreba digitalizácie zbierok. Nielen v týchto okruhoch by prospela väčšia informovanosť o investíciách a plánoch kraja.

Padla pripomienka, že k spoločným depozitárom je potrebné pristupovať individuálne, nemôže byť depozitár centrálny v Trnave, napríklad pre Záhorie je to časová vzdialenosť 1,5 hodiny ku zbierkam. Je potrebné rozhodnutie o centralizácii depozitárov konzultovať s inštitúciami.

V praxi by pomohlo odbyrokratizovanie, napríklad zrušenie každoročného schvaľovania príspevku na členstvo v súvisiacich odborných združeniach (Rada galérii, Zväz múzeí). Ako príklad bolo uvedené aj schvaľovanie dovolení tak ako funguje momentálne, najprv sa oznamuje elektronicky, následne sa musia zasielať písomne a doručovať na kraj.

Zaznel návrh na ohodnotenie práce kultúry napríklad cenami. Každoročne sa píše 50-70 strán vyhodnotenia, najlepšia inštitúcia by mohla dostať cenu napr. 10000 eur z čoho by išlo 5000 na inštitúciu a 5000 na odmeny ľuďom.

V prípade hvezdárne a planetária zaznelo, že pri úvodnej návšteve z TTSK po príchode nového riaditeľa bolo konštatované, že boli inštitúciou v najhoršom technickom stave. Za posledného 2,5 roka sa mnohé podarilo zmeniť. Momentálne má inštitúcia víziu, ktorú podporuje aj kraj - to znamená, že by sa mali stať jednou z priorít a pretvoriť sa na kultúrno- vzdelávaciu, konferenčnú, umeleckú inštitúciu, ktorá by mala v širokom spektre sprostredkovať umenie, vzdelávanie, popularizáciu.. Je to z podstatnej miery vďaka podpore kraja. Prostriedky prišli, snažia sa dobehnúť dobu a byť nadregionálni. Chcú spolupracovať v rámci celého kraja.

V roku 2018 riaditeľka divadla v rámci svojej vízie priniesla myšlienku, aby sa z divadla stal špičkový kultúrny stánok 21. storočia, konkurencie schopný aj v nadregionálnom a zahraničnom kultúrnom kontexte. Divadlo má tri ciele: *byť erbovou inštitúciou trnavskej župy aj z hľadiska kvality kultúrnej služby aj technického stavu budovy, *byť kvalitným a široko vyhľadávaným kultúrnym bodom - rozšíriť sa od divadelnej ponuky ku ponuke kultúrneho centra, * byť dôležitým hráčom vo výchove mladého publika. Zatiaľ sa javí, že sa darí ciele naplňovať hlavne vďaka podpore TTSK po všetkých stránkach. Kraj je stotožnený so stanovenými cieľmi. Rozvoju divadla by pomohlo mať aj podnikateľnú činnosť, aby mohli obohatiť príjmovú stránku o externé zdroje.

Ako špecifický bol označený zmiešaný žitnoostrovský región. Okrem Hviezdoslavovho Kubína sa všetky aktivity robia dvojjazyčne. Nezávisle na kovidovej situácii sa v OS v Dunajskej Strede zamerali na silnejšie pôsobenie na sociálnych sieťach. Internetová komunikácia narástla (web, FB) a rozbehnutie novej webovej stránky sa oplátilo. Záujem

vd'aka stránke výrazne narástol. Bolo by potrebné posilniť osvetové strediská personálne, obzvlášť v dvojazyčnom prostredí.

Náročným je pracovať dvojazyčne aj v knižnici, ktorá je v podnájme a má limitované možnosti. Jej vízie môžu byť len v rozsahu podnájomníctva. Pracovníkov je málo, ťažko sa hľadajú noví odborní pracovníci, ktorých veľmi pravdepodobne odstraší mzda.

V Trnave sa podarilo naplniť cieľ presťahovať osvetové stredisko z periférie do centra mesta aj vd'aka zriaďovateľovi. Činnosť bola počas covidu veľmi obmedzená, ľudia tam však veľmi radi chodia. Spolupracujú s profesionálnymi aj neprofesionálnymi kolektívami. Rovnako sa podaril aj cieľ vylepšiť komunikačné technológie, vznikla nová webová stránka, FB, Instagram. Problémom zostalo zlé pripojenie na internet (poloha), ktoré neumožňuje podujatia streamovať. Rovnako ako ostatní by privítali personálne posilnenie inštitúcie.

Galantské osvetové stredisko od roku 1986, prechádzalo mnohými zmenami. TTSK vždy vychádzal v ústrety. Keďže malo novú budovu, potrebovalo prostriedky hlavne na dofinancovanie techniky. Orientovalo sa aj na mimorozpočtové zdroje, hlavne grantové. Kultúra je pomerne slušne financovaná zriaďovateľom. Bol spomenutý fakt že v minulosti fungovalo v rámci kraja cca 60 kultúrnych domov, dnes ich zopár funguje veľmi dobre, šesť dobre a ostatné sú zatvorené. OS pracuje aj s neprofesionálnou kultúrou, folkloristami, divadelníkmi a pod.. V obciach nefungujú kultúrne domy, a obce nepodporujú neprofesionálnu kultúru.

K téme vytvárania nových komunít bolo konštatované, že covid potvrdil dve základné veci, že je potrebné vytvárať nové komunity ktoré nebudú v prvom momente stáť na množstve ľudí, ale na pravidelnosti a kontinuite stretávaní (podporuje to príslušnosť ľudí ku komunite a je prevenciou nevraživosti a pomáha vnímanie širšieho kontextu). Druhá rovina je výhoda zriaďovaných inštitúcií, že napriek kríze boli financované aj čo sa týka personálu, aj z hľadiska existencie. V súvislosti s kultúrnymi domami vo vzťahu ku stratégii bolo konštatované že nie je v silách obcí financovať vlastnú knižnicu, kultúrny dom, osvetu, divadlo, ale možno by stálo za to oživiť myšlienku klubovní, vytvoriť priestory, kde by si ľudia zvykli pravidelne chodiť. Vytvoriť synergický efekt, možnosť využívania jestvujúcich priestorov aspoň tam, kde ešte kultúrne domy prežili.

V diskusii viacerí potvrdili, že na obciach všetko záleží od starostu a zastupiteľstva. Kde kultúru podporujú, tam to žije.

Spolupráca/sieťovanie

Viacerí účastníci potvrdili, že miestna spolupráca existuje. Pripravujú sa spoločné výstavy, pracovné kontakty s inými zúčastnenými inštitúciami okrem skôr lokálnych nemajú.

Spolupracujú s miestnymi nezriaďovanými organizáciami.

Niekde spolupracujú hlavne so zriadenými, inde aj s aj s občianskymi združeniami a neformálnymi združeniami. Niekde sú v spolupráci s nezriadenými rezervy. To je úloha, podchytiť ľudí z regiónu a pracovať s nimi.

V Senici je dobrá spolupráca nielen so zriaďovanými inštitúciami, občianskymi združeniami, ale aj s organizáciami za hranicou s ČR, kde je veľká inšpirácia hlavne v oblastiach tradičnej kultúry a environmentálnej výchovy. Negatívnou skúsenosťou je, že inštitúcie ktoré poskytnú priestor aj techniku sa prezentujú ako organizátor a OS zabezpečujúce obsah sa ako spoluorganizátor neuvádza.

V divadle sa snažia mať spoluprácu a otvorenosť ako jednu z hlavných hodnôt. Sú členmi mnohých aj medzinárodných spoločností spolupracujú v širokom zábere so štátnymi a verejnoprávnymi inštitúciami, samosprávou, inštitúciami TTSK i tretím sektorom. Ocenili by, keby sa takéto zloženie stretávania (pozn. krajské zriaďované inštitúcie) stalo štandardom a mali by vzájomné informácie o tom čo kto pripravuje: takéto stretnutia by prispeli k rozvoju spolupráce a tiež k výmene skúsenosti nielen v Trnave, ale aj v celom regióne. TTSK by mal vytvoriť priestor na pravidelné stretávanie sa kultúrnych inštitúcií.

Na území Galanty je veľmi dobrá spolupráca, stretávajú sa štvrťročne v mestskom kultúrnom stredisku a spoločne tvoria kultúrny kalendár a kalendár na kultúrne leto, ktorý obsahuje niekedy aj 100 podujatí. Následne mesto o kalendári informuje.

Financovanie (zriaďovateľ, externé zdroje, vlastné zdroje)

Aj v tejto časti zaznelo, že potrebné je zabezpečenie vyššie uvedených činností - nákup, reštaurovanie, depozit, digitalizácia. Vlastné zdroje u zriaďovaných inštitúcií neprichádzajú do úvahy, nemôžu podnikat', keďže sú príspevkové organizácie.

Na tému finančného ohodnotenia bolo uvedené, že aj keď to nie je asi na strategické plánovanie, ale vysokoškolsky vzdelaní ľudia blízko minimálnej mzdy z dlhodobého hľadiska nebudú udržateľní. Aj o týchto otázkach je o tom potrebné výhľadovo uvažovať.

Bolo pomenované, že pri ideálnom fungovaní by inštitúcie financované zo zákona by mali byť zriaďovateľom financované adekvátne a inými získanými zdrojmi by mali realizovať len doplnkové, rozširujúce aktivity. Fond na podporu umenia by mal slúžiť predovšetkým pre nezriaďovanú kultúru, ale tá teraz súťaží o prostriedky z jedného zdroja aj so zriaďovanou. Tým, že z neho odkrajujú aj zriaďované inštitúcie, ktoré sú v tomto prípade vnímané ako konkurenti to následne sťažuje spoluprácu medzi zriaďovanými a nezriaďovanými.

V reakcii od ďalšieho aktéra zaznelo, že získavanie ďalších zdrojov by sa malo chápať aj ako nástroj na to, aby sa inštitúcia vyvíjala, rástla, "nezaspala na vavrínoch". Rovnako je potrebný aj istý tlak konkurencie, otázka je intenzita tohoto tlaku. Dotácie z TTSK je potrebné považovať za istý základ. Avšak pri získavaní iných zdrojov, najmä administratívne náročných, ako štrukturálne fondy a pod., by mal kraj prispieť pomocou s byrokratickou záťažou pri písaní projektov. Pomohlo by podporné projektové oddelenie. Pokiaľ projekty píše ľudia, ktorí s projektovaním nemali skúsenosti, následne projekty neuspeli pre zbytočné chyby. Ide o širokú tému ktorej je potrebné sa venovať.

Z pohľadu divadla je spolupráca so zriaďovateľom dobrá nielen z hľadiska rozpočtu na prevádzku, ale boli mu vykryté aj straty na príjmoch v období korony. Sympatická je myšlienka úmerného tlaku aj na zriaďované inštitúcie. Divadlu by pomohlo umožnenie podnikania (napríklad pri výrobe scénických výprav pre iné spoločnosti a aj možnosť prenajímania priestorov aj komerčnejšie) Rovnako by pomohlo dynamike rozvoja inštitúcie aby sa každá zmena organizačnej štruktúry neschvaľovala na župe.

V četovej komunikácii sme zachytili:

Žitnoostrovské osvetové stredisko: v rámci okresu DS je napriek náročnejším jazykovým potrebám veľmi dobrá spolupráca aj s obč.združeniami, súvislé už druhé desaťročie, medzirezortná spolupráca, a naša osвета má aj dobrú cezhraničnú s Maďarskom a v rámci jedného podujatia aj s krajinami EÚ a Ázie, kde prišli účastníci na vernisáž aj z Hongkongu či Bangladéša...

Záhorské osvetové stredisko v Senici : Aj v rámci mesta Senica sa stretávame - organizácie, pri tvorbe kultúrneho kalendára. Stretnutie organizuje a zastrešuje mesto

TOS Trnava : Chcela som doplniť dobrú spoluprácu s Obecnými úradmi

Žitnoostrovské osvetové stredisko: Súhlasím s názorom pána Tomašoviča ohľadom financovania, dnes pred obedom sme mali v tomto duchu aj pracovné stretnutie s riaditeľom, m FPU, ktorý nám deklaroval takéto isté stanovisko.

Knižnica Juraja Fándlyho Trnava : Nejde o istotu spoliehania sa len na financie zriaďovateľa, ale o ujasnenie postavenia inštitúcií pri uchádzaní sa o financie tam, kde sa uchádzajú aj zástupcovia nezriaďovanej kultúry. Prirodzene je dôležité hľadať aj ďalšie zdroje spolufinancovania, len to sa nesmie diať na úkor bežného chodu inštitúcií. V nich máme dnes limitovaný počet ľudí.

Nagy Iván : Rád by som počul niečo v strat. pláne o stratégii zameranej na podporu národnostných menšín.

Zuzana Hekel, Divadlo Jána Palárika v Trnave : Súhlasím s Ankou Pekárovou, musíme myslieť na kvalitnú kultúrnu ponuku pre seniorov. To je súčasť verejného záujmu, v ktorom sme zriadení.

Žitnoostrovské osvetové stredisko: činnosť osvetových stredísk pre deti a mládež by mala byť nadstavbou pre záujmové krúžky škôl, posúvanie talentov na vyššiu úroveň a vytvárať im priestor na prezentáciu a ďalší rast. Tu vieme menovať mnohých profesionálnych umelcov, ktorí vyšli z našich aktivít.ale tu sa už dlhoročne ukazuje deficit základne - čiže školstva, ako som spomínala.

Žitnoostrovská knižnica : Kultúra znamená aj výchovu,nemôžeme zabúdať popri nových metódach na problém čítania s porozumením. Je teda podstatné zachovať a j klasickú formu posobenia. Na druhej strane si treba uvedomiť, že knižnice nemali vybudované tzv. obecnstvo a to spôsobuje nízky počet záujemcov pri organizovaní komunitných aktivít. oproti inštitúciám s iným profilom.

Galantské osvet.stredisko : Väčšinou sa osvetové strediská vnímajú ako inštitúcie, kt. pôsobia v oblasti uchovávania a rozvoja kultúry ,ale zabúda sa na to, že neoddeliteľnou súčasťou ich poslania je aj úloha,ktorá sa v podstate odvíja aj z názvu osveta= osvietenie , v dnešnej dobe

nazyvané-záujmové vzdelávanie. Ak pracujeme na novej stratégii rozvoja kultúry, myslím si, že by sme nemali zabudnúť na túto dôležitú úlohu osviet, pretože počujeme hlasy, že podujatia v oblasti kult. môžu realizovať aj obč. združenia. To je pravdou ale OZ zrealizuje iba jednorazovo podujatia na ktoré im finančne niekto prispeje ale systematicky nebude nikto pracovať a vzdelávať kolektívy neprofesionálnych umelcov ako napr. folkloristov, tanečníkov, spevákov, spevácke zbory, výtvarníkov atď.

Záhorské osvetové stredisko v Senici : súhlasím s Jankou Svetlovskou, dnes je nevyhnutné prezentovať sa a vyvíjať činnosť aj vo virtuálnej sfére , na sociálnych sieťach a pod. Žiaľ, osvetu nemajú na to vybavenie a hlavne odborného pracovníka. Pri počte 4-6 odborných pracovníkoch postihujúcich všetky zložky kultúry a vzdelávania , sú to pracovníci, ktorí robia všetko, vrátane údržby, kúrenia, šoféra, a pridať niekomu ešte funkciu na plný úväzok je nereálne. Je preto treba osvetu posilniť o takého pracovníka.

Žitnoostrovské osvetové stredisko: áno, presne odborníkov sa nedá nájsť do našich inštitúcií, je to určite aj mzdová záležitosť, ale školy nevzdelávajú pre naše inštitúcie odborníkov, lebo ""produkt"" vysokých škôl zvaný KULTÚRNY ANIMÁTOR je masová zábava a nie kultúra . j.svetlovská

Múzeá a galérie

Bolo zdôraznené, že funkcia múzeí a galérií nie je len vzdelávacia, ale aj uchováajúca kultúrne dedičstvo. Nie vždy miera návštevnosti je tým jediným správnym meradlom.

Opakovane zaznievalo, že z hľadiska spolupráce je dôležité aj fyzické stretávanie sa.

Témou bola aj konkurenčnosť vo finančných zdrojoch, bola diskutovaná otázka či pomáha, alebo zhoršuje situáciu.

V neposlednom rade je potrebné sa venovať finančnému ohodnoteniu, ktoré súvisí aj s morálnym ocenením.

Mix ostatných inštitúcií

Zaznelo, že je dobré keď kraj financuje nosnú časť rozpočtu, doplnkové financovanie by malo pokrývať nadstavbové činnosti.

K získavaniu financií z Fondu na podporu umenia bolo konštatované, že súperenie zriaďovaných a nezriaďovaných nie je dobré, keďže následne zťažuje spoluprácu medzi nimi. Bola artikulovaná potreba servisu zo strany kraja pri uchádzaní sa o granty na vyšších úrovniach.

Bol zmienený problém zamieňania kultúry so zábavou. Problémom je aj úbytok kultúrnej ponuky pre 60+.

Špecifickým problémom činnosti osvetových centier sú nefungujúce kultúrne domy, bola zmienená potreba klubovní..

Bola oceňovaná vzájomná spolupráca, deklarovali záujem o pravidelné stretávanie.

Zaznelo, že spolupráca aj s nezriaďovanými organizáciami je dôležitá z hľadiska dostupnosti a rozvoja kultúry.

Záver

Na záver zaznelo poďakovanie za účasť, všetky vyjadrenia, postrehy a návrhy na možnú spoluprácu a konštatovanie, že sa získalo mnoho zaujímavých podnetov.

**Správa z II. Kola participatívneho procesu
k príprave
Stratégie rozvoja kultúry na území TTSK
na roky 2023 - 2027**

***Overenie a pripomienkovanie návrhu opatrení
pre rozvoj nezriadovanej kultúrnej scény***

Bohdan Smieška, PDCS, december, 2022

Obsah

- Zhrnutie (na čo nadväzuje II. kolo participácie, uskutočnené 4 stretnutia, z toho jedno v maďarskom jazyku, počet pozvaných, počet účastníkov)
- Ciele a program stretnutí
- Hlavné výstupy z diskusií na stretnutiach
- Prílohy - zápisy z jednotlivých stretnutí, menné zoznamy účastníkov stretnutí podľa prezenčných listín

Zhrnutie

V rámci prípravy Stratégie rozvoja kultúry TTSK na roky 2023 – 2027 sa ako súčasť prvého kola participácie uskutočnila ešte v **novembri 2021** séria stretnutí s vytipovanými zainteresovanými aktérmi z prostredia tzv. nezriaďovanej kultúrnej scény, ktorej cieľom bolo **zmapovať potreby** a problémy zástupcov tohto typu kultúrnych aktérov pôsobiach na území Trnavského samosprávneho kraja.

Vzhľadom na vtedajšiu pandemickú situáciu s ochorením COVID-19 sa všetky stretnutia uskutočnili online, prostredníctvom platformy Zoom.

Z prostredia nezriaďovanej kultúrnej scény bolo vtedy pozvaných 71 aktérov, pričom online stretnutí sa napokon zúčastnilo spolu 30 zainteresovaných aktérov. Hoci sa stretnutia uskutočňovali online formou, na jednotlivé stretnutia boli prizývaní aktéri na základe územnej príslušnosti k navzájom susediacim okresom.

Výstupom zo série uvedených stretnutí bola správa, ktorú vypracovalo PDCS. Správa obsahovala hlavné výstupy z diskusií aktérov zo všetkých stretnutí, rovnako ako samostatné podrobné zápisy každého jednotlivého stretnutia. Hlavnými výstupmi správy boli predovšetkým **pomenované** (formulované) **potreby**, ktoré adresovali títo aktéri **smerom k TTSK** vo viacerých oblastiach, predovšetkým v možných zlepšeniach v **oblastiach finančnej a nefinančnej podpory**, rovnako ako v **oblasti posilnenia rôznych aspektov spolupráce a rozvojových príležitostí medzi TTSKa nezriaďovanou kultúrnou scénou pôsobiacou na území kraja**.

Všetky pomenované a zozbierané potreby týchto aktérov (obsiahnutých vo vyššie zmienenej správe) boli počas nasledujúceho obdobia analyzované a reflektované koncepčným tímom zodpovedným za prípravu Stratégie kultúry TTSK na roky 2023-2027, pričom podstatná časť týchto potrieb bola následne transformovaná a premietnutá do **návrhu konkrétnych opatrení a aktivít**, ktoré sa stali súčasťou návrhu znenia Stratégie kultúry TTSK.

Kľúčovým zámerom II. kola participatívneho procesu s aktérmi z prostredia nezriaďovanej kultúry, ktorý sa uskutočnil v priebehu mesiaca **november 2022**, preto bolo, popri predstavení hlavných cieľov stratégie, najmä podrobne sprostredkovať **návrh opatrení a aktivít**, ktoré **reflektovali zozbierané potreby** a podnety z prostredia nezriaďovanej kultúry a to v oblastiach **finančnej podpory, nefinančnej podpory** a možnosti **rozvoja kapacít nezávislých kultúrnych aktérov**. Cieľom koncepčného tímu bolo prostredníctvom facilitovanej diskusie s účastníkmi a účastníkmi procesu **overiť si**, či navrhované **opatrenia zodpovedajú** dosiaľ nenaplneným **potrebám aktérov** do takej miery, do akej ich artikulovali v rámci stretnutí realizovaných v novembri predchádzajúceho roka. Rovnako bolo cieľom získať ďalšie prípadné **pripomienky návrhy k opatreniam či aktivitám** vzťahujúcim sa tak priamo k fungovaniu nezriaďovanej kultúry ako i k predstavenému návrhu strategických cieľov stratégie.

Tento krát sa stretnutia už bez pandemických obmedzení konali fyzicky.

Pozvaných bolo spolu 102 aktérov z prostredia nezriaďovanej kultúrnej scény pôsobiacej na území TTSK. Zúčastnilo sa 23 aktérov. Menný zoznam účastníkov jednotlivých stretnutí je zachytený v zápisoch, ktoré tvoria prílohu tejto správy.

Stretnutia boli zorganizované na základe územnej príslušnosti, pre okresy Galanta a Dunajská Streda sa uskutočnili dve stretnutia, jedno v slovenskom a jedno v maďarskom jazyku.

1. Senica (aj pre okres Skalica),
2. Trnava (aj pre okresy Piešťany a Hlohovec)
3. Galanta (v slovenskom jazyku, aj pre okres Dunajská Streda)
4. Dunajská Streda (v maďarskom jazyku, aj pre okres Galanta)

Na všetkých stretnutiach sa zúčastnili vždy dvaja z troch členov koncepčného tímu na prípravu Stratégie kultúry TTSK, menovite **Peter Kadlic**, riaditeľ Odboru kultúry a športu Úradu TTSK, **Zuzana Hekel**, riaditeľka Divadla Jána Palárika v Trnave a **Michal Klembara**, riaditeľ kultúrneho centra Malý Berlín v Trnave, ktorí zúčastneným štruktúrovane sprostredkovali ***základné informácie o cieľoch stratégie a o opatreniach a aktivitách*** zameraných na zlepšenie možností pôsobenia nezriaďovanej kultúrnej scény na obdobie rokov 2023 až 2027. Riaditeľ Odboru kultúry a športu Peter Kadlic rovnako sprostredkoval dôvody vedúce k tomu, prečo sa niektoré pomenovaných potrieb nestali súčasťou navrhovanej stratégie - čomu sa deje väčšinou preto, lebo riešenia týchto potrieb sú buď už implementované priebežne, alebo budú riešené prostredníctvom súbežne bežiacich procesov vedených inými aktérmi.

Vedenie všetkých stretnutí, rovnako ako vedenie celého II. kola participatívneho procesu pri overovaní parciálnych častí Stratégie rozvoja kultúry TTSK malo na starosti združenie PDCS. PDCS má dlhoročné skúsenosti s vedením participatívnych procesov pri tvorbe verejných politík. PDCS v tomto type procesov plní funkciu facilitátora t.j. zabezpečuje dialóg medzi zainteresovanými aktérmi a zástupcami projektu bez presadzovania záujmov ktorejkoľvek zo strán.

Zástupcovia koncepčného tímu TTSK na všetkých uskutočnených stretnutiach prítomných informovali o celkovom harmonograme tvorby Stratégie rozvoja kultúry TTSK na roky 2023 – 2027, o aktuálne prebiehajúcej fáze a tiež o návrhu hlavných strategických cieľov a oblastí, ďalej o návrhu konkrétnych opatrení aktivít pod jednotlivými strategickými cieľmi, ktoré majú viesť k posilneniu postavenia aktérov z prostredia nezriaďovanej kultúrnej scény a vyplývajúcich potrieb zmapovaných z obdobia pred jedným rokom v rámci série stretnutí ako súčasti I. kola participatívneho procesu k tvorbe stratégie.

Cieľom vzniku Stratégie rozvoja kultúry TTSK je vytvoriť vykonateľný a konkrétny plán, ktorý bude reagovať na potreby občanov a kultúrnych aktérov na celom území a prinesie nové funkčné nástroje na rozvoj kultúry ako neoddeliteľnej súčasti rozvoja celého kraja.

Zistenia a závery stratégie budú premietnuté aj do ďalších strategických dokumentov kraja ako napr. SMART stratégia TTSK, Stratégia pre rozvoj cestovného ruchu a Plán hospodárskeho a sociálneho rozvoja.

Tvorba strategických dokumentov prebieha v rámci projektu SMART región TTSK v rámci operačného programu Efektívna verejná správa.

Harmonogram prípravy Stratégie rozvoja kultúry TTSK

- marec 2021 - december 2021

Analýza dostupných dát, vyhodnotenie grantovej schémy, zhodnotenie kultúrnej infraštruktúry TTSK.

Analýza kreatívneho priemyslu na území TTSK.

Analýza stavu kultúrnych organizácií v zriaďovateľskej pôsobnosti TTSK

- september 2021 - december 2021

Mapovanie potrieb kultúrnych aktérov v regióne.

- január 2022 - október 2022

Tvorba strategickej časti dokumentu.

- November 2022- december 2022

Druhé kolo participatívnych stretnutí vrátane zainteresovaných aktérov z nezriaďovanej scény, odbornej verejnosti a poslancov - zber a zapracovanie pripomienok k návrhu stratégie.

- Jar 2023

Predloženie materiálu do Zastupiteľstva TTSK

Cieľ a program stretnutí

Cieľ:

Predstavenie základných pilierov stratégie a predstavenie cieľov a konkrétnych opatrení zameraných na rozvoj nezriaďovanej kultúry s následnou diskusiou a spätnou väzbou.

Podrobný program stretnutí:

1. Úvod – privítanie, predstavenie programu a cieľov stretnutia, vzájomné predstavenie sa účastníkov
2. Informácia o postupe pri príprave stratégie (predstavenie harmonogramu)
3. Predstavenie hlavných cieľov stratégie
4. Informácia o zapracovaní podnetov z participatívnych stretnutí 2021 do návrhu opatrení a aktivít stratégie v oblasti finančnej podpory, nefinančnej podpory a rozvoja kapacít aktérov
5. Facilitovaná diskusia a zbieranie pripomienok a podnetov k predstavenej stratégii

Hlavné výstupy z diskusií aktérov z prostredia nezriadovanej kultúrnej scény v pôsobnosti TTSK

K hlavným cieľom stratégie

Na každom stretnutí bolo predstavených 7 strategických cieľov stratégie. Účastníci boli informovaní, že všetky predstavené ciele budú následne pretavené do opatrení a konkrétnych merateľných aktivít. V rámci predstavenia všetkých cieľoch sa dôraz kládol hlavne na prienik týkajúci sa kultúrnych aktérov z prostredia nezriadovanej kultúrnej scény.

- *Zaznel podnet na rozšírenie bodu 4. menšinovej kultúry nielen na kultúru menšín ale aj kultúru pre menšinové publikum (menšinové žánre). Keďže väčšinová kultúra je viac prístupná a tieto náročnejšie formáty sú prístupné menej a potrebujú rozširovať povedomie.*
- *Účastníci reagovali na bod 3. Turisticky atraktívny kult. región, ako bod, ktorý sa má týkať iba zriadovanej kultúry. Doplnili že aj aktéri nezriadovanej kultúry dokážu prispievať k turistickej atraktivite regiónu a to aj za hranicami kraja. Ako príklady uviedli umiestnenie 19 pamätných tabúl v Hlohovci na následné vytvorenie Putovania po Hlohovci. Spomenutá bola tiež pôvodná autorská rozprávka, ktorá je pravidelne hravaná po hradoch na celom Slovensku a tak títo aktéri šíria meno regiónu aj za jeho hranicami.*
- *Ďalší podnet sa týkal prepájania súkromného sektora a inštitúcií. Návrh v rámci TTSK zriadiť inštitúciu na spôsob Nexteria (rozvíjajú mladých ľudí) ktorá by svojimi podujatiami podporovala možnosti prepájania bez ohľadu na zriaďovateľskú pôsobnosť. (bod 6. Silné a rozpoznateľné krajské inštitúcie)*

Informácia o zapracovaní podnetov z participatívnych stretnutí 2021 k stratégii

Na každom zo série stretnutí členovia a členka koncepčného tímu podrobne analyzovali všetky podnety v podobe potrieb artikulovaných v prvom kole participatívnych stretnutí. Tieto podnety boli prostr. analýzy rozdelené do troch oblastí. V prvej časti sa zamerali na tie, ktoré boli pretavené do návrhu opatrení a aktivít ako súčasť návrhu stratégie v oblastiach finančnej podpory, nefinančnej podpory a rozvoja kapacít. Zároveň prebrali tie podnety, ktoré sa nepremietli priamo do návrhu opatrení a pozornosť zamerali na alternatívne spôsoby ich riešenia. Podnety zozbierané v prvom kole participatívneho procesu sa týkali hlavne troch oblastí:

- Potreby v oblasti finančnej podpory - predstavené v časti stratégie Udržateľná kultúra

- Prevádzkové a produkčné potreby – rozpracované a predstavené v rámci časti stratégie Nefinančná podpora
- Potreby v oblasti odborného rastu a rozvoja zručností - pretavené a predstavené v rámci časti stratégie Budovanie a rozvoj kapacít

K oblasti finančnej podpory

K časti prezentácie Finančná podpora – nový stav = nové dotačné programy navrhované stratégiou k bodu 1. Strategická podpora profesionálnej nezriaďovanej kultúry zaznela na viacerých stretnutiach podobná otázka:

- *Kto a na základe čoho bude posudzovať, čo je profesionálna nezriaďovaná kultúra (z násl. diskusie vyplynulo, že ju tvoria ľudia ktorí sú absolventmi relevantného VŠ štúdia a vlastnej kultúrnej/umeleckej činnosti sa venujú kontinuálne/profesionálne) a čo neprofesionálna (ľudia, ktorí umelecké a sprievodné VŠ odbory neštudovali, ale vo voľnom čase realizujú aktivity v oblasti umenia a kultúry).*

K časti prezentácie Finančná podpora všeobecne zazneli na viacerých stretnutiach otázky problematizujúce refundácie alebo otázky súvisiace s potrebou organizačno-inštitucionálnej udržateľnosti alebo potreby jasnejších dotačných podmienok:

- *Model refundácie je problematický pre menšie organizácie, ktoré nemajú potrebné financie na predfinancovanie projektov. Problém je aj stále a dlhé meškanie na strane kontrolných úradov – aj TTSK, kvôli ktorým platby meškajú mesiace až rok. Riešením by mohol byť model, v ktorom by TTSK zabezpečila predfinancovanie týchto projektov.*
- *Je veľká výzva pre organizácie nezriaďovanej kultúry zabezpečiť financie na administratívu organizácie, ktoré vznikajú aj mimo projektov a nie je ich možné na 100% vyúčtovať.*
- *Z diskusie vzišiel návrh aby dotačné podmienky a podmienky vyúčtovania boli jasnejšie popísané v nejakom podrobnejšom materiáli/manuáli (vid' ako to má popísané napr. Fond na podporu umenia)*

K oblasti nefinančnej podpory

- *V rámci možnosti využívať majetok vo vlastníctve TTSK bol uvedený príklad dobrej praxe TTSK v podobe prenájmu priestorov kraja združeniu ARTA z Piešťan, čo ocenili viacerí účastníci.*

- *Od účastníkov viacerých stretnutí zaznel návrh k propagácii a to na vytvorenie krajského newslettera (odpoveďou bolo, že môže vzniknúť cez portál tvorimekraj.sk, s tým, že by nemuselo ísť o jeden celokrajský newsletter, ale o viaceré regionálne newsletre, ktoré majú potenciál osloviť geograficky homogénnu komunitu)*

K oblasti budovania (personálnych) kapacít

- *Silnej podpore účastníkov vo všeobecnosti sa tešil predstavený dôraz na spoločné rozvojové a vzdelávacie programy pre zriaďovanú a nezriaďovanú kultúrnu scénu.*
- *Účastníci ocenili vznik infobodiek a vyjadrili záujem zúčastniť sa vzdelávacích seminárov. Mali by záujem aj o semináre umožňujúce im zorientovať sa vo všetkých dotačných programoch, napríklad v tom kto je oprávnený žiadateľ.*

K téme Nástroje na rozvoj kultúry národnostných menšín (prezentované iba na stretnutiach v Galante a Dunajskej Strede)

- *Bola položená otázka, ako sa uvažuje o systematickej práci s novo sa vynárajúcou menšinou – ukrajinskou komunitou a či by nebolo vhodné už nejaký strategický prístup premietnuť aj do tvoriacej sa stratégie.*
- *Bolo zdôraznené, že preklady by nemali byť realizované na úkor financií na rozdelenie v grantových programoch na podporu živej kultúry.*
- *Dvojazyčný participatívny rozpočet bude veľkou výhodou pre organizácie, ktoré komunikujú smerom k svojim cieľovým skupinám v maďarčine, ale samotný nástroj a komunikácia s ním spojená je problematická. Táto forma je vhodná iba pre určité typy organizácií, napr. projekty združujúce rodičov.*

Prílohy – Zápisy zo stretnutí

Stratégia rozvoja kultúry na území TTSK 2023-2027 Participatívne stretnutie s kultúrnymi aktérmi z prostredia nezriadovanej kultúrnej scény okresu Senica a Skalica

24.11.2022 o 16:30, v priestoroch Záhorského osvetového strediska, Vajanského 19/5, **Senica**

Cieľ stretnutia: predstavenie základných pilierov stratégie a predstavenie cieľov a konkrétnych opatrení zameraných na rozvoj nezriadovanej kultúry s následnou diskusiou a spätnou väzbou

Zástupcovia TTSK: Peter Kadlic, Zuzana Hekel

Facilitátor: Bohdan Smieška

Zapisovateľka: Anna Zemanová

Prítomní: podľa prezenčnej listiny

Podrobný program stretnutia:

1. Úvod – privítanie, predstavenie programu a cieľov stretnutia, vzájomné predstavenie sa účastníkov
2. Informácia o postupe pri príprave stratégie
3. Predstavenie cieľov stratégie
4. Informácia o zapracovaní podnetov z participatívnych stretnutí 2021 k stratégii
5. Facilitovaná diskusia a zbieranie pripomienok a podnetov k predstavenej stratégii

Priebeh stretnutia

Úvod – privítanie, predstavenie programu a cieľov stretnutia, vzájomné predstavenie sa účastníkov

Facilitátor privítal prítomných, predstavil program a ciele stretnutia. V rámci navrhnutých pravidiel diskusie účastníci stretnutia súhlasili s nahrávaním diskusie pre potreby vyhotovenia zápisu so stretnutia

Účastníci stretnutia obdržali prezentáciu ktorá tvorila rámec stretnutia (Príloha 1.)

Predstavenie stratégie a priestor na vyjasňujúce otázky

Peter Kadlic predstavil postup pri tvorbe stratégie, hlavné výzvy pri tvorbe stratégie a harmonogram prípravy stratégie.

Predstavenie cieľov stratégie

Zástupca TTSK sa venoval obsahu 7 strategických cieľov stratégie. Informoval účastníkov, že predstavené ciele budú následne pretavené do opatrení. Vo všetkých cieľoch sa zamerail hlavne na rez týkajúci sa kultúrnych aktérov z prostredia nezriaďovanej kultúrnej scény.

K tejto časti v rámci spätnej väzby zazneli viaceré otázky a pripomienky.

- Zaznela otázka na finančné krytie jednotlivých strategických cieľov.
- Účastníci sa zaujímali či po dokončení stratégie budú nasledovať výzvy.
- Prítomní sa zaujímali o okruh oprávnených žiadateľov.
- Relevantnou bola i otázka či bude rovnako ako pri eurofondoch potrebné aby boli podávané projekty zachytené v PHSR.
- Jeden z účastníkov pripomenul, že kvalifikovaní a motivovaní kultúrni aktéri pre združenia chýbajú, ľudia neprejavujú záujem o prácu v kultúre.

Informácia o zapracovaní podnetov z participatívnych stretnutí 2021 k stratégii

Zuzana Hekel a Peter Kadlic podrobne prebrali všetky podnety prvého kola stretnutí. Podnety sa týkali hlavne troch oblastí:

- Finančná podpora, rozpracovaná v časti udržateľná kultúry
- Prevádzkové a produkčné otázky, pokryté v časti nefinančná podpora
- Otázky odborného rastu, uvedené v časti budovanie kapacít

K téme *finančnej podpory*

k časti prezentácie Finančná podpora – nový stav = nové dotačné programy navrhované stratégiou k bodu 1. Strategická podpora profesionálnej nezriaďovanej kultúry zazneli otázky a pripomienky:

- Čo je profesionálna nezriaďovaná kultúra (z diskusie vyplynulo, že ju tvoria ľudia ktorí jej tvorbu študovali) a čo neprofesionálna (neštudovaní ľudia ktorí robia umenie a kultúru).
- Podmienkou je aby garantom projektu bol profesionál v odbore. Otázka je kto je garant profesionál.
- Akú rolu zohráva či je činnosť kontinuálna dlhodobá, či rozvíja komunitný potenciál.
- Zaznela pripomienka že na Slovensku nie je nezriaďovanú kultúru možné študovať (country a pod.)

K téme **nefinančnej podpory**

- bol uvedený príklad zabezpečenia kyvadlovej dopravy napríklad pre festival Lestival
- bol uvedený príklad ARTA z Piešťan
- k otázke kalendára kultúrnych podujatí je riešením Tvorímekraj.sk

K téme **budovania personálnych kapacít**

- dôraz na spoločné programy zriaďovanej a nezriaďovanej kultúry

V záverečnej diskusii zazneli otázky a komentáre ako:

- nezriaďovať stále niečo nové, stavajme na tom, čo už máme založené - MAS
- otázka či sú participatívne rozpočty dobrý prístup
- či budú školenia k výzvam
- či sa dá urobiť kultúrna stratégia mesta Senica, Skalica, ...
- bola pozitívne hodnotená podpora kultúrnych pamiatok – podpora pamiatkového fondu

Na záver zazneli slová poďakovania za aktívnu účasť.

Menný zoznam účastníkov stretnutia:

Ľuboš Beňa

Kamila Učníková

Ľubica Krištofová

Kvetoslava Jablonická

Branislav Mosný

Jaroslava Slezáková

Miroslav Koprla

Stratégia rozvoja kultúry na území TTSK 2023-2027

Participatívne stretnutie s kultúrnymi aktérmi z prostredia nezriadovanej kultúrnej scényokresy Trnava, Piešťany, Hlohovec

25.11.2022 o 16:30 v priestoroch zasadacej miestnosti Trnavského samosprávneho kraja,
Starohájska 10, **Trnava**

Cieľ stretnutia: predstavenie základných pilierov stratégie a predstavenie cieľov a konkrétnych opatrení zameraných na rozvoj nezriadovanej kultúry s následnou diskusiou a spätnou väzbou

Zástupcovia TTSK: Peter Kadlic, Zuzana Hekel

Facilitátor: Bohdan Smieška

Zapisovateľka: Viera Kiseľová

Prítomní: podľa prezenčnej listiny

Podrobný program stretnutia:

1. Úvod – privítanie, predstavenie programu a cieľov stretnutia, vzájomné predstavenie sa účastníkov
2. Informácia o postupe pri príprave stratégie
3. Predstavenie cieľov stratégie
4. Informácia o zapracovaní podnetov z participatívnych stretnutí 2021 k stratégii
5. Facilitovaná diskusia a zbieranie pripomienok a podnetov k predstavenej stratégii

Priebeh stretnutia

Úvod – privítanie, predstavenie programu a cieľov stretnutia, vzájomné predstavenie sa účastníkov

Facilitátor privítal prítomných, predstavil program a ciele stretnutia. V rámci navrhnutých pravidiel diskusie účastníci stretnutia súhlasili s nahrávaním diskusie pre potreby vyhotovenia zápisu so stretnutia

Účastníci stretnutia obdržali prezentáciu ktorá tvorila rámec stretnutia (Príloha 1.)

Predstavenie stratégie a priestor na vyjasňujúce otázky

Peter Kadlic predstavil postup pri tvorbe stratégie, hlavné výzvy pri tvorbe stratégiea harmonogram prípravy stratégie.

Predstavenie cieľov stratégie

Zástupca TTSK sa venoval obsahu 7 strategických cieľov stratégie. Informoval účastníkov, že predstavené ciele budú následne pretavené do opatrení. Vo všetkých cieľoch sa zameral hlavne na rez týkajúci sa kultúrnych aktérov z prostredia nezriadovanej kultúrnej scény.

K tejto časti v rámci spätnej väzby zazneli viaceré otázky a pripomienky.

- Zaznel podnet na rozšírenie bodu 4. menšinovej kultúry nielen na kultúru menšín ale aj **kultúru pre menšinové publikum** (menšinové žánre). Keďže väčšinová kultúra je viac prístupná a tieto náročnejšie formáty sú prístupné menej
- Účastníci reagovali na bod 3. turisticky atraktívny kult. región, ako bod ktorý sa má týkať zriaďovanej kultúry. Doplnili že **aj aktéri nezriaďovanej kultúry dokážu prispievať k turistickej atraktivnosti regiónu a to aj za hranicami kraja**. Ako príklady uviedli umiestnenie 19 pamätných tabúl v Hlohovci na následné vytvorenie Putovania po Hlohovci. Spomenuli tiež pôvodnú autorskú rozprávku, ktorú hrávajú ju po hradoch po celom Slovensku a šíria meno regionu aj za jeho hranice.
- K bodu 2. Kvalifikovaní a motivovaní kultúrni aktéri sa účastníci vyjadrili že pritiahnutie nových členov vnímajú ako problém. A že tiež ako problém vnímajú záujem o daný typ kultúry. Priali by si podporu TTSK ako silnej inštitúcie, ktorá by upozorňovala aj na iné podujatia. Možno na spôsob celodenného podujatia - dňa otvorených dverí (časť odpovedí bude neskôr...)
- Ďalší podnet sa týkal prepájania súkromného sektora a inštitúcií. Návrh v rámci TTSK zriadení inštitúcie na spôsob Nexteria (rozvíjajú mladých ľudí) ktorá by svojimi podujatiami podporovala možnosti prepájania. (bod 6. Silné a rozpoznateľné krajské inštitúcie)

Informácia o zapracovaní podnetov z participatívnych stretnutí 2021 k stratégii

Zuzana Hekel a Peter Kadlic podrobne prebrali všetky podnety prvého kola stretnutí. Podnety sa týkali hlavne troch oblastí:

- Finančná podpora, rozpracovaná v časti udržateľná kultúra
- Prevádzkové a produkčné otázky, pokryté v časti nefinančná podpora
- Otázky odborného rastu, uvedené v časti budovanie kapacít

K téme finančnej podpory:

k časti prezentácie Finančná podpora – nový stav = nové dotačné programy navrhované stratégiou k bodu 1. Strategická podpora profesionálnej nezriaďovanej kultúry zazneli otázky a pripomienky:

- Otázka bola na fungovanie predfinancovania. Účastníčka popísala problematickú skúsenosť s predfinancovaním ktoré bolo možné čerpať až od augusta, hoci predmetné podujatie mali záujem robiť už v marci. Pracovníci TTSK si prípad vypočuli a skúsia k nemu dopátrať ďalšie informácie.
- Otázka k bodu 1. čo je profesionálna nezriaďovaná kultúra - z diskusie vyplynulo že sa tým myslí kultúra ktorá má profesionálnu kvalitu, napr. nejakého odborného garanta, má mať mediálny dosah a presahovať hranice kraja. Aj tiež že aj OZ ktorý netvorí profesionáli, môže zriadiť profesionálny program ak v ňom profesionáli vystupujú. Dôležité je ako bude

postavená konkrétna výzva - prihlásiť sa bude môcť prihlásiť každý kto splní určité kritéria (veľkosť, opakovateľnosť,...)

- K bodu 2. Podpora obnovy pamiatkového fondu prebehla vyjasňujúca diskusia
- k bodu 3. Interná grantová schéma na rozvoj kultúrnych inštitúcií TTSK v napojení na spoluprácu s nezriaďovanou kultúrou prebehla vyjasňujúca diskusia v ktorej zazneli príklady takýchto spoluprác: divadlo košice a tabačka, spolupráva TTSK s Malým Berlínom, tanečný plán pre Trnavu, Ex Libris - pomáhame si so strednými školami a s Múzeom v Hlohovci požičajú nám žiakov, priestory, Pramene majú veľmi dobrú spoluprácu divadlom
- Zaznela tiež otázka na možnosť uplatnenia si personálnych nákladov a uznania rôznych foriem zmlúv s účinkujúcimi (príkazná zmluva). Z diskusie vzišiel návrh aby podmienky boli jasnejšie popísané v nejakom podrobnejšom matriále (viď ako to má popísané Fond na podporu umenia)

K téme **nefinančnej podpory:**

- V tejto časti zaznela odpoveď na možnosť vytvorenia celokrajského podujatia na spôsob otvorených dverí. Zástupcovia kraja nepovažujú za vhodné robiť jednu spoločnú celokrajská akcia, skôr séria tematických podujatí s mediálnou podporou kraja
- Od účastníkov aznel návrh k propagácii a to na vytvorenie krajského newslettera cez tvorimekraj.sk, s tým, že by nemuselo ísť o jeden celokrajský newsletter, ale o viaceré regionálne newsletre.

K téme **budovania personálnych kapacít:**

- Účastníci ocenili vznik infobodiek a vyjadrili záujem zúčastniť sa vzdelávacích seminárov. Mali by záujem aj o semináre umožňujúce im zorientovať sa vo všetkých dotačných programoch, napríklad v tom kto je oprávnený žiadateľ.
- Zaznel ak podnet na doprogramovanie podpory pre rôzne prehliadače pre pridávanie žiadosti - "musím si sťahovať špeciálne prehliadač, aby som sa vedel podpísať - je to diskomfort"
- Otázka sa týkala termín vypísania nových výziev - pracovníci TTSK nevedeli v tomto čase pred schválením rozpočtu prisľúbiť či budú určite vypísane v roku 2023. Je pravdepodobné že niektoré aktivity a výzvy budú mať nábehovú fázu.

Na záver zazneli slová poďakovania za aktívnu účasť.

Menný zoznam účastníkov stretnutia:

Silvia Mruškovičová
Marián Kamenčík
Helena Pekarovičová
Pavol Púchly

Pravoslav Žilka
Jozef Hesko

Stratégia rozvoja kultúry na území TTSK 2023-2027

Participatívne stretnutie s kultúrnymi aktérmi z prostredia nezriaďovanej kultúrnej scényokresy Galanta a Dunajská Streda (v slovenskom jazyku)

28.11.2022 o 16:30 v priestoroch Vlastivedného múzea **v Galante**, Hlavná 8

Cieľ stretnutia: predstavenie základných pilierov stratégie a predstavenie cieľov a konkrétnych opatrení zameraných na rozvoj nezriaďovanej kultúry s následnou diskusiou a spätnou väzbou

Zástupcovia TTSK: Peter Kadlic, Michal Klembara

Facilitátor: Bohdan Smieška

Zapisovateľka: Anna Zemanová

Prítomní: podľa prezenčnej listiny

Podrobný program stretnutia:

1. Úvod – privítanie, predstavenie programu a cieľov stretnutia, vzájomné predstavenie sa účastníkov
2. Informácia o postupe pri príprave stratégie
3. Predstavenie cieľov stratégie
4. Informácia o zapracovaní podnetov z participatívnych stretnutí 2021 k stratégii
5. Facilitovaná diskusia a zbieranie pripomienok a podnetov k predstavenej stratégii

Priebeh stretnutia

Úvod – privítanie, predstavenie programu a cieľov stretnutia, vzájomné predstavenie sa účastníkov

Facilitátor privítal prítomných, predstavil program a ciele stretnutia. V rámci navrhnutých pravidiel diskusie účastníci stretnutia súhlasili s nahrávaním diskusie pre potreby vyhotovenia zápisu so stretnutia

Účastníčky stretnutia obdržali prezentáciu ktorá tvorila rámec stretnutia (Príloha 1.)

Predstavenie stratégie a priestor na vyjasňujúce otázky

Peter Kadlic predstavil postup pri tvorbe stratégie, hlavné výzvy pri tvorbe stratégiea harmonogram prípravy stratégie.

Predstavenie cieľov stratégie

Peter Klembara sa venoval obsahu 7 strategických cieľov stratégie. Informoval účastníkov, že predstavené ciele budú následne pretavené do opatrení. Vo všetkých cieľoch sa zamerával hlavne na rez týkajúci sa kultúrnych aktérov z prostredia nezriaďovanej kultúrnej scény.

Informácia o zapracovaní podnetov z participatívnych stretnutí 2021 k stratégii

Peter Kadlic a Michal Klembara podrobne prebrali všetky podnety prvého kola stretnutí. Podnety sa týkali hlavne troch oblastí:

- Finančná podpora, rozpracovaná v časti udržateľná kultúry
- Prevádzkové a produkčné otázky, pokryté v časti nefinančná podpora
- Otázky odborného rastu, uvedené v časti budovanie kapacít

K téme *Nástroje na rozvoj kultúry národnostných menšín*

- zaznela otázka ako sa uvažuje o práci s Ukrajinskou menšinou,
- bolo konštatované že ľudia sú tu dočasne, zatiaľ nie je možnosť vytvárať nejaké rámce podpory

V záverečnej diskusii zazneli zo strany účastníčok otázky, komentáre a konštatovania ako:

- Bolo by vhodné vypracovať manuál k autorským právam a autorskému zákonu, k edičnej činnosti a školenie
- Ako sa dá dosiahnuť záštita podujatia zo župy a či je s tým spojená finančná podpora
- Bol konštatovaný že sú problémy s ľudskými zdrojmi, nenachádzajú mladých ľudí ktorí by obsah ťahali ďalej
- VUC má termín odovzdávania žiadosti vo februári, kedy už Sládkovičovo má klobáskový festival, takže je problém sa uchádzať o dotácie
- Chýba databáza nezriaďovanej kultúry, chýba zosieťovanie
- Chýba marketing, nemá to kto robiť
- Účastníčky prejavili záujem zazdieľať maily tých čo sa zišli

Menný zoznam účastníkov stretnutia:

Eva Sudová
Miroslava Sabová Dudášová
Andrea Keselyová Majdiaková
Melinda Bedecsová

Anna Jónasová

Stratégia rozvoja kultúry na území TTSK 2023-2027

Participatívne stretnutie s kultúrnymi aktérmi z prostredia nezriadovanej kultúrnej scény okresy Dunajská Streda a Galanta (v maďarskom jazyku)

29.11.2022 o 16:30 vo výstavnom pavilóne žitnoostrovského múzea v Dunajskej Strede, Múzejná2,
Dunajská Streda

Cieľ stretnutia: predstavenie základných pilierov stratégie a predstavenie cieľov a konkrétnych opatrení zameraných na rozvoj nezriadovanej kultúry s následnou diskusiou a spätnou väzbou

Zástupcovia TTSK: Peter Kadlic (PK), Michal Klembara (MK)

Facilitátorka: Andrea Lelovics

Zapisovateľka: Andrea Lelovics

Prítomní: podľa prezenčnej listiny

Podrobný program stretnutia:

1. Úvod – privítanie, predstavenie programu a cieľov stretnutia, vzájomné predstavenie sa účastníkov
2. Informácia o postupe pri príprave stratégie
3. Predstavenie cieľov stratégie
4. Informácia o zapracovaní podnetov z participatívnych stretnutí 2021 k stratégii
5. Facilitovaná diskusia a zbieranie pripomienok a podnetov k predstavenej stratégii

Priebeh stretnutia

Úvod – privítanie, predstavenie programu a cieľov stretnutia, vzájomné predstavenie sa účastníkov

Peter Kadlic privítal prítomných, predstavil program a ciele stretnutia. V rámci navrhnutých pravidiel diskusie účastníci stretnutia súhlasili s nahrávaním diskusie pre potreby vyhotovenia zápisu so stretnutia a s nahrávaním stretnutia pre tento účel. Účastníkom bolo navrhnuté, že prezentácia bude prebiehať v slovenskom jazyku s tým, že ju môžu hocikedy zastaviť v prípade otázok, aj v maďarčine, lebo tlmočenie je zabezpečené. Andrea Lelovics navrhla, aby počas prezentácie sa hlásili s faktickými otázkami a diskusiu nechali až po prezentácii. Účastníci súhlasili.

Účastníci stretnutia obdržali prezentáciu ktorá tvorila rámec stretnutia (Príloha 1.)

Predstavenie stratégie a priestor na vyjasňujúce otázky

Peter Kadlic predstavil postup pri tvorbe stratégie, hlavné výzvy pri tvorbe stratégie a harmonogram prípravy stratégie.

Predstavenie cieľov stratégie

Peter Kadlic sa venoval obsahu 7 strategických cieľov stratégie. Informoval účastníkov, že predstavené ciele budú následne pretavené do opatrení. Vo všetkých cieľoch sa zamerával hlavne na rez týkajúci sa kultúrnych aktérov z prostredia nezriaďovanej kultúrnej scény.

Podpora kultúry v Trnavskom kraji

Peter Kadlic predstavil formy a rozpočet podpory kultúry v TTSK od roku 2005 do súčasnosti.

Michal Klembara prezentoval nové dotačné programy na podporu udržateľnej kultúry v TTSK:

1. Strategická podpora profesionálnej nezriaďovanej kultúry
2. Podpora obnovy pamiatkového fondu
3. Interná grantová schéma na rozvoj kultúrnych inštitúcií TTSK v napojení na spoluprácu s nezriaďovanou kultúrou

Informácia o zapracovaní podnetov z participatívnych stretnutí 2021 k stratégii

Peter Kadlic podrobne prebrali všetky podnety prvého kola stretnutí.

Diskusia k finančnej podpore

- Otázka: Ktoré organizácie sú profesionálne organizácie? PK: (1) Profesionáli to robia na vyššej kvalitatívnej úrovni a (2) profesionál sa tým živí. Ale, niekedy stačí, keď majú profesionála ako odporného garanta.
- Menšie organizácie nemajú šancu v grantových programoch EÚ, lebo nepracujú s takými rozpočtami, a sú refundované. MK: V novom programovacom období v Interreg programoch budú aj fondy malých projektov, a pre menšie sú programy ERASMUS+ výhodné, lebo tie aj predfinancujú. Pre niektoré projekty aj tieto programy budú veľké, TTSK by mohol spojiť malé projekty do väčších.
- Model refundácie je problematický pre menšie organizácie, ktoré nemajú potrebné financie na predfinancovanie projektov. Problém je aj stále a dlhé meškanie na strane kontrolných úradov – aj TTSK, kvôli ktorým platby meškajú mesiace až rok. Riešením by mohol byť model, v ktorom by TTSK zabezpečila predfinancovanie týchto projektov.

- Zaznela otázka, či bude možné používať granty na prenájom priestorov – iba ak súvisia s činnosťou v projekte, prevádzkové náklady sú oprávnené.
- Priestory sú problém, tam by sa dali využívať priestory TTSK? V súčasnosti je možné informovať sa cez email TTSK.
- Je veľká výzva pre organizácie nezriaďovanej kultúry zabezpečiť financie na administratívu organizácie, ktoré vznikajú aj mimo projektov a nie je ich možné na 100% vyúčtovať.

Kvalifikovaní a motivovaní kultúrni aktéri – budovanie kapacít

Michal Klembara informoval, že veľká časť týchto opatrení sa bude týkať krajských inštitúcií. Ale, bude možnosť zapojiť sa aj z organizácií nezriaďovanej kultúry. Plánuje sa viac aktivít v regiónoch, nie iba centralizovane v Trnave. Tiež, pravidelne sa bude hodnotiť spätná väzba a podľa toho prispôbovať program.

Program vzdelávanie úradníkov je tiež plánovaný.

Peter Kadlic informoval o platforme tvorimekraj.sk a projekte Infobodka.

Posilnená menšinová kultúra

Peter Kadlic prezentoval štatistiky o národnostnom zložení TTSK.

Neplánuje sa samostatná grantová schéma pre subjekty národnostných menšín.

Niektoré školenia budú organizované aj v maďarskom jazyku. Multikulturalita bude prezentovaná ako silná stránka kraja. Základné informácie budú prístupné aj v maďarskom jazyku a komunikačné kanály maďarskej komunity využité na distribúciu informácií o grantových možnostiach, úradníci budú podporovaní, aby lepšie spoznali kultúry rôznych národností. Plánujeme sa aj flagship projekt zameraný na šľachtické rody.

Diskusia:

- Preklady by nemali byť realizované na úkor financií na rozdelenie v grantových programoch.
- Participatívny rozpočet dvojjazyčný bude veľkou výhodou pre organizácie, ktoré komunikujú v smere svojim cieľovým skupinám v maďarčine, ale samotný nástroj

a komunikácia s ním spojená je problematická. Táto forma je vhodná iba pre určité typy organizácií, napr. projekty združujúce rodičov.

- Ak TTSK plánuje zapojiť svojich zamestnancov v oblasti kultúry do dobrovoľníckych aktivítv MVO na území kraja, mali by to spraviť aj s pedagógmi stredných škôl, ktoré spadajú podkraj.

Na záver zazneli slová poďakovania za aktívnu účasť.

Menný zoznam účastníkov stretnutia:

Attila Lázok Dénes

Mikóczy Csilla Benes

TarrHázi Lajos

Tóth Lajos